

ОДИТЕН ДОКЛАД

№ 0600200519

за извършен одит на Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“
за периода от 01.01.2017 г. до 31.12.2018 г.

Настоящият окончателен одитен доклад е приет с Решение № 099 от 04.06.2020 г.
на Сметната палата (Протокол № 22)

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА	5
ТЕРМИНОЛОГИЧЕН РЕЧНИК	6
РЕЗЮМЕ	8
ВЪВЕДЕНИЕ.....	14
1. Основание и причини за извършване на одита	14
2. Обект на одита	14
ОДИТЕН ОБХВАТ И ПОДХОД.....	16
1. Цели на одита	16
2. Обхват на одита	16
3. Одитни критерии	17
4. Одитна методология	17
КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ	18
I. Създадена нормативна и стратегическа рамка за набиране на средства за подпомагане на спорта	18
1. Адекватност на нормативната рамка.....	18
1.1. Организиране на хазартни игри.....	18
1.2. Държавни такси по Закона за хазарта	22
1.3. Приложимост на нормативната уредба за обществени поръчки.....	23
1.4. Схема за разпределяне на постъпленията от хазартни игри	23
2. Стратегическо и оперативно планиране на предприятието.....	26
2.1. Правила за стратегическо и оперативно планиране	27
2.2. Мисия, визия и стратегия на предприятието	28
2.3. Стратегически цели на предприятието	29
2.4. Оперативни цели	31
3. Създадени условия за стабилно финансово състояние на ДП БСТ	33
3.1. Реалистични бюджетни рамки на ДП БСТ	33
3.2. Анализ на финансовото състояние на ДП БСТ	41
4. Мониторинг и отчитане на изпълнението на стратегическите и годишните цели	56
4.1. Правила и процедури за наблюдение и регулярно отчитане на напредъка по изпълнението на стратегическите и годишни планове и програми.....	56
4.2. Изпълнение на планираните цели и дейности в стратегическите и годишни планове и програми на ДП БСТ	56
II. Осигурени ресурси за изпълнение на дейността на ДП БСТ	57
1. Реструктуриране на приемателната мрежа	57
1.1. Анализи на състоянието на приемателната мрежа и критерии за реструктуриране	57
1.2. Резултати от реструктурирането на собствената приемателна мрежа	60
2. Планиране, възлагане и управление на договорите за придобиване на материални и информационни ресурси.....	62
2.1. Вътрешни правила за управление цикъла на обществените поръчки	63
2.2. Планиране на потребностите от обществени поръчки	63
2.3. Условия и параметри за провеждане на процедури за възлагане на обществена поръчка	64

2.4. Проследяване изпълнението на сключени договори за предоставяне на програмно време и осигуряване на предавания	67
3. Ефективност на бонус системата за формиране на възнагражденията на персонала на ДП БСТ	75
3.1. Адекватен механизъм на формиране на възнагражденията на персонала на ДП БСТ	75
4. Придобиване на сертификат за информационна сигурност съгласно изискванията на стандарт ISO 27001	80
4.1. Предприети действия за придобиване на сертификат за информационна сигурност.	80
III. Дейности по организацията на хазартни игри.....	81
1. Правила/инструкции за разработване на нови игри (разновидности)	81
1.1. Разделяне на правата, задълженията и отговорностите	81
1.2. Направени предложения за въвеждане на нови игри. Решения на УС на ДП БСТ и разрешения за провеждането им.....	83
1.3. Резултати и ефекти от въведените нови игри.....	84
1.4. Резултат от предприетите действия.....	85
2. Утвърдени правила за актуализация на портфейла с игри, проведени проучвания на нагласите на участниците и постигнати резултати от промените.....	85
2.1. Наличие на задължения и отговорности по актуализация на игри	85
2.2. Извършени проучвания и анализи.....	86
2.3. Направени предложения за изменения на игри, взети решения от УС и извършени изменения.....	87
2.4. Увеличение на постъпленията по видове игри	88
3. Проведени маркетингови проучвания и постигнати резултати от рекламна дейност по популяризирането на игрите. Популяризиране на използваемостта на средствата за подпомагане на физическото възпитание и спорта.	92
3.1. Наличие на вътрешни правила, персонал и условия за популяризиране на игрите, вкл. по регионални дирекции.....	92
3.2. Популяризиране на игрите.	94
3.3. Мерки за повишаване на интереса на участниците от ЦУ на ДП БСТ.....	94
3.4. Популяризиране на дейността с акцент върху мисията на предприятието.....	95
3.5. Мероприятия за повишаване интереса на участниците на регионално ниво.....	96
3.6. Сравнения с добри практики на други организатори.	97
IV. Набиране и разпределение на средствата за подпомагане на физическото възпитание и спорта	97
1. Контролни процедури при провеждане на тиражите	97
1.1. Централна компютърна система на ДП БСТ и игрално оборудване	99
1.2. Вътрешни правила и процедури за контрол при провеждане на тиражите и отговорни структурни звена и/или лица за тяхното прилагане.	102
1.3. Политика по информационна сигурност	104
2. Дейност на регионалните дирекции по реализирането на постъпления от хазартни игри.....	106
2.1. Изпълнение на планирани показатели за постъпления от хазартни игри и разходи за издръжка.....	106

2.2. Финансови показатели (коефициенти), измерващи изпълнението на дейността на регионалните дирекции	110
3. Разпределение и използване на приходите от дейността на ДП БСТ	113
3.1. Разпределение на постъпленията от хазартни игри, реализирани от ДП БСТ през одитирания период.....	113
3.2. Предоставени средства от Управителния съвет на ДП БСТ за спонсорства и дарения...	117
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	121
ПРЕПОРЪКИ	125
Приложение № 1	131
Приложение № 2	135
Приложение № 3	141
Приложение № 4	146
Приложение № 5	157
ОПИС НА ОДИТНИТЕ ДОКАЗАТЕЛСТВА КЪМ ОДИТНИЯ ДОКЛАД	162

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

БСТ	Български спортен тотализатор
ВО	Вътрешен одит
ВПРЗ	Вътрешни правила за работната заплата
ВПУЦОП	Вътрешни правила за управление цикъла на обществени поръчки
ГФО	Годишен финансов отчет
ДДС	Данък добавена стойност
ДКХ	Държавна комисия по хазарт
ДП	Държавно предприятие
ДР	Допълнителни разпоредби
ДТВ	Допълнителни трудови възнаграждения
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЗКПО	Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗСП	Закон за Сметната палата
ЗФВС	Закон за физическото възпитание и спорта
ЗФУКПС	Закон за финансовото управление и контрол в публичния сектор
ЗХ	Закон за хазарта
ИД	Изпълнителен директор
ИТИ	Информационни технологии и игри
ММС	Министерство на младежта и спорта
МЛИ	Моментни лотарийни игри
МСВОИ	Международни стандарти на Върховните одитни институции
МУ	Методически указания
НАП	Национална агенция за приходите
ОА	Обща администрация
ОЗТИСКХИИО	Общи задължителни технически изисквания към системите за контрол върху хазартните игри и игралното оборудване
ОКТ	Обработка и контрол на тиражите
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПМЧР	Приемателна мрежа и човешки ресурси
ПОП	Правна и обществени поръчки
РД	Регионална дирекция
РМС	Решение на Министерския съвет
СУК	Система за управление и контрол
СУИС	Система за управление на информационната сигурност
СФУК	Система за финансово управление и контрол
УИН	Уникален идентификационен номер
УП	Устройствен правилник
УС	Управителен съвет
ФСД	Финансово-стопанска дирекция
ЦКС	Централна компютърна система

ТЕРМИНОЛОГИЧЕН РЕЧНИК

Термин	Обяснение
Генератор на случайни числа	Механично, електромеханично или електронно устройство и/или софтуер (компютърна програма), чрез който се постига случайността на играта. (§1, т. 5 от ДР на ЗХ)
Залог	Всяко плащане на пари, пряко или под друга форма, за участие в хазартна игра с цел получаване на печалба. (§1, т. 1 от ДР на ЗХ)
Игрално оборудване	Игрални автомати с едно или повече игрални места, игрални маси в игрално казино и игрални съоръжения за числовите лотарийни игри тото, лото, бинго и кено. (§1, т. 2 от ДР на ЗХ)
Комуникационно оборудване за хазартни игри, организирани онлайн или чрез друго електронно съобщително средство	Електронни или електрически, или механични устройства, в т. ч. централна компютърна система. Комуникационното оборудване може да включва компютърен или електронен хардуер и софтуер. (§1, т. 9 от ДР на ЗХ)
Моментна лотарийна игра	Хазартна игра, при която размерите и видовете на паричните и/или предметните печалби се установяват след разкриване на печелившата комбинация върху талоните. (чл. 59 от ЗХ)
Онлайн залагане	Начин за организиране на хазартна игра, при който играчите залагат пряко чрез интернет или друго електронно съобщително средство, като комуникацията между играча и организатора на хазартната игра се извършва директно по електронен път. (§1, т. 25 от ДР на ЗХ)
Печалба с незначителна стойност	Парична или предметна печалба на стойност до 20 лв. (§1, т. 22 от ДР на ЗХ)
Постъпления на ДП БСТ	Всички парични суми, набрани от участниците в хазартните игри като валидни залози. (§1, т. 1 от ДР на УП на БСТ)
Производител	Лице, което произвежда, сглобява, програмира, прави модификации, рециклира игрално оборудване и е носител на правата за ползване на индустриалната собственост на хардуер или софтуер в игрални съоръжения. (§1, т. 14 от ДР на ЗХ)
Пряка реклама на хазартни игри	Разпространявана във всякаква форма, с всякакви средства информация, която директно приканва потребителите да участват в хазартни игри, включително като създава впечатление, че с участието в играта потребителите ще могат да разрешат лични или финансови проблеми или ще постигнат финансово благополучие, или приканва гражданите да участват в играта с обещания за големи печалби. (§1, т. 23 от ДР на

	ЗХ)
Пункт за залози	Място, където се приемат залози и се изплащат печалби. (§1, т. 21 от ДР на ЗХ)
Спонсорство	Пряко или непряко финансиране на спортисти, спортни организации и спортни мероприятия, осъществено от физическо или юридическо лице с цел да се съдейства за популяризирането на неговото име, марка или обществен престиж. (§ 1, т. 19 от ДР на ЗФВС (отм.))
Спорт за високи постижения	Специализирана система от средства, методи и форми на двигателна активност на лица, картотекирани като спортисти, с цел постигане на максимална изява при подготовка и участие в състезания, организирани и контролирани от спортни организации. (§1, т. 14 от ДР на ЗФВС (отм.))
Сървър	Главният компютър на централната компютърна система за хазартни игри, организирани онлайн или чрез друго електронно съобщително средство. (§1, т. 11 от ДР на ЗХ)
Фабрично вградени устройства за текущ контрол	Електромеханични или електронни броячи. (§1, т. 13 от ДР на ЗХ)
Хазарт	Всяка игра на случайността, участниците в която правят паричен залог и могат да получат печалба или да загубят залога. (Чл. 2, ал. 1 от ЗХ и §1, т. 1 на ЗХ)
Целеви тиражи	Определените от министъра на финансите по предложение на управителния съвет редовни тиражи на организираните от ДП БСТ игри, които се провеждат за постигане на целите по чл. 3 и чл. 27. (§1, т. 2 от ДР на УП на БСТ)
Централна компютърна система	Съвкупност от хардуер и софтуер, която регистрира играчите и изпълнява техните финансови преводи, определя резултатите от играта, записва и съхранява данните от играта, данните на играчите и техните сметки, предоставя информация за отделните игри и осигурява подаването на информация към сървър на Комисията и на НАП. Централната компютърна система на организатор на хазартни игри задължително трябва да осигурява онлайн регистрация на всяка транзакция в системата на НАП по ред и начин, определени в наредбата по чл. 6, ал. 1, т. 4. (§1, т. 12 от ДР на ЗХ)
IP адрес	Уникален адрес, който се използва за обозначаване на всеки компютър и устройствата в компютърната мрежа, ползващи интернет. (§1, т. 10 от ДР на ЗХ)

РЕЗЮМЕ

Докладът е съставен в резултат на извършен одит на Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“ (ДП БСТ) за периода от 01.01.2017 г. до 31.12.2018 г.

Обект на одита е дейността на ДП БСТ, което е юридическо лице, държавно предприятие по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон, създадено със Закона за хазарта (ЗХ) към министъра на младежта и спорта. ДП БСТ има за основна цел набирането на парични средства от организирани хазартни игри за подпомагане на физическото възпитание и спорта в Република България и за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища.

В настоящия доклад е направена оценка на ефективността и ефикасността на дейността на ДП БСТ. Анализирани и оценени са адекватността на правната рамка, планирането и мониторинга, ресурсната осигуреност, организирането на хазартните игри, провеждането им и разпределянето на постъпленията от тях.¹

В резултат на извършването на одита са формирани следните основни констатации и оценки:

1. През одитирания период правната рамка не осигурява равни пазарни условия за осъществяване на дейността на ДП БСТ, адекватни на тези, при които оперират частните конкуренти на предприятието. Основната причина за посоченото обстоятелство е свързана със статута, който има предприятието на организация от публичния сектор, както и с нормативно определената му цел, насочена към набиране на средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта. В тази връзка, определени нормативни изисквания, които са приложими за държавното предприятие, не са относими за частните хазартни оператори².

Едновременно с това, идентифицираните слабости в правната рамка и нейното прилагане през одитирания период (по отношение на определянето и заплащането на държавните такси по ЗХ, спазването на забраната за пряка реклама на хазарта, изчисляването на размера на отчисленията за спорт и липсата на ред, осигуряващ разнообразяване предназначението на набраните от ДП БСТ средства³), създават условия за значително увеличаване на разходите на държавния хазартен оператор в сравнение с неговите частни конкуренти и ограничават възможностите му за реализиране на допълнителни постъпления.

2. Наличието на различни текстове, определящи мисията на ДП БСТ, които не кореспондират напълно с нормативно определената му цел⁴, показват отсъствие на единно разбиране за начина на разходване (директно от предприятието или чрез бюджета на Министерството на младежта и спорта (ММС) и предназначението (обхващащо и финансирането на спортна инфраструктура) на набраните средства от предприятието.

Стратегическите цели на ДП БСТ за периода 2015 г. - 2019 г. са обвързани с конкретни мерки, насочени към постигането на измерими индикатори. Целите и мерките са съвместими с мисията и визията и адресират предизвикателствата на средата, силните и слабите страни на предприятието. Липсата на утвърден механизъм (план за действие) за изпълнение на целите и мерките, както и на определен инструментариум (включително формули) за изчисляване стойностите на индикаторите, не създава подходящи условия за ефективно осъществяване на дейността на предприятието.

¹ Основният въпрос, специфичните въпроси и подвъпроси, които са изследвани при извършването на одита, са представени в Приложение № 1 към доклада.

² Основно свързани с прилагане на правилата за провеждане на обществени поръчки и с ограничаване видовете хазартни игри, които са допустими за организиране.

³ Освен за подпомагане на спорта и за подпомагане на културата, здравеопазването, образованието и социалното дело.

⁴ Чл. 3 от Устройствения правилник (УП) на ДП БСТ.

Адекватността на стратегическите цели, мерки и индикатори не е анализирана в ДП БСТ, с оглед отразяване на промените в конкурентната среда и на постигнатия напредък при изпълнението им, което не дава увереност, че стратегията на предприятието запазва своята актуалност през одитирания период.

Утвърдените планове и програми на ДП БСТ за одитирания период съдържат годишни цели и мероприятия, които се отклоняват от стратегическите усилия на предприятието и съществено се различават помежду си, въпреки че са определени за изпълнение през един и същи период. В резултат не е осигурено синхронизирането на стратегическите и годишни цели и мерки, както и последователност, координиране и актуалност в дългосрочен, средносрочен и оперативен (годишен) план. Причините за разминаванията в различните планови документи са свързани основно с липсата на организация (утвърдени правила и определени служители) на процесите по стратегическо и годишно планиране.

3. Предприятието ежегодно отчита отрицателен финансов резултат (загуба) за периода от 2014 г. до 2018 г. включително. Налице е тенденция на постоянно намаление на собствения му капитал, която се наблюдава и след одитирания период.

Финансовите показатели и коефициенти на ДП БСТ са нестабилни и илюстрират влошено финансово състояние през одитирания период. Извършеният сравнителен анализ на тенденциите на промяна на коефициентите за рентабилност и коефициентите на задлъжнялост и финансова автономност на ДП БСТ и негови конкуренти, показва, че държавното предприятие отчита по-ниска доходност и по-висока задлъжнялост през одитирания период в сравнение с частни хазартни оператори. В тази връзка е важно да се отбележи, че през посочения период ДП БСТ работи в силно конкурентна среда и неравнопоставено положение спрямо частноправните си конкуренти (агресивна реклама, нееднакво третиране при облагане с държавни такси и др.), което обяснява в голяма степен постигнатите относително по-слаби резултати.

В ДП БСТ не са утвърдени и въведени актуални писмени правила и процедури за разработване, изпълнение и отчитане на бюджетна рамка. Отговорни звена и лица по отношение на процеса по изготвяне на стратегически планове и програми (в т.ч. на средносрочни прогнози) в държавното предприятие не са определени. Няма писмени указания и правила, които да регламентират планирането на приходите от интернет игри и на приходите и разходите, свързани с външната приемателна мрежа – по централни и комисионни договори.

При изготвяне на финансовите планове на предприятието не са обхванати и своевременно анализирани всички разходи, както и необходимостта от тяхното извършване, с оглед ограничените финансови ресурси, и предвид тенденцията на декапитализация на ДП БСТ. Основен фокус при финансовото планиране се поставя на намаляването на разходите за издръжка и повишаване на приходите от продажби на ниво регионални дирекции. Важно е да се отбележи, че размерът на вноските за спорт към ММС, съгласно ЗХ и УП, е значително по-висок от оставащата печалба след данъци. Вследствие на това, предприятието отчита постоянни загуби, които нарушават финансовата му стабилност.

4. Действащите през одитирания период четири стратегически цели не са изпълнени. Налице е частично изпълнение на относимите към тях годишни цели. Отчетната информацията за напредъка по изпълнение на целите е фрагментирана и непълна.

В предприятието липсват утвърдени вътрешни правила и процедури, и съответно не е осъществяван мониторинг на изпълнението на стратегическите и част от годишните планове и програми. В резултат не са предприемани действия за предефиниране и актуализиране на целите и мерките, с оглед настъпили промени в средата и в ресурсната обезпеченост (промяна в размера на разходите за издръжка).

5. През одитирания период е постигнато адекватно и ефикасно преобразуване на собствената приемателна мрежа, като основната част от собствените пунктове са трансформирани във външна приемателна мрежа, друга част от пунктовете са затворени и една незначителна част са отдадени под наем за нехазартни дейности.

С влизането в сила на измененията и допълненията в ЗХ от месец февруари 2020 г., ДП БСТ става единствен организатор на най-разпространените лотарийни игри в Р. България. В тази връзка е необходимо анализиране на възможностите и предприемане на систематични действия за развитие и реструктуриране (включително разширяване) на собствената приемателна мрежа, но при осигуряване на висока степен на публичност на този процес, предвид значителния размер на публичните средства, които могат да бъдат ангажирани.

6. През одитирания период в ДП БСТ е извършено подходящо планиране и подготовка на процедурите за възлагане на обществени поръчки. Придобиването на функционалности в Централната компютърна система (ЦКС) за продажба на нехазартни продукти, които не се използват от предприятието, индикира отклоняване от принципите за икономичност и ефикасност при разходване на публичните средства.

През периода е изпълняван договор с частна национална телевизия за предоставяне на програмно време за излъчване и осигуряване на телевизионно предаване. Не е осигурена публичност и прозрачност, и липсва увереност, че договорените финансови и други параметри са изгодни за предприятието, с оглед постигане на принципите за икономичност, ефективност и ефикасност, заложи в чл. 5, ал. 2, т. 3 от Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС).

7. В ДП БСТ е въведена повременно-сделна система на заплащане на касиер-приемчиците в тотопунктовете, която обвързва изплащането на основното трудово възнаграждение с постигането на определен праг на постъпления от тото игри и от моментни лотарийни игри (МЛИ). В предприятието е изградена и система за изплащане на допълнителни трудови възнаграждения за постигнати текущи резултати - реализирани надпланови постъпления от тото игри и от МЛИ.

Липсват писмени вътрешни правила и процедури, в т.ч. и критерии за определяне на индивидуалните годишни и месечни планове на касиер-приемчиците, които са база за получаване на допълнителни трудови възнаграждения за постигнати надпланови постъпления от тото игри и от МЛИ.

8. Предприети са редица мерки за защита на информационната сигурност на предприятието. Едновременно с това, придобиването на сертификат по стандарт ISO/IEC 27001:2013 (или еквивалентен сертификат) дава допълнителна увереност за адекватността на нивото на защита на информацията на предприятието, включително като създава условия за съблюдаване на утвърдените политики и процедури по информационна сигурност.

9. През одитирания период нови числови игри не са разработвани и въвеждани. Въведени са нови разновидности на играта „Тото шанс за всички“, които, без да са действали целогодишно, акумулират повече от половината от постъпленията от МЛИ.

Предлаганите през одитирания период МЛИ до голяма степен не са конкретно свързани с благородната кауза на предприятието и следват модел, сходен на използвания при други хазартни оператори (по отношение на наименования на игрите, визуален изглед на талоните и акцент при популяризирането им върху потенциалните печалби за участниците). Силните страни на ДП БСТ, през призмата на нормативно определено му предназначение, не са използвани в пълна степен, като вниманието на участниците в хазартни игри не е насочено приоритетно към предназначението на набраните от предприятието средства за физическо възпитание и спорт.

10. Постигнато е увеличение на постъпленията на ДП БСТ през втората година на одитирания период спрямо първата, което основно се дължи на направеното увеличение на

единичния залог за една комбинация. Няма увереност, че другите мерки, предприети от предприятието, са допринесли за съществено увеличение на постъпленията. Не е обърнато достатъчно внимание на повишаващия се интерес към внедряване на мобилно приложение на игрите на тотализатора. В тази връзка може да се използва възможността за подходящо увеличение на залога, което в същото време да бъде правилно обосновано и аргументирано, така че да не бъде предизвикан евентуален отлив на участници.

11. Информацията относно разпределението и предназначението на изразходваните средства, акумулирани от ДП БСТ, не се изисква и не се получава от ММС, с оглед на популяризирането на игрите и повишаване интереса на участниците.

12. Предвид обективно обусловената по-слаба конкурентноспособност на ДП БСТ през одитирания период, предприетите действия по промотиране на игрите от страна на предприятието са до голяма степен ефективни.

13. Централната компютърна система на ДП БСТ, посредством която се управлява процеса по провеждане на тиражите и продажбата на МЛИ е одобрена от Държавна комисия по хазарта (ДКХ). Нейната функционалност е съобразена с основните изисквания за сигурност и контрол на достъпа, приети от комисията, с което са осигурени подходящи технологични условия за обективно провеждане на тиражите. Поддържаните от системата регистри и журнали предоставят възможност за проследимост на процесите и транзакциите, както и за ефективен контрол върху действията на потребителите с право на достъп.

Игралното оборудване, което се използва от ДП БСТ при тегленията на тиражите е одобрено от ДКХ. Въведените механизми за защита и извършваните проверки и контролни замервания на игралните машини и топки са предпоставка за случайното определяне на печелившите числови комбинации.

При извършване на проверките са установени и някои пропуски, които са свързани с това, че през одитирания период от предприятието не са предприети действия за: извършване на периодични тестове на ЦКС за уязвимост и проникване; извършване на замервания на диаметъра на игралните топки; ефективно прилагане на Политиката по информационна сигурност.

14. Общата стойност на постъпленията от хазартни игри, реализирани от регионалните дирекции на ДП БСТ се увеличава от 145 928 хил. лв. през 2017 г. на 153 653 хил. лв. през 2018 г., което представлява ръст от 5,29 на сто или 7 725 хил. лв. Отчетеното общо изменение се дължи на постигнати по-добри общи резултати и при двата вида игри, като постъпленията от числови тото игри нарастват със 7 409 хил. лв., а тези от МЛИ с 316 хил. лв. Като основни фактори, оказали влияние върху ръста на продажбите и най-вече на тези от числови тото игри, могат да се посочат както някои решения и политики, провеждани на централно ниво (например увеличението на единичния залог при част от игрите на Тото 2), така и предприети действия на регионално ниво, свързани с разширяване на външната приемателна мрежа, провеждани срещи с касиерите за подобряване на нивото на обслужване и промотиране на игрите и др. Наред с това, през одитирания период регионалните дирекции постигат разнопосочни резултати при изпълнение на годишните им финансови цели, като с най-съществено влияние върху дейността на предприятието са неизпълненията при част от дирекциите на заложените постъпления от числови тото игри, както и превишенията на общите разходи за издръжка спрямо планираните. Тези отклонения оказват негативно въздействие и върху ефикасността на регионалните дирекции (степената на използване на ресурсите), която, въпреки постигнатите по-високи резултати през 2018 г. спрямо 2017 г., има потенциал за допълнително подобрене.

Причини за непостигането на по-висока ефективност и ефикасност на дейността на регионалните дирекции могат да се търсят от една страна в констатираните пропуски в дейността на централно ниво, отнасящи се до процеса на планиране на годишните финансови

цели на дирекциите, липсата на въведени стандарти за обслужване в приемателните пунктове и др., а от друга в недостатъчно оптималното използване на пазарния потенциал по региони.

15. През одитирания период е постигнато увеличение на финансовите средства, които са осигурени от ДП БСТ по бюджета на ММС за подпомагане и развитие на физическото възпитание и спорта в България. При последващото разпределение на тези средства, което е в правомощията на министъра на младежта и спорта, е констатирана необходимост от постигане на по-добра ефективност и ефикасност, тъй като по информация от министерството през

2017 г. и 2018 г. не е предоставяно финансиране за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища, каквото изискване е предвидено в Закона за хазарта. Като основни причини за това могат да се посочат липсата на наредба, издадена от министъра на младежта и спорта на основание чл. 14, ал. 5 от ЗХ, при условията и по реда на която да се предоставя и отчита финансирането за спортна инфраструктура в училищата, както и на годишни програми, предлагани от министъра на образованието и науката.

През одитирания период, след решения на Управителния съвет на ДП БСТ, са предоставени средства за спонсорства и дарения (за финансиране на различни спортни мероприятия и инициативи за деца и младежи, спортни федерации, изявени спортисти и др.) в общ размер на 1 831 хил. лв., без предприятието да има финансова възможност за това⁵, което не кореспондира с принципа за икономичност при разходването на публични средства. Средствата са предоставяни и при липса на правила и критерии, които да се прилагат при избора на спортни събития, които да бъдат финансирани. По отношение на ефективността и ефикасността на извършените разходи също не са налице достатъчно аргументи. При проверките е установено, че задълженията на спонсорираните лица по договорите за спонсорства са изпълнявани частично, което не осигурява увереност, че извършването на тези разходи е допринесло за осезаемо повишаване на популярността и общественото доверие в предприятието и за увеличение на неговите постъпления, а от там и на средствата, предоставяни на ММС за подпомагане на спорта, или насочването на тези ресурси за други инициативи и/или кампании би довело до по-добър резултат. Като основни причини за констатираните пропуски могат да се посочат: неосъществяването на предварителен контрол за законосъобразност преди одобрението на разходите за спонсорства и дарения, чиято цел е да се предостави увереност на ръководството, че предстоящите за извършване разходи са финансово обезпечени и съответсват на приложимите нормативни изисквания; и наличието на клаузи в договорите за спонсорства за изпълнение при възможност на договорните задължения от страна на спонсорираните лица, което ограничава възможността на предприятието да осъществява ефективен контрол и да търси отговорност от получателите на средства при неизпълнение на поети от тях ангажименти.

16. С приетите през месец февруари 2020 г. изменения и допълнения на ЗХ⁶ се създава привилегировано положение на ДП БСТ, с което основно се цели осигуряване на повече средства за развитие на физическото възпитание и спорт, и за спортна инфраструктурата в държавните и общински училища. По този начин нарастват очакванията към резултатите от дейността на ДП БСТ за увеличаване на отчисленията към държавния бюджет. Сред останалите оповестени цели на посочените изменения и допълнения е повишаване финансовата отговорност на органите за управление на ДП БСТ. Забраната за продажба в търговската мрежа на удостоверителни знаци, свързани с лотарийни игри, е с изключително

⁵ С изключение на две суми за спонсориране на спортни федерации в общ размер на 350 хил. лв., които са осигурени от стойността на непотърсените в срок печалби от игрите, след одобрение от министъра на младежта и спорта.

⁶ Обн., ДВ, бр. 14 от 18.02.2020 г.

висока обществена значимост, предвид осигуряване на защита на подрастващите от пристрастяване към хазартни игри (хазартна зависимост).⁷

През одитирания период дейността на ДП БСТ не е достатъчно ефективна и ефикасна основно в резултат на силната конкуренция от страна на частни организатори на хазартни игри, които имат нормативно обусловени пазарни предимства в сравнение с държавното предприятие.

Необходими са допълнителни усилия, насочени към: прецизиране на правната рамка (включително за разнообразяване предназначението на набраните средства; осигуряване на публичност на събраните залози и платените държавни такси по ЗХ; създаване на условия за финансова стабилност на предприятието; издаване на наредбата по чл. 14, ал. 5 от ЗХ; регламентиране на реда за финансиране на спонсорства и дарения); подобряване на процесите по планиране и мониторинг на изпълнението (включително интегриране в счетоводната система на плановите показатели на регионалните дирекции и своевременно анализиране и преодоляване на причините, довели до неизпълнението им); осигуряване на публичност, прозрачност, ефикасност и икономичност на договорите за предоставяне на програмно време и телевизионно предаване; акцентиране върху благородната кауза на предприятието при популяризиране на игрите; своевременно извършване на промяна на цената на залозите; и осигуряване на публичност на дейността по предоставяне на средства за спонсорства и дарения.

Отговорност за управленските решения по смисъла на чл. 6, ал. 1 от Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор през одитирания период носи Дамян Дамянов, изпълнителен директор на ДП БСТ за одитирания период.

Отговорността на Сметната палата се свежда до изразяване на обосновано заключение за ефективността и ефикасността на дейността на ДП БСТ.

Одитът е извършен в съответствие с Международно признатите одитни стандарти, издадени от Комитета за одитни стандарти на Международната организация на върховните одитни институции – ИНТОСАЙ.

⁷ Мотиви към Законопроекта за изменение и допълнение на ЗХ от 16.01.2020 г. <https://www.parliament.bg/bills/44/054-01-4.pdf>

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Основание и причини за извършване на одита

Одитът е извършен на основание чл. 38, ал. 1, във връзка с чл. 5, ал. 1, т. 3, и чл. 6, ал. 3, т. 1 от Закона за Сметната палата и Заповед № ОД-06-02-005 от 28.05.2019 г., издадена от г-н Тошко Тодоров, заместник-председател на Сметната палата за възлагане на одит на Държавно предприятие "Български спортен тотализатор" за периода от 01.01.2017 г. до 31.12.2018 г.

Одитът е планиран за изпълнение в Програмата за одитната дейност на Сметната палата за 2019 г., като е предвидено да бъде извършен в ДП БСТ.

Основните мотиви за включване в Годишната програма за одитна дейност на Сметната палата за 2019 г. на предложената тема за одит са базирани на критериите за избор на одитни задачи, както и на извършен преглед на финансовото и имуществено състояние на ДП БСТ по данни от ГФО на предприятието за 2017 г., 2016 г. и 2015 г.

Средствата, които се превеждат от ДП БСТ към ММС представляват над 90 на сто от собствените неданъчни приходи на министерството и са важен източник за финансиране на правителствените програми и мерки за развитие на спорта и спортната инфраструктура. Установени са индикации за рискове и слабости, свързани с влошаване на финансовото състояние на предприятието и тенденция на намаление на средствата, предоставени за спорт и спортна инфраструктура. В ДП БСТ не е извършван предходен одит от Сметната палата.

Високата обществена значимост и национален обхват на дейността на ДП БСТ, управляваното държавно имущество, както и някои негативни тенденции, които се наблюдават при прегледа на финансовото състояние на предприятието, представляват съществени аргументи, даващи основание за извършване на независим външен одит на ДП БСТ.

2. Обект на одита

2.1. Държавно предприятие "Български спортен тотализатор" е юридическо лице, държавно предприятие по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон, което е създадено със Закона за хазарта⁸ към министъра на младежта и спорта⁹. Седалището и адреса на управление на предприятието е гр. София, ул. Хайдушко изворче № 28.¹⁰ С Устройствения правилник на Държавно предприятие "Български спортен тотализатор"¹¹ (УП на ДПБСТ) се уреждат неговата структура, управление и дейност.¹²

2.2. Държавното предприятие има за основна цел набирането на парични средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта в Република България и за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища.¹³

За постигане на целта си, ДП БСТ може да организира традиционна лотария, числови лотарийни игри (ЧЛИ), моментна лотария и залагания върху резултати от спортни състезания и надбягвания с коне и кучета на територията на страната в съответствие с изискванията на ЗХ и подзаконовите актове за неговото прилагане, а така също и други дейности, които

⁸ ЗХ, обн., ДВ, бр. 26 от 30.03.2012 г., в сила от 01.07.2012 г., посл. изм. и доп., бр. 14 от 18.02.2020 г., § 9 от Преходните и заключителните разпоредби (ПЗР) във връзка с § 11 от ПЗР на отменения Закон за хазарта (отм., бр. 26 от 30.03.2012 г., в сила от 01.07.2012 г.).

⁹ Чл. 2 от Устройствения правилник на Държавно предприятие "Български спортен тотализатор" (Загл. изм. - ДВ, бр. 62 от 2014 г., в сила от 29.07.2014 г.), приет с ПМС № 163 от 2.08.2000 г., обн., ДВ, бр. 65 от 08.08.2000 г., посл. изм. и доп., бр. 62 от 29.07.2014 г., в сила от 29.07.2014 г.

¹⁰ Чл. 2 от УП на ДП БСТ.

¹¹ Приет с ПМС № 163 от 02.08.2000 г., обн., ДВ, бр. 65 от 08.08.2000 г., посл. изм. и доп., бр. 62 от 29.07.2014 г., в сила от 29.07.2014 г.

¹² Чл. 1 от УП на ДП БСТ.

¹³ Чл. 3 от УП на ДП БСТ.

подпомагат, съпътстват или допълват основния му предмет на дейност, в т.ч. отдаване под наем на дълготрайни материални активи.¹⁴

2.3. Постъпленията от хазартни игри, организирани от ДП БСТ се разпределят, както следва: не по-малко от 50 на сто за изплащане на печалби и не по-малко от 17 на сто за издръжка и развитие на предприятието.¹⁵

Използването на приходите от дейността на ДП БСТ след данъчно облагане и приспадане на разходите и изплатените печалби се утвърждава от министъра на младежта и спорта съгласувано с министъра на финансите.¹⁶

2.4. Органите за управление на ДП БСТ (управителен съвет и изпълнителен директор) се назначават и освобождават през одитирания период от министъра на младежта и спорта, въз основа на сключени договори за възлагане на управлението.¹⁷ При изпълнение на тези си функции, министърът се подпомага от дирекция "Инвестиционна политика и обществени поръчки" на ММС.¹⁸ Правомощията на УС и на изпълнителния директор са посочени в Устройствения правилник на предприятието.¹⁹

Организационната структура на ДП БСТ включва централно управление (ЦУ) и учебно-методични центрове (УМЦ).²⁰ Функциите на ЦУ са определени в Устройствения правилник на предприятието²¹ и са свързани със: стратегическо и оперативно планиране; подготовка и организиране на хазартни игри; контрол на приемането на залози, отчитане на постъпления и изплащане на печалби; счетоводно отчитане; и управление на ресурсите. ДП БСТ е структурирано на линейно-функционален принцип. Структурните звена са линейно и функционално свързани, като имат съвместни функции с другите звена при изпълнение на конкретните им дейности. Учебно-методичен център на ДП БСТ в гр. Велинград организира и участва в дейността по провеждане на обучения и социално развитие на персонала.²²

2.5. Държавно предприятие "Български спортен тотализатор", в качеството си на организатор на хазартни игри, отговаря за цялостната организация на дейността и функционирането на счетоводната отчетност, която да гарантира точното отчитане на всички операции, свързани с игрите, при спазване на действащото законодателство и утвърдените му правила.²³ Държавният надзор върху хазарта се осъществява от Държавната комисия по хазарта (ДКХ) към министъра на финансите. Председателят на комисията, подпомаган от администрацията ѝ, извършва проверки и проучвания.²⁴

Държавно предприятие "Български спортен тотализатор" е организация от публичния сектор, за която се прилагат разпоредбите на Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС)²⁵, включително свързани с принципите на законосъобразност, добро финансово управление и прозрачност при осъществяване на всички дейности и процеси.

Министърът на младежта и спорта осъществява общ надзор върху дейността на ДП БСТ. Той има право да изисква текуща информация от управителния съвет и от изпълнителния директор. При установяване на нарушения, министърът може да издаде

¹⁴ Чл. 4 от УП на ДПБСТ.

¹⁵ Чл. 30, ал. 1 от УП на ДПБСТ.

¹⁶ Чл. 14, ал. 3 от ЗХ.

¹⁷ Чл. 14, ал. 2, второ изречение от ЗХ, чл. 12 и чл. 13, ал. 3 от УП на ДПБСТ и чл. 4, т. 14 от Устройствения правилник на министерство на младежта и спорта (УПММС), приет с ПМС № 142 от 8.07.2013 г., обн., ДВ, бр. 62 от 12.07.2013 г., в сила от 3.07.2013 г., посл. изм. бр. 8 от 25.01.2019 г., в сила от 25.01.2019 г. С приетите изменения и допълнения в 14, ал. 2 на ЗХ, обн. ДВ, бр. 14 от 2020 г., органите за управление на ДП БСТ се назначават и освобождават от министъра на младежта и спорта съгласувано с министъра на финансите.

¹⁸ Чл. 29, т. 22 от УПММС.

¹⁹ Чл. 16 и чл. 21 от УП на ДП БСТ.

²⁰ Чл. 6 от УП на ДП БСТ.

²¹ Чл. 9 от УП на ДП БСТ.

²² **Одитно доказателство № 1** (по т. 17)

²³ Чл. 41, ал. 5, второ изречение от ЗХ.

²⁴ Чл. 16, ал. 1 и чл. 33, ал. 1 и Глава пета, Раздел I от ЗХ.

²⁵ Чл. 2, ал. 2, т. 7 от ЗФУКПС.

предписания за тяхното отстраняване или да упражни правомощието си за предсрочно прекратяване на мандата, а при необходимост - да сезира съответните компетентни органи.²⁶

2.6. Основните предизвикателства пред ДП БСТ през одитирания период са свързани с нарастващата конкуренция на хазартния пазар и преодоляване на инерцията, породена от доминиращото пазарно положение на предприятието в миналото. Ключовите фактори за успех са, както вътрешни (реорганизиране на структурата, използване на съвременни технологии, нови игри, повишаването атрактивността на игрите, популяризиране и съкращаване на разходите, и др.), така и външни (преодоляване на преимуществата, които имат частните организатори на хазартни игри предвид по-добрите им възможности за гъвкавост и приспособимост).

2.7. С приетите през месец февруари 2020 г. изменения и допълнения на ЗХ²⁷ се създава привилегировано положение на ДП БСТ, което е основно насочено към осигуряване на повече средства за развитие на физическото възпитание и спорт, и за спортна инфраструктурата в държавните и общински училища. Сред другите оповестени цели е повишаване финансовата отговорност на органите за управление на ДП БСТ. Забраната за свободна продажба в търговската мрежа на удостоверителни знаци, свързани с лотарийни игри, е с изключително висока обществена значимост, предвид осигуряване на защита на подрастващите от пристрастяване към хазартни игри (хазартна зависимост).^{28, 29}

ОДИТЕН ОБХВАТ И ПОДХОД

1. Цели на одита

Настоящият одит има за цел:

1.1. Да представи на обществеността, законодателната и изпълнителната власт, и другите целеви потребители независима и обективна оценка за ефективността и ефикасността на дейността на ДП БСТ.

1.2. Да се подпомогнат законодателната и изпълнителната власт и ръководството на одитирания обект относно идентифициране на слабостите и да се дадат препоръки за подобряване на дейността на ДП БСТ.

2. Обхват на одита

2.1. Основният одитен въпрос е: Ефективна и ефикасна ли е дейността на ДП БСТ за осигуряване на средства за развитие на спорта в Република България?

Специфичните въпроси са:

а) Създадена ли е подходяща нормативна и стратегическа рамка за набиране на средства за подпомагане на спорта?

б) Осигурени ли са достатъчно ресурси за изпълнение на дейността на ДП БСТ?

в) Ефективни и ефикасни ли са дейностите по организирането на хазартните игри?

г) Ефективно и ефикасно ли се извършва набирането и разпределението на средствата за подпомагане на физическото възпитание и спорта?

Формулираните подвъпроси към специфичните въпроси са представени в Приложение № 1 към одитния доклад.

2.2. Обект на одита е дейността на ДП БСТ, насочена към осигуряване на средства за развитие на високо спортно майсторство и стимулиране на масовия спорт. В обхвата на

²⁶ Чл. 16а от УП на ДП БСТ.

²⁷ Обн., ДВ, бр. 14 от 18.02.2020 г.

²⁸ Мотиви към Законопроекта за изменение и допълнение на ЗХ от 16.01.2020 г. <https://www.parliament.bg/bills/44/054-01-4.pdf>

²⁹ Цитираните в одитния доклад разпоредби на ЗХ са според редакцията му, действаща през одитирания период (обн., ДВ, бр. 26 от 30.03.2012 г., в сила от 1.07.2012 г., посл. доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г., доколкото не е посочено друго.

одитната задача са включени съществените области, свързани с правната рамка, планирането и мониторинга, ресурсната осигуреност, организирането, провеждането и разпределянето на приходите от хазартните игри.

Одитираният период е от 01.01.2017 г. до 31.12.2018 г.

3. Одитни критерии

Критериите, спрямо които се оцени изпълнението на одитираната дейност и индикаторите към тях по всеки от одитните въпроси са посочени в Приложение № 1.

4. Одитна методология

4.1. Одитен подход

Въз основа на оценката на одитния риск при изпълнение на одитната задача са използвани системно-ориентирания подход и резултатно-ориентирания подход.

Посредством резултатно-ориентирания подход е проучено изпълнението на дейността на ДП БСТ при съпоставяне на установеното фактическо състояние с определените критерии. При прилагането на подхода фокусът е върху напредъка при изпълнението на стратегически, годишни и оперативни (на ниво хазартни игри) цели на ДП БСТ, оценен посредством сравняване на резултатите и целевите показатели с оглед оценка на ефективността на предприятието. Съпоставени са определени показатели, свързани с разходите, приходите и резултатите, с налична и съпоставима информация за конкуренти и сходни организации, с оглед извършването на оценки на ефикасността.

Използването на системно-ориентирания подход дава възможност за оценяване на ключовите условия (правна рамка и ресурси), мерки за постигане на целите и основни процеси (по планиране, обезпечаване, организиране и провеждане на хазартни игри), със съществен ефект върху постигането на основната цел на предприятието, свързана с набирането на средства за развитие на спорта и спортната инфраструктура. Освен оценка на ефективността на системите, този подход е използван в одита и по отношение на оценка на ефикасността за преценяване на потенциала за оптимизиране на процесите, за да се подобри изпълнението (техническа ефикасност), за установяване на слабости и анализиране на причините за тях, и формулиране на полезни препоръки за преодоляването им.

4.2. Методи за събиране и анализ на информацията

За постигане целите на одита са използвани следните методи за събиране и анализ на данни и информация, и за получаване на одитни доказателства:

а) за събиране на информация: проучване на нормативни актове, изискване и преглед на документи, въпросници и др. Формирани са: извадка за изследване на процедури за придобиване на материални и информационни ресурси³⁰; и извадка за проверка на проведени тиражи³¹.

б) за анализ на информацията: качествен и сравнителен анализ, съпоставяне с приложими изисквания, систематизиране и обобщаване на събраната информация; количествен анализ (в т.ч. изчисляване на финансови коефициенти и показатели по регионални дирекции и предприятието като цяло, както и анализ на тенденциите на изменение на съпоставими показатели на държавното предприятие и частни организатори на хазартни игри) и др.

³⁰ Формираната одитна извадка е представена в т. 2 към Раздел II на част „Констатации и оценки“ на одитния доклад.

³¹ Формираната одитна извадка е представена в т. 1 към Раздел IV на част „Констатации и оценки“ на одитния доклад.

КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ

І. Създадена нормативна и стратегическа рамка за набиране на средства за подпомагане на спорта

1. Адекватност на нормативната рамка

През одитирания период ДП БСТ осъществява дейността си на държавен хазартен оператор в условията на засилена конкуренция на регулирания хазартен пазар.³² Конкурентите му са частноправни субекти³³, които притежават лицензи за организиране на хазартни игри³⁴.

Всички участници в хазартния сектор, включително държавният хазартен оператор, са длъжни да прилагат през одитирания период правната рамка, уреждаща условията и реда за организиране на хазартни игри, изискванията по отношение на игрално оборудване, издаване, продължаване, отнемане и прекратяване на лицензи и осъществяването на контрол на хазартната дейност.³⁵ Наред с това, определени нормативни изисквания³⁶ са приложими само за ДП БСТ, в качеството му на организация от публичния сектор³⁷, чиято специфична роля е свързана с набиране на средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта.^{38,39}

Законови рестрикции могат да ограничават ефективността и ефикасността на държавно предприятие като създават пазарни предимства за частните му конкуренти. Според насоките на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР)⁴⁰, нормативната уредба не трябва неоправдано да дискриминира държавните предприятия в сравнение с техните пазарни конкуренти.⁴¹ В тази връзка при извършване на одита е анализирано доколко правната рамка осигурява равни пазарни условия за осъществяване дейността на ДП БСТ.

1.1. Организиране на хазартни игри

1.1.1. В правото на Европейски съюз (ЕС) липсва хармонизация в областта на хазарта. Държавите членки имат автономни права по отношение на начина на организиране на хазартните услуги при положение, че спазват приложимите на общо основание изисквания на първичното⁴² и вторичното право⁴³ на ЕС.

Разпоредбата на чл. 56 от Договора за функциониране на ЕС, прогласяваща свободно предоставяне на услуги, допуска националната правна уредба да ограничава хазартните услуги в случаите, при които е необходимо да бъдат защитени цели от обществен интерес,

³² Одитно доказателство № 2 (т. 1.3.1 и т. 4.6.4)

³³ Търговски дружества и юридически лица с нестопанска цел (чл. 4 от ЗХ, обн., ДВ, бр. 26 от 30.03.2012 г., в сила от 1.07.2012 г., посл. доп. (за одитирания период), бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г.).

³⁴ Държавата в лицето на ДП БСТ може да организира традиционна лотория, числови лотарийни игри, моментна лотария и залагания върху резултати от спортни състезания и надбягвания с коне и кучета. (чл. 14, ал. 1 от ЗХ и чл. 4 от УП на ДПБСТ)

³⁵ Организацията на хазартните игри и контрола върху тях в Р. България се уреждат със ЗХ и приетите подзаконови актове, свързани с неговото изпълнение.

³⁶ Например по отношение на организирането през одитирания период на част от предвидените в ЗХ хазартни игри, извършването на отчисления за спорт, правилата за възлагане на обществени поръчки и др.

³⁷ На основания чл. 2, ал. 2, т. 7 от ЗФУКПС.

³⁸ Чл. 3 и чл. 4 от УП на ДПБСТ

³⁹ Одитно доказателство № 9 (т. 6.3.), Пазарна стратегия 2015-2019, стр. 3

⁴⁰ OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprise⁴⁰, 2015, III, стр. 20 и стр. 45

⁴¹ Осигуряване на съответствие на националното законодателство с Насоките на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) за корпоративното управление на държавните предприятия е част от усилията за присъединяване към Валутния механизъм II (ERM II) и към Банковия съюз. <https://www.strategy.bg/> (Обществени консултации във връзка с Проект на Закон за публичните предприятия).

⁴² По специално чл. 49 и чл. 56 от Договора за функционирането на ЕС (ДФЕС), които забраняват ограничаването на свободата на установяване и на свободното предоставяне на услуги в рамките на ЕС, и респективно утвърждават политика за либерализация на хазартните игри.

⁴³ Хазартните услуги попадат в приложното поле на редица актове на ЕС като Директивата за аудиовизуалните медийни услуги, Директивата за нежеланите търговски практики, Директивата за продажбите от разстояние, Директивата за предотвратяване на прането на пари, Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации и Директивата относно общата система на данъка върху добавената стойност. Резолюция на Европейския парламент от 15 ноември 2011 г. относно хазарта по интернет на вътрешния пазар (2011/2084(INI))

като например защитата на непълнолетните, борбата срещу пристрастяването към хазарта и борбата срещу нередности и измами.⁴⁴

1.1.2. Организацията на хазартните игри и контрола върху тях в Р. България се уреждат със Закона за хазарта. Разрешени са следните хазартни игри: лотарийни игри (традиционна лотария, числова лотарийна игра, моментна лотария и томбола),⁴⁵ игри със залагания върху резултати от спортни състезания и надбягвания с коне и кучета; игри със залагания върху случайни събития и със залагания, свързани с познаване на факти; игри с игрални автомати и игри в игрално казино.⁴⁶

Както е представено на фигура № 1, държавата в лицето на ДП БСТ може да организира част от предвидените в закона хазартни игри.⁴⁷

Фигура № 1

За разлика от ДП БСТ, останалите търговски дружества могат с лиценз, издаден от ДКХ, да организират през одитирания период предвидените в закона хазартни игри (с изключение на томболи), включително игри със залагания върху случайни събития и със залагания, свързани с познаване на факти, игри с игрални автомати и игри в игрално казино.⁴⁸ Организатори на томболи могат да бъдат само юридически лица с нестопанска цел.⁴⁹

Анализът на хазартните игри, които са допустими за организиране от държавата показва, че основната част от тях се причисляват към т. нар. форми на "мек хазарт"⁵⁰, който

⁴⁴ Решение на Съда на ЕС (шести състав) от 28.02.2018 г. по дело C- 3/17; http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5109_bg.htm

⁴⁵ Чл. 49 от ЗХ, обн., ДВ, бр. 26 от 30.03.2012 г., в сила от 1.07.2012 г., посл. доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г.

⁴⁶ Чл. 41, ал. 1 от ЗХ, обн., ДВ, бр. 26 от 30.03.2012 г., в сила от 1.07.2012 г., посл. доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г.

⁴⁷ Чл. 14, ал. 1 от ЗХ, обн., ДВ, бр. 26 от 30.03.2012 г., в сила от 1.07.2012 г., посл. доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г. и чл. 3 и чл. 4 от УП на ДПБСТ.

⁴⁸ Чл. 3 във връзка с чл. 41 и чл. 49 от ЗХ Обн., ДВ, бр. 26 от 30.03.2012 г., в сила от 1.07.2012 г., посл. доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г.

⁴⁹ Чл. 53 от ЗХ.

⁵⁰ Според Министерство на здравеопазването в обхвата на понятието „мек хазарт“ се включват игрите тото и лото.

традиционно не се възприема негативно и не се асоциира с висок риск от развитие на хазартна зависимост.^{51,52,53,54} Същевременно, нелотарийните хазартни игри на ДП БСТ са с незначителен дял в постъпленията на предприятието (залагания върху резултати от спортни състезания) или въобще не се организират от държавния тотализатор (надбягвания с коне и кучета). В предприятието не са извършвани анализи и разчети по отношение на потенциални ползи от разширяване кръга на допустимите за организиране хазартни игри.⁵⁵

1.1.3. Законът за хазарта въвежда обща забрана на пряката реклама на хазартни игри⁵⁶ и на рекламата на игри, насочена към малолетни и непълнолетни лица. Забранено е и изпращането на непотърсени електронни съобщения на неограничен брой лица, в които се съдържа информация за хазартна игра. Допуска се: обявяване на наименованията на игрите; регистрираната търговска марка на организатора; резултатите от игрите и спечелените печалби; тегленията на тиражите.⁵⁷

В ДП БСТ няма въведен единен ред за осигуряване спазването на законовата забрана за пряка реклама на хазартни игри. Спазването на установената рамка се осигурява посредством клаузи в договорите за рекламна дейност, договорите за спонсорство и за закупуване на програмно време. Заснетите аудио-визуални съобщения се одобряват от служители на ДП БСТ и съответната медия преди да бъдат излъчени.⁵⁸ През одитирания период на ДП БСТ не е налагана имуществена санкция⁵⁹ за неспазване на забраната за пряка реклама на хазартни игри.⁶⁰

В тази връзка е важно да се отбележи, че икономическите дейности, в които участва държавното предприятие трябва да се извършват без неправомерни предимства или неизгодно положение по отношение на другите предприятия.⁶¹ През одитирания период частноправни хазартни оператори провеждат масирана телевизионна реклама, основно на МЛИ.⁶² Съветът за електронни медии (СЕМ)⁶³ установява практиката на нарастващ обем съобщения в програмите на доставчици на медийни услуги, представящи различни сюжетни линии, в които участието в хазартните игри води до разрешаване на житейски проблеми^{64, 65}, в нарушение на законовата забраната за пряка реклама на хазарта.

⁵¹ [https://www.e-stave.com/documents/odgovorno-igranje/Lottery-gambling-and-addiction-\(EU%20research\)-Mark-Griffits.pdf](https://www.e-stave.com/documents/odgovorno-igranje/Lottery-gambling-and-addiction-(EU%20research)-Mark-Griffits.pdf)

⁵² <http://www.mh.government.bg/bg/informaciya-za-grazhdani/zdravosloven-nachin-na-zhivot/zavisimosti/hazart-i-hazartna-zavisimost/>

⁵³ Национално представително проучване, проведено през месец март 2016 г. от Института за социални изследвания и маркетинг МБМД като част от дейностите по проект на Фондация „Отговорна игра“, насочен към превенцията на хазартна зависимост в българското общество. Проучването е достъпно на следния адрес: <https://www.otgovorna-igra.com/files/Sociologicheskoe-Prouchvane-PresconferenceOtgovorna-igra.pdf>

⁵⁴ Според международната квалификация за болести и свързани със здравословни проблеми, хазартната зависимост (патологично разстройство, свързано с хазарт) се характеризира с модел на постоянно или повтарящо се хазартно поведение, което може да е онлайн (т.е. в интернет) или офлайн и се изразява в:

- нарушен контрол върху хазарта (напр. начало, честота, интензивност, продължителност, прекратяване, контекст);
- увеличаване на приоритета на хазарта, доколкото хазартът има предимство пред други житейски интереси и ежедневни дейности; и
- продължаване или ескалация на хазарта въпреки появата на негативни последици. <https://icd.who.int/browse11/l-m/en#/http://id.who.int/icd/entity/1041487064>

⁵⁵ **Одитно доказателство № 55**

⁵⁶ Според §1, т. 23 на закона "Пряка реклама на хазартни игри" е разпространявана във всякаква форма, с всякакви средства информация, която директно приканва потребителите да участват в хазартни игри, включително като създава впечатление, че с участието в играта потребителите ще могат да разрешат лични или финансови проблеми или ще постигнат финансово благополучие, или приканва гражданите да участват в играта с обещания за големи печалби.

⁵⁷ Чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от ЗХ, обн., ДВ, бр. 26 от 30.03.2012 г., в сила от 1.07.2012 г., посл. доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г.

⁵⁸ **Одитни доказателства № 37 (т. II.1.1. и т. II.2.3.) и № 44**

⁵⁹ Чл. 105, ал. 3 във връзка с чл. 10, ал. 1 от ЗХ.

⁶⁰ **Одитно доказателство № 55**

⁶¹ Насоки на ОИСП за корпоративното управление на държавните предприятия, 2015, Анотации към Глава III: Държавни предприятия на пазара

⁶² **Одитно доказателство № 11 (т. 3.1.9)**

⁶³ Органът, който следи за спазването на чл. 10 от ЗХ е ДКХ. СЕМ е независим специализиран орган, който регулира медийните услуги в случаите и по реда на Закона за радиото и телевизията (ЗРТ). СЕМ няма правомощия да упражнява контрол върху приложението на ЗХ, но осъществява надзор върху дейността на доставчиците на медийни услуги за спазване на ЗРТ (чл. 32, ал. 1, т. 1), включително по отношение на рекламата на хазарт, разпространявана чрез радиото и телевизията.

⁶⁴ Становище на Съвета за електронни медии по законопроект за изменение и допълнение на Закона за хазарта на следния линк: <https://www.parliament.bg/pub/cW/20180615095823%D0%A1%D0%95%D0%9C%20->

Държавното предприятие, за разлика от своите конкуренти, има нормативно определена нетърговска цел, което поражда необходимостта да съобрази съдържанието на отправяните от него послания до следваната мисия в обществен интерес⁶⁶, и съответно ограничава възможностите му за подходяща ответна реакция в случаи на по-агресивни рекламни кампании от частните организатори на хазартни игри.

1.1.4. На 11.05.2018 г. група народни представители внасят Законопроект за изменение и допълнение (ЗИД) на ЗХ с оглед ограничаване на извършването на хазартната дейност само до лицензирани обекти и забрана на пряката и непряката реклама на хазарта, с цел защита на цели от обществен интерес⁶⁷. Законопроектът има пряко отношение към дейността на ДП БСТ. Основните критики при обсъждане на законопроекта са, че приемането му ще доведе до намаляване на приходите от хазарт. Твърди се, че предложените разпоредби не са достатъчно обосновани и обсъждани.⁶⁸

Въз основа на мотивирано становище от дирекция „Правна и обществени поръчки“, на заседание на УС на ДП БСТ от 30.05.2018 г. се взима решение, с което се изразява принципна подкрепа за инициативата, подета с цитирания законопроект, и се посочват възможни решения относно конкретни законодателни промени, в т.ч.:⁶⁹

а) местата за разпространение на моментните лотарийни игри да отговарят на същите изисквания на ЗХ и спрямо тях да се прилагат същите критерии за разкриването им, както и за местата, в които се предлагат останалите видове лотарийни игри;

б) допускане обявяването на определени параметри по игри, като изключение от забраната за реклама на хазарта, в случай че 15 на сто от годишните постъпления на съответния организатор се предоставят за спонсориране на мероприятия, подпомагащи спорта, културата, здравеопазването, образованието и социалното дело;

в) разширяване на кръга на хазартни игри, които може да организира държавата;

г) задължително идентифициране на физически лица при изплащане на печалби над 200 лв. и съхраняване на доказателства за тези плащания.

Според предприятието тези промени са в състояние да подобрят ефективността от дейността и ще се отразят положително върху отчисленията за спорт⁷⁰. През м. юни 2018 г. министърът на младежта и спорта е информиран за становището на ДП БСТ по предложенията за промени в ЗХ.⁷¹ В резултат на обсъжданията с ММС, официална позиция на ДП БСТ от м. септември 2018 г. не съдържа изброените предложения за изменение и допълнения на ЗХ⁷².

1.1.5. Определената в Устройствения правилник на ДП БСТ цел на предприятието⁷³ не обхваща всички законово определени възможности за използване на постъпления от ДП БСТ за подпомагане на културата, здравеопазването, образованието и социалното дело⁷⁴. Освен за спорта, приходи на ДП БСТ през одитирания период могат да се предоставят:

[%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5%20%D0%BF%D0%BE%20%D1%85%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0.pdf](#)

⁶⁵ Отчет за дейността на СЕМ от 01.01.2017 г. до 31.12.2017 г., стр. 25 и Отчет за дейността на СЕМ от 01.01.2018 г. до 31.12.2018 г., стр. 60

⁶⁶ Одитно доказателство № 9 (т. 6.3.), Пазарна стратегия 2015-2019, стр. 10 и стр. 21

⁶⁷ <https://www.parliament.bg/bg/bills/ID/78078>

⁶⁸ „Рестрикции на лотариите осъществяват бюджета, бизнеса и хората“, Анализ и оценка на въздействието на Института за модерна политика

⁶⁹ Одитно доказателство № 2 (т. 1.3)

⁷⁰ Одитно доказателство № 2 (т. 1.3.3)

⁷¹ Одитни доказателства № 2 (т. 1.3.3) и № 44

⁷² Одитни доказателства № 2 (т. 1.4.3.) и № 55

⁷³ Чл. 3 и чл. 4 от УП на ДПБСТ.

⁷⁴ Чл. 4, ал. 1 т. 3 от ЗХ във връзка с чл. 14, ал. 1 от ЗХ.

а) на фонд „Социална закрила“ от организирани извънредни и специализирани тиражи.⁷⁵ Условието и редът за разпределяне на средствата се определят от Управителния съвет на фонда.⁷⁶

б) за подпомагане на културата от организирано лото. Използването на приходите след данъчно облагане и приспадане на разходите и изплатените печалби се утвърждава от министъра на културата, съгласувано с министъра на финансите, като най-малко 75 на сто от тях се използват за нуждите на създадени със закон национални фондове, подпомагащи създаването на произведения на културата.⁷⁷

в) подпомагане на интеграцията на хората с увреждания.⁷⁸

През одитирания период от ДП БСТ не са организирани хазартни игри за подпомагане на културата, здравеопазването, образованието и социалното дело. Като причина за това от ДП БСТ посочват липсата на нормативно определени ред и условия, по които това да се осъществи. От предприятието не са инициирани промени в нормативната уредба, с които да се регламентира начина за разпределяне на средства по посочените направления, аналогично на отчисленията за развитие на физическото възпитание и спорта по чл. 14, ал. 3 от ЗХ и чл. 30 от УП на ДПБСТ.⁷⁹

1.2. Държавни такси по Закона за хазарта

На основание чл. 30, ал. 3 от ЗХ за поддържане на лиценз за организиране на хазартни игри – традиционна лотария, томбола, моментна лотария, тото, лото, бинго, кено и техните разновидности, игри със залагания върху резултати от спортни състезания и надбягвания с коне и кучета, игри със залагания върху случайни събития и със залагания, свързани с познаване на факти, с изключение на онлайн залаганията, се събира държавна такса в размер на 15 на сто върху стойността на направените залози за всяка игра, а за хазартни игри, за които се събират такси и комисиони за участие – в размер на 20 на сто върху стойността на получените такси и комисиони.

Липсва легално определение на понятията „такси и комисионни за участие“, посочени в чл. 30, ал. 3 на ЗХ. Организаторите на хазартни игри декларират пред ДКХ стойността на получените такси и комисионни за участие в Част IV „Деклариране на дължимата държавна такса по чл. 30, ал. 3 за видовете хазартни игри“ (колона 4) на Декларацията по чл. 30, ал. 6 от ЗХ за дължимите държавни такси.^{80 81} След одитирания период, ДКХ изразява становище, че по смисъла на ЗХ такси и комисиони се събират при организирането на предвидените в закона турнири между участници в хазартни игри (чл. 64 и чл. 73 от ЗХ).⁸²

Държавно предприятие БСТ декларира стойност на получените залози от моментна лотария и тото и заплаща държавна такса в размер на 15 на сто върху стойността на направените залози за всяка игра. Останалите организатори на хазартни игри, притежаващи лицензи, издадени от ДКХ за организиране на хазартни игри, посочени в чл. 30, ал. 3 от ЗХ, преобладаващо декларират и съответно заплащат държавна такса в размер на 20 на сто от стойността на получените такси и комисионни. По информация от ДКХ останалите организатори на хазартни игри по чл. 30, ал. 3 от ЗХ (различни от ДП БСТ), съгласно данни от правилата за организиране на игрите, събират комисионни между 42,125 на сто и 49,67 на сто от получените залози. Те заплащат държавни такси в размер на 20 на сто от посочените

⁷⁵ Чл. 26, т. 4 от Закон за социално подпомагане, обн., ДВ, бр. 56 от 19.05.1998 г., изм. - ДВ, бр. 51 от 2011 г.

⁷⁶ Чл. 29, ал. 1, т. 3 от Закона за социално подпомагане.

⁷⁷ Чл. 31 от Закона за меценатството, обн., ДВ, бр. 103 от 23.12.2005 г., в сила от 23.12.2005 г., посл. изм. бр. 77 от 18.09.2018 г., в сила от 01.01.2019 г.

⁷⁸ Чл. 50, т. 1, б. а) от Закона за интеграция на хората с увреждания, в сила от 01.01.2005 г., отм. ДВ, бр. 105 от 18.12.2018 г.

⁷⁹ Одитно доказателство № 44 и Одитно доказателство № 55

⁸⁰ По образец утвърден със Заповед № ЗМФ-26 от 13.01.2015 г. на министъра на финансите.

⁸¹ Одитно доказателство № 52

⁸² <https://dkh.minfin.bg/bg/pubs/3/1180>

комисионни, което представлява между 8,43 на сто и 9,93 на сто от получените залози. Липсва публикувана официална статистика за хазартния сектор в България.⁸³

Тежестта на заплащаните от държавното предприятие държавни такси по чл. 30, ал. 3 от ЗХ е значително по-висока от тази при останалите организатори на хазартни игри.

1.3. Приложимост на нормативната уредба за обществени поръчки

1.3.1. Организацията на работата и изпълнението на дейности, свързани с доставки, строителство и услуги в ДП БСТ е съобразена с нормативната уредба в областта на обществените поръчки.⁸⁴ В Регистъра на обществените поръчки е открита партия за ДП БСТ⁸⁵.

1.3.2. Провеждането на процедури за възлагането на обществени поръчки ангажира допълнително време за договаряне на доставки и услуги, необходими за организирането на хазартни игри от ДП БСТ. Процедурите по чл. 18, ал. 1 от ЗОП през одитирания период средно са продължили близо три месеца, считано от дата на решението за откриване на процедурата до датата на обявлението за възложена обществена поръчка. При възлагането по реда на чл. 20, ал. 3 от ЗОП средната продължителност е над един месец. В резултат, за разлика от конкурентите си - частни хазартни оператори, държавното предприятие не е в състояние при възникнала необходимост своевременно да: разработва функционалности на софтуерите за хазартните си игри; променя медийното си послание; разнообразява предметни печалби; и т.н. *което е предпоставка за по-слаба конкурентоспособност през одитирания период.*⁸⁶

1.4. Схема за разпределяне на постъпленията от хазартни игри

Постъпленията от хазартни игри, организирани от ДП БСТ се разпределят за: печалби на участниците в игрите; данъци и държавни такси; средства за физическо възпитание и спорт; издръжка и развитие на предприятието.⁸⁷

За изплащане на печалбите на участниците в хазартните игри, организирани от ДП БСТ се разпределят не по-малко от 50 на сто от постъпленията.⁸⁸ Непотърсените печалби в установените с правилата за съответните игри срокове, се разпределят за осъществяване на дейностите по Закона за физическото възпитание и спорта (ЗФВС) и за стимулиране развитието на ДП БСТ. Разпределението се извършва след счетоводното приключване на всяко тримесечие с решение на Управителния съвет, което предварително се съгласува с министъра на младежта и спорта.^{89, 90}

Държавните такси за организиране от ДП БСТ на ЧЛИ по наземен път и за МЛИ в размер на 15 на сто върху постъпленията от направените залози и дейностите по организирането на тези игри не се облагат с корпоративен данък.⁹¹ За издаване и поддържане на лиценз за онлайн залагания се събира двукомпонентна държавна такса, състояща се от еднократна такса в размер на 100 хил. лв. и променлива част в размер на 20 на сто върху разликата между стойността на получените залози и изплатените печалби.^{92, 93}

Съгласно ЗХ, средствата за развитие на спорта са в размер на разликата между приходите от дейността на ДП БСТ след данъчно облагане, намалени с разходите,

⁸³ Одитно доказателство № 52

⁸⁴ Одитно доказателство № 1 (т. 17.14.1.3 и т. 17.14.2.3)

⁸⁵ http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,738251&_dad=portal&_schema=PORTAL&ca_id=62610

⁸⁶ Одитни доказателства № 8 (т. т. 1, 2, 3 и 4), № 2 (т. 1.3.1 и т. 1.3.2) и № 55

⁸⁷ Чл. 14, ал. 3 от ЗХ.

⁸⁸ Чл. 30, ал. 1, т. 1 от УП на ДПБСТ във връзка с чл. 51, ал. 1, чл. 59, ал. 2 и чл. 63, ал. 2 от ЗХ.

⁸⁹ Чл. 30, ал. 4 от УП на ДПБСТ.

⁹⁰ Одитно доказателство № 2 (т. 15.4)

⁹¹ Чл. 30, ал. 3 от ЗХ и чл. 176а от Закон за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО).

⁹² Чл. 30, ал. 4 от ЗХ.

⁹³ За хазартни игри, за които се събират такси и комисиони за участие – в размер на 20 на сто върху стойността на получените такси и комисиони.

включително свързани с изплащане печалби на участници в хазартните игри. Характерът на тези отчисления е подобен на печалбата в частния сектор и начинът за тяхното разходване е решение на собственика, в случая на държавата, чрез министъра на младежта и спорта.⁹⁴

1.4.1. В УП на ДПБСТ е определено, че схемите за годишно разпределение на постъпленията от хазартни игри, организирани от ДП БСТ, се утвърждават от министъра на младежта и спорта по предложение на Управителния съвет⁹⁵, съгласувано с министъра на финансите.⁹⁶ Утвърдената схема през 2017 г. включва следното разпределение за ЧЛИ по наземен път и МЛИ (Таблица № 1):^{97, 98}

Таблица № 1 Схема за годишно разпределение на постъпленията от хазартни игри		
Разпределени средства за:	ЧЛИ по наземен път ⁹⁹	МЛИ
Изплащане на печалби на участници	Не по-малко от 50 на сто от постъпленията	Не по-малко от 50 на сто от постъпленията
Заплащане на таксата по чл. 30, ал. 3 от ЗХ	15 на сто от постъпленията	15 на сто от постъпленията
Отчисления за спорт	18 на сто от постъпленията	10 на сто от постъпленията
Издръжка и развитие на ДП БСТ	Не повече от 17 на сто от постъпленията ¹⁰⁰	Не повече от 25 на сто от постъпленията

Размерът на средствата, които се отчисляват от ДП БСТ за развитие на спорта се определя като предварително фиксиран процент от постъпленията от хазартните игри, а не като разлика между приходите и разходите от дейността на предприятието, както изисква ЗХ. Възприетият механизъм за разпределение на постъпленията би могъл да се определи като ефикасен в

краткосрочен план, доколкото ограничава разходите и стимулира увеличаване на приходите на ДП БСТ. Едновременно с това механизмът създава заплахи за финансовата стабилност на предприятието в случай, че определените размери на отчисления се разминават съществено с възможностите на предприятието.

1.4.2. Доходността от едно предприятие, т.е. в каква степен са удовлетворени интересите на собствениците му, може да се измери с коефициентите за рентабилност. За целите на анализа на конкурентоспособността са сравнени коефициентите за рентабилността на приходите и на активите на ДП БСТ и на негови конкуренти, за които е налична публикувана информация. За по-коректно сравнение с частните хазартни предприятия са анализирани стойностите на коефициентите и във вариант преди отчисленията към ММС.

През одитирания период предприятието реализира оперативна печалба, както и печалба след данъци, но след прилагането на схемата за разпределение на постъпленията, финансовият резултат и за 2017 г. и за 2018 г. е отрицателна величина – загуба в размер над 10 млн. лв.^{101, 102}

⁹⁴ Съгласно чл. 14 ал. 3 от ЗХ министърът на младежта и спорта, съгласувано с министъра на финансите утвърждава използването на средствата от ДП БСТ за нуждите на физическото възпитание и спорта и/или за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища.

⁹⁵ Следва да се отбележи, че членовете на УС на ДП БСТ се назначават от министъра на младежта и спорта.

⁹⁶ Чл. 25 и чл. 31, ал. 1 от УП на ДП БСТ.

⁹⁷ Одитно доказателство № 2 (т.т. 11.1-11.4).

⁹⁸ Одитно доказателство № 39

⁹⁹ Разпределянето на постъпленията от онлайн ЧЛИ за печалби на участници в игрите и за отчисленията за физическото възпитание и спорт, и спортна инфраструктура е същото, както и при ЧЛИ по наземен път. Различен е режимът на данъчното облагане, съгласно чл. 30, ал. 4 от ЗХ и Закона за корпоративно подоходно облагане, което се отразява в средствата разпределени за издръжка, които не са утвърдени като процент от постъпленията, а като остатъчна величина.

¹⁰⁰ Съгласно чл. 30, ал. 1, т. 2 от УП на ДП БСТ средствата за издръжка и развитие на ДП БСТ трябва да са не по-малко от 17 на сто.

¹⁰¹ Одитно доказателство № 2 (т. 4.2.3.),

¹⁰² Одитно доказателство № 2 (т. 1.3.1)

Годишните вноски, които операторите на хазартни игри са длъжни да правят за социално отговорно поведение имат символичен характер в сравнение с размерите на годишните отчисления за спорт на ДП БСТ.

1.4.4. С приетите през месец февруари 2020 г. изменения и допълнения на ЗХ^{113, 114} се извършват съществени промени в разпоредбите, уреждащи дейността на ДП БСТ:

а) Лиценз за организиране на лотарийни игри, с изключение на томбола, бинго, кено и техните разновидности, може да бъде издаден само на държавата чрез ДП БСТ (чл. 4, ал. 3 във връзка с чл. 14, ал. 1 от ЗХ).

б) Държавното предприятие осъществява дейността по организиране на лотарийни игри с нает от него персонал в собствени или наети пунктове, които са обособени и обозначени като пунктове за лотарийни игри (чл. 14, ал. 1 от ЗХ). Забранява се: организирането на хазартни игри от лица в обекти или вериги от обекти (пунктове) без съответния лиценз, издаден от ДКХ, както и фактическото осъществяване на дейността по издадения лиценз, без да е получено удостоверение по чл. 34 от ЗХ, издадено от председателя на ДКХ (чл. 9, ал. 2 от ЗХ); разпространението на билети, фишове, талони или други удостоверителни знаци за участие в лотарийни игри в обекти или вериги от обекти (пунктове), които не са включени в удостоверението по чл. 34 от ЗХ и не са обозначени за съответните игри; изплащането на печалбите от лотарийни игри извън обекти или вериги от обекти (пунктове) по ал. 9, както и извън банки (чл. 9, ал. 9 и ал. 10 от ЗХ).

в) Органите за управление на Държавно предприятие "Български спортен тотализатор" се назначават и освобождават от министъра на младежта и спорта съгласувано с министъра на финансите (чл. 14, ал. 2 от ЗХ).

г) Предприятието е включено в списъка по чл. 3, ал. 1 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (Приложение № 1 към закона).

Създаването на привилегировано положение на ДП БСТ основно е насочено към осигуряване на повече средства за развитие на физическото възпитание и спорт, и за спортна инфраструктура в държавните и общински училища. По този начин нарастват очакванията към резултатите от дейността на ДП БСТ, при съпоставяне с реализираните постъпления на частните организатори на хазартни игри до м. февруари 2020 г. и респективно осигуряване на ръст на приходите от лотарийни игри в държавния бюджет. Сред другите оповестени цели е повишаване финансовата отговорност на органите за управление на ДП БСТ.

Забраната за продажба в търговската мрежа на удостоверителни знаци, свързани с лотарийни игри, е с изключително висока обществена значимост, предвид осигуряване на защита на подрастващите от пристрастяване към хазартни игри (хазартна зависимост).¹¹⁵

С приетите през месец февруари 2020 г. изменения и допълнения на ЗХ¹¹⁶ нарастват очакванията към резултатите от дейността на ДП БСТ по отношение на увеличаване размера на отчисленията на предприятието към държавния бюджет.

Правната рамка не създава достатъчно адекватни условия за ефективно и ефикасно изпълнение на мисията и целите на ДП БСТ през одитирания период.

2. Стратегическо и оперативно планиране на предприятието

Въз основа на своето нормативно определено предназначение, всяко държавно предприятие следва да разработи своя собствена стратегия.¹¹⁷ Ясната мисия, визия и

¹¹³ Обн., ДВ, бр. 14 от 18.02.2020 г.

¹¹⁴ Цитираните в одитния доклад разпоредби на ЗХ са според редакцията му, действаща през одитирания период (обн., ДВ, бр. 26 от 30.03.2012 г., в сила от 1.07.2012 г., посл. доп., бр. 103 от 28.12.2017 г., в сила от 01.01.2018 г., доколкото не е посочено друго).

¹¹⁵ Мотиви към Законопроекта за изменение и допълнение на ЗХ от 16.01.2020 г. <https://www.parliament.bg/bills/44/054-01-4.pdf>

¹¹⁶ Обн., ДВ, бр. 14 от 18.02.2020 г.

¹¹⁷ OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, 2015, VII, B

стратегически план могат да осигурят концептуална определеност както за ръководството, така и за служителите. Изпълнението на стратегиите помага на мениджърите да вземат решения, които са в съответствие с цялостната насока на предприятието. Те също така осигуряват основа за измерване на неговата ефективност.¹¹⁸

Определянето на подходящи цели на държавното предприятие включва следните основни дейности:¹¹⁹

- а) анализ на средата и мисията (предназначението) на предприятието;
- б) формулиране на ясни очаквания от страна на органа, упражняващ правата на държавата (принципала¹²⁰) по отношение на визията, общите стратегически цели и ключовите финансови и нефинансови индикатори за изпълнение им¹²¹, отговарящи на концепцията SMART¹²²;
- в) изграждане на система за мониторинг и събиране на информация за напредъка по изпълнение на индикаторите;
- г) разработване от органите за управление на предприятието на проект на стратегия, адресираща очакванията на принципала на предприятието, и включваща цели и индикатори за изпълнение;
- д) обсъждане и одобряване на стратегията съвместно от принципала и органите на предприятието;
- е) актуализиране на целите при необходимост.¹²³

2.1. Правила за стратегическо и оперативно планиране

2.1.1. Според Устройствения правилник, ЦУ на ДП БСТ следва да изготвя проекти за стратегически планове и програми за развитие на ДП БСТ, които подлежат на одобрение от УС.¹²⁴ За одитирания период в предприятието не са изготвени и приети вътрешни актове, определящи правила за изготвянето на стратегически и оперативни (годишни) планове и програми¹²⁵ и наблюдението и отчитането на тяхното изпълнение.¹²⁶

Функцията за изготвяне на проекти за стратегически планове и програми за развитие е частично възложена на отдел „Планиране и контрол“ в дирекция „Приемателна мрежа и човешки ресурси“ на ДП БСТ¹²⁷, доколкото сред функциите на отдела са планирането и отчитането на постъпленията от хазартни игри, приходите и разходите за издръжка на предприятието.¹²⁸ Към 31.12.2018 г. не са заети длъжностите „Ръководител отдел“ и „Експерт, планиране“ в посочения отдел.¹²⁹ Задълженията на експерта по планиране са свързани с участие в разработването и изпълнението на стратегически и годишни планове и програми за развитие на предприятието, включително при разработването на проекти на инвестиционната стратегия и годишните инвестиционни програми на ДП БСТ.¹³⁰

118 Corporate Governance of State-Owned Enterprises, a Toolkit, WORLD BANK GROUP, 2014, стр. 106

119 “Accountability and Transparency: A Guide for State Ownership”, OECD, 2010, Section 1.6 and Section 1.7.

120 „Принципалът на собствеността е частта от държавата, отговорна за функцията на собственост, или упражняването на правата на собственост върху държавните предприятия. Под „принципал на собствеността“ може да се разбира единна агенция за държавна собственост, координираща агенция или министерство от правителството, отговорно за упражняването на държавната собственост.“, OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, 2015, Приложимост и определения

121 Сравни с приетия след одитирания период Закон за публичните предприятия, обн. ДВ. бр.79 от 08.10.2019г. (чл. 12, т.3).

122 “SMART” цели и показатели са: Specific (конкретни; Measurable (измерими); Achievable (достижими); Result-oriented (ориентирани към резултатите); Time-bound (определени във времето).

123 ISO 9001:2015, т. 6.1.1, б. г)

124 Чл. 9 и чл. 16 от УП на ДПБСТ.

125 След одитирания период е приет Закона за публичните предприятия, обн. ДВ. бр.79 от 08.10.2019г. (§ 1, т. 1 от ДР), където нормативно е определено, че „бизнес програма“ е документ за планиране на дейността на публичното предприятие за период от най-малко три години, съдържащ и ключови показатели за изпълнение на заложените финансови и нефинансови цели.

126 Одитно доказателство № 13

127 Одитно доказателство № 13

128 Одитно доказателство № 9 (т. 12.8)

129 Одитно доказателство № 1(т. 4.2.10)

130 Одитно доказателство № 43, Длъжностна характеристика на „Експерт, планиране“

2.1.2. В ДП БСТ ежегодно, във връзка с подготовката на плана за постъпленията, приходите и разходите за издръжка на ДП БСТ, се формират и годишните цели на организацията (предприятието). В непосредствена връзка с тях е годишният план за обществените поръчки, който се разработва на базата на предложения на директорите на дирекции, включително на регионалните дирекции на ДП БСТ, и ръководителя на УМЦ. На тази основа и с оглед на наличния финансов ресурс, както и според неотложните приоритети, предложенията се прецизират и конкретизират годишните цели на предприятието за следващата календарна година, които се включват в финансовия отчет за предходната година. За 2018 г. допълнително е разработена Бизнес-програма, включваща годишните цели на предприятието, която е приета от УС.¹³¹

В Наръчника на Системата за управление на качеството (СУК) са определени дейностите по формулиране и утвърждаване на цели по качеството въз основа на утвърдената политика по качеството и в подкрепа на стратегическата насоченост, контекста и целите на организацията.¹³² Координацията по формулиране на целите по качеството за различните нива и процеси се извършва от Екип по качеството. Целите се обсъждат и приемат на преглед от ръководството, утвърждават се от изпълнителния директор и се актуализират при необходимост.¹³³ Утвърждаването на целите по качеството от изпълнителния директор на предприятието, а не от УС е наследена практика от внедряването и влизането в сила на СУК от 27.03.2009 г.¹³⁴

2.1.3. Ръководството на държавното предприятие е отговорно за определянето на целите, разработването и прилагането на стратегически и годишни планове, планове за действие и индикатори за достигане на поставените цели на предприятието.¹³⁵ Министерството на младежта на спорта не участва в процеса по стратегическо и оперативно (годишно) планиране на ДП БСТ, включително при формулирането и съгласуването на визията, целите, мерките и индикатори за изпълнение на предприятието.¹³⁶ Определянето на ясни очаквания от страна на държавата (принципала) по отношение на мисията, визията, общите цели и основните индикатори е ключова предпоставка¹³⁷ за осигуряването на адекватно планиране в предприятието, съобразяващо нормативно определеното му предназначение, обществените потребности, обективните възможности и предизвикателствата на външната среда.¹³⁸

2.2. Мисия, визия и стратегия на предприятието

В ДП БСТ е приета Пазарна стратегия 2015-2019, която съдържа анализ на средата, конкурентите и доставчиците и определя мисия, визия, политики, стратегически цели на предприятието, мерки и очаквани ефекти (индикатори) при постигане на целите.¹³⁹ Стратегията е изготвена от външен консултант.¹⁴⁰

¹³¹ Одитно доказателство № 57

¹³² Раздел 5, т. 6.2. във връзка с т. 5.2. от утвърдения Наръчник на СУК, съгласно изискванията на ISO 9001:2015 г., в сила от 04.05.2018 г. и Раздел 5, т. 5.4.1 във връзка с т. 5.3. от Наръчник на СУК в сила от 27.03.2009 г.

¹³³ Одитно доказателство № 1 (т. 6.2.2 и т. 6.1.1.)

¹³⁴ Одитно доказателство № 57

¹³⁵ Чл. 7, ал. 1, т. 1 във връзка с чл. 2 ал. 2, т. 7 от ЗФУКПС. На основание чл. 16, т. 13 от УП на ДП БСТ, УС утвърждава проекти на стратегическите документи и програми за дейността на предприятието. Изпълнителният директор организира (чл. 21, чл. 1, т. 7, във връзка с чл. 16 от УП на ДПБСТ) изготвянето на проектите на плановите документи от ЦУ (чл. 9, ал. 1, т. 1 от УП на ДП БСТ) и отговаря за изпълнението на утвърдените стратегически документи и програми (чл. 21, чл. 1, т. 6 от УП на ДП БСТ).

¹³⁶ Одитно доказателство № 61

¹³⁷ „Accountability and Transparency: A Guide for State Ownership”, OECD, 2010, Section 1.6

¹³⁸ В Закона за публичните предприятия, приет след одитирания период (обн. ДВ. бр.79 от 08.10.2019 г., изм. ДВ. бр.100 от 20.12.2019 г.) е определено, че органите, упражняващи правата на държавата, са отговорни за определяне на общите стратегически цели на предприятията и ключовите показатели за изпълнение на финансови и нефинансови цели в бизнес програмите на предприятията. Агенцията за публичните предприятия и контрол подпомага посочените органи при изпълнение на цитираните им правомощия. (чл. 12, т. 3)

¹³⁹ Одитно доказателство № 9 (т. 6.5 и по т. 6.3)

¹⁴⁰ Одитно доказателство № 9 (по т. 6.4 и т. 6.1.)

2.2.1. Мисията на предприятието е определена в Пазарната стратегия 2015-2019 и в действащите наръчници на системата за управление на качеството (СУК). В Таблица № 2 е представена съпоставка на нормативно определената цел на ДП БСТ, съгласно чл. 3 от УП на ДПБСТ с формулировките за мисия на предприятието, действащи през одитирания период.

Таблица № 2

Устройствен правилник (чл. 3)	Пазарна стратегия 2015-2019	Наръчник на СУК, в сила до 04.05.2018 г.	Наръчник на СУК, в сила от 04.05.2018 г.
Да набира парични средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта в Република България и за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища.	Да подпомага финансово развитието на физическото възпитание и спорта в Република България.	Да бъде основен източник на средства за българския спорт	Хората да печелят и да се забавляват, като с това осигурят средства за развитие на високо спортно майсторство и стимулират масовия спорт чрез предлагане на все повече достъпни и разнообразни игри, които удовлетворяват и активизират участниците.

В предприятието действат различни текстове определящи неговата мисия, които като цяло съответстват на нормативно определеното му предназначение. Ключовото различие е свързано с липсата на изрично изявление в текстовете на мисията по отношение на основната цел на предприятието, свързана с набирането на средства за развитие на физическото възпитание и спорта, и за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища.¹⁴¹ Това е индикация за отсъствие на единно разбиране по отношение на разходването (директно от предприятието или чрез бюджета на ММС) и предназначението (включително за финансиране на спортна инфраструктура в държавните и общинските училища) на набраните средства от предприятието.

2.2.2. Визията на предприятието, определена в Пазарната стратегия 2015-2019, е да бъде лидер на българския пазар на хазартни игри в лека форма, като съхрани и развие пазарния си дял и подсигури ръст на продажбите, като експлоатира сигурността си, надеждността си и установеността си на пазара, но внесе иновативност, модерност и усещане за успех, динамика и позитивна енергия.¹⁴²

2.3. Стратегически цели на предприятието

Пазарната стратегия на предприятието е определена въз основа на анализи на средата, на конкурентите, на силните и слабите страни, и финансов анализ на ДП БСТ. Стратегическите цели на ДП БСТ за периода 2015 г. - 2019 г. са:¹⁴³

- а) Възстановяване на рентабилността във възможно най-кратки срокове.
- б) Запазване и плавно покачване на пазарния дял.
- в) Подобряване и укрепване на имиджа и асоциирането му с благородна клауза на мисията му, предлагането на продукти по социално-отговорен начин и внасянето на иновативност, модерност, динамичност в продуктите и услугите му.
- г) Покачване на продажбите с цел реализация на мисията и запазване и увеличаване на пазарния дял.

¹⁴¹ Одитни доказателства № 1 (т. 6.2.2 по т. 6.1.1) и № 9 (т. 6.3 и т. 6.5)

¹⁴² Одитно доказателство № 9 (т. 6.3 и т. 6.5)

¹⁴³ Одитно доказателство № 9 (т. 6.3 и т. 6.5)

Стратегическите цели на ДП БСТ са логически обвързани с конкретни мерки, насочени към постигането на планирани очаквани ефекти. За целите на одита е извършен SMART/ DUMP тест¹⁴⁴ на планираните очаквани ефекти (индикатори) при изпълнение на мерките (Таблица № 3):¹⁴⁵

Таблица № 3

SMART/ DUMP тест на индикаторите за изпълнение на мерките

SMART Тест	DUMB Тест
Specific: (Ясни и специфични) Индикаторите като цяло ¹⁴⁶ са ясно определени, допълват се помежду си и кореспондират със заложените мерки, адресиращи стратегическите цели на предприятието.	Dangerous: (Застрашаващи) Целите, мерки и индикаторите са заложиени при съобразяване с нормативната рамка. Акцентирано е върху предприемането на умерени действия, които да не предизвикват остри ответни реакции от конкурентите.
Measurable: (Измерими) Индикаторите са измерими, което позволява проследяване на напредъка по изпълнение на мерките и целите. Не е определен инструментариум, включително формули, за изчисляване стойностите на индикаторите. ¹⁴⁷	Unethical: (Неетични) Хазартните игри лото и тото се определят като т.нар. “мек” хазарт. Държавните лотарийни игри се определят и като добросъвестен хазарт. ¹⁴⁸ В Пазарната стратегия е акцентирано върху благородната кауза на мисията на ДП БСТ и предлагането на продукти по социално-отговорен начин.
Achievable: (Постижими) Към Пазарната стратегия 2015 – 2019 са приложени анализи и разчети на финансови показатели и коефициенти. Темповете на развитие на хазартния пазар през периода 2016 г. – 2018 г. са в подкрепа на реалистичността на планираните индикатори за изпълнение. ¹⁴⁹ В Пазарната стратегия е акцентирано, че целите следва да са добре разбрани и припознати от личния състав. В тази връзка е препоръчано разработване от ръководството на програма за запознаване не с цялата стратегия, а с това което е необходимо на конкретните функционални звена. Посочената програма не е разработена и утвърдена. Не утвърден механизъм (план за действие) за изпълнение на стратегията с определени дейности, срокове, отговорни звена служители, мониторинг и отчетност, и предприемане на подходящи коригиращи действия. ¹⁵⁰	Malleable: (Податливи за тълкуване) Целите, мерките и индикаторите не са самоцелни и са ясни, конкретни и съществени за изпълнение на мисията и постигане на визията на предприятието. Те се допълват без да си противоречат и са съобразени с възможностите на ДП БСТ.

¹⁴⁴ Виж “Accountability and Transparency: A Guide for State Ownership”, OECD, 2010, Box 1.20 „Developing relevant performance indicators“.

¹⁴⁵ Одитно доказателство № 9 (т. 6.3 и т. 6.5)

¹⁴⁶ Липсват индикатори за изпълнение на мярката „Нови игри“.

¹⁴⁷ Одитно доказателство № 57

¹⁴⁸ [https://www.e-stave.com/documents/odgovorno-igranje/Lottery-gambling-and-addiction-\(EU%20research\)-Mark-Griffits.pdf](https://www.e-stave.com/documents/odgovorno-igranje/Lottery-gambling-and-addiction-(EU%20research)-Mark-Griffits.pdf)

¹⁴⁹ Одитно доказателство № 57; Годишен доклад за дейността на държавната комисия по хазарта през 2018 г., раздел I <http://www.dkh.minfin.bg/bg/page/33>

¹⁵⁰ Одитно доказателство № 57

Relevant: (Уместни) Като цяло ¹⁵¹ , планираните мерки и индикатори отговарят на мисията на предприятието и адресират силни и слабите му страни. В Пазарната стратегия се препоръчва редовно извършване на анализи на средата, ресурсната обезпеченост и възможностите за комуникация и привеждане в изпълнение. През периода 2017 г. – 2018 г. са изготвяни маркетингови (пазарни) проучвания и са оценявани рисковете на предприятието. Актуалността на целите, мерките и индикаторите, както и на предизвикателствата на конкурентната среда през периода на изпълнение не са анализирани и не са предприети действия по промяна на Пазарната стратегия 2015 – 2019. ¹⁵²	Biased: (Предубедени) Индикаторите са обективно формулирани и постигането им изисква предприемане на конкретни мерки, без да се разчита на позитивно развитие на пазара.
Time-based: (Определени във времето) Постиганото на индикаторите е обвързано с времеви периоди.	

Стратегическите цели на ДП БСТ за периода 2015 г. - 2019 г. отговарят на концепцията SMART, но не е определен ясен механизъм за осигуряване тяхното оптимално изпълнение, мониторинг и актуализиране при необходимост.

2.4. Оперативни цели

2.4.1. За одитирания период в предприятието са приети следните оперативни планове и програми за развитие, с които са определени годишни¹⁵³ цели и са планирани мероприятия за изпълнението им:¹⁵⁴

а) Цели по качеството и програма за изпълнението им в ДП БСТ за 2017 г. и 2018 г., утвърдени от изпълнителния директор.^{155, 156}

б) Основни цели на ДП БСТ за 2017 г., формулирани в Доклада за дейността и Финансов отчет за годината завършваща към 31.12.2016 г.¹⁵⁷

в) Бизнес-програма на ДП БСТ за 2018 г., приета с решение на УС.¹⁵⁸

г) Цели по качеството и програма за изпълнението им в ДП БСТ за 2018 г., утвърдени от изпълнителния директор.¹⁵⁹

д) Основни цели на ДП БСТ за 2018 г., формулирани в Доклад за дейността и Финансов отчет за годината завършваща към 31.12.2017 г.¹⁶⁰

2.4.2. При съпоставка на стратегическите и оперативни планове и програми на предприятието е установено:¹⁶¹

¹⁵¹ По мярка „Нови игри“ се планира обогатяване на портфейла от игри на ДП БСТ, включително предлагане на „казинен“ тип игра, който не е допустим за организиране от държавния хазартен оператор, съгласно Закона за хазарта и УП на ДПБСТ. Такава игра никога не е организирана от предприятието.

¹⁵² Одитно доказателство № 57

¹⁵³ Цели по качеството са утвърдени за периода 2017-2018 г. и отделно само за 2018 г.

¹⁵⁴ Одитно доказателство № 57

¹⁵⁵ Одитно доказателство № 56 (т. 1 и т. 2)

¹⁵⁶ Цели по качеството и програма за изпълнението им в ДП БСТ само за 2017 г. не са утвърдени. Одитно доказателство № 57

¹⁵⁷ Доклад за дейността и Финансов отчет за годината завършваща към 31.12.2016 г., стр. 17, <https://public.brra.bg/CheckUps/Verifications/VerificationPersonOrg.ra>

¹⁵⁸ Одитно доказателство № 2 (т. 4.6.)

¹⁵⁹ Одитно доказателство № 56 (т. 3 и т. 4)

¹⁶⁰ Одитно доказателство № 2 (т. 14.)

¹⁶¹ Одитно доказателство № 57

а) През одитирания период не са изрично и ясно планирани мерки за изпълнение на определени стратегически цели на ДП БСТ от Пазарната стратегия, в т.ч. свързани с: акцент върху мисията на ДП БСТ – Благородна кауза за подкрепа на спорта; акцент върху начина на предлагане продукти на ДП БСТ – Социално-отговорна игра; задържане на т.нар. „непотърсени“ печалби в ДП БСТ; намаляване на отчисленията към ММС от 18% на 17%; засилване на интернет продажбите.

б) Утвърдени са цели/ мероприятия по качеството за периода 2017 г. – 2018 г., които не са пряко относими към стратегическите усилия на предприятието, посочени в Пазарната стратегия, в т.ч. свързани с:

- Цел 1: Постигане на ръст в обема на постъпленията от продажби на продукти и услуги, предлагани от ДП БСТ с 3% спрямо 2016 г./ мероприятие 1.1. Надграждане на ЦКС със система за лоялност към редовните участници в игрите на БСТ (издаване на клиентски карти, отстъпки, бонуси и др.) и мероприятие 1.2. Развиване на системата за лоялност със система за продажба на нехазартни продукти в приемателната мрежа на БСТ.

- Цел 4: Подготовка за системата за управление на качеството за преминаване към изискванията на ISO 9001:2015.

в) Годишни цели за 2017 г. не са относими в пълна степен към стратегическите цели за периода 2015 г. -2019 г. и към целите по качеството за периода 2017 г. – 2018 г., в т.ч. свързани с: разработване на Стратегия за управление на риска за периода 2017 г. – 2019 г.; разширяване на приемателната мрежа посредством сключване на договори с външни контрагенти; и сертифициране на внедрената система за информационна сигурност съгласно изискванията на стандарт ISO 27001.

г) Годишни цели и цели по качеството за 2018 г. не са относими в пълна степен към стратегическите цели за периода 2015 г. - 2019 г. и към Целите по качеството за периода 2017 г. – 2018 г., в т.ч. свързани с: разработване на Стратегията за управление на риска за периода 2018 г. – 2020 г.; активно подпомагане и настойчиво разширяване на мрежата от външни контрагенти чрез подходящи стартови пакети и мотивация при наличие на по-високи постъпления от игрите; постигане на положителен финансов резултат; оптимизиране на дейностите, съпътстващи основната дейност на предприятието и търсене на резерви за увеличаване на приходите и намаляване на разходите, спрямо 2017 г.; намаляване на разходите за издръжка с 8 000 000 лв. (посоченото намаление е възможно при осъществяване на редица радикални мерки, включително: намаляване на разходите за излъчване на тегленията на тиражите, които след прекратяване на договора с БТВ, следва да се концентрират в БНТ в традиционните дни четвъртък и неделя в удобно за участниците време; обвързване на разходите за рекламни активности с постъпления от хазартни игри; намаляване на разходите за ток, телефонни разговори, инкасо и СОТ; продължаване редуцията на персонала в съответствие с въвеждане на софтуерни решения и трансформиране на собствените тото пунктове във външни контрагенти); разработване и внедряване на политика и правила за защита на личните данни, съгласно GDPR – Общ регламент относно защитата на личните данни; повишаване на управленския капацитет с оглед увеличаване конкурентоспособността на ДП БСТ; актуализиране и оптимизиране на вътрешните правила за дейностите с персонала.

д) Определените цели за 2018 г. се различават в отделните планови документи (Бизнес-програма на ДП БСТ за 2018 г., Цели по качеството и програма за изпълнението им в ДП БСТ за 2017 – 2018 г., Доклад за дейността и Финансов отчет за годината, завършваща към 31.12.2016 г., Цели по качеството и програма за изпълнението им в ДП БСТ за 2018 г.).

Разминаването в планирания размер на основната годишна цел на ДП БСТ, свързана с отчисленията за ММС, е в размер на един милион лева.¹⁶²

2.4.3. Основната причина за установените разминавания и несъответствия е свързана с липсата на организация (утвърдени правила и определени служители) на процесите по стратегическо и годишно планиране. В резултат не е осигурено синхронизирането на стратегическите и годишни цели и мерки, както и последователност, координиране и актуалност в дългосрочен (например периодът на Пазарната стратегия е 5 години), средносрочен (например периодът на цели по качеството е 2 години) и оперативен (годишен) план.¹⁶³

Липсата на организация (утвърдени детайлизирани правила, определени служители, и формулирани ясни очаквания от страна на органа, упражняващ правата на държавата (принципала) по отношение на визията, общите стратегически цели, и финансовите и нефинансовите индикатори за изпълнение) на процесите по стратегическо и годишно планиране, възпрепятства своевременното определяне на подходящи и синхронизирани цели и дейности, адресиращи предизвикателствата на конкурентната среда, и е предпоставка за извършване на фрагментирани инициативи, които ангажират ресурсите на предприятието.

3. Създадени условия за стабилно финансово състояние на ДП БСТ

3.1. Реалистични бюджетни рамки на ДП БСТ

3.1.1. Планиране на очакваните средства за подпомагане на физическото възпитание и спорт

Държавно предприятие "Български спортен тотализатор" е източник на значителна част от приходите на ММС. През 2017 г. ДП БСТ формира 97.8 на сто от общия размер на приходите на министерството, а през 2018 г. - 94.2 на сто.^{164, 165} В качеството си на първостепенен разпоредител с бюджет, ММС ежегодно изготвя средносрочна (за срок от 3 години) бюджетна прогноза и проект на годишен бюджет.¹⁶⁶ Във връзка с бюджетните процедури за 2017 г. и 2018 г.^{167, 168} и задължението на ММС за изготвянето на средносрочни бюджетни прогнози за 2017 – 2019 г. и 2018 - 2020 г., ДП БСТ, като основен източник на приходи, разработва и представя на министерството тригодишни прогнози за размера на очакваните средства за подпомагане на физическото възпитание и спорт.

Проектите за стратегически планове и програми за развитие на ДП БСТ следва да се изготвят от ЦУ на ДП БСТ¹⁶⁹ и да се утвърждават от УС¹⁷⁰. Централното управление се ръководи от изпълнителния директор и подпомага УС на ДП БСТ за правилното и законосъобразното използване на финансовите ресурси¹⁷¹.

¹⁶² Одитно доказателство № 57

¹⁶³ Одитно доказателство № 57

¹⁶⁴ Сборен отчет за касовото изпълнение на бюджета на ММС за 2017 г., ред 8, (7) колона/ Общо приходи помощи и дарения; Отчет за степента на изпълнение на утвърдените политики и програми за 2017 г. на Министерството на младежта и спорта, т.1; http://mpes.government.bg/Documents/Ministry/BUDGET/2017/Oditen_Doklad_na_SP/kas_otc.pdf

¹⁶⁵ Отчет за касовото изпълнение на бюджета на ММС за 2018 г., ред 8, (7) колона/ Общо приходи помощи и дарения; Отчет за степента на изпълнение на утвърдените политики и програми за 2018 г. на Министерството на младежта и спорта, т.1; http://mpes.government.bg/Documents/Ministry/BUDGET/2018/Odit_SP/Отчет%20за%20касовото%20изпълнение%202018%20г.pdf

¹⁶⁶ Чл. 69 от Закона за публичните финанси (ЗПФ)

¹⁶⁷ БЮ №1/10.02.2016 г. – Указания за подготовката и представянето на бюджетните прогнози на ПРБ за периода 2017 – 2019 г., съгласно т. 2.1.3. от Решение №56 на МС (РМС №56 от 2016 г.) от 28 януари 2016 г. за бюджетната процедура за 2017 г.

¹⁶⁸ БЮ №1/08.02.2017 г. – Указания за подготовката и представянето на бюджетните прогнози на ПРБ за периода 2018 – 2020 г., съгласно т. 2.1.3. от Решение №37 на МС (РМС №37 от 2017 г.) от 19 януари 2017 г. за бюджетната процедура за 2018 г.

¹⁶⁹ Чл. 9, ал.1, т.1. и ал.2 от УП на ДПБСТ.

¹⁷⁰ Чл. 16, т.13. от УП на ДПБСТ.

¹⁷¹ Чл. 9, ал.1, т.17 от УП на ДПБСТ.

Съгласно изискванията на ЗФУКПС, изпълнителният директор на ДП БСТ отговаря¹⁷² за планирането, управлението и отчитането на публичните средства с оглед постигане на целите на организацията. Тези задължения на изпълнителния директор не са предвидени и разписани като функция в УП на ДП БСТ¹⁷³.

Функцията по изготвяне на проекти за стратегически планове и програми за развитие е частично възложена на отдел „Планиране и контрол“ в дирекция „Приемателна мрежа и човешки ресурси“ на ДП БСТ, доколкото сред функциите на отдела са планирането и отчитането на постъпленията от хазартни игри, приходите и разходите за издръжка на предприятието.¹⁷⁴

От извършения преглед на правомощията и подчинеността на нивата и звената в ДП БСТ, ангажирани с планиране и отчитане на дейността на предприятието е установено, че отговорните лица, свързани с изготвянето на стратегии, бизнес планове, изпълнението им, отчетност и мониторинг на резултатите са: изпълнителен директор; директор на дирекция „Приемателна мрежа и човешки ресурси“; ръководителят и служителите на отдел „Планиране и контрол“.¹⁷⁵ Допълнително в процеса по стратегическо планиране участва и отдел „Финансово – счетоводен“ (ФС)¹⁷⁶, без това да е отразено във функционалната характеристика на звеното.¹⁷⁷

Длъжностите и структурите в организацията, отговорни за дейностите, свързани с изготвянето на стратегии, бизнес планове, изпълнението им, отчетност и мониторинг на резултатите са определени недостатъчно пълно и ясно.

Към 01.01.2017 г. в отдел „Планиране и контрол“ има седем щатни бройки, от които са незаети главен експерт (2 бр.) и експерт планиране.¹⁷⁸ Към 25.07.2017 г. е направена реорганизация при запазване на броя позиции в отдела¹⁷⁹.

Съгласно утвърденото от изпълнителния директор поименно разписание на длъжностите и работните заплати на ЦУ на ДП БСТ към 31.12.2018 г.,¹⁸⁰ в отдел „Планиране и контрол“ броят на длъжностите е намален от седем на четири броя, от които вакантни са следните: ръководител отдел; експерт спомагателна дейност и експерт планиране.

На практика към края на 2018 г. отделът се състои само от един служител (специалист контрол приемателна мрежа), подчинен на директор на дирекция ПМЧР.

През одитирания период е налице недостиг на експертен персонал в отдел „Планиране и контрол“, което затруднява изпълнението на основните задължения и функции на звеното и води до неизпълнение или забавено изпълнение на ключови за предприятието задължения, свързани с финансовото планиране и бюджетиране.

За одитирания период в ДП БСТ не са утвърдени вътрешни правила и процедури, регламентиращи процеса по стратегическо и годишно планиране, включително за изготвянето на стратегически и оперативни документи, планове и програми, и наблюдението, актуализацията и отчитането на тяхното изпълнение.¹⁸¹

Средносрочната бюджетна прогноза на ДП БСТ за очаквания размер на отчисленията към ММС се изготвя от дирекция ПМЧР и отдел ФС през м. януари на съответната година, след което се утвърждава от УС.¹⁸²

¹⁷² Чл.7, ал.1, т.1 и т.3 от ЗФУКПС.

¹⁷³ Чл. 21 от УП на ДПБСТ.

¹⁷⁴ Одитно доказателство № 57 (т.1)

¹⁷⁵ Одитни доказателства № 9 (т.12.8.), № 12 (т.5.1.) и № 1 (т.3.1.6. и т.3.2.8.).

¹⁷⁶ Одитно доказателство № 13 (т.5.1.)

¹⁷⁷ Одитно доказателство № 9 (т.12.13.)

¹⁷⁸ Одитно доказателство № 1 (т.4.1.3., 4.1.7.)

¹⁷⁹ Одитно доказателство № 1 (т.4.1.3., 4.1.6.)

¹⁸⁰ Одитно доказателство № 1 (т.4.2.3., 4.2.6., 4.2.9., 4.2.10.)

Одитно доказателство №13 (т. 1)

¹⁸² Одитни доказателства № 1 (т. 9.1.), № 13 (т. 4), №23 (т. 1. и т. 2.)

Според ДП БСТ очакваните отчисления за подпомагане на физическото възпитание и спорта са определени съгласно чл. 30, ал. 2 от УП на ДП БСТ, схемата за разпределение на постъпленията от хазартни игри¹⁸³ и отчитайки финансово-счетоводните резултати за 2015 г. и предварителните такива за 2016 г. при запазване размера на таксата по чл. 30, ал. 3 от ЗХ.¹⁸⁴

Приходите на държавното предприятие намаляват¹⁸⁵ от 178 401 хил. лв. през 2014 г., до 167 516 хил. лв. през 2015 г. и 151 181 хил. лв. през 2016 г. Съответно намалението на отчисленията за спорт към ММС е, както следва: 29 365 хил. лв. за 2014 г., 27 293 хил. лв. за 2015 г. и 24 512 хил. лв. за 2016 г. Представена е работна таблица¹⁸⁶ от одитираната организация, в която са дадени исторически данни за планираните отчисления за 2014 г., 2015 г. и 2016 г. и реално извършените такива за 2014 г. и 2015 г.¹⁸⁷, но не са извършени анализи. От данните се вижда, че за 2015 г. отчислените средства за ММС са с 1 767 хил. лв. по-малко от планираните 29 060 хил. лв., т.е. има неизпълнение на планираната сума с 6 на сто. През 2015 г. приходите на предприятието намаляват с почти 11 млн. лв., а отчисленията към ММС намаляват с повече от седем на сто спрямо 2014 г. В същото време прогнозните отчисления и годишни ръстове за периода 2017 г. - 2019 г. са, както следва: 30,4 млн. лв. за 2017 г. (ръст 2,36 на сто спрямо планираните 29,7 млн. лв. за 2016 г.); 31,4 млн. лв. за 2018 г. (3,19 на сто ръст спрямо планираните отчисления за 2017 г.); и 31,6 млн. лв. за 2019 г. (ръст 0,63 на сто спрямо планираните отчисления 2018 г.). Не са представени аргументи в подкрепа на прогнозираните¹⁸⁸ ръстове на отчисленията за спорт, които са нереалистични на фона на намаляващите приходи на предприятието и неизпълнението на планираните отчисления за 2014 г. и 2015 г.

Прогнозата за 2018 г. – 2020 г.¹⁸⁹ е изготвена от директора на дирекция ПМЧР и главния счетоводител, като е посочено, че се основава на финансово-счетоводните резултати за 2015 г. и предварителните такива за 2016 г., без да са представени анализи и без аргументи на прогнозирания ръст на отчисленията със 100 хил. лв. годишно, както следва: за 2018 г. – 26,1 млн. лв.; 2019 г. 26,2 млн. лв.; и 2020 г. - 26,3 млн. лв. Прогнозираните ръстове не съответстват на намаляващите приходи на предприятието през 2015 г. и 2016 г., както и на намаляващите през периода 2014 г. – 2016 г. отчисления, но показват стремеж на организацията да осигури повече средства по бюджета на ММС.

В изготвените от ДП БСТ средносрочни бюджетни прогнози за 2017 г. - 2019 г. и 2018 г. – 2020 г. са прогнозирани ръстове на отчисленията за спорт, които не кореспондират с тенденцията на намаляващи приходи на предприятието, както и с тенденцията на намаляващи отчисления към ММС през периода 2014 г. – 2016 г.

3.1.2. Отчитане на средствата, отчислени от ДП БСТ към ММС за подпомагане на физическото възпитание и спорта

По данни от годишните финансови отчети¹⁹⁰ на ДП БСТ, средствата, съгласно ЗХ¹⁹¹ и УП на ДП БСТ¹⁹², отчислени от предприятието към ММС за подпомагане на физическото възпитание и спорта, са в размер на 23 910 хил. лв. за 2017 г. и 25 398 хил. лв. за 2018 г. В

¹⁸³ Одитно доказателство №1 (т.12)

¹⁸⁴ Одитно доказателство №14 (т. 1.1.5. и т.1.2.3.)

¹⁸⁵ Самостоятелен финансов отчет на ДП БСТ за годината към 31/12/2014 г. с независим одиторски доклад(ТР); Самостоятелен финансов отчет на ДП БСТ за годината към 31/12/2015 г. с независим одиторски доклад(ТР); Самостоятелен финансов отчет на ДП БСТ за годината към 31/12/2016 г. с независим одиторски доклад(ТР);

¹⁸⁶ Одитно доказателство №14 (т. 1.1.6.)

¹⁸⁷ Прогнозата за 2017 г. се изготвя в началото на 2016 г., поради което за 2016 г. не се посочват реално извършени отчисления за спорт, а само планираните.

¹⁸⁸ Одитно доказателство №14 (т. 1.1.5.)

¹⁸⁹ Одитно доказателство №14 (т. 1.2.3.)

¹⁹⁰ Одитно доказателство №2 (т.14.1. и т.14.2.)

¹⁹¹ Чл.14, ал.3, т.1 и т.2 от ЗХ

¹⁹² Чл.30, ал.2 от УП на ДПБСТ

същото време в отчетите на ММС са посочени приходи от ДП БСТ в размер на 26 468 хил. лв. за 2017 г.¹⁹³ и 26 828 хил. лв. за 2018 г.¹⁹⁴ Налице е разминаване в размер на 2 558 хил. лв. за 2017 г. и 1 430 хил. лв. за 2018 г.

Съгласно чл. 30, ал. 4 от УП на ДП БСТ, предприятието формира отчисления за предоставяне на средства по бюджета на ММС за финансиране на дейностите по ЗФВС от непотърсените в регламентирания срок печалби. Формираната сума се разпределя след счетоводното приключване на всяко тримесечие с решение на УС, което се съгласува с министъра на младежта и спорта.

Непотърсените печалби са превеждани към ММС на база съгласувани с министъра на младежта и спорта решения на УС¹⁹⁵, но не са посочени или коментирани в ГФО на предприятието за 2017 г. и 2018 г. поради осчетоводяването им по задбалансови сметки, т.е. в отчетените средства за реализиране на държавната политика в областта на спорта не са включени отчисленията към ММС, съгласно чл. 30, ал. 4 от УП на ДПБСТ. Това е основната причина за разликата между отчетените от министерството приходи от ДП БСТ за 2017 г. и 2018 г. и посочените във финансовите отчети на ДП БСТ средства, отчислени от предприятието към ММС за 2017 г. и 2018 г., съгласно ЗХ и УП.

През 2017 г. начислените суми от непотърсени печалби са в размер на 1 751 хил. лв., а за 2018 г. са в размер на 1 810 хил. лв.¹⁹⁶ Съответно общият размер на начислените и формираните от ДП БСТ средства по чл. 30, ал. 2 и ал. 4 от УП на БСТ са 25 661 хил. лв. за 2017 г. и 27 208 хил. лв. за 2018 г., т.е. налице е увеличаване на вноските към ММС през одитирания период.

Наред с това, ММС в качеството си на разпоредител с бюджетни средства, съставя отчет за касовото изпълнение на бюджета, като счетоводното отчитане на касовите разходи и приходи се извършва в момента на получаването им. При ДП БСТ приходите и разходите се начисляват и отчитат в момента на тяхното възникване на принципа на текущото начисляване¹⁹⁷, което е допълнителна причина за разликата между отчетените в годишните финансови отчети средства за реализиране на държавната политика в областта на спорта и отчетените от ММС приходи от ДП БСТ.

По искане на ММС, с цел по-голяма оперативност и своевременно изпълнение на финансовите ангажименти на ММС по договорите, сключени с български спортни организации, през одитирания период са извършвани авансови преводи на отчисления по чл.30, ал. 2 и ал. 4 от УП на ДП БСТ.¹⁹⁸ Общият размер на авансовите преводи за 2017 г. е в размер на 3 444 хил. лв., а за 2018 г. в размер на 3 480 хил. лв.¹⁹⁹ След счетоводно приключване и определяне на окончателният размер на дължимите към края на съответната година отчисления за спорт, се извършва приспадане/прихващане на авансово преведените суми.²⁰⁰

3.1.3. Правила за финансово планиране и бюджетиране

¹⁹³ Сборен отчет за касовото изпълнение на бюджета на ММС за 2017 г., ред 8, (7) колона http://mpes.government.bg/Documents/Ministry/BUDGET/2017/Oditen_Doklad_na_SP/kas_otc.pdf; Отчет за степента на изпълнение на утвърдените политики и програми за 2017 г. на Министерството на младежта и спорта, т.1.

¹⁹⁴ Отчет за касовото изпълнение на бюджета на ММС за 2018 г., ред 8, (7) колона http://mpes.government.bg/Documents/Ministry/BUDGET/2018/Odit_SP/Отчет%20за%20касовото%20изпълнение%202018%20г.pdf; Отчет за степента на изпълнение на утвърдените политики и програми за 2018 г. на Министерството на младежта и спорта, т.1.

¹⁹⁵ **Одитно доказателство №2** (т.15.4.1.3., 15.4.1.5., 15.4.1.7., 15.4.1.10., 15.4.1.12., 15.4.1.15., 15.4.1.17., 15.4.2.2., 15.4.2.5., 15.4.2.7., 15.4.2.10., 15.4.2.12., 15.4.2.15., 15.4.2.17., 15.4.2.20.)

¹⁹⁶ **Одитно доказателство №42** (т. 1 и т. 2)

¹⁹⁷ **Одитно доказателство №1** (т.15.1.3 и т.15.2.3), Глава II на Счетоводна политика на ДП БСТ.

¹⁹⁸ **Одитни доказателства №2** (т.15.3.1. и 15.3.2.) и **№19** (Папка № 1 към справка №1, т.3, Папка №2 към справка №2, т.3 и Папка № 3 към справка №3)

¹⁹⁹ **Одитно доказателство №19** (т.1.)

²⁰⁰ **Одитно доказателство №2** (15.4.1.16., 15.4.1.17.,15.4.2.1., 15.4.2.2., 15.4.2.3., 15.4.2.4., 15.4.2.5., 15.4.2.6., 15.4.2.7., 15.4.2.8., 15.4.2.9., 15.4.2.10., 15.4.2.16., 15.4.2.17., 15.4.2.18., 15.4.2.19., 15.4.2.20.)

В ДП БСТ не са налични актуални правила за финансово планиране и бюджетиране през одитирания период (включително за съставяне и отчитане на Плановите за постъпленията, приходите и разходите по регионални дирекции и общо за предприятието), а се следват „Методически указания за разработване, изпълнение и отчитане на бюджетна рамка за 2011 г. на Районна дирекция на ДП БСТ“ (МУ), утвърдени от изпълнителния директор на ДП БСТ.

Посочваните в МУ териториални подразделения на ДП БСТ - районни дирекции, както и „направление АЧР“ не съществуват през одитирания период. Съгласно действащата в периода 2017 г. - 2018 г. организационно-управленска структура²⁰¹, териториално предприятието е разделено на 7 регионални дирекции (РД), подчинени на дирекция ПМЧР. Централен офис (ЦО) е бивша централна дирекция (ЦД) на ДП БСТ и не фигурира в актуалната организационно-управленска структура²⁰² на предприятието. В ЦО не се включват РД на ДП БСТ.²⁰³

Планирането на дейността, съгласно МУ, се базира на изходни условия, валидни за 2011 г., които не са променяни за 2017 г. и 2018 г. и не са актуални.

Формирането на отчисленията от постъпленията съгласно т. 2.1 от МУ се извършва на база Приложение 1 към указанията, което задава конкретен процент на отчисленията за издръжка за всяка дирекция. Това приложение не е актуализирано през одитирания период и прилаганите проценти на отчисленията за 2017 г. и 2018 г. са различни от определените с него. Процентите са актуализирани от изпълнителния директор с отделни заповеди за възлагане разработването на проектите на плановите на регионалните дирекции за постъпленията, приходите и разходите за издръжка и през двете години.²⁰⁴ Не се спазват описаните в т. 2.2 и т.2.3 на МУ изисквания за формирането на приходната част за издръжка на РД от отчисления от тиражи от пощенски станции и по комисионни договори, защото не са актуални през одитирания период.

Описаните в раздел II на МУ етапи на разработване на бюджетната рамка се различават като последователност и срокове от реално извършваните от РД.²⁰⁵ Разработването на проектни предложения от РД на ДП БСТ по зададени основни показатели не се извършва през м. октомври - м. ноември на текущата година (както е посочено в първи етап от МУ), а през м. януари^{206, 207} на следващата година. Съответно извършването на анализи на проектните предложения от ЦД²⁰⁸ на ДП БСТ през м. декември на текущата година също не се осъществява, както е указано в МУ.

Представените таблични проекти на планове на регионалните дирекции за 2017 г. и 2018г.²⁰⁹ не кореспондират като редове от таблицата - план с посочените в т. 3.4 от МУ указания за общото планиране на социалните разходи и посочените редове от таблицата за тяхното изчисляване.

Методическите указания за разработване, изпълнение и отчитане на бюджетна рамка, не са актуални, не са пълни и не подпомагат извършването реално планиране на

²⁰¹ Одитно доказателство №1 (т. 2.1.)

²⁰² Одитно доказателство №1 (т. 2.8.)

²⁰³ Одитно доказателство №39 (т.4)

²⁰⁴ Одитно доказателство №14 (т.3.1.1.1., 3.1.2.1., 3.1.3.1., 3.1.4.1., 3.1.5.1., 3.1.6.1., 3.1.7.1., 3.2.1.1., 3.2.2.1., 3.2.3.1., 3.2.4.1., 3.2.5.1., 3.2.6.1., 3.2.7.1.)

²⁰⁵ Одитно доказателство №13 (т.5.2.)

²⁰⁶ Одитно доказателство №14 (т.3.1.1.3., т.3.1.1.4., т. 3.1.2.3., т. 3.1.2.4., т. 3.1.2.5., т. 3.1.2.6., т.3.1.3.3., т.3.1.3.4., т.3.1.4.2., т.3.1.5.3., т.3.1.5.4., т.3.1.6.2., т.3.1.6.3., т.3.1.7.3., т.3.1.7.4., т.3.2.1.3., т.3.2.1.4., т.3.2.1.5., т. 3.2.2.4., т. 3.2.2.5., т. 3.2.2.6., т. 3.2.2.7., т. 3.2.2.8., т. 3.2.2.9., т.3.2.3.3., т.3.2.4.4., т.3.2.4.7., т.3.2.4.8., т.3.2.5.4., т.3.2.6.4., т.3.2.6.5., т. 3.2.7.4., т. 3.2.7.5.)

²⁰⁷ Одитно доказателство №14 (т.3.1.1.2., т. 3.1.2.2., т.3.1.3.2., т.3.1.4.2., т.3.1.5.2., т.3.1.6.2., т.3.1.7.2., т.3.2.1.2., т. 3.2.2.3., т.3.2.3.2., т.3.2.4.2., т.3.2.5.2., т.3.2.6.2., т. 3.2.7.2.)

²⁰⁸ Одитно доказателство №39 (т.4)

²⁰⁹ Одитно доказателство №14 (т.3.1.1.2., т. 3.1.2.2., т.3.1.3.2., т.3.1.4.2., т.3.1.5.2., т.3.1.6.2., т.3.1.7.2., т. 3.2.1.2., т. 3.2.2.3., т.3.2.3.2., т.3.2.4.2., т.3.2.5.2., т.3.2.6.2., т. 3.2.7.2.)

приходите и разходите на предприятието като цяло, защото са насочени само към регионалните дирекции на ДП БСТ и не включват указания за планиране на приходите и разходите на ЦО.

3.1.4. Изготвяне и отчитане на бюджетни рамки на регионалните дирекции и на предприятието

На база планираното като дължими отчисления за Министерството на младежта и спорта, УС на ДП БСТ утвърждава основните показатели за съответната година, като: постъпления от тото игри; постъпления от продажби на МЛИ; приходи и разходи за издръжка на ДП БСТ, както и пакет от мерки за тяхното изпълнение. Отговорните звена за изготвяне на предложение за основните показатели, задавани при разработването на бюджетната рамка на предприятието са дирекция ПМЧР и отдел ФС.²¹⁰

Предложенията за основните показатели за развитие през 2017 г.²¹¹ и 2018 г.²¹² са изготвени от директор на дирекция ПМЧР през м. декември на предходната година и са разгледани, обсъдени и одобрени с решение на УС²¹³. На база взетите решения са изготвени проекти на планове за постъпленията, приходите и разходите за 2017 г. и 2018 г.²¹⁴ и Бизнес програма за 2018 г., които са утвърдени от изпълнителния директор. В тези планове не е представена информация за общите годишни разходи на предприятието като цяло, а само по регионални дирекции на ДП БСТ.

През одитирания период РД разработват бюджетните си рамки през м. януари по зададени с писмо или със заповед на изпълнителния директор основни показатели.^{215, 216} Всеки регионален директор разработва проект на план за постъпленията, приходите и разходите за издръжка на съответната РД по райони и месеци като използва форма за план-отчет

от 2016 г.²¹⁷ При планирането на приходите и разходите, свързани с външната приемателна мрежа, регионалните директори декомпозират зададената обща годишна цел за постъпления на дирекцията и я разделят между собствената мрежа и външната приемателна мрежа, за които отговарят. Няма писмени указания как да се извършва разпределянето на целите между собствената и външната мрежа и как да се планират приходите от външната приемателна мрежа.²¹⁸

Изготвеният проект на план се конкретизира по тото пунктове и договори за набиране на постъпления²¹⁹ и се представя на директор на дирекция ПМЧР. Към него се прилагат докладни²²⁰, посочващи пакет от мерки за гарантиране изпълнението на плана на дирекцията, но липсва анализ и аргументиране на планираните показатели и на разпределението на плана за приходите по райони, тото пунктове и служители. Проектите на бюджетни рамки (планове за постъпленията, приходите и разходите) на РД на ДП БСТ не съдържат конкретни писмени обосновки на всеки от планираните показатели за 2017 г. и 2018 г.²²¹, което не съответства на изискването на методическите указания.

²¹⁰ Одитно доказателство №13 (т.5.2.1.)

²¹¹ Одитно доказателство №14 (т.2.1.1.)

²¹² Одитно доказателство №14 (т.2.2.1.)

²¹³ Одитно доказателство №14 (т.2.1.2. и т.2.2.2.)

²¹⁴ Одитно доказателство №14 (т. 2.1.3., т. 2.2.3. и т. 2.2.4.)

²¹⁵ Одитно доказателство №14 (т.3.1.1.1., 3.1.2.1., 3.1.3.1., 3.1.4.1., 3.1.5.1., 3.1.6.1., 3.1.7.1.)

²¹⁶ Одитно доказателство №14 (т.3.2.1.1., 3.2.2.1., 3.2.3.1., 3.2.4.1., 3.2.5.1., 3.2.6.1., 3.2.7.1.)

²¹⁷ Одитно доказателство №14 (т.3.1.1.2., т. 3.1.2.2., т.3.1.3.2., т.3.1.4.2., т.3.1.5.2., т.3.1.6.2., т.3.1.7.2., т.3.2.1.2., т. 3.2.2.3., т.3.2.3.2., т.3.2.4.2., т.3.2.5.2., т.3.2.6.2., т. 3.2.7.2.)

²¹⁸ Одитно доказателство №39 (т.8)

²¹⁹ Одитно доказателство №14 (т.3.1.1.3., т.3.1.1.4., т. 3.1.2.3., т. 3.1.2.4., т. 3.1.2.5., т. 3.1.2.6., т.3.1.3.3., т.3.1.3.4., т.3.1.4.2., т.3.1.5.3., т.3.1.5.4., т.3.1.6.2., т.3.1.6.3., т.3.1.7.3., т.3.1.7.4., т.3.2.1.3., т.3.2.1.4., т.3.2.1.5., т. 3.2.2.4., т. 3.2.2.5., т. 3.2.2.6., т. 3.2.2.7., т. 3.2.2.8., т. 3.2.2.9., т.3.2.3.3., т.3.2.4.4., т.3.2.4.7., т.3.2.4.8., т.3.2.5.4., т.3.2.6.4., т.3.2.6.5., т. 3.2.7.4., т. 3.2.7.5.)

²²⁰ Одитно доказателство №14 (т.5.1.1.6., т.5.1.2.9., т.5.1.3.7., т.5.1.4.8., т.5.1.5.5., т.5.1.6.15., т.5.1.7.15., т.5.1.7.16., т.3.2.1.6., 3.2.2.2., 3.2.3.5., 3.2.4.11., 3.2.4.12., 3.2.5.5., 3.2.7.6.)

²²¹ Одитно доказателство №39 (т.7)

Предложените годишни планове на РД на ДП БСТ за 2017 г. и 2018 г. са съгласувани с директор на дирекция ПМЧР и са утвърдени от изпълнителния директор²²², след което регионалните директори²²³ утвърждават индивидуални годишни и месечни планове за постъпления по районни мениджъри продажби и касиер-приемчици.

Във връзка с планирането на приходите от интернет игри са представени таблици относно интернет продажбите²²⁴, в които са изчислявани интернет продажбите като процент от общите продажби и са сравнявани със среден процент на интернет продажби. Целта на тези сравнения е да се определи към коя интернет игра има по-висок интерес към конкретен момент. Не става ясно какви изводи са направени и какви действия са предприети вследствие на тези анализи и по какъв начин те допринасят за правилното планиране на приходите от интернет игрите. Няма писмени правила, които да регламентират планирането на приходите от интернет игрите.²²⁵

В края на процеса по планиране на бюджетната рамка, в окончателните годишни финансови планове за 2017 г. и 2018 г. на предприятието²²⁶, са включени две допълнителни колони – „ЦО Общо“ и „ОБЩО ДП БСТ“. Тези колони липсват в утвърдените проекти на таблични годишни планове за 2017 г.²²⁷ и 2018 г.²²⁸, изготвени съгласно одобрените от УС прогнози за основните показатели за развитие на ДП БСТ.

Финансовите планове за 2017 г. и 2018 г. са утвърдени от изпълнителния директор с подпис и печат в табличен вид без обяснителни записки към тях.²²⁹ В тях са включени следните разходи на ЦО²³⁰:

а) разходи за материали, в т. ч. разходите свързани с обслужване на външни контрагенти по централни договори;

б) разходи за външни услуги, в т. ч. изплащане на комисионни за реализирани постъпления от числови и лотарийни игри от външни контрагенти по централни договори;

в) разходи за амортизации;

г) разходи за работна заплата, осигуровки и социални разходи (в т. ч. УМЦ Велинград);

д) други разходи, от които международен членски внос, данък социални разходи (организирано хранене на служители в ЦО), спонсорство и дарения, реклама, държавни такси, разходи за отпечатване на талони и разходи по изпълнителни дела, глоби и неустойки се отнасят само за ЦО;

е) разходи за данъци, лихви, валутни операции, отчисления за печалби, отчисления за ММС и ДКХ, които се отнасят само за ЦО.

Планираните за 2017 г. и 2018 г.²³¹ по перо „Отчисления за Министерството на младежта и спорта“, представляват средства за ММС, съгласно чл. 30, ал. 2 от УП на ДП БСТ. В тях не се включват средства съгласно чл. 30, ал. 4 от УП на ДП БСТ, чието разпределение се извършва след счетоводното приключване на всяко тримесечие с решение на управителния съвет, което предварително се съгласува с министъра на младежта и спорта.²³²

²²² Одитно доказателство №14 (т.7.1.1.1., 7.1.2.1., 7.1.3.1., 7.1.4.1., 7.1.5.1., 7.1.6.1., 7.1.7.1., т.7.2.1.1., 7.2.2.1., 7.2.3.1., 7.2.4.1., 7.2.5.1., 7.2.6.1., 7.2.7.1.)

²²³ Годишният план на РД е индивидуалния план на регионалния директор.

²²⁴ Одитно доказателство №14 (т.8.1. и 8.2.)

²²⁵ Одитно доказателство №39 (т.8)

²²⁶ Одитно доказателство №14 (т.9.1. и т.9.2.)

²²⁷ Одитно доказателство №14 (т. 2.1.3.)

²²⁸ Одитно доказателство №14 (т. 2.2.3.)

²²⁹ Одитно доказателство №39 (т.10)

²³⁰ Одитно доказателство №39 (т.5)

²³¹ Одитно доказателство №14 (т.9.1. и т.9.2.), ред 25 от плановете.

²³² Одитно доказателство №66 (т.1)

При извършеното сравнение между разходите в окончателния план за 2017 г.²³³, колона „ОБЩО ДП БСТ“ и одобрената от УС прогноза - П²³⁴ за основните показатели за развитие на ДП БСТ за 2017 г. в частта за разходите, е установена разлика в размер на 4 939 366 лв.²³⁵

На ред 12 „Общо разходи“, в колона „ОБЩО ДП БСТ“ от окончателния годишен финансов план за 2017 г. коректната сума²³⁶ при сумирането на разходите е 161 385 962 лв., а не 160 588 896 лв. Планираните приходи, от своя страна, са със 140 000 лв. повече от посочените в прогнозата.

Основните показатели за развитие на ДП БСТ за 2018 г. са посочени в докладна записка²³⁷ на директор на дирекция ПМЧР до УС, без да се детайлизират всички планирани годишни разходи на предприятието. Планирани са приходи в размер на 157 млн. лв. и разходи в размер 157 млн. лв., като е уточнено, че в разходите не са включени разходи за реклама²³⁸ в размер на 4 842 132 лв. Тези разходи са включени в окончателно утвърдения годишен план на предприятието, в който е планирано приходите да се увеличат едва с 450 хил. лв.

Одобренията от УС прогнози за основните показатели за развитие на ДП БСТ за 2017г. и 2018 г. не съдържат информация за почти 5 млн. лв. годишни разходи на предприятието, които са включени в окончателно утвърдените годишни планове. В същото време, в окончателните планове за 2017 г. и 2018 г., приходите почти не се различават от посочените в прогнозите и по този начин не се осигуряват средства за извършването на посочените допълнителни разходи.

Разходите на предприятието не са систематично обхванати и не се обосновава тяхната необходимост. Не се извършва анализ дали финансовите ресурси на предприятието ще бъдат достатъчни, така че да осигурят фиксиран размер от отчисленията към ММС (18 на сто от постъпленията), без това да влияе негативно на финансовото състояние на ДП БСТ. В резултат на това се планират разходи, които не са финансово обезпечени.

Общата сума на утвърдените с окончателния годишен план за 2017 г.²³⁹ планирани разходи на ДП БСТ е 161 385 962 лв., а общата сума на планираните приходи за 2017 г. е 154 140 000 лв. , т.е. одобрения от изпълнителния директор план на ДП БСТ за 2017 г. показва отрицателен финансов резултат (загуба) в размер на 7 245 962 лв. За 2018 г.²⁴⁰ утвърдените планирани общи разходи са 165 659 972 лв., а планираните приходи са 157 450 000 лв. Планираният отрицателен финансов резултат (загуба) за 2018 г. е в размер на 8 209 972 лв.

През одитирания период ДП БСТ изготвя и утвърждава годишни планове за постъпления, приходи и разходи, с които планира негативна тенденция на нарастващ отрицателен финансов резултат без обяснителни записки.

В ДП БСТ се осъществява регулярен контрол по отношение на изпълнението на планираните от РД постъпления от тиражите, приходите и разходите за издръжка. През

²³³ Одитно доказателство №14 (т.9.1.)

²³⁴ Одитно доказателство №14 (т.2.1.1. и т.2.1.2.)

²³⁵ Както следва: разходи за външни услуги (ред 7 от Прогноза за основните показатели за развитие на ДП БСТ през 2017 г. сравнен с ред 14 от плана) – в размер на 2 453 020 лв., разходи за амортизация (ред 8 от прогнозата сравнен с ред 15 от плана) - 73 365 лв., разходи за РЗ, СО и социални разходи (ред 9 от прогнозата сравнен с ред 16 от плана) – 1 336 112 лв., разходи за данъци (ред 10 от прогнозата сравнен с ред 17 от плана) – 89 071 лв., други разходи (ред 11 от прогнозата сравнен с ред 18 от плана) - 909 626 лв., разходи за лихви (ред 12 от прогнозата сравнен с ред 19 от плана) – 52 767 лв., Разходи за валутни операции, банкови такси и суми с корективен характер (редове 13+14+15 от прогнозата сравнен с редове 20+21+22 от плана) – 25 405 лв.

²³⁶ Одитно доказателство №39 (т.11);

²³⁷ Одитно доказателство №14 (т.2.2.1.)

²³⁸ Одитно доказателство №14 (т.9.2)

²³⁹ Одитно доказателство №14 (т.9.1.)

²⁴⁰ Одитно доказателство №14 (т.9.2.)

2017 г. и 2018 г. РД представят ежемесечни отчети, но без приложена към тях обяснителна записка²⁴¹ по разгъната система от показатели, както се изисква от МУ. Обяснения и текущи анализи на резултатите са изготвяни от РД в случаи на неизпълнение на възложения план. Директорът на дирекция ПМЧР изготвя месечни отчети в табличен вид за изпълнение на бюджетната рамка на цялото предприятие.

Изпълнението на месечните индивидуални планове е основа за прилагане на бонусната система на предприятието.²⁴²

3.1.5. Изпълнение и отчитане на финансовите планове на предприятието

Планираните и отчетени приходи, разходи, финансов резултат и отчисления към ММС на ДП БСТ през одитирания период са представени в Таблица № 4.

Таблица № 4

Показател	Финансов план за 2017 г. ²⁴³	Отчет към 31.12.2017 г. ²⁴⁴	Изпълнение на плана	Финансов план за 2018 г. ²⁴⁵	Отчет към 31.12.2018 г. ²⁴⁶	Изпълнение на плана
	хил. лв.	хил. лв.	%	хил. лв.	хил. лв.	%
1	2	3	4	5	6	7
I. Общо приходи	154 140	152 859 ²⁴⁷	99%	157 450	161 793	103%
II. Общо разходи	161 386	163 537	101%	165 660	172 003	104%
III. Печалба (загуба) за периода ²⁴⁸	-6 449	-10 678	34%	-8 210	-10 210	76%
IV. Вноски към ММС съгласно ЗХ и УП ²⁴⁹	25 560	23 910	94%	25 300	25 398	100%

През одитирания период се отчита превишение на планираните годишни разходи, което не е компенсирано със съответно преизпълнение на планираните приходи и води до нарастване на отрицателния финансов резултат и влошаване на финансовото състояние на предприятието.

3.2. Анализ на финансовото състояние на ДП БСТ²⁵⁰

Съотношенията между активи, пасиви и собствен капитал, както и тяхната структура, реализираният финансов резултат от дейността и постигнатите стойности на определени финансови показатели и коефициенти представляват важна информация за широк кръг заинтересовани страни и показват резултатите от дейността на предприятието, неговото финансово състояние и възможности за развитие, а също и способността му да продължи

²⁴¹ Одитно доказателство №39 (т.12)

²⁴² Одитно доказателство №1 (т.17.4.1.3. и т.17.4.2.3.), Приложения №1 и №2 към ВПРЗ.

²⁴³ Одитно доказателство №14 (т.9.1.)

²⁴⁴ Одитно доказателство №2 (т.14.1.13)

²⁴⁵ Одитно доказателство №14 (т.9.2)

²⁴⁶ Одитно доказателство №2 (т.14.2.13)

²⁴⁷ В текстовата част на годишния доклад за дейността към 31.12.2017 г., стр. 15, (Одитно доказателство № 2 (т.14.1.6) е посочено, че всичко реализираните приходи за 2017 г. са в размер на 152 897 хил. лв., поради прибавянето на приходи от продажба на дълготрайни активи в размер на 38 хил. лв.(стр.64, т.1.2.9.) към общо приходи от продължаващи дейности. Тези приходи са класифицирани в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за 2017 г. (Одитно доказателство № 2 (т.14.1.3) на ред 1.2.9. като печалби и загуби от операции, които се отчитат нетно, поради което не са включени в общо приходи от продължаващи дейности;

²⁴⁸ <https://exceljet.net/formula/percent-of-goal>; Изчисляването на изпълнението на отрицателна цел е съгласно формулата: Изпълнението на плана = (Отчетена стойност-цел)/абсолютна стойност на целта)+100%.

²⁴⁹ Чл.14, ал.3, т.1 и т.2 от ЗХ; Чл.30, ал.2 от УП на ДПБСТ.

²⁵⁰ Хоризонтален и структурен анализ на: активите, собствения капитал и пасивите на ДП БСТ; приходите, разходите и финансовия резултат; паричните потоци от оперативна дейност. Анализ на финансови коефициенти/показатели (ликвидност, рентабилност, автономност, задлъжнялост, ефективност и др.).

дейността си като действащо предприятие. Резултатите от финансовия анализ служат за формиране на компетентни управленски решения, за предотвратяване на неправилно разпределение на финансови средства, както и за поддържане на финансовата стабилност на едно предприятие.

Устойчивото управление на публични средства изисква поддържане на текущи нива на приходите и разходите без риск за платежоспособността или за способността за покриване на задължения в дългосрочен план.²⁵¹

Финансовият анализ на ДП БСТ се основава на информация от финансовите отчети на предприятието²⁵², които дават подробна информация и основни данни към края на всяка отчетна година от одитирания период.

В Приложение № 2 е представен финансов анализ на ДП БСТ, извършен по отчетни данни към 31.12.2017 г. и 31.12.2018 г., в т.ч.: приходи, разходи и финансов резултат на ДП БСТ; и активи, пасиви и собствен капитал на ДП БСТ.

3.2.1. Изменение на приходите, разходите и финансовия резултат на ДП БСТ в периода от 2014 г. до 2018 г.

С цел получаването на по-пълна информация за финансовото състояние на ДП БСТ, както и на по-добра възможност за сравнение на някои основни финансови показатели и анализ на определени тенденции, в Таблица № 5 са включени отчетни данни за пет последователни години (към 31.12.2014 г., 31.12.2015 г., 31.12.2016 г., 31.12.2017 г. и към 31.12.2018 г.)²⁵³.

Изменението на приходите, разходите и финансовия резултат на държавното предприятие в периода от 2014 г. до 2018 г. вкл., са показани на Графика № 1.

Приходите и разходите на ДП БСТ бележат спад от 2014 г. до 2016 г. включително, което е индикатор за свиване на дейността на предприятието през този период. През 2017 г. и 2018 г. има реализирани ръстове и при двете величини, но техните стойности остават далеч под стойностите им към 31.12.2014 г. В резултат на това се наблюдава негативна тенденция на намаление на средствата за подпомагане на физическото възпитание и спорта, като размера на вноските към ММС, съгласно ЗХ и УП, намалява през всички години до 2017 г. включително. През 2018 г. е отбелязан ръст на вноските към ММС в размер на 6,22 на сто или 1 488 хил. лв., който се дължи на отчетения ръст на приходите на предприятието за 2018 г.

Финансовият резултат преди данъци и вноски, съгласно ЗХ и УП на ДП БСТ, бележи последователен спад от 2014 г. до 2017 г. включително. През 2018 г. неговата стойност нараства спрямо 2017 г. с 8,98 на сто, но остава под стойностите му за 2014 г., 2015 г. и 2016 г.

Таблица № 5

Изменение на приходите, разходите и финансовия резултат на ДП БСТ в периода от 2014 г. до 2018 г. вкл.

Показател	31.12.2014 г.	31.12.2015 г.	31.12.2016 г.	31.12.2017 г.	31.12.2018 г.
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
1	2	3	4	5	6
I. Общо приходи ^{254, 255}	178 401	167 516	151 181	152 859	161 729

²⁵¹ Чл.20, т.8 от ЗПФ.

²⁵² Одитно доказателство №2 (т.14.1. и т.14.2.)

²⁵³ Търговски регистър, Самостоятелни финансови отчети с независим одиторски доклад на предприятието към 31.12.2014 г., 31.12.2015 г. и 31.12.2016 г.; Одитно доказателство №2 (т.14.1. и т.14.2.)

²⁵⁴ Общо приходи за 2017 г. и 2018 г. включват общо приходи от оперативна дейност, финансови приходи и печалби/загуби от операции, които се отчитат нетно. Източник за тази информация е Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за 2018 г., Одитно доказателство №2 (т.14.2.10.).

II. Общо разходи ^{256, 257}	128 637	118 377	112 123	117 289	122 965
III. Печалба/загуба от продължаващи дейности преди разходи за данъци	49 764	49 139	39 058	35 570	38 764
IV. Разход за данъци от продължаващи дейности	24 023	24 634	22 340	22 338	23 576
V. Вноски към ММС съгласно ЗХ и УП	29 365	27 293	24 512	23 910	25 398
VI. Печалба (загуба) за периода	-3 624	-2 788	-7 794	-10 678	-10 210
VII. Друг всеобхватен доход за периода, нетно от данъци	-133	-70	-76	4 244	-46
VIII. Общо всеобхватен доход за периода	-3 757	-2 858	-7 870	-6 434	-10 256
<i>*Източник: Годишни финансови отчети на ДП БСТ за 2014 г., 2015 г., 2016 г., 2017 г. и 2018 г.</i>					

От 2014 г. до 2018 г. вкл. ДП БСТ е на печалба от продължаващи дейности преди разходи за данъци (Таблица № 5, т. III). След приспадане на дължимите данъци, финансовия резултат на предприятието също е положителен за всички години от разглеждания период (Графика № 1). След извършените отчисления към ММС, за всяка година от разглеждания петгодишен период, предприятието реализира отрицателен финансов резултат (загуба). Неговият размер се увеличава от 3 624 хил. лв. за 2014 г. до 10 210 хил. лв. за 2018 г., което представлява 181,73 на сто увеличение на реализираната загуба за периода (Графика № 1).

Графика № 1

**Източник: Годишни финансови отчети на ДП БСТ за 2014 г., 2015 г., 2016 г., 2017 г. и 2018 г.*

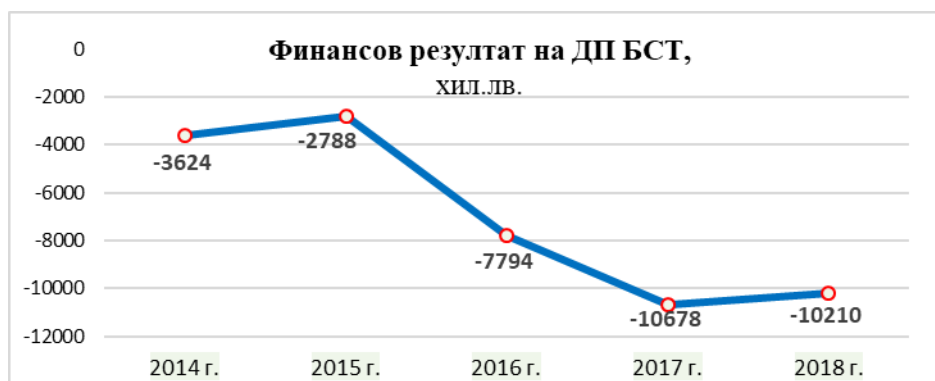
Размерът на вноските за спорт към ММС, съгласно ЗХ и УП, е значително по-висок от оставащата печалба след данъци. Вследствие на това, предприятието отчита постоянни загуби, които нарушават финансовата му стабилност.

Графика № 2

²⁵⁵ Общо приходи за 2014 г., 2015 г. и 2016 г. са общо приходи от продължаващи дейности, посочени в: Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за 2017 г., **Одитно доказателство №2** (т.14.1.10.), Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за 2016 г.(ГФО за 2016 г., ТР) и Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за 2015 г. (ГФО за 2015 г., ТР);

²⁵⁶ Общо разходи за 2018 г. включват общо разходи от оперативна дейност, нетни загуби/печалби от обезценка на финансови активи и финансови разходи, посочени в Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за 2018 г., **Одитно доказателство №2** (т.14.2.10.).

²⁵⁷ Общо разходи за 2017 г., 2016 г., 2015 г. и 2014 г. представляват Общо разходи от продължаващи дейности без разходи за данъци посочени в Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за 2017 г. ., **Одитно доказателство №2** (т.14.1.10.), Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за 2016 г.(ГФО за 2016 г., ТР) и Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за 2015 г. (ГФО за 2015 г., ТР);

Собственият капитал на ДП БСТ се формира от основен капитал, резерви и финансов резултат. През периода 2014 г. – 2018 г. (Таблица № 6), собственият капитал на предприятието намалява значително – от 21 509 хил. лв. през 2014 г. на 4 450 хил. лв. през 2017 г., достигайки 1 754 хил. лв. през 2018 г., което представлява намаление с 1 126 на сто. Посочената негативна тенденция се дължи основно на реализираните загуби и тяхното увеличение през годините и показва наличието на реален риск от формиране на отрицателна величина на собствения капитал през следващи отчетни периоди.

Таблица № 6

Показател	31.12.2014 г.	31.12.2015 г.	31.12.2016 г.	31.12.2017 г.	31.12.2018 г.
	ХИЛ. ЛВ.	ХИЛ. ЛВ.	ХИЛ. ЛВ.	ХИЛ. ЛВ.	ХИЛ. ЛВ.
1	2	3	4	5	6
I. Собствен капитал	21 509	18 752	10 882	4 450	1 754
Източник: Годишни финансови отчети на ДП БСТ за 2014 г., 2015 г., 2016 г., 2017 г. и 2018 г.					

През 2017 г., в резултат на извършена прекласификация на неизползваемите и отдадените под наем имоти като инвестиционни имоти, съгласно МСС 40, стойността на резервите от преоценки за 2017 г. се увеличава с 4 251 хил. лв.²⁵⁸, което увеличава размера на собствения капитал към 31.12.2017 г.²⁵⁹ По този начин стойността на собствения капитал на ДП БСТ през 2018 г. все още е положителна величина, поради извършени счетоводни прекласификации, а не като резултат от обичайната дейност на предприятието.

За целите на анализа и с цел проследяване на изменението на стойността на собствения капитал на предприятието след одитирания период, е представена информация от междинен финансов отчет на ДП БСТ към 30.06.2019 г. (Таблица № 7 и Графика № 3).²⁶⁰

Към 30.06.2019 г. собственият капитал на ДП БСТ е отрицателна величина, като намалението спрямо 31.12.2018 г. е 242,53 на сто. Очертаната тенденция на постоянно намаление на собствения капитал създава сериозен риск за бъдещото му функциониране с оглед липсата на достатъчен ресурс за посрещане на обичайните разходи при извършването на дейността му. Отрицателният собствен капитал създава съмнение относно прилагането на принципа „предположение за действащо предприятие“, който е фундаментален принцип при изготвянето на финансовите отчети в Счетоводната политика на ДП БСТ²⁶¹.

²⁵⁸ Одитно доказателство № 2 (т.14.1.13., т.2.8.2. от доклада);

²⁵⁹ Приложение № 2. към доклада, т. 2.

²⁶⁰ Одитно доказателство № 51 (т. 2.)

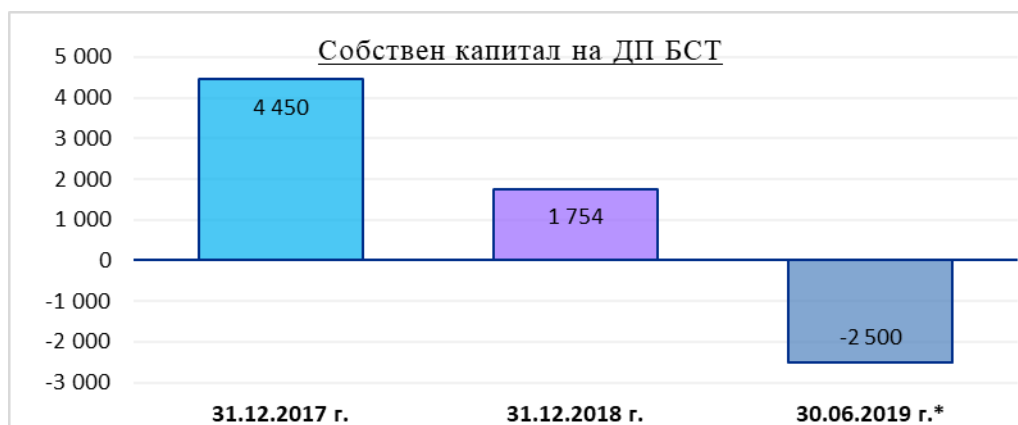
²⁶¹ Одитни доказателства № 1 (т.15.1.3 и т.15.2.3), Глава II на Счетоводна политика на ДП БСТ и № 2 (т. 14.2.13., стр.85, т.9)

Таблица № 7

Показател	31.12.2017 г.	31.12.2018 г.	30.06.2019 г.*	Изменение (2018 спрямо 2017)		Изменение (2019 спрямо 2018)	
	хиЛ. лв.	хиЛ. лв.	хиЛ. лв.	хиЛ. лв.	%	хиЛ. лв.	%
1	2	3	4	5	6	7	8
I. СОБСТВЕН КАПИТАЛ:	4 450	1 754	-2 500	-2 696	-60,58%	-4 254	-242,53%
1. Основен капитал	4 171	4 171	4 171	0	0,00%	0	0,00%
2. Резерви	28 475	28 429	28 436	-46	-0,16%	7	0,02%
3. Финансов резултат	-28 196	-30 846	-35 107	-2 650	8,59%	-4 261	12,14%

* Източник: Междинен финансов отчет на ДП БСТ към 30.06.2019 г.

Графика № 3

Намалението на собствения капитал е резултат от системното реализиране и натрупване на загуби, което се дължи предимно на прилаганата схема за определяне на размера на отчисленията към ММС, като тази тенденция се запазва и след одитирания период.

3.2.2. Анализ на финансови коефициенти/показатели

Финансовото състояние на всяко предприятие и тенденциите в неговото развитие могат да бъдат анализирани и с помощта на редица коефициенти и показатели, отразяващи различни зависимости и съотношения между активи, пасиви и капитал, приходи и разходи, финансов резултат и др.

3.2.2.1. Ликвидност на ДП БСТ

Ликвидността изразява способността на предприятието да покрива краткосрочните (текущите) си задължения с наличните краткотрайни (текущи) активи. За анализ и оценка на ликвидността могат да се използват абсолютни и относителни показатели, чиито значения се определят по данни от счетоводния баланс. Абсолютен показател за анализ и оценка на ликвидността е нетният оборотен капитал, а относителни показатели – това са коефициентите, характеризиращи различните степени на ликвидност.²⁶² Основни коефициенти за определяне на ликвидността са: коефициент на обща ликвидност²⁶³, коефициент на бърза ликвидност²⁶⁴, коефициент на абсолютна ликвидност^{265 266}. Обобщена

²⁶² Миланова – Цончева, Е., Петрова, Д., Начкова, М., Иванова, Р., Иванов, Л. Финансово – счетоводен мениджмънт, Издателски комплекс – УНСС, София 2018 г., с.279.

²⁶³ Коефициент на обща ликвидност = (краткотрайни активи) / (краткосрочни задължения). Определя се като съотношение между текущите (краткотрайните) активи и текущите (краткосрочните) задължения (пасиви) на дружеството.

²⁶⁴ Коефициентът на бърза ликвидност се определя като съотношение, както следва: Краткосрочни вземания + Краткосрочни инвестиции + Парични средства / Краткосрочни (текущи) задължения. При определяне на коефициента се елиминира влиянието на материалните запаси.

информация за ликвидността на ДП БСТ през одитирания период е представена в Таблица № 8.

Таблица № 8

Финансови коефициенти / показатели	31.12.2018 г.	31.12.2017 г.	Изменение през	
	стойност	стойност	2018 г. спрямо 2017 г.	
1	2	3	4	5
Обща ликвидност	0,763	1,021	-0,258	-25,25%
Бърза ликвидност	0,553	0,780	-0,227	-29,06%
Абсолютна ликвидност	0,422	0,476	-0,054	-11,40%
Нетен оборотен капитал (хил. лв.)	-4 905	357	-5 262	-1473,95%

Източник: Годишен финансов отчет на ДП БСТ към 31.12.2018 г.²⁶⁷

През одитирания период общата ликвидност на ДП БСТ бележи спад от 25,25 на сто като намалява от 1,02 до 0,76. Това показва намаление на възможностите на предприятието да покрива текущите си задължения (пасиви) с наличните текущи (краткотрайни) активи. Към края на 2018 г. ДП БСТ има възможност да изплати 76 на сто от краткосрочните си задължения чрез краткосрочни финансови активи, парични средства и техни еквиваленти. През 2018 г. коефициентът на бърза ликвидност намалява с 29 на сто, а абсолютната ликвидност намалява с 5,4 на сто. Абсолютната ликвидност на ДП БСТ и през двете години на одитирания период е с ниска стойност (под 0,5), което показва, че предприятието почти не разполага с възможност да покрива текущи задължения с абсолютно ликвидни активи (парични средства).

През одитирания период се наблюдава тенденция на намаление на текущите активи, както следва: с 8,42 на сто през 2017 г. (спрямо 2016 г.) и с 10,79 на сто през 2018 г. (спрямо 2017 г.). В същото време текущите пасиви нарастват с по-бързи темпове - с 11,63 на сто през 2017 г. и с 20,76 на сто през 2018 г., което е индикация за намаление на нетния оборотен капитал (разликата между текущите активи и текущите пасиви) на ДП БСТ²⁶⁸. Към 31.12.2017 г. стойността на нетния оборотен капитал е 357 хил. лв., а към 31.12.2018 г. намалява с 5 262 хил. лв. и става отрицателна величина с размер 4 905 хил. лв. Това е показател за наличието на съществен и увеличаващ се риск за предприятието при погасяване на текущите си задължения.

През одитирания период коефициентите за ликвидност имат ниски стойности и намаляват, което показва постоянно намаление на възможностите на предприятието да покрива текущите си задължения.

Към 31.12.2018 г. нетния оборотен капитал на ДП БСТ е отрицателна величина и е индикатор за възникване на финансови проблеми като закъснение на плащанията към участници, доставчици, персонал, банки и т.н.

3.2.2.2. Рентабилност (доходност) на ДП БСТ

Рентабилността представлява способността на предприятието с приходите от стопанската си дейност не само да възстановява извършените разходи, но и да постига печалба. Обобщена информация за рентабилността на ДП БСТ на база собствен капитал, активи и приходи от продажби е представена в Таблица № 9.

²⁶⁵ Коефициентът на абсолютна ликвидност се определя като съотношение между паричните средства и еквиваленти и краткосрочните задължения (пасиви) на дружеството.

²⁶⁶ При определяне на ликвидността може да се изчисли и коефициент на незабавна ликвидност, който представлява съотношение между: Инвестиции (финансови активи) + Парични средства / Краткосрочни (текущи) задължения. Предвид това, че в годишните финансови отчети на предприятието за 2017 г. и 2018 г. не са отчетени краткосрочни инвестиции, цитираният коефициент не е включен.

²⁶⁷ **Одитно доказателство №2** (14.2.13., стр.86)

²⁶⁸ **Одитно доказателство №2** (т. 14.1.9. и т.14.2.9)

Таблица № 9

Финансови коефициенти / показатели	31.12.2018 г.	31.12.2017 г.	Изменение през 2018 г. спрямо 2017 г.
	стойност	стойност	стойност
1	2	3	4
Рентабилност на собствения капитал	-5,82	-2,40	-3,42
Рентабилност на активите	-0,19	-0,20	0,01
Рентабилност на приходите	-0,06	-0,07	0,01
Източник: Годишен финансов отчет на ДП БСТ към 31.12.2018 г. ²⁶⁹			

През одитирания период ДП БСТ реализира отрицателен финансов резултат (загуба) от дейността и съответно стойностите на коефициентите за рентабилност са отрицателни.

През 2018 г. спрямо 2017 г. година рентабилността на собствения капитал се влошава.

3.2.2.3. Ефективност на приходите и разходите на ДП БСТ

Посочените в Таблица № 10 показатели за ефективност представляват количествени характеристики на съотношението между приходите и разходите.²⁷⁰ Резултатите от изчисляването на коефициента за ефективност на разходите позволяват да се определи колко приходи от дейността получава предприятието от използваните на единица разходи за същата дейност. От своя страна коефициентът за ефективност на приходите показва колко разходи са направени на единица приход.

Таблица № 10

Финансови коефициенти / показатели	31.12.2018 г.	31.12.2017 г.	Изменение през 2018 г. спрямо 2017 г.	
	стойност	стойност	стойност	%
1	2	3	4	5
Ефективност на разходите(КЕР) ²⁷¹	1,32	1,30	0,012	0,9%
Ефективност на приходите(КЕП) ²⁷²	0,76	0,77	-0,007	-0,9%
Източник: Годишен финансов отчет на ДП БСТ към 31.12.2018 г. ²⁷³				

През 2018 г. спрямо 2017 г. стойностите на КЕР и на КЕП почти не се променят (променят се с по-малко от 1 на сто), т.е. разходите, направени за единица приход почти не се променят през одитирания период.

3.2.2.4. Финансова независимост (автономност) и задлъжнялост на ДП БСТ

Показателите за финансова автономност и задлъжнялост (Таблица № 11) измерват капиталовата структура на дружеството (съотношенията между собствен и привлечен капитал) и показват доколко дружеството е изложено на финансов риск и зависимост от кредитори.

Таблица № 11

Финансови коефициенти / показатели	31.12.2018 г.	31.12.2017 г.	Изменение през
------------------------------------	---------------	---------------	----------------

²⁶⁹ Одитно доказателство №2 (т. 4.2.13., стр.86)

²⁷⁰ Наредба за определяне на границите на коефициентите за рентабилност, ефективност и финансова автономност, на изискванията към представяните доказателства, особените случаи, методите и начините за определяне на коефициентите и нетния паричен поток (приета с ПМС № 85 /17.04.2006 г.), т.2.2..

²⁷¹ Коефициентът на ефективност на разходите се определя като процентно отношение между приходите от обичайната дейност и извършените разходи за обичайна дейност без данъци.

²⁷² Коефициентът на ефективност на приходите е реципрочен на коефициента на ефективност на разходите и се определя като процентно отношение между разходите за обичайната дейност и получените приходи от обичайна дейност.

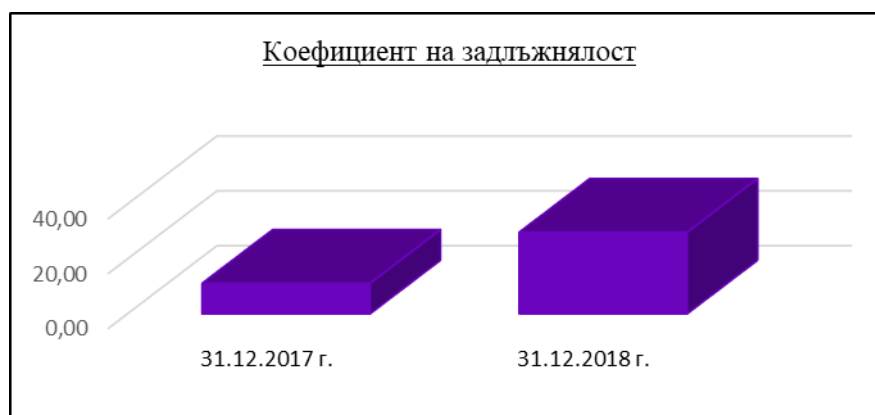
²⁷³ Одитно доказателство № 2 (т. 4.2.13), стр. 86.

1	стойност	стойност	2018 г. спрямо 2017 г.	
			стойност	%
2	3	4	5	
Коефициент на финансова автономност	0,03	0,09	-0,06	-62,6%
Коефициент на задлъжнялост	29,71	11,09	18,62	167,8%
Източник: Годишен финансов отчет на ДП БСТ към 31.12.2018 г.				

Коефициентът на финансова автономност²⁷⁴ се определя като отношение между собствения и привлечения капитал (пасивите) на дружеството и показва каква е величината на собствения капитал, съответстваща на един лев привлечен капитал (дълг). В рамките на одитирания период стойността на коефициента намалява от 0,09 през 2017 г. на 0,03 през 2018 г., което представлява изменение с 62,6 на сто.

Коефициентът на задлъжнялост се определя като отношение между привлечения капитал (пасивите) и собствения капитал на дружеството. Показва каква е величината на привлечения капитал (дълга), съответстваща на един лев от собствения капитал. През одитирания период стойността на коефициента се увеличава от 11,09 през 2017 г. на 29,71 през 2018 г., което представлява ръст от 167,8 на сто (Графика № 4) и е индикатор за влошаване на финансовото състояние на предприятието вследствие голямото намаление на собствения капитал.

Графика № 4

В рамките на одитирания период коефициентът на финансова автономност и коефициентът на задлъжнялост показват увеличаващ се финансов риск и зависимост на ДП БСТ от кредитори и са показател за влошаване на финансовата му устойчивост.

3.2.3. Сравнение на някои финансови показатели и коефициенти на ДП БСТ и негови конкуренти в хазартния сектор

3.2.3.1. Хазартният сектор в България

За ДП БСТ конкуренти са всички предприятия, които произвеждат и доставят на територията на България: цифрови лотарийни игри; спортни залагания; моментни лотарийни игри; хазартни игри, организирани от разстояние (посредством електронни съобщителни средства – SMS, интернет, др.).

През последните 5 години в България, по данни от Годишен доклад за дейността на ДКХ през 2018 г. (Таблица № 12), се наблюдава постоянен растеж в приходите от държавни

²⁷⁴ Наредба за определяне на границите на коефициентите за рентабилност, ефективност и финансова автономност, на изискванията към представяните доказателства, особените случаи, методите и начините за определяне на коефициентите и нетния паричен поток (приета с ПМС № 85 /17.04.2006 г.), т.2.3.

такси по ЗХ, като през 2018 г. е реализиран общ ръст от 67 на сто спрямо приходите от 2015 г.²⁷⁵:

Таблица № 12

Година	Размер на приходите	Ръст на годишна база
2014 г.	58 101 688,00 лв.	-
2015 г.	94 268 069,00 лв.	62,25%
2016 г.	124 817 975,58 лв.	32,41%
2017 г.	138 315 015,52 лв.	10,81%
2018 г.	157 295 622,00 лв.	13,72%

Източник: Годишен доклад за дейността на ДКХ през 2018 г.

През 2018 г. са постъпили общо 3 495 броя искания за хазартни игри и дейности, като за сравнение през 2017 г. броят на постъпилите искания е 3 363.²⁷⁶

Въпреки липсата на публикувана²⁷⁷ официална статистика за хазартния сектор в България, посочените данни и тенденции индикират значителен ръст на приходите от хазарт.²⁷⁸

Държавната комисия по хазарта не събира и не разполага с данни (общо и по видове хазартни игри) за стойността на получените от организаторите на хазартни игри залози по чл. 30, ал. 3 от ЗХ през одитирания период и към момента на одита. Причината за това е свързана с липсата на нормативни изисквания, задължаващи организаторите на хазартни игри да декларират стойността на получените залози за хазартни игри, за които се събират такси и комисиони за участие, съгласно разпоредбата на чл. 30, ал. 3 от ЗХ.²⁷⁹

В Таблица № 13 е представена информация, предоставена от Държавната комисия по хазарта за 2016 г., 2017 г. и 2018 г., относно стойност на залози, такси и комисионни, съгласно чл. 30, ал. 3 и стойността на получените залози по чл. 30, ал. 4 от ЗХ.²⁸⁰

Таблица № 13

Стойност (лева)	2016 г.	2017 г.	2018 г.	Изменение (2017 г. спрямо 2016 г.)	Изменение (2018 г. спрямо 2017 г.)
1. Стойност на залози, такси и комисионни за моментна лотария и тото, съгласно чл. 30, ал. 3 от ЗХ ²⁸¹	367 526 268,35	380 448 729,80	402 558 918,27	3,52%	5,81%
2. Стойност на получените залози от ДП БСТ за моментна лотария и тото, съгласно чл. 30, ал. 3 от ЗХ ²⁸²	146 876 774,85	146 934 493,30	154 515 152,80	0,04%	5,16%
3. Обща стойност на получените залози, съгласно чл. 30, ал. 4 от ЗХ ²⁸³	1 426 454 723	3 029 571 332	4 868 058 399	112,38%	60,68%
4. Стойност на получените залози от ДП БСТ за тото,	1 555 149,55	1 864 676,70	2 666 015,45	19,90%	42,97%

²⁷⁵ За периода 2015г. – 2018 г. не са променяни разпоредбите на чл.30 от ЗХ.

²⁷⁶ Годишен доклад за дейността на ДКХ през 2018 г., раздел I, <http://www.dkh.minfin.bg/bg/page/33>

²⁷⁷ При преглед на официалните сайтове на НСИ и на ДКХ.

²⁷⁸ Одитно доказателство №52 (т.6)

²⁷⁹ Одитно доказателство №52 (3.)

²⁸⁰ Одитно доказателство №52 (т.2.); Одитно доказателство №25, Одитно доказателство №31, Одитно доказателство №45.

²⁸¹ Одитно доказателство №45

²⁸² Одитно доказателство №25

²⁸³ Одитно доказателство №31

Данните илюстрират тенденция на нарастваща стойност на залози, такси и комисионни за моментна лотария и тото, съгласно чл. 30, ал. 3 от ЗХ. Стойността на получените залози от ДП БСТ за моментна лотария и тото, съгласно чл. 30, ал. 3 от ЗХ също нараства през разглеждания период, като за 2017 г. ръстът при ДП БСТ е 88 пъти (3,48 процентни пункта) по-нисък от общия ръст на стойност на залози, такси и комисионни за моментна лотария и тото, съгласно чл. 30, ал. 3 от ЗХ, а през 2018 г. е по-нисък 1,13 пъти (0,65 процентни пункта).

Стойностите на получените залози от ДП БСТ за тото, съгласно чл. 30, ал. 4 от ЗХ отбелязват ръст през разглеждания период, който през 2017 г. е почти шест пъти по-нисък от ръста на общата стойност на получените залози, съгласно чл. 30, ал. 4 от ЗХ, а през 2018 г. е по-нисък 1,4 пъти.

През одитирания период стойността на получените залози от ДП БСТ за моментна лотария и тото, съгласно чл. 30, ал. 3 и ал. 4 от ЗХ нараства, но реализираните ръстове са по-ниски от отчетените такива общо за хазартния сектор.

3.2.3.2. Основни конкуренти на ДП БСТ

Няма информация за приходите на компаниите в хазартния сектор на годишна база, поради което не е възможно да се определи пазарния дял на ДП БСТ и на неговите основни конкуренти, респ. да се извърши анализ на пазарната структура, а също и оценка на конкуренцията между участниците по отношение на монополно и господстващо положение на пазара на хазартни игри в България.

Според ДП БСТ²⁸⁵, като конкурентни пазарни участници в хазартния сектор, могат да бъдат дефинирани „Ню геймс“ АД, „Национална Лотария“ АД, „Еврофутбол“ ООД и „Евробет“ ООД. Общото между изброените по-горе четири частни хазартни оператори е, че те имат едни и същи крайни собственици и на практика представляват група свързани лица, които имат общи интереси.²⁸⁶

3.2.3.3. Сравнение на финансови показатели и коефициенти на ДП БСТ с конкуренти в хазартния сектор

Целта на извършения сравнителен анализ е да се илюстрират и сравнят тенденциите на промяна на коефициентите за рентабилност и коефициентите на задлъжнялост и финансова автономност на ДП БСТ и частни хазартни оператори, които държавното предприятие припознава като свои конкуренти на пазара. Анализирани са изчислените коефициенти за ликвидност, рентабилност, финансова автономност и др., представени графично в правно-информационна система АПИС. С цел получаването на по-пълна информация, както и на по-добра възможност за съпоставка и анализ, са разгледани данните за 2016 г., 2017 г. и 2018 г.

По данни от годишните финансови отчети²⁸⁷ на ДП БСТ средствата, съгласно ЗХ и УП, отчетени от предприятието към ММС за подпомагане на физическото възпитание и спорта са в размер на 24 512 хил. лв. за 2016 г., 23 910 хил. лв. за 2017 г. и 25 398 хил. лв. за 2018 г. Характерът на отчисленията за спорт е подобен на печалбата в частния сектор и за по-коректно сравнение с частните хазартни предприятия допълнително са изчислени стойности на някои финансови коефициенти на ДП БСТ преди отчисленията към ММС.

Рентабилност на приходите е коефициент, измерващ доколко дейността е успешна и показва до каква степен тази дейност е конкурентна на пазара, като изчислява печалбата или

²⁸⁴ Одитно доказателство №25

²⁸⁵ Одитно доказателство №2 (т.14.1.6., стр.14 и т.14.2.6., стр.15)

²⁸⁶ Одитно доказателство №80

²⁸⁷ Одитно доказателство №2 (т.14.1. и т.14.2.)

загубата генерирана от единица приход. Компаниите с дългосрочно конкурентно предимство имат по-висок коефициент на рентабилност на приходите.

В Таблица № 14 и Графика № 5 са показани данни за рентабилността на приходите на ДП БСТ, „Еврофутбол“ ООД, „Евробет“ ООД, „Ню геймс“ АД и „Национална Лотария“ АД за периода от 2016 г. до 2018 г. включително.²⁸⁸ За целта на анализа коефициентите на държавното предприятие са изчислени допълнително във вариант, при който е използвана стойност за финансовия резултат преди отчисленията към ММС²⁸⁹.

Стойностите на коефициентите на ДП БСТ и при двата варианта на изчисление са ниски и показват ниска рентабилност в сравнение с разглежданите конкуренти. Изключение прави един от частните оператори, чиито стойности се доближават до тези на държавното предприятие преди отчисления към ММС, но при конкурентното дружество се наблюдава устойчива тенденция на нарастване на показателя от 2016 г. до 2018 г. включително.

Таблица № 14

Рентабилност на приходите, %				
№ по ред	Име на дружество	2016 г.	2017 г.	2018 г.
1.	ДП БСТ след отчисления към ММС	-5,16	-7,09	-6,43
2.	ДП БСТ преди отчисления към ММС	11,06	8,66	9,39
3.	Ню геймс АД	42,05	49,42	43,85
4.	Евробет ООД	7,18	8,13	8,48
5.	Еврофутбол ООД	35,97	38,32	35,26
6.	Национална лотария АД	52,95	22,07	10,66

Източници: Апис/Финансови показатели/Графики – финансови анализи(коефициенти) и ГФО за 2017 г. и 2018 г. на ДП БСТ

Графика № 5

Данните за ДП БСТ и при двата варианта илюстрират намаление на рентабилността на приходите през 2017 г. спрямо 2016 г. последвано от минимално нарастване през 2018 г. спрямо 2017 г., което показва, че *отчисленията за спорт са сред основните, но не и*

²⁸⁸ Одитно доказателство №81

²⁸⁹ Рентабилност на база приходи се изчислява като процентно отношение на печалбата към приходите на предприятието. При изчисляването на коефициента във вариант преди отчисления към ММС към нетната печалба за съответния отчетен период са прибавени извършените отчисления, съгласно ЗХ и УП.

единствен фактор, обуславящ влошената конкурентоспособност спрямо частните хазартни оператори.

В Таблица № 15 и на Графика № 6 са посочени данни за възвращаемост на общите активи, които показват използването на общите активи за генериране на печалба.

При конкурентните хазартни оператори се наблюдават различни тенденции на промяна на коефициента, като общото е, че всички стойности са положителни величини през разглеждания период.

Таблица № 15

Рентабилност на активите, %				
№ по ред	Име на дружество	2016 г.	2017 г.	2018 г.
1.	ДП БСТ след отчисления към ММС	-15,13	-19,84	-18,95
2.	ДП БСТ преди отчисления към ММС	32,46	24,59	28,20
3.	„Ню геймс“ АД	50,01	60,31	54,65
4.	„Евробет“ ООД	15,68	17,05	18,03
5.	„Еврофутбол“ ООД	63,39	59,62	77,07
6.	„Национална лотария“ АД	69,44	45,52	27,95
Източници : Апис/Финансови показатели/Графики – финансови анализи(коефициенти) и ГФО за 2017 г. и 2018 г. на ДП БСТ				

Стойностите на коефициента са отрицателни за ДП БСТ след отчисления към ММС като най-ниската му стойност е през 2017 г. Допълнително е изчислена стойността на рентабилността на активите за държавното предприятие преди да се извършат отчисления към ММС²⁹⁰, като най-ниската стойност на коефициента е през 2017 г. И при двата варианта на изчисление е налице намаление на възвращаемостта на общите активи за генериране на печалба през 2017 г. спрямо 2016 г. и минимално нарастване през 2018 г. спрямо 2017 г., т.е. тенденцията на промяна на рентабилността на активите на ДП БСТ не зависи единствено от отчисленията, съгласно ЗХ и УП.

Графика № 6

Коефициентите за рентабилност на активите на ДП БСТ преди отчисления към ММС са по-високи от коефициентите на един от частните хазартни оператори, но тенденцията на

²⁹⁰ Рентабилност (възвращаемост) на активите (ROA) се определя като процентно съотношение между реализирания нетен финансов резултат и стойността на активите през съответния отчетен период. При изчисляването на коефициента във вариант преди отчисления към ММС към нетната печалба за съответния отчетен период са прибавени извършените отчисления, съгласно ЗХ и УП.

изменение на стойностите при конкурентното предприятие е нарастваща и показва постоянно повишение на използването на общите активи за генериране на печалба.

Рентабилността на собствения капитал измерва печалбата (възвращаемостта), получена от единица вложен собствен капитал. Икономистите определят този коефициент като ключов инвестиционен показател, защото показва доходността на предприятието от всички извършвани дейности. Стойността на рентабилността на собствения капитал на ДП БСТ преди отчисления към ММС не може да бъде коректно изчислена, поради което е разглеждана, анализирана и сравнявана само рентабилност на собствения капитал на ДП БСТ след отчисления към ММС.

Таблица № 16

Рентабилност на собствен капитал, %				
№ по ред	Име на дружество	2016 г.	2017 г.	2018 г.
1.	ДП БСТ след отчисления към ММС	-71,62	-239,96	-582,10
2.	Ню геймс АД	98,25	99,50	99,40
3.	Евробет ООД	18,89	19,90	20,27
4.	Еврофутбол ООД	66,14	63,10	82,82
5.	Национална лотария АД	108,10	99,15	98,76

Източници : Апис/Финансови показатели/Графики – финансови анализи(коефициенти) и ГФО за 2017 г. и 2018 г. на ДП БСТ

Графика № 7

Всички конкурентни дружества имат положителни стойности през разглеждания период (Таблица № 16, Графика № 7) и показват тенденция на задържане на своята възвращаемост на едно и също ниво през трите години. При ДП БСТ е налице тенденция за сериозно намаление на нормата на възвращаемост през целия разглеждан период, което е свързано с ежегодното влошаване на финансовото състояние и декапитализация на предприятието.

В Таблица № 17 и Графика № 8 са показани стойностите на коефициента на финансова автономност, който илюстрира способността на предприятието да посреща задълженията си. Той показва колко единици собствен капитал покриват единица от привлечения капитал.

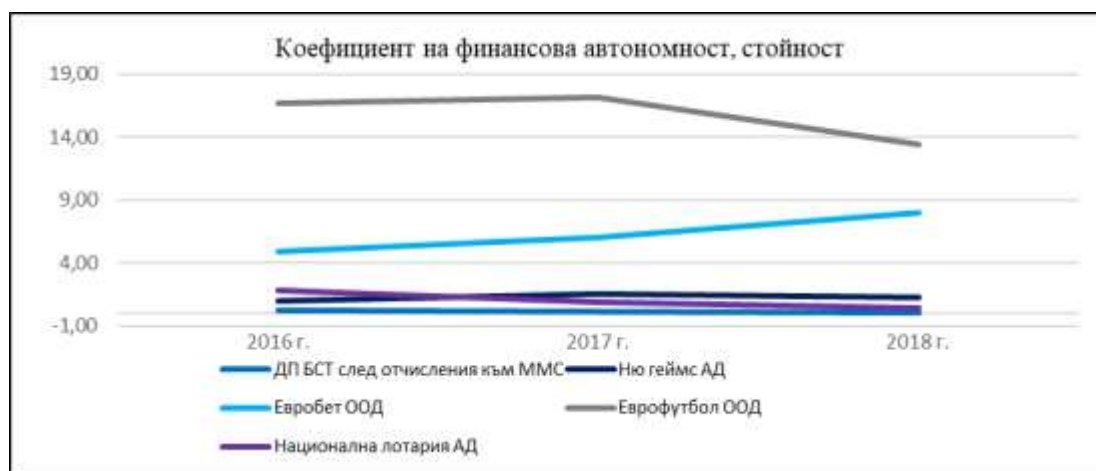
Таблица № 17

Коефициент на финансова автономност, стойност				
№ по ред	Име на дружество	2016 г.	2017 г.	2018 г.
1.	ДП БСТ след отчисления към ММС	0,27	0,09	0,03
2.	Ню геймс АД	1,02	1,54	1,22
3.	Евробет ООД	4,90	5,98	8,02

4.	Еврофутбол ООД	16,65	17,14	13,42
5.	Национална лотария АД	1,80	0,85	0,40
Източници : Апис/Финансови показатели/Графики – финансови анализи(коэффициенти) и ГФО за 2017 г. и 2018 г. на ДП БСТ				

Стойностите на коефициента за ДП БСТ и през трите разглеждани години са много под единица и намаляват постоянно. Това се дължи на спада в собствения капитал на държавното предприятие поради реализираните загуби. За конкурентните хазартни оператори стойностите на коефициента са доста по-високи и нарастващи за 2017 г. спрямо 2016 г., което е показател за подобрене на съотношението между собствения и привлечения капитал, и на финансовото им състояние. Изключение прави един от тях, при който се отчита спад в стойността на коефициента и за трите разгледани години, но стойностите на коефициента са по-високи от тези на ДП БСТ.

Графика № 8

През 2018 г. при повечето конкурентни дружества е налице спад, който е по-нисък от спада на показателя на ДП БСТ, а стойностите на коефициентите на частните хазартни оператори за 2018 г. са по-високи от стойността на коефициента на държавното предприятие за 2018 г.

Коефициентът на задлъжнялост на ДП БСТ (Таблица № 18 и Графика № 9) нараства със 197,32 на сто за 2017 г. спрямо 2016 г. и със 167,9 на сто през 2018 г. спрямо 2017 г. основно поради намаляването на собствения капитал. Нарастването му е сигнал за влошаване на финансовата устойчивост, защото предприятието не може да маневрира при неочаквани обстоятелства. За сравнение при конкурентите стойностите на коефициента са под единица през 2016 г. и 2017 г., като изключение прави само един от частните оператори, при който стойностите и годишните ръстове на коефициента са много по-ниски от тези на ДП БСТ.

Таблица № 18

Коефициент на задлъжнялост, стойност				
№ по ред	Име на дружество	2016 г.	2017 г.	2018 г.
1.	ДП БСТ след отчисления към ММС	3,73	11,09	29,71
2.	Ню геймс АД	0,99	0,65	0,82
3.	Евробет ООД	0,20	0,17	0,13
4.	Еврофутбол ООД	0,06	0,06	0,08
5.	Национална лотария АД	0,56	1,18	2,53
Източници : Апис/Финансови показатели/Графики – финансови анализи(коефициенти) и ГФО за 2017 г. и 2018 г. на ДП БСТ				

Графика № 9

През одитирания период не са създадени условия за стабилно финансово състояние на ДП БСТ.

Механизмът за изготвяне на бюджетната рамка на ДП БСТ не е напълно адекватен и изготвяните средносрочни бюджетни прогнози и годишни финансови планове на предприятието не са реалистични.

Финансовото състояние на ДП БСТ през одитирания период е нестабилно и с тенденция към влошаване, което поражда рискове за ефективното осигуряване на средствата за подпомагане на физическото възпитание и спорта в Република България и за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища.

4. Мониторинг и отчитане на изпълнението на стратегическите и годишните цели

Съгласно ЗФУКПС, финансовото управление и контрол се осъществяват чрез системи за финансово управление и контрол, включващи политики, процедури и дейности, въведени от ръководството на организацията, с цел да се осигури разумна увереност, че целите на предприятието са постигнати чрез надеждност и всеобхватност на финансовата и оперативната информация. Също така, ръководителите на организациите осигуряват система за мониторинг на финансовото управление и контрол, с цел да се оцени неговото функциониране и своевременно да се предостави информация за установени слабости и пропуски пред лицата, отговорни за предприемане на коригиращи действия, както и да се осигури навременното му актуализиране при промени в условията. Системата за мониторинг включва текущо наблюдение, самооценка и вътрешен одит.²⁹¹

4.1. Правила и процедури за наблюдение и регулярно отчитане на напредъка по изпълнението на стратегическите и годишни планове и програми

В ДП БСТ има разработена и утвърдена Система за мониторинг на финансовото управление и контрол,²⁹² но в нея няма указания за извършвания мониторинг за изпълнение на целите. Не са определени дейности, отговорни лица и периодичност относно наблюдението, измерването и отчитането на стратегическите и оперативните цели на предприятието.²⁹³

През 2015 г. е разработена Пазарна стратегия 2015-2019²⁹⁴, в която са определени стратегическите цели на предприятието и мерките за тяхното постигане. Съгласно стратегията²⁹⁵, ръководството следва да разработи програма за запознаване и мотивиране на личния състав съобразно декомпозицията на стратегията на конкретни оперативни цели, разписани по време и място. Посочената програма не е разработена и утвърдена. Не е утвърден механизъм (план за действие) за изпълнение на стратегията с определени дейности, срокове, отговорни звена/служители, мониторинг и отчетност, и предприемане на подходящи коригиращи действия.²⁹⁶

4.2. Изпълнение на планираните цели и дейности в стратегическите и годишни планове и програми на ДП БСТ

Оперативните годишни цели на ДП БСТ през одитирания период са изпълнени в по-голямата си степен²⁹⁷, но не са изцяло актуализирани и синхронизирани с Пазарната стратегия 2015-2019. Те включват целите по качеството към наръчник по СУК²⁹⁸ и стопански и бизнес цели за 2017 г. и 2018 г.²⁹⁹

В ДП БСТ липсва систематична информация относно отговорните звена, действия и конкретни срокове за изпълнение на планираните в самостоятелните финансови отчети на ДП БСТ стопански цели за 2017 г. и 2018 г. Отчитането им е непълно и не показва пряка връзка със стратегическите цели на предприятието.³⁰⁰ В годишните цели за 2017 г. и 2018 г., както и в Бизнес – програмата за 2018 г. не са планирани конкретни цели, които да се отнасят към третата стратегическа цел.³⁰¹

²⁹¹ Чл. 5, ал. 2, т. 2 и т. 3 и чл. 15 от ЗФУКПС

²⁹² Одитно доказателство №1 (т. 8.2., т. 8.3.)

²⁹³ Одитно доказателство №66 (т. 9)

²⁹⁴ Одитно доказателство №9 (т. 6.3.)

²⁹⁵ Одитно доказателство №9 (т. 6.3.), стр.29, Комуникация и привеждане в изпълнение.

²⁹⁶ Одитно доказателство №57 (т.2)

²⁹⁷ РД-И-45 от 14.01.2020 г. - Изпълнение на годишни цели на ДП БСТ;

²⁹⁸ Одитно доказателство №56 (т.2 и т.5)

²⁹⁹ Одитно доказателство №2 (т.14.1.13., стр.18 и т.4.6.4.), Доклад за дейността и финансов отчет на ДП БСТ за 2016 г., стр.17, Стопански цели за 2017 г. (ТР).

³⁰⁰ Одитно доказателство №66 (т.2)

³⁰¹ Одитно доказателство №66 (т.4)

Измерването и отчитането на утвърдените цели по качеството за 2017 г. и 2018 г. е извършвано регулярно през одитирания период³⁰², но без анализ на тяхната обвързаност със стратегическите цели и в тази връзка не са извършвани корекции и промени в целите по качеството.³⁰³

Не е налична систематизирана информация за измерване и отчитане на изпълнението на планираните годишни цели в Бизнес програмата за 2018 г. на ДП БСТ.³⁰⁴

В предприятието липсват регламентирани правила и процедури (включващи конкретни действия, срокове и отговорни звена) за наблюдение и регулярно отчитане на напредъка по изпълнението на стратегическите и годишни планове и програми, което създава риск от забавяне или неизпълнение на целите и мерките и е предпоставка за неефективен контрол.

Действащите през одитирания период стратегически цели, които са описани и оценени в Приложение № 3, не са изпълнени. Налице е частично изпълнение на относимите към тях годишни цели, зададени в докладите за дейността и финансовите отчети на предприятието за 2016 г. и 2017 г., в целите по качеството и програмата за изпълнението им в ДП БСТ за 2017 г. и 2018 г. и в Бизнес програма на ДП БСТ за 2018 г.³⁰⁵ Тяхното измерване и отчитане е непълно, не е документирано в пълна степен, и не показва пряка връзка със стратегическите цели на предприятието.³⁰⁶

През одитирания период в ДП БСТ не е документирана точно и пълно информацията за изпълнението на стратегическите цели и мерките към тях. Не е документиран осъщественият мониторинг на изпълнението на стратегическите и годишните планове и програми и текущото анализиране на резултатите, с цел тяхното подобряване. В тази връзка не са предприемани действия за предефиниране и актуализиране на целите на предприятието, с оглед настъпили промени в средата и ресурсната обезпеченост.

II. Осигурени ресурси за изпълнение на дейността на ДП БСТ

1. Преструктуриране на приемателната мрежа

1.1. Анализи на състоянието на приемателната мрежа и критерии за преструктуриране

ДП БСТ разполага с установена и добре разгърната мрежа от тото пунктове за приемане на залози и продажба на МЛИ, разположени на територията на цялата страна (собствена приемателна мрежа). Една част от тото пунктовете се намират в собствени сгради, друга част са разположени в наети помещения, а трета част представляват преместваеми конструкции, разположени върху общински, държавни и частни терени.³⁰⁷

Наред със собствената приемателна мрежа, дейността по набиране на залози и продажба на МЛИ се извършва и от външни контрагенти въз основа на сключени комисионни договори³⁰⁸ и централни договори³⁰⁹ (т. нар. външна приемателна мрежа).

³⁰² Одитно доказателство №56 (т.1, т.3., т.4 и т. 6)

³⁰³ Одитно доказателство №66 (т.3)

³⁰⁴ Одитно доказателство №66 (т.5)

³⁰⁵ РД-И-45 от 14.01.2020 г.- Изпълнение на годишни цели на ДП БСТ;

³⁰⁶ Приложение № 3 към доклада.

³⁰⁷ Одитни доказателства № 4 (т.2), № 6 (т. 1) и № 82

³⁰⁸ Комисионен договор – Доверителят /ДП БСТ/ възлага, а довереника /физическо или ЮЛ/ приема да извършва срещу възнаграждение от името и за сметка на доверителя дейност по:

- продажба на удостоверителни знаци-талони за участие в МЛИ, събиране на залози за числови лотарийни игри и игрите със залагания върху резултати от спортни състезания, организирани от доверителя, в качеството му на организатор на хазартни игри по смисъла на чл. 4 от ЗХ въз основа на издадени лицензии от ДКХ;

- обработка на удостоверителни знаци/фишове/ за игрите, организирани от доверителя;

- изплащане на печалби, съобразно Игралните условия и правила на съответните игри, организирани от доверителя, в единичен размер до 200 лв.;

- друго, свързано с изпълнението на дейностите, по предходните тирета, в изпълнение на задълженията на довереника по договора“

Одитни доказателства № 37 (раздел III, т. 2) и № 14 (т. 10.3.1.15, т. 10.3.2.10 и др.)

Към 01.01.2017 г. общо тото пунктовете са 1 552 бр. в т. ч. 822 бр. собствени тото пунктове³¹⁰ и 730 бр. пунктове, представляващи външна приемателна мрежа (395 бр. пунктове по комисионни договори³¹¹ и 335 бр. пунктове по централни договори³¹²).

Организирането, планирането, ръководството и контролът върху дейностите по набиране на залози и изплащането на печалби за игрите на ДП БСТ на определена територия на страната се осъществява от съответната регионална дирекция.³¹³ Цялостен контрол върху функционирането на приемателната мрежа се осъществява от дирекция ПМЧР, в структурата на която, се намират регионалните дирекции.³¹⁴

В ДП БСТ липсват вътрешни правила и процедури, определящи реда и условията за извършване на анализи на приемателната мрежа на предприятието. На практика периодично са извършвани анализи на приемателната мрежа, с оглед изпълнението на ангажимента на предприятието към ММС за внасяне на отчисления за подпомагане развитието на спорта и спортната инфраструктура в Р България от една страна, а от друга страна анализите са продиктувани от необходимостта за подобряване рентабилността на предприятието.³¹⁵

Съгласно предоставена от одитирания обект информация един от първите анализи през последните години е извършен през м. октомври 2015 г. и е представен с докладна записка³¹⁶ на директора на дирекция ПМЧР, в която са представени данни относно реализираните постъпления и разходваните средства за издръжка на тото пунктовете, собственост на ДП БСТ в периода януари-септември 2015 г. Съгласно докладната записка е извършено групиране на тото пунктовете въз основа на критерий пряка рентабилност т.е. доколко преките постъпления, реализирани от съответния тото пункт покриват преките разходи за издръжка на същия. Въз основа на този критерий пунктовете са групирани в 4 групи: първа група: тото пунктове, с постъпления под прага, за достигане на пълния размер на основната работна заплата;³¹⁷ втора група: с постъпления, които не осигуряват на всички пунктове необходимите средства за издръжка или са под границата за рентабилност; трета група: тото пунктове над границата за рентабилност и четвърта група: високооборотни пунктове, с постъпления над 15 000 лв. средномесечно. От тази група са изведени топ 100 пунктове, при които средномесечните размери на постъпленията варират от 21 827 до 49 821 лв.³¹⁸

В първата група са определени 156 тото пунктове, които не достигат минималния праг³¹⁹ от постъпления за получаване на основната месечна заплата от касиер – приемчиците и е предложено да се извърши анализ на всеки един от пунктовете, с цел реструктуриране посредством промяна в договорните отношения с касиер-приемчиците или предоставяне на

³⁰⁹ **Централни договори** са договорите, сключени от ЦУ на ДП БСТ, както следва: Договори № 255/27.12.2013 г. и № 172/20.12.2018 г. с „Български пощи“ ЕАД за набиране на залози и продажба на МЛИ; Договор № 23/07.10.2013 г. с „Табак Маркет“ АД за събиране на залози от числови лотарийни игри и игри със залагания върху резултати от спортни състезания; Договори № 71/13.06.2014 г. и № 111/05.09.2014 г. с „ОМВ България“ ООД за събиране на залози от числови лотарийни игри и игри със залагания върху резултати от спортни състезания; Договори № 68/11.06.2014 г. и № 76/01.07.2014 г. с „Креди Тур БГ“ ООД за продажба на талони за МЛИ. **Одитно доказателство № 24** (т.1-4)

³¹⁰ **Одитно доказателство № 58** (т. 4.2)/

³¹¹ **Одитно доказателство № 58** (4.2)

³¹² **Одитно доказателство № 24** (т. 5)

³¹³ **Одитно доказателство № 9** (т. 12.10)

³¹⁴ **Одитно доказателство № 1** (т. 3.1.6)

³¹⁵ **Одитно доказателство № 27**

³¹⁶ Докладна записка № 01-04-1555/22.10.2015 г.; **Одитно доказателство № 11** (т. 1.3.1)

³¹⁷ Съгласно чл. 7, ал. 1 от ВПРЗ касиер-приемчиците, получават основна работна заплата в размер на МРЗ за съответната година при достигане на определен минимален праг постъпления от тото игри и определен минимален праг от постъпления от МЛИ, който минимален праг е обвързан и с размера на преките разходи за издръжка на тото пункта.

Одитно доказателство № 67 (раздел I, т. 1)

³¹⁸ **Одитно доказателство № 11** (т. 1.3.1)/

³¹⁹ Минималният праг постъпления, реализирането на който е основание за получаване на основната работна заплата на касиер-приемчиците, тотализатор се базира на следните изходни параметри: Минимална работна заплата за страна и ръста ѝ спрямо отчетната година, размера на реализираните постъпления в тото пункта.

външни контрагенти като мярка за запазване на постъпленията от тях, или в краен случай да се пристъпи към закриване.

От УС на ДП БСТ, с Решение по т. 7 от Протокол № 18/23.10.2015 г. е възложено на директора на дирекция ПМЧР изготвянето на анализи по отношение на тото пунктовете, включени в първа, втора и четвърта група на горепосочената докладна и е определен срок до 10.12.2015 г. да се предостави на УС доклад, съдържащ конкретни предложения за оптимизиране на приемателната мрежа чрез посочване на финансовите и трудово-правните аспекти за стопанисването на пунктовете. Управителния съвет възлага на изпълнителния директор да предприеме необходимите действия в тази насока, включително и чрез възлагане на дейности на външни лица, притежаващи необходимите познания.³²⁰

В изпълнение на решението на УС е сключен Договор № 163/20.11.2015 г. между ДП БСТ и „Грант Торнтон“ ООД, на който е възложено извършването на правен и финансов анализ на мрежата от тото пунктове на БСТ и изготвянето на предложения за оптимизирането ѝ, с цел повишаване рентабилността на предприятието, като резултатите от анализа следва да бъдат предоставени в писмен доклад.³²¹

След извършен анализ на приемателната мрежа от „Гранд Торнтон“ ООД е изготвен финален доклад, приет с Решение по т. 3 от Протокол № 22/26.01.2016 г. на УС на ДП БСТ.³²²

Изследвани са 840 собствени на ДП БСТ тото пунктове, като анализът на пунктовете е извършен на базата на четири нива на рентабилност: рентабилност 1, основаваща се на разликата между нетните приходи на всеки тото пункт и преките оперативни разходи, свързани с дейността му; рентабилност 2 - допълнително отчита и другите оперативни разходи на тото пунктовете, които се определят и осчетоводяват на централно ниво (включително разходи за офсетова печатница); рентабилност 3 – допълнително отчита и административните разходи на предприятието и рентабилност 4 - допълнително отчита и социалните разходи. След изчисляването на всяко едно ниво на рентабилност, резултатите за тото пунктовете са групирани в три отделни групи в зависимост от стойността на вида рентабилност. Групите са както следва: тото пунктове с отрицателна рентабилност (нерентабилни); тото пунктове с рентабилност между 0% и 5% (слабо рентабилни) и тото пунктове с рентабилност над 5% (рентабилни).³²³

Съгласно доклада при изследване на рентабилност 1 е установено, че по-голямата част от тото пунктовете са в състояние да покрият преките си разходи и да реализират печалба; при рентабилност 2 собствените тото пунктове в по-голямата си част вече не са в състояние да покрият допълнителните оперативни разходи, които се извършват за дейността им; при рентабилност 3 пунктовете не са в състояние да покрият и административните разходи на предприятието; при рентабилност 4 над 800 броя от собствените тото пунктове реализират загуба, след като към тях са разпределени и социалните разходи, т.е. постъпленията на предприятието от собствените тото-пунктове не са в състояние да покрият всички разходи, направени за дейността им, на база данните за 2015 г.³²⁴

В началото на 2017 г. във връзка с новата минимална работна заплата за касиер-приемчиците³²⁵ и регламентиранияте нови минимални постъпления³²⁶ е направен анализ на собствената приемателна мрежа и са определени пунктовете, които са със средномесечни общи постъпления под 7 000 лв. през периода януари – май 2017 г. и с постъпленията си не

³²⁰ Одитно доказателство № 11 (т. 1.3.2)

³²¹ Одитно доказателство № 11 (т. 1.3.3)

³²² Одитно доказателство № 11 (т. 1.3.7 и т. 1.3.5)

³²³ Одитно доказателство № 11 (т. 1.3.5)

³²⁴ Одитно доказателство № 11 (т. 1.3.5)

³²⁵ Основната минимална заплата за касиер-приемчиците, тотализатор е МРЗ, която за 2017 г. е в размер на 460 лв.

³²⁶ Съгласно чл. 7, ал. 1 от ВПРЗ 2017 г. е определен минимален праг от постъпления 7000 лв., от които постъпления от числови лотарийни игри – 5 800 лв. и постъпления от МЛИ 1 200 лв.

могат да покрият преките си разходи за издръжка (използван критерий за групиране на тото пунктовете е пряката рентабилност). В тази група са определени 200 тото пунктове.³²⁷ С докладна записка на директора на дирекция ПМЧР³²⁸ е внесено за разглеждане от УС на ДП БСТ предложение за реструктуриране на 200 пунктове във външна приемателна мрежа,³²⁹ като предложението е прието от УС на ДП БСТ³³⁰ и е възложено на директора на дирекция ПМЧР да изготви и предложи план и подход за трансформиране на горепосочените тото пунктовете от собствената приемателна мрежа.³³¹

В изпълнение на решението на УС на ДП БСТ е издадена Заповед № 175/26.07.2017 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ,³³² с която са регламентирани реда, условията и конкретните мерки за реструктуриране на горепосочените пунктове. Предвидено е тото пунктовете, които са нерентабилни, но са единствени в населените места да се трансформират в пунктове в пощенските станции; нерентабилните тото пунктове, които се намират в населени места, с поне един друг тото пункт да се закрийт; при заявен интерес от служители на ДП БСТ, които работят като касиер-приемчици в нерентабилните тото пунктове да им бъде предоставена възможност да приемат залози и продават МЛИ като външна мрежа; при наличие на интерес от трети лица да приемат залози и да продават МЛИ да им бъде предоставена такава възможност като външна приемателна мрежа.³³³

През одитирания период е налице непрекъснат процес на реструктуриране на приемателната мрежа на ДП БСТ. В резултат на реструктурирането една част от тото пунктовете са трансформирани във външна приемателна мрежа (182 бр. тото пунктове)³³⁴, друга част от тото пунктове са затворени (84 броя тото пунктове³³⁵), а трета част са отдадени под наем за нехазартни дейности (16 бр. тото пунктове).³³⁶

Въпреки липсата на вътрешни правила за анализ на приемателната мрежа, с оглед необходимостта от осигуряване на отчисления за ММС, както и за подобряване на икономическите показатели на предприятието и повишаване на неговата рентабилност и ефективност, са извършвани анализи на приемателната мрежа на предприятието. За реструктурирането и оптимизирането на приемателната мрежа е използван обективен (измерим) критерий (пряка рентабилност), вследствие на което са определени пунктовете, които генерират повече разходи отколкото приходи и следва да бъдат трансформирани във външна приемателна мрежа, както и пунктовете, в които има потенциал за развитие и следва да продължат да функционират.

1.2. Резултати от реструктурирането на собствената приемателна мрежа

През одитирания период в резултат на реструктурирането на собствената приемателна мрежа тото пунктовете от 822 бр. (към 01.01.2017 г.) стават 540 бр. (към 31.12.2018 г.), т.е. собствената приемателна мрежа е намаляла с 282 бр. тото пунктове, от които една част са трансформирани във външна приемателна мрежа, друга част са затворени, а трета незначителна част са отдадени под наем за нехазартни дейности, което е посочено по-горе в доклада.

Фигура № 2

³²⁷ Одитно доказателство № 54

³²⁸ Одитно доказателство № 11 (т. 1.3.8)

³²⁹ Решение по т. 3 от Протокол № 57/14.07.2017 г. на УС на ДП БСТ

³³⁰ Решение по т. 3 от Протокол № 57/14.07.2017 г.

³³¹ Одитно доказателство № 11 (т. 1.3.9)

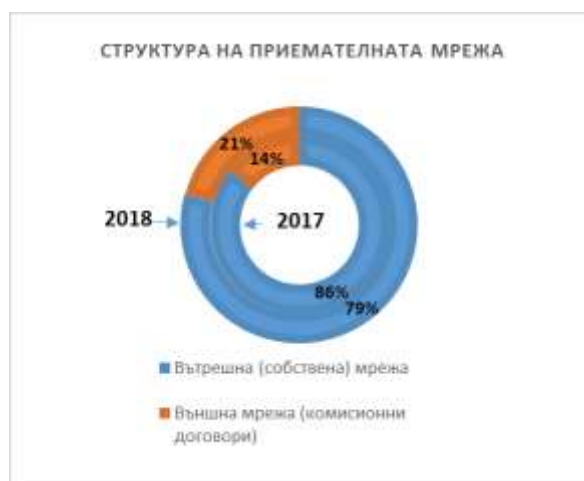
³³² Одитно доказателство № 11 (т. 1.3.10)

³³³ Одитно доказателство № 11 (т. 1.3.10)

³³⁴ Одитни доказателства № 24 (т. 6, т. 7 и т. 8) и № 58 (т. 4.2)

³³⁵ Някои от затворените пунктове на по-късен етап са трансформирани във външна приемателна мрежа, както и обратно, отделни пунктове преобразувани във външна приемателна мрежа, на по-късен етап са затворени.

³³⁶ Одитно доказателство № 24 (т. 6, т. 7 и т. 8)

Вследствие реструктурирането на приемателната мрежа през одитирания период, делът на собствената приемателна мрежа е намалял със 7 на сто пунктове през 2018 г. спрямо делът на външната приемателна мрежа през 2018 г., която е увеличена с 7 на сто пунктове.

Общо външната приемателна мрежа към 31.12.2018 г. включва 997 бр. пунктове (721 бр. пунктове по комисионни договори³³⁷ и 276 бр. пунктове по централни договори)³³⁸.

Общият брой тото пунктове за набиране на залози и продажба на МЛИ на ДП БСТ към 31.12.2018 г. е 1 537 бр. пунктове (собствена и

външна приемателна мрежа).³³⁹

В резултат на реструктурирането на приемателната мрежа са намалени преките разходи (ел. енергия, охрана СОТ, телефонни услуги, работна заплата и други) за издръжка на собствените тото пунктове на предприятието.³⁴⁰

В таблицата по-долу са посочени отделни видове разходи за издръжката на тото пунктове на предприятието.

Таблица 19

Разходи за издръжка на собствените тото пунктове в РД на ДП БСТ ³⁴¹	2018 г.	2017 г.	Намаление 2018 г. спрямо 2017 г.	% Намаление
Ел. енергия	434 599,73 лв.	600 496,77 лв.	165 897,04 лв.	27,62 %
Охрана СОТ	186 956,02 лв.	218 956,02 лв.	31 325,7 лв.	14,35 %
Телефонни услуги	71 817,28 лв.	97 418,01 лв.	25 600,73 лв.	26,27 %
Работна заплата, осигуровки и социални разходи	11 082 086,93 лв.	11 413 119,94 лв.	331 032,1 лв.	2,9 %

През одитирания период е извършено адекватно и успешно реструктуриране на собствената приемателна мрежа, на базата на задълбочени анализи и обективен критерий, в резултат на което е намалена и оптимизирана собствената приемателна мрежа за сметка на увеличаване на дела на външната приемателна мрежа и в същото време са намалени преките разходи за издръжка на собствените тото пунктове, което е предпоставка за подобряване на ефикасността на дейността на ДП БСТ.

С влизането в сила на измененията и допълненията на ЗХ³⁴², и превръщането на ДП БСТ в единствен организатор на лотарийни игри в Р България, както и фактът, че основният дял от приходите на ДП БСТ са от числови лотарийни игри, които могат да се организират само в пунктове, които следва да отговарят на определени изисквания съгласно ЗХ и подзаконовите актове по неговото прилагане, е необходимо продължаване на наблюдението и анализа на състоянието на тото пунктовете с оглед предприемането на действия за развитие и реструктуриране, включително разширяване на собствената приемателна мрежа.

³³⁷ в които влизат и собствените пунктове 182 бр., трансформирани във външна приемателна мрежа през одитирания период. Одитно доказателство № 58 (т.4.2)

³³⁸ Одитно доказателство № 24 (т. 5)

³³⁹ Одитни доказателства № 58 (т. 4.2) и № 24 (т. 5)

³⁴⁰ Одитно доказателство № 76

³⁴¹ Без разходите на Централния офис на ДП БСТ

³⁴² Обн., ДВ, бр. 14 от 18.02.2020 г.

През одитирания период е извършено адекватно и успешно реструктуриране на собствената приемателна мрежа на базата на задълбочени анализи и обективни критерии, в резултат на което са намалели преките разходи за издръжка на собствените на ДП БСТ тото пунктове, което е предпоставка за постигане на финансово стабилизиране на предприятието.

2. Планиране, възлагане и управление на договорите за придобиване на материални и информационни ресурси

Орган по възлагане на обществените поръчки в ДП БСТ е изпълнителния директор, в качеството му на представляващ публичноправната организация.³⁴³ През одитирания период не е упълномощавано друго длъжностно лице да организира и/или провежда обществени поръчки съгласно чл. 7, ал. 1 от ЗОП.³⁴⁴

През одитирания период са открити 30 процедури и възлагания по реда на ЗОП, в т.ч. 20 процедури за обществени поръчки и 10 възлагания чрез събиране на оферти по реда на чл.20, ал. 3 от ЗОП.³⁴⁵ От тях, 2 обществени поръчки са изцяло прекратени³⁴⁶ и 1 процедура не е приключила със сключен договор/рамково споразумение през одитирания период.³⁴⁷

За целите на одита и анализ на процедурите за придобиване на материални и информационни ресурси е формирана нестатистическа одитна извадка. Способ за избор на единиците в извадката: рисков подбор. Критерия за избор на единиците е обществени поръчки с най-висока прогнозна стойност. Размерът на извадката и извадковите единици са следните

3 обществени поръчки с предмет: 1., „Доставка на фабрично нови автомобили за нуждите на ДП БСТ“, по обособени позиции Обособена позиция 1: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в редовни тиражи на игрите на ДП БСТ, обособена позиция 2: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в специални тиражи на игрите на ДП БСТ“ (УИН 04666-2017-0006); 2. „Пълно рекламно обслужване“ (УИН 04666-2017-0007) и 3. „Надграждане на съществуващата Централна компютърна система за приемане и обработка на залози за организирания от ДП БСТ игри съгласно Закона за хазарта“ (УИН 04666-2017-0009).³⁴⁸

Поради факта, че ЗОП не се прилага при поръчки за закупуване на програмно време или осигуряване на предавания, които се възлагат на доставчици на медийни услуги,³⁴⁹ и значението на тези дейности за ДП БСТ, е извършена проверка на сключването и изпълнението на Договор № 129/02.09.2016 г. за предоставяне на програмно време за излъчване и осигуряване на телевизионно предаване, сключен между ДП БСТ и „БТВ Медиа Груп“ ЕАД и Договор за предоставяне на програмно време № 9-52971/16.06.2014 г., сключен между ДП БСТ и Българската национална телевизия (БНТ).

³⁴³ Чл.5, ал. 2, т. 14 от ЗОП

³⁴⁴ Одитно доказателство № 63 (т.1)

³⁴⁵ Одитно доказателство № 8

³⁴⁶ Позиция № 2 - ОП с предмет „Предоставяне на застрахователни услуги“ по обособени позиции от Справка за проведените процедури по реда на чл. 18, ал. 1 от ЗОП за периода от 01.01.2018 г. – 31.12.2018 г. и позиция № 1 - ОП с предмет „доставка, монтаж и гаранционно обслужване на UPS батерии, обслужващи ЦКС на ДП БСТ – основен и резервен център“ от Справка за проведените процедури по реда на чл. 20, ал. 3 от ЗОП за периода от 01.01.2017 г. - 31.12.2017 г./Справка, изх. № 01-01-1537/27.06.2019 г./.

³⁴⁷ Позиция № 8 - ОП с предмет „Доставка на нетни количества активна електрическа енергия и избор на координатор на стандартна балансираща група за обекти на ДП БСТ, разделена на обособени позиции“ от Справка за проведени процедури по реда на чл. 18, ал. 1 от ЗОП за периода 01.01.2018 г. - 31.12.2018 г. /Справка № 01-01-1536/27.06.2019 г./

³⁴⁸ т. 6, 7 и 9 от Справка за проведени процедури по реда на чл. 18 от ЗОП за периода от 01.01.2017 г. до 31.12.2017 г.

Одитно доказателство № 8 (т. 3)

³⁴⁹ Чл. 13, ал. 1, т. 5 от ЗОП

2.1. Вътрешни правила за управление цикъла на обществените поръчки

През одитирания период са разработени и прилагани Вътрешни правила за възлагане на обществени поръчки (отм.)³⁵⁰ и Вътрешни правила за управление цикъла на обществени поръчки в ДП БСТ, приети с решения на УС на ДП БСТ.³⁵¹ С правилата за управление цикъла на обществените поръчки в ДП БСТ (ВПУЦОП) е регламентиран редът за прогнозиране и планиране, провеждане и възлагане на обществените поръчки, както и контрола по изпълнение на договорите за обществени поръчки. Вътрешните правила имат необходимото минимално съдържание, определено в чл. 140, ал. 1 от Правилника за прилагане на ЗОП (ППЗОП).

С Вътрешните правила се урежда и редът за възлагане на обществени поръчки чрез събиране на оферти с обява/покана до определени лица, както и директното възлагане.

Във вътрешните правила е определен и редът за поддържане на профил на купувача, представляващ самостоятелна единица от електронната страница на БСТ, в която се публикува документацията за възлагане на обществената поръчка от съответния вид.

През одитирания период са изготвени и действат вътрешни правила, които имат необходимото минимално съдържание, съгласно нормативните изисквания, и създават условия за законосъобразно и ефективно възлагане и изпълнение на обществените поръчки в ДП БСТ.

Наличието на профил на купувача осигурява публичност и прозрачност на провеждането и възлагането на обществени поръчки в предприятието.

2.2. Планиране на потребностите от обществени поръчки

Планирането, организирането и координирането на всички дейности във връзка с подготовката и провеждането на процедури за възлагане на обществени поръчки по реда на ЗОП в предприятието се извършва от отдел „Обществени поръчки“ в дирекция „Правна и обществени поръчки“ (ПОП). Отдел „Обществени поръчки“ планира, организира и координира всички дейности във връзка с подготовката и провеждането на процедури по възлагане на обществени поръчки и изготвя годишен график за тяхното провеждане; организира и контролира провеждането на процедурите за възлагане на обществени поръчки в съответствие с нормативните изисквания; възлага и контролира изготвянето на проекти на договори за възлагане на обществени поръчки; организира сключването на договорите и осъществява наблюдение и контрол върху изпълнението им съвместно с отговорното административно звено, за чиито нужди е подписан договора и др.³⁵²

При проверката е установено следното:

През одитирания период, от директорите на дирекции, както и от главния счетоводител на ДП БСТ с докладни записки са посочени необходимите потребности от доставки, услуги и строителство, през съответната календарна година, съобразно нуждите на ръководените от тях структурни звена, съгласно изискването на чл. 4, ал. 1 от ВПУЦОП.³⁵³ Във всяка докладна записка са посочени съответният предмет на обществената поръчка, количество/обем, прогнозна обща стойност на стоките, услугите или строителството, включително на обособените позиции, обосновка на необходимостта от всяка от предложените обществени поръчки и друга специфична информация, отнасяща се за поръчката. От дирекция ПОП е извършено обобщаване на предложенията и е изготвен прогнозен план-график на обществените поръчки, който е съгласуван с дирекция „Финансово-счетоводна“ относно финансовата обезпеченост на планираните поръчки.“³⁵⁴

³⁵⁰ Отм. с § 2 от ЗР на Вътрешните правила за управление цикъла на обществени поръчки в ДП БСТ

³⁵¹ Решение по т. 1 от Протокол № 13/30.06.2015 г. на УС на ДП БСТ и Решение по т.2 от Протокол № 54/17.05.2017 г.

Одитно доказателство № 1 (т. 17.14)

³⁵² Одитно доказателство № 9 (т. 12.5)

³⁵³ Одитни доказателства № 2 (1.5) и № 35

³⁵⁴ Одитно доказателство № 35

Прогнозният план-график има съответното съдържание съгласно ВПУЦОП, а именно: кратко описание на предмета и обема на обществената поръчка; прогнозна стойност на поръчката без ДДС; реда за възлагане на обществената поръчка, вкл. вида на избраната процедура; прогнозен период за подготовка, провеждане, възлагане и изпълнение на ОП; приблизителна дата за стартиране на съответната процедура; начин на разработване на документацията; предложен краен срок за изпълнение на ОП/краен срок за изпълнение на договора; заявител на ОП, длъжностите в БСТ, отговорни за подготовката, възлагането и изпълнението на ОП, лицата, отговорни за контрола по изпълнение на договора за ОП.³⁵⁵ План-графикът³⁵⁶ за 2017 г., съответно за 2018 г. са приети с решения³⁵⁷ на УС на ДП БСТ.³⁵⁸

През одитирания период планирането на обществените поръчки в ДП БСТ е съобразно разпоредбите на ЗОП, ППЗОП и ВПУЦОП. Планирането на всяка потребност от доставки, услуги и строителство е обоснована и мотивирана, което създава условия за законосъобразно и ефективно провеждане и възлагане на обществените поръчки.

2.3. Условия и параметри за провеждане на процедури за възлагане на обществена поръчка

При проверката на трите открити процедури за възлагане на обществени поръчки е установено следното:

а) процедурите са открити с решения³⁵⁹ на изпълнителния директор на ДП БСТ, като преди това провеждането на всяка от процедурите е одобрено с решение на УС на ДП БСТ;³⁶⁰

б) необходимостта от съответните обществени поръчки е мотивирана и обоснована с докладни записки от директорите на съответните дирекции;^{361, 362}

в) трите обществени поръчки са включени в план-графика на обществените поръчки за 2017 г.;³⁶³

г) за две от проверените обществени поръчки съгласно разпоредбата на чл. 8 от ВПУЦОП, от изпълнителният директор на ДП БСТ са назначени работни групи които да разработят и представят проект на документация за провеждане на процедурите³⁶⁴, а при третата обществена поръчка, поради липсата на специалисти в ДП БСТ, които да обосноват точно необходимите рекламни активности, изготвянето на документацията е възложено на външни лица въз основа на сключен договор³⁶⁵ на основание чл. 8, ал. 4 от ВПУЦОП;

д) при определяне на прогнозните стойности на поръчките е приложено правилото на чл. 21, ал. 8 от ЗОП, като прогнозните стойности са предложени на база стойностите на предходно проведени поръчки със същия или със сходен предмет, като при едната обществена поръчка³⁶⁶ поради спада в постъпленията на предприятието към онзи момент,

³⁵⁵ Чл. 5, ал. 3 от ВПУЦОП

³⁵⁶ Чл. 26 от ППЗОП, чл. 5 от ВПУЦОП

³⁵⁷ Решение по т. 1 от Протокол № 44/30.01.2017 г. на УС на ДП БСТ, съответно Решение по т. 4 от Протокол № 71/14.02.2018 г. на УС на ДП БСТ. **Одитни доказателства № 2** (т. 1.5) и **№ 35**

³⁵⁸ **Одитно доказателство № 35** (т. 1.7 и т. 2.6)

³⁵⁹ Решение № 264/20.10.2017 г. за откриване на процедура с предмет „Пълно рекламно обслужване“; Решение № 263/20.10.2017 г. за откриване на процедура с предмет „Доставка на фабрично нови автомобили за нуждите на ДП БСТ“ по обособени позиции; Обособена позиция 1: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в редовни тиражи на игрите на ДП БСТ; обособена позиция 2: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в специални тиражи на игрите на ДП БСТ“; Решение № 296/21.11.2017 г. за откриване на процедура с предмет „Надграждане на съществуващата Централна компютърна система за приемане и обработка на залози за организираните от ДП БСТ игри съгласно Закона за хазарта“.

³⁶⁰ Решение по т. 9 от Протокол № 57/14.07.2017 г. на УС на ДП БСТ; Решение по т. 11 от Протокол № 57/14.07.2017 г. на УС на ДП БСТ; Решение по т. 3 от Протокол № 51/12.04.2017 г. на УС на ДП БСТ; **Одитни доказателства № 72** (раздел I, т. 1, раздел III, т. 2) и **№ 44** (т. 7.2)

³⁶¹ Докладна записка № 01-04-1589/08.11.2019 г. на директор ПМЧР – т.1.1;

³⁶² **Одитно доказателство № 35** (т. 1.1 и т. 1.2)

³⁶³ **Одитни доказателства № 2** (т.1.5) и **№ 35**

³⁶⁴ **Одитни доказателства № 72** (раздел I, т. 2) и **№ 73**

³⁶⁵ Договор № 198/15.09.2017 г., сключен с ЦС Консултинг“ ООД
Електронно досие на ОП в Профила на купувача

³⁶⁶ Обществена поръчка с предмет „Пълно рекламно обслужване“.

бюджетът е намален с 10 на сто (10 800 000 лв. без ДДС) при максимално запазване на рекламните активности;³⁶⁷

е) за проверка на годността и потенциала на участниците да изпълнят съответните поръчки, от възложителят са поставени критерии за подбор, които са съобразени с предмета, стойността, обема и сложността на поръчките, и не включват условия или изисквания, които дават необосновано предимство или необосновано ограничават участието на лица в съответните поръчки;³⁶⁸

ж) техническите спецификации на обществените поръчки са посочени в документациите за провеждане на процедурите, като същите са определени ясно и точно, и дават на участниците яснота относно основните параметри на услугите и стоките, които възложителят е искал да получи чрез възлагането на поръчките;³⁶⁹

з) като е отчетена спецификата на предметите на съответните поръчки, при две от тях, определеният критерий за оценка на офертите е „оптимално съотношение качество/цена“³⁷⁰, със съответните показатели и относителната им тежест, а при третата поръчка, посочения критерий е най-ниска цена.³⁷¹ За двете обществени поръчки с критерий „оптимално съотношение качество/цена“ са изготвени и методики за оценка на офертите, в които са дадени указания за определяне на оценката по всеки показател и същите са приложени в документациите за провеждане на процедурите.³⁷²

и) в резултат на проведените процедури са сключени договори с участниците, избрани за изпълнители на съответните поръчки, като договорите съответстват на проектите на договори, приложени в съответните документации, допълнени са с всички предложения от офертите на участниците, въз основа на които същите са определени за изпълнители.³⁷³ Изпълнител по един от договорите е дружество, свързано с един от основните конкуренти на ДП БСТ.³⁷⁴

й) в изпълнение на чл. 22 от ВПУЦОП със заповеди на изпълнителния директор на ДП БСТ са определени длъжностни лица, които да осъществяват контрол по изпълнението на съответните договори.^{375,376}

к) при обществена поръчка с предмет „Надграждане на съществуващата Централна компютърна система за приемане и обработка на залози за организираните от ДП БСТ игри съгласно Закона за хазарта“, по предоставена от одитирания обект информация, разработването, доставката и интегрирането на софтуерните продукти, надграждащи ЦКС е приключило на 20.06.2018 г.

Към датата на приключване на одита (м. февруари 2020 г.) една от разработените и внедрени системи (системата за продажба на нехазартни продукти) не функционира.

³⁶⁷ Одитно доказателство № 44 (т. 7)

³⁶⁸ Електронни досиета на 3-те обществени поръчки в Профила на купувача

³⁶⁹ Електронни досиета на 3-те обществени поръчки в Профила на купувача

³⁷⁰ ОП с предмет „Пълно рекламно обслужване“ и ОП с предмет „Надграждане на съществуващата ЦКС за приемане и обработка на залози за организираните от ДП БСТ игри съгласно Закона за хазарта.

³⁷¹ ОП с предмет „Доставка на фабрично нови автомобили за нуждите на ДП БСТ“ по обособени позиции.

³⁷² Електронни досиета на 3-те обществени поръчки в Профила на купувача

³⁷³ Договор № 41/27.02.2018 г., с предмет „Пълно рекламно обслужване“, сключен с ГДЗЗД „Спорт Фактори“ на стойност 10 798 176, 94 лв. без ДДС със срок на изпълнение 36 месеца, като срока започва да тече не по-рано от 27.03.2018 г.

Договор № 12/26.01.2018 г. с „Мото ПФОЕ“ ЕООД за доставка 36 броя автомобили на обща цена от 1 366 000 лв. без ДДС със срок от 24 месеца (по обособена позиция 2) и Договор № 13/26.01.2018 г., сключен с „Мото-ПФОЕ“ ЕООД за доставка на 100 бр. автомобили на обща цена 2 399 000 лв. без ДДС със срок от 24 месеца (по обособена позиция 1);

Договор № 16/01.02.2018 г. с предмет „Надграждане на съществуващата ЦКС“, сключен с „Декарт“ ООД на стойност 2 100 000 лв. без ДДС със срок на изпълнение 1 760 календарни дни, считано от 01.02.2018 г., като плащането следва да се извърши разсрочено за срок 3 години, считано от месеца, следващ този на подписване на приемо-предавателния протокол по чл. 4.3 от договора.

Одитно доказателство № 6 (т. 3)

³⁷⁴ Договор № 16/01.02.2018 г. сключен с „Декарт“ ООД

³⁷⁵ Заповеди № 66/09.03.2018 г., № 27/30.01.2018 г. и № 38/12.02.2018 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ

³⁷⁶ Одитно доказателство № 72 (раздел I, т. 4, раздел II, т. 4 и раздел III, т. 4)

Електронни досиета на поръчките в Профила на купувача.

Съгласно предоставена от одитирания обект информация, причината за нефункциониране на системата са честите и съществени промени в Наредба № Н-18/13.12.2006 г.³⁷⁷, засягащи всички фирми, опериращи на територията на България, които приемат плащане в брой и използват касови апарати, софтуер за управление на продажбите и интегрирани автоматизирани системи за продажба, които промени продължават до м. септември 2019 г.³⁷⁸

Посочената от одитирания обект причина за нефункциониране на системата за нехазартни продукти е необоснована, тъй като промени в горепосочената наредба са извършвани и преди откриването на процедурата, както и след това, а фактът, че системата не е пусната в експлоатация приблизително 2 години след нейното внедряване, навежда на извода, че същата не е била достатъчно необходима за предприятието.

През одитирания период в ДП БСТ е извършено подходящо планиране и подготовка на процедурите за обществени поръчки, предвид създадените условия и параметри за провеждане на процедурите.

Разработената и внедрена в ЦКС, но нефункционираща система за продажба на нехазартни продукти, е индикатор за неикономичност и неефикасност на разходването на публични средства (в контекста на неизползване на придобита функционалност, която не отразява спецификата на дейността).

През одитирания период ММС ползва пет автомобила, безвъзмездно предоставени от ДП БСТ. Договорите за три от автомобилите са сключени през одитирания период. Договорите за останалите два автомобила са сключени преди 2017 г., като тяхното действие продължава по време и след одитирания период. Причините за исканията на министерството за предоставяне на посочените автомобили през одитирания период са свързани със забавяне на процедури за възлагане на обществени поръчки на ММС.³⁷⁹ На въпрос за правното основание за сключването на договорите за заем за послужване, от одитираната организация е отговорено, че при сключване на договорите е взета предвид разпоредбата на чл. 28, ал. 1 и ал. 3 от Закона за държавната собственост³⁸⁰ и чл. 11, ал. 1 и ал. 5 от Правилника за прилагане на Закона за държавната собственост.^{381,382} Посоченото от одитираната организация правно основание не е пряко относимо към статута и мисията на ДП БСТ³⁸³, като липсва и увереност за необходимостта от извършване на подобни сделки.

³⁷⁷ Наредба № Н-18/13.12.2006 г. за регистриране и отчитане чрез фискални устройства на продажбите в търговските обекти, изискванията към софтуерите за управлението им и изисквания към лицата, които извършват продажби чрез електронен магазин.

³⁷⁸ Одитно доказателство № 69

³⁷⁹ Причините за исканията на два от автомобилите, предоставени преди 2017 г., не са анализирани, тъй като действията са извършени преди одитирания период.

³⁸⁰ Чл. 28, ал. 1 и ал. 3 от ЗДС.

ал. 1 Движими вещи – частна държавна собственост, се предоставят безвъзмездно на юридически лица на бюджетна издръжка със заповед на съответния министър, ръководителна друго ведомство или областен управител.

ал. 2 Движимите вещи над определена от Министерския съвет стойност, се предоставят по реда на ал. 1 със съгласието на министъра на финансите или на оправомощен от него заместник-министър.

ал. 3 Вещите – държавна собственост, се предоставят безвъзмездно без съгласието на министъра на финансите между:

1. първостепенния разпоредител с бюджетни средства и другите бюджетни разпоредители към него;

2. разпоредители с бюджетни средства към един общ първостепенен разпоредител.

³⁸¹ Чл. 11, ал. 1 и ал. 5 от ППЗДС

ал. 1 Вещи – частна държавна собственост, се предоставят безвъзмездно на юридически лица на държавна бюджетна издръжка със заповед на ръководителя на ведомството, съответно на областния управител.

ал. 2 Вещите – частна държавна собственост, с балансова стойност над 10 000 се предоставят по реда на ал. 1 след съгласие на министъра на финансите. Искането до министъра на финансите се прави от областния управител или от ръководителя на ведомството, управляващо вещите.

ал. 3 Искането до министъра на финансите трябва да съдържа мотивираното предложение на заинтересованото юридическо лице, доказателства, че то е на държавна бюджетна издръжка, списък на вещите – частна държавна собственост, индивидуализирани по вид, количество и общата им балансова стойност.

ал. 4 В случаите по ал. 2, когато заинтересованото ведомство или организация е второстепенен разпоредител с бюджет, се прилага и становището на съответния първостепенен разпоредител.

ал. 5 Редът за предоставяне на вещи – частна държавна собственост, предвиден в ал. 2-4, не се прилага в случаите по чл. 28, ал. 3 от Закона за държавната собственост.

³⁸² Одитни доказателства № 44 (т. 6) и № 37 (раздел II, т. 3)

³⁸³ Предприята не е разпоредител с бюджет и е създадено с цел набиране на средства за развитие на физическото възпитание и спорта.

По-подробна информация за проверените обществени поръчки и предоставените на ММС автомобили се съдържа в Приложение № 4.

Предоставянето на автомобили за ползване на ММС не защитава в достатъчна степен интересите на предприятието и не е ефективно, предвид неговите мисия и цели.

2.4. Проследяване изпълнението на сключени договори за предоставяне на програмно време и осигуряване на предавания

От създаването на ДП БСТ през 1957 г. тегленията на печелившите числа, формиращи печеливши комбинации в организираните от предприятието числови лотарийни игри се излъчват на живо в национален ефир. Основната цел на живите предавания е създаването в зрителите на трайно чувство за неманипулираност при определяне на резултатите, без което не може успешно да се осъществява -хазартна дейност. До отварянето на телевизионния пазар за частни медии тегленето на тиражите на живо е извършвано в ефира на БНТ, два пъти седмично, четвъртък и неделя, в най-гледаемия телевизионен пояс между 18:00 ч. и 20:00 ч.³⁸⁴

След установяване на частни телевизионни медии, ДП БСТ започва постепенно да присъства в медиите и чрез рекламни послания за продуктите си, с оглед привличане на повече участници и увеличаване на постъпленията.

През 2016 г. след преговори е подписан Договор № 129/02.09.2016 г. с „БТВ Медиа Груп“ ЕАД за предоставяне на програмно време за излъчване и осигуряване на телевизионно предаване - теглене на печеливши числа в игрите „Тото 2 – 6 от 49“, „Тото 2-5 от 35“ и за производните им игри „Втори тото шанс“ и „Тото Джокер“. След подписването на договора с „БТВ Медиа Груп“ ЕАД, в ефира на БНТ остават седмичните предавания в четвъртък и неделя, излъчващи тегленията в игрите: „Тото 2 – 6 от 42“ и „Тото 2 – 5 от 50+1 от 12“ и обявяване на печеливши те участници в различните разновидности на МЛИ „Тото шанс за всички“ с продължителност на всяко от предаванията 35 минути.³⁸⁵

При проверката на изпълнението на двата договора за предоставяне на програмно време, които са извън приложното поле на ЗОП³⁸⁶, е установено следното:³⁸⁷

2.4.1. По отношение на Вътрешни документи, уреждащи подготовка, сключване, изпълнение и контрол на договори за предоставяне на програмно време и осигуряване на телевизионно предаване:

2.4.1.1. Считано от 31.01.2018 г. сключването, измененията и плащанията по договорите за предоставяне на програмно време и осигуряване на предавания са обект на предварителен контрол за законосъобразност на основание чл. 6, ал. 1, т. 2 и чл. 8, ал. 1 от Вътрешни правила за осъществяване на предварителен контрол в ДП БСТ (ВППК).

2.4.1.2. Със Заповед № 29/31.01.2018 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ е определено действията по извършване на предварителен контрол за законосъобразност на всички решения и действия, свързани с финансовата дейност, както и извършването на предварителен контрол преди поемане на задължение и/или извършване на разход да се осъществява от директор на дирекция ПМЧР. Извършеният контрол се документира с контролен лист по образец, съгласно Приложение № 2 към Заповед № 29 от 31.01.2018 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ.

2.4.1.3. В ДП БСТ липсват вътрешни правила и процедури, уреждащи реда и условията за проучване, подготовка, сключването на договори за предоставяне на програмно време и осигуряване на телевизионно предаване, както и мониторинга и контрола по изпълнението на такива договори, с оглед постигане на принципите за икономичност,

³⁸⁴ Одитно доказателство № 37 (раздел II, т. 2)

³⁸⁵ Одитно доказателство № 37 (раздел II, т. 1)

³⁸⁶ Чл. 13, ал. 1, т. 5 от ЗОП

³⁸⁷ Одитни доказателства № 71, № 37 (раздел II, т. 1), № 60 (раздел I, т.1-4) и № 64 (т. 1)

ефективност и ефикасност, заложили в чл. 5, ал. 2, т. 3 от ЗФУКПС. По информация от ДП БСТ, същите в частта им за проучването, подготовката и сключването на договорите не са приложими, доколкото водещите телевизионни медии в страната са три, като една от тях е „заета“ от прекия им конкурент – „Национална лотария“, което считат, че прави нецелесъобразно позициониране на телевизионен продукт на ДП БСТ в тази телевизия, а с другите две водещи телевизионни медии, ДП БСТ има сключени договори за предоставяне на програмно време.³⁸⁸

2.4.2. По отношение на Договор № 9-5297/16.06.2014 г. за предоставяне на програмно време, сключен с БНТ:

2.4.2.1. До 02.09.2016 г. излъчването в телевизионен ефир на тегленето на тиражите и обявяването на резултатите от организирания от ДП БСТ хазартни игри – традиционна лотария, числови лотарийни игри, моментна лотария и залагания върху резултати от спортни състезания е извършвано само от БНТ въз основа на Договор № 9-5297/16.06.2014 г. за предоставяне на програмно време, сключен между ДП БСТ и БНТ със срок от една година, считано от 21.06.2014 г., с опция за удължаване на срока.

2.4.2.2. Съгласно предмета на договора, БНТ приема срещу възнаграждение да предоставя програмно време на ДП БСТ като заснема и излъчва ежеседмично две предавания, отразяващи тегленето на тиражите и обявяване на резултатите от организирания от предприятието хазартни игри – традиционна лотария, числови лотарийни игри, моментна лотария и залагания върху резултати от спортни състезания, наименовани „Теглене тиражите на Тото 2 и Втори тото шанс“.

2.4.2.3. Тегленията на печелившите числа се излъчват на живо два пъти седмично, както следва: всеки четвъртък – предаване с времетраене 30 минути, с начален час 19.15 ч. и всяка неделя – предаване с времетраене 30 минути, с начален час 18:30 часа.

2.4.2.4. Организираният и реализираният на предаванията (две) се извършва изцяло от ДП БСТ, чрез договорите с предмет „Пълно рекламно обслужване“, сключени между ДП БСТ и ДЗЗД „ДиСпорт“³⁸⁹ и ДП БСТ и ГДЗЗД „Спорт Фактори“³⁹⁰, които действат през одитирания период.

2.4.2.5. Задължение на БНТ е да популяризира предаванията – предмет на договора, в блоковете за самопромоция и при спазване изискванията на ЗХ и Закона за радиото и телевизията, както следва: не по-малко от 5 пъти седмично без четвъртък и неделя, в часовите зони 7.30-12.00 ч. и 18.30-21.00 ч.; не по-малко от 7 пъти в дните четвъртък и неделя, в часовите зони 7.30-16.00 ч.; не по-малко от 7 пъти седмично между 7.30-16.00 ч. и в прайм – тайма 19.00-22.00 ч. – при формиран общ джакпот /акумулирана печалба/ в размер на над 1 000 000 лв.

2.4.2.6. За всяко едно излъчено предаване ДП БСТ заплаща на БНТ възнаграждение в размер на 3 614,37 лв. с ДДС.

2.4.2.7. Рекламните активности (рекламни клипове, търговски съобщения и други) са изготвяни и заплащани чрез договорите за пълно рекламно обслужване - Договор № 49/27.03.2015 г., сключен с ДЗЗД „ДиСпорт“, а по-късно чрез Договор № 41/27.02.2018 г., сключен с ДЗЗД „Спорт фактори“.

2.4.2.8. С допълнително споразумение № 1/21.05.2015 г. към Договор № 9-5297/16.06.2014 г. за предоставяне на програмно време е променен предмета на договора, като отпада задължението на БНТ да заснема двете предавания, отразяващи тегленето на тиражите и обявяване на резултатите от игрите, като остава задължението да излъчва ежеседмично двете предавания. Съгласно договора предприятието се задължава да предоставя на БНТ в

³⁸⁸ Одитни доказателства № 1 (т. 14.3 и т. 17.13) и № 71

³⁸⁹ Сключен след проведена открита процедура по реда на ЗОП (ОП с УИН 04666-2014-0013)

³⁹⁰ Сключен след проведена открита процедура по реда на ЗОП (ОП с УИН 04666-2017-0007)

готов за излъчване вид и техническа годност, в съответствие с телевизионните стандарти, сигнал за предаванията. С Допълнително споразумение № 1 размера на възнаграждението за всяко едно излъчено предаване става 1 708,20 лв. с ДДС.

2.4.2.9. С Допълнително споразумение № 2 от 12.05.2016 г. към Договора за предоставяне на програмно време № 9-5297/16.06.2014 г. времетраенето за излъчване на 1 предаване е променено от 30 минути на 35 минути, а възнаграждението което следва да заплаща ДП БСТ на БНТ за излъчване на 1 предаване от 35 минути става 1 771,20 лв. с ДДС.

2.4.2.10 През одитирания период извършените плащания към БНТ по Договор № 9-5297/16.06.2015 г. за предоставяне на програмно време са в размер на 384 368,40 лв. с ДДС.³⁹¹

2.4.3.*

³⁹¹ **Одитни доказателства № 71, № 37** (раздел II, т. 2) и **№ 60** (раздел I, т. 4)

* Съгласно чл. 34, ал. 1 от Закона за Сметната палата, Сметната палата не може да огласява информация, представляваща търговска тайна.

392 393
,

392

393

394
...

395

394
...

395
...

През одитирания период в ДП БСТ е извършено подходящо планиране и подготовка на процедурите за обществени поръчки предвид създадените адекватни условия и параметри за провеждане на процедурите.

Разработването и внедряването в ЦКС на система за продажба на нехазартни продукти, която не функционира, индикира неикономичност и неефикасност на разходването на публични средства (в контекста на неизползван ресурс и неотразяващ спецификата на дейността).

Договорът за предоставяне на програмно време и осигуряване на телевизионно време, сключен с „БТВ Медиа Груп“ ЕАД е със заложен финансови и други параметри, за които няма увереност, че са изгодни за предприятието, респективно, че значителните разходи по

договора (в сравнение с разходите за издръжка) не надхвърлят ползите за предприятието (като увеличени постъпления, в резултат на изпълнението на договора).

3. Ефективност на бонус системата за формиране на възнагражденията на персонала на ДП БСТ

Дейността по администрирането на човешките ресурси в ДП БСТ се осъществява от отдел „Човешки ресурси“ в дирекция „Приемателна мрежа и човешки ресурси“. Отдела участва в разработването на проекти за изменение и допълнение на вътрешните правила за работната заплата, вътрешния трудов ред, колективния трудов договор и безопасността и здравето при работа; изготвя проекти на длъжностно разписание и поименно разписание на служителите в ДП БСТ; изготвя рекапитулации и ведомости за трудовите възнаграждения на служителите и гражданските договори в ДП БСТ и други.³⁹⁷

Условията, реда и начина за формиране на работната заплата и разходите за трудови възнаграждения в ДП БСТ се уреждат с Вътрешни правила за работната заплата (ВПРЗ), приети с решение на УС на ДП БСТ³⁹⁸ на основание чл. 16, т. 6 от УП на ДПБСТ.³⁹⁹ С вътрешните правила се регламентират условията и реда за определяне и изменение на основните месечни трудови възнаграждения; видовете и размерите на допълнителните трудови възнаграждения и условията за тяхното получаване; изчисляване и реда за определяне и изменение на основните месечни трудови възнаграждения; видовете и размерите на допълнителните трудови възнаграждения и условията за тяхното получаване; изчисляването на полагащите се брутни и нетни месечни трудови възнаграждения.⁴⁰⁰

3.1. Адекватен механизъм на формиране на възнагражденията на персонала на ДП БСТ

3.1.1. Повременно-сделна система на заплащане на касиер-приемчиците, тотализатор в ДП БСТ.

В чл. 247, ал. 1 от Кодекса на труда е предвидено, че размерът на трудовото възнаграждение се определя според времетраенето на работата или според изработеното. В съответствие с тази разпоредба в чл. 29 от Колективния трудов договор 2017 г. на ДП БСТ е определено, че началната работна заплата на касиер-приемчик, тотализатор⁴⁰¹ е в размер на минималната работна заплата за страната при пълно работно време и определен обем месечни постъпления, договорен със синдикатите. Регламентирано е, че съобразно характера на дейността за тази длъжност могат да се прилагат повременна, повременно-премиална и сделна форма на заплащане.

3.1.1.1. С трудовите договори на касиер-приемчиците, тотализатор, Колективния трудов договор и Вътрешните правила за работната заплата в ДП БСТ⁴⁰² е определено основно месечно трудово възнаграждение на лицата, заемащи длъжността „касиер-приемчик, тотализатор“ на пълно работно време в размер на минималната работна заплата за страната за

³⁹⁷ Одитни доказателства № 1 (т. 3.1.6) и № 9 (т. 12.9)

³⁹⁸ Решение по т. 3 от Протокол № 11/28.04.2015 г. на УС на ДП БСТ, изм. и доп. с Решение по т. 5 от Протокол № 51/12.04.2017 г. и Решение по т. 9 от Протокол № 71/14.02.2018 г. на УС на ДП БСТ.

³⁹⁹ Одитно доказателство № 1 (т. 17.4)

⁴⁰⁰ Чл. 3 от ВПРЗ

⁴⁰¹ Съгласно длъжностната характеристика за длъжност „касиер-приемчик, тотализатор“ – извършва приемане на залози и продажба на талони за участие в игрите, организирани от БСТ.

⁴⁰² Чл. 7, ал. 1 от ВПРЗ 2017 г. и чл. 7, ал. 1 от ВПРЗ 2018 г.:

Основното месечно трудово възнаграждение на лицата, заемащи длъжността „касиер-приемчик тотализатор на пълно работно време е равно на 460 лв. /2017 г./ при реализирането на обем постъпления от игрите, организирани от ДП БСТ, в размер на 7000 лв. /2017 г./, 7 700 лв. /2018 г./, който включва две задължителни части:

а) реализирани постъпления от числови лотарийни тото игри и игри със залагания върху резултатите от спортни състезания – 5 800 л /2017 г./ 6 100 лв./ 2018 г./

б) реализирани постъпления от МЛИ – 1 200 лв./2017 г./ 1600 лв. /2018 г./

Определеният в настоящата алинея размер на подлежащите на ежемесечно реализиране постъпления от игрите на ДП БСТ, е част от възложената с трудовия договор работа на лицата „касиер-приемчик тотализатор“ в съответствие с чл. 126, т. 4 от КТ.

съответната година при реализирането на определен обем постъпления (минимален праг)⁴⁰³ от игрите на ДП БСТ, т.е. въведена е повременно-сделна система на заплащане на труда на касиер-приемчиците, тотализатор“.⁴⁰⁴

При сделната система на заплащане, размерът на трудовото възнаграждение се определя само от качеството на работната сила и интензивността на труда. Тя се измерва с изработената продукция, като в трудовия договор се посочва механизма на формиране на възнаграждението, което ще се определя според изработеното. Възнаграждението е пропорционално на произведената продукция. Тази система се прилага в производства и и дейности, при които изработеното може количествено да се измерва и зависи от положените лични трудови усилия.

Преценката за това коя система за заплащане на труда е най-подходяща за съответните категории работници и служители е въпрос на целесъобразност и част от управленската функция на работодателя върху трудовия процес. Въпреки това въвеждането на сделна система не прехвърля стопанския риск върху работника и не освобождава работодателя от задължението му да осигури достатъчно работа, за да отработи 100 % от трудовата си норма (определения минимален трудов резултат) и да получи пълният размер на възнаграждението си.

3.1.1.2. По информация от ДП БСТ, конкретният механизъм за определяне на минималния праг постъпления, реализирането на който е основание за получаване на основната работна заплата на касиер-приемчиците, тотализатор се базира на следните изходни параметри: минималната работна заплата за страната и ръста ѝ спрямо отчетната година, размера на реализираните от тотопункта постъпления от тото игри и от МЛИ през последните три години, размера на отчисленията от постъпленията за издръжка на съответната РД на ДП БСТ, размера на преките разходи за издръжка на тото пункт през последната година и очакван ръст през плановата година, структурата на общите постъпления през плановата година, в. ч. дял на постъпленията от тото игри и на постъпленията от МЛИ. Основна цел е постигането на положителна рентабилност на равнище тото пункт на база преки разходи за издръжка.⁴⁰⁵

С влизането в сила на измененията и допълненията на ЗХ⁴⁰⁶ и превръщането на ДП БСТ в единствен организатор на лотарийни игри в Р. България, определения минимален праг би могъл да се използва при анализа на състоянието на тото пунктовете и тяхната рентабилност, с оглед по-нататъшни действия за развитие и реструктуриране, включително разширяване на собствената приемателна мрежа.

3.1.1.3. Минималният праг от постъпления, въведен с ВПРЗ, всяка година е увеличаван приблизително с процента на увеличение на минималната работна заплата за страната за съответната година, след съгласуване със синдикалните организации в предприятието.⁴⁰⁷

3.1.1.4. Съгласно чл. 8, ал. 1 от ВПРЗ 2018 г. основното месечно възнаграждение на лицата, заемащи длъжности, различни от длъжността „касиер-приемчик, тотализатор“ се договаря между лицата и работодателя въз основа на изискванията за съответната длъжност, индивидуалните качества, предходен опит на работника или служителя и не е обвързано с реализирането на определен обем постъпления от игрите, организирани от ДП БСТ, въпреки,

⁴⁰³ 7 000 лв. за 2017 г./съответно 7 700 лв. за 2018 г./, който включва две задължителни части:

а) реализирани постъпления от числови лотарийни игри и игри със залагания върху резултатите от спортни състезания - 5 800 лв. за 2017 г./съответно 6 100 лв. за 2018 г.;

б) реализирани постъпления от моментни лотарийни игри (МЛИ) – 1 200 лв. за 2017 г./съответно 1 600 лв. за 2018 г.

⁴⁰⁴ Одитни доказателства № 1 (т.17.4 и т. 17.5), № 49 (т. 1) и № 68

⁴⁰⁵ Одитни доказателства № 68 и № 67

⁴⁰⁶ Обн., ДВ, бр. 14 от 18.02.2020 г.

⁴⁰⁷ Одитно доказателство № 68

че във ВПРЗ е оставен и текста въвеждащ сделната система на заплащане на труда и по отношение на другите работници и служители, включени в щата на регионалните дирекции.⁴⁰⁸

3.1.1.5. Специфичният характер на извършваната от касиер приемчиците дейност – набиране на залози и продажба на МЛИ и наличието на редица обективни фактори, независещи от тях (човекопоток на мястото на разположение на тото пунктовете, физическо състояние на пунктовете, платежоспособност на населението и други обективни фактори) прави невъзможно осигуряването от работодателя ДП БСТ на такива условия на труд на касиер приемчиците, които да гарантират, че при полагане на лични усилия, съответстващи на интензитета на труда в предприятието и при качествено изпълнение на възложените им функционални задължения, всеки служител ще успее да изпълни минималния праг⁴⁰⁹ от постъпления от тото игри и от МЛИ.⁴¹⁰

3.1.1.6. При сделна система на заплащане, когато основното трудово възнаграждение е уговорено в размер на минималната работна заплата за страната при 100-процентно изпълнение на утвърдените трудови норми, и по вина на работника или служителя трудовите норми не бъдат изпълнени е възможно месечния размер на трудовото възнаграждение да „падне“ под размера на минималната работна заплата за страната.⁴¹¹ В този случай тежестта на доказване на вината на работника или служителя лежи върху работодателя, предвид презумпцията за добросъвестност при осъществяване на трудовите задължения съгласно чл. 8 от КТ.

През одитирания период малка част от касиер-приемчиците не са могли да реализират минималния праг от постъпления, определен с ВПРЗ и съответно са получили месечно възнаграждение под определения в трудовия договор размер т. е получили са възнаграждение по-ниско от минималната работна заплата за страната. За одитирания период не са налични писмени доказателства, удостоверяващи извършени изследвания на причините за неизпълнение на минимално изискуемия размер от постъпления от страна на касиер-приемчиците в т.ч. дали неизпълнението се дължи на обективни обстоятелства или на субективното поведение на касиер-приемчик, тотализатор.⁴¹²

3.1.1.7. Наред с минималния праг, определен в чл. 7, ал. 1 от ВПРЗ, всяка година на касиер-приемчиците са определяни индивидуални планове на постъпленията от тото игри и от МЛИ, който са утвърждавани от съответните регионални директори и са предоставяни на касиер-приемчиците за изпълнение срещу подписи.

През одитирания период липсват писмени вътрешни правила и процедури, в т.ч. и критерии за изготвяне на индивидуалните годишни и месечни планове на постъпленията от тото игри и от МЛИ на касиер – приемчиците, с оглед обективното им определяне, както и значението им за размерите на допълнителните трудови възнаграждения, изплащани на касиер-приемчиците за реализирани надпланови постъпления.⁴¹³

Съгласно предоставена от одитирания обект информация на практика индивидуалните планове на касиер-приемчиците са определяни на основата на годишния план на постъпленията от тото игри и от МЛИ на ДП БСТ, разпределен по РД, по райони на районни мениджъри, продажби спорт тото, по месеци, по собствена мрежа и комисионни и други договори (външна приемателна мрежа), по тото пунктове и по касиер-приемчици.

⁴⁰⁸ Одитни доказателства № 68 и № 1 (т. 17.4 и т. 17.5)

⁴⁰⁹ 7 000 лв. за 2017 г./съответно 7 700 лв. за 2018 г./, който включва две задължителни части:

а) реализирани постъпления от числови лотарийни игри и игри със залагания върху резултатите от спортни състезания - 5 800 лв. за 2017 г./съответно 6 100 лв. за 2018 г.;

б) реализирани постъпления от МЛИ – 1 200 лв. за 2017 г. /съответно 1 600 лв. за 2018 г.

⁴¹⁰ Одитно доказателство № 68

⁴¹¹ Чл. 266, ал. 2 от КТ

⁴¹² Одитни доказателства № 68 и № 67 (раздел I)

⁴¹³ Одитно доказателство № 68

Конкретните планове на съответните единици са определяни на база на среднопретеглени относителни дялове на техните постъпления в общите постъпления от тото игри и МЛИ за определен период.^{414, 415}

Съгласно информация от предприятието критериите при разработването на индивидуалните планови постъпления на касиер-приемчиците, тотализатор, са локация на тото пункта, доказан през последните три години потенциал за постъпления от тото игри и продажби на МЛИ, сменност на тото пункта, очаквана динамика/стабилност на условията на функциониране на пункта през плановата година.⁴¹⁶

Въведената в ДП БСТ повременно-сделна система на заплащане на труда на касиер-приемчиците, тотализатор“ е неприложима в предприятието, тъй като специфичния характер на работата, извършвана от касиер-приемчиците, а именно набиране на залози и продажба на МЛИ и постигането на определен резултат от постъпления, зависи не само от субективното поведение на касиер-приемчиците (умения, опит, квалификации, способности), но и от други обективни фактори, независещи от тях.

Липсата на писмени вътрешни правила и процедури в т.ч. и критерии за определяне на индивидуалните годишни планове на касиер-приемчиците поражда риск от необективно определяне на индивидуалните годишни и месечни планове на касиер приемчиците, което влияе и на размера на изплащаните допълнителни трудови възнаграждения за реализирани надпланови постъпления.

3.1.2. Допълнителни трудови възнаграждения на работниците и служителите в ДП БСТ

Съгласно чл. 19, ал. 1 от ВПРЗ, на лицата, заемащи по трудов договор длъжностите „касиер-приемчик тотализатор, „организатор, тотализатор“,⁴¹⁷ директор на регионална дирекция“ и други длъжности в регионалните дирекции на ДП БСТ се заплащат допълнителни трудови възнаграждения (ДТВ) за постъпления от игрите, организирани от ДП БСТ по правилата, описани в Приложение № 1, като тези допълнителни трудови възнаграждения не са с постоянен характер, не са гарантирани и не зависят само от отработеното време.

Съгласно чл. 19, ал. 2 от ВПРЗ на лицата, заемащи по трудов договор длъжности, различни от длъжностите в РД, се заплащат допълнителни трудови възнаграждения за постъпления от игрите, организирани от ДП БСТ по правилата, описани в Приложение № 2, като тези допълнителни трудови възнаграждения не са с постоянен характер, не са гарантирани и не зависят само от отработеното време.

През одитирания период на основание чл. 19, ал. 1 от ВПРЗ на лицата, заемащи длъжността „Касиер – приемчик тотализатор“ в регионалните дирекции са изплащани

⁴¹⁴ Разпределение на плана по РД - на база среднопретеглен относителен дял на постъпленията от тото игри на РД в общите постъпления от тото игри за последния седемгодишен период, а за МЛИ – в общите продажби през последния петгодишен период;

По райони на районен мениджър продажби спорт тото – на база среднопретеглени относителни дялове на съответния район в общите постъпления от тото игри и в общите продажби на МЛИ през последния тригодишен период;

По месеци - на база среднопретеглени относителни дялове на отделните месеци в общите постъпления от тото игри и в общите продажби на МЛИ през последния тригодишен период;

За собствена мрежа и по комисионни и други договори – на база среднопретеглени относителни дялове на собствената мрежа и комисионните договори в общите постъпления от тото игри и в общите постъпления на продажби на МЛИ за съответния район през последния тригодишен период;

По тото пунктове на собствената мрежа – на база среднопретеглени относителни дялове на отделните тото пунктове в общите постъпления от тото игри и в общите продажби на МЛИ в собствената мрежа за съответния район през последния тригодишен период.

Последния етап от процеса по планиране е разработването на индивидуалните годишни планове на касиер – приемчиците, тотализатор по месеци и тото пунктове и тяхното утвърждаване от регионалните директори, след което са предоставяни на касиер-приемчиците за сведение и изпълнение срещу подписи

⁴¹⁵ Одитно доказателство № 37 (раздел I, т. 1)

⁴¹⁶ Одитно доказателство № 37 (раздел I, т. 1)

⁴¹⁷ Длъжността „Организатор, тотализатор“ е трансформирана в длъжност „Районен мениджър, продажби спорт тото“ съгласно структурни промени извършени през одитирания период.

месечни допълнителни трудови възнаграждения⁴¹⁸ в размер на три на сто от реализираните постъпления над определения минимален праг по чл. 7, ал. 1 от ВПРЗ. На другите длъжностни лица в Регионалните дирекции не са изплащани предвидените в т.т. 5, 9, 13 от Приложение № 1 към чл. 19, ал. 1 от ВПРЗ допълнителни трудови възнаграждения (тримесечни).⁴¹⁹

На лицата, заемащи длъжности в ЦУ на ДП БСТ (без РД) не са изплащани предвидените в чл. 19, ал. 2 допълнителни трудови възнаграждения (тримесечни).⁴²⁰ Индивидуалните планове на касиер-приемчиците подлежат на актуализация поради промяна в условията на функциониране на тото пунктовете (строителство на инфраструктурни обекти като например метрото в София, ремонт на улици и други подобни), както и непланирани отсъствия, свързани с временна нетрудоспособност или наложително ползване на платен отпуск. Плановите на другите работници и служители, включени в щата на съответната РД, съвпада с плана на РД на ДП БСТ, и той не подлежи на актуализация през годината, т.е. необходимо е още на етап планиране да има готовност за реализиране на допълнителни резерви или разкриване на нови при настъпване на промяната, така че планът на РД да бъде изпълнен.⁴²¹

Съгласно чл. 20, ал. 1 от ВПРЗ на работниците и служителите могат да се изплащат допълнителни трудови възнаграждения за постигнати текущи резултати, като тези допълнителни трудови възнаграждения не са с постоянен характер, не са гарантирани и не зависят само от отработеното време.⁴²²

През одитирания период на лицата, заемащи длъжности в РД на ДП БСТ са изплащани месечни ДТВ за реализирани постъпления от тото игри и от МЛИ над индивидуалните планови прагове за тото игри и за МЛИ, определени на съответните служители в РД.⁴²³ ДТВ са изплащани въз основа на заповеди на изпълнителния директор на ДП БСТ, в които са определяни размерите на процентите за реализираните надпланови постъпления, като процента е различен за различните длъжности в РД на ДП БСТ. С оглед насърчаване продажбата на МЛИ, е определян по-голям процент ДТВ при реализирането на по-голям процент надпланови постъпления.⁴²⁴

Пример: Касиер-приемчик, тотализатор Х е получил за м. февруари 2018 г. следните възнаграждения:

510 лв. – основно месечно трудово възнаграждение (МРЗ за 2018 година);

177 лв. – ДТВ 3 % от реализирани постъпления от тото игри над минималния праг;

45 лв. – ДТВ 3 % от реализирани постъпления от продажба на МЛИ над минималния праг;

192 лв. – ЦДТВ 6 % от реализирани постъпления от тото игри над плановия праг;

30 лв. – ЦДТВ 5 % от реализирани постъпления от МЛИ над плановия праг.

През одитирания период на работниците и служителите в РД на ДП БСТ са изплащани целеви ДТВ за реализирани постъпления от конкретни моментни лотарийни игри съгласно чл. 20, ал. 2 от ВПРЗ въз основа на заповеди на изпълнителни директор на ДП БСТ, в които е посочван конкретния размер на ДТВ за всеки служител. През 2017 г. това са Честит празник,

⁴¹⁸ т. 1 от Приложение № 1 към чл. 19, ал. 1 от ВПРЗ

⁴¹⁹ Одитно доказателство № 68

⁴²⁰ Одитно доказателство № 68

⁴²¹ Одитно доказателство № 37 (раздел I, т. 1)

⁴²² Одитно доказателство № 1 (17.4)

⁴²³ Касиер-приемчици, тотализатор, районен мениджър, продажби спорт тото, директор/заместник директор на РД, лица, заемащи други длъжности в РД-счетоводител, експерт управление човешки ресурси, организатор поддръжка приемателна мрежа и други/.

Одитни доказателства № 37 (раздел I, т. 1) и № 36 (т. 2 и т. 3)

⁴²⁴ Одитно доказателство № 40

60 години Спорт тото, Златния феникс и Празнични печалби. През 2018 г. са изплащани ДТВ за Първа класа, Супер късмет, Фреш, Фен зона, Каре Аса, Златната акция и Празнични печалби.⁴²⁵

Прилаганата в ДП БСТ система за допълнителни трудови възнаграждения за реализирани надпланови постъпления е адекватна, тъй като мотивира служителите за по-добра и по-качествена работа, в резултат на което са увеличени постъпленията от хазартни игри. От друга страна липсата на писмени вътрешни правила и процедури в т.ч. и критерии за определяне на индивидуалните годишни планове на касиер-приемчиците поражда риск за обективното определяне на индивидуалните годишни и месечни планове на касиер приемчиците, и в резултат на това несправедливо определяне на размера на изплащаните допълнителни трудови възнаграждения за реализирани надпланови постъпления.

4. Придобиване на сертификат за информационна сигурност съгласно изискванията на стандарт ISO 27001

4.1. Предприети действия за придобиване на сертификат за информационна сигурност.

В условията на бързо развиващи се информационни технологии и предвид нарастващите изисквания на потребителите към качеството и сигурността на предоставяните от ДП БСТ игри стремежът на предприятието следва да е насочен към предоставяне на продукти и услуги, отговарящи в максимална степен на потребностите и очакванията на ползвателите. За изпълнение на горепосоченото, от ДП БСТ е разработена и внедрена система за управление на сигурността на информацията, съгласно изискванията на международния стандарт ISO/IEC 27001:2013.⁴²⁶

Съгласно предоставена от одитирания обект информация, разработената от ДП БСТ система за информационна сигурност не е сертифицирана по стандарта ISO/IEC 27001:2013 поради следните причини:

Според предприятието сертифицирането и поддържането на сертификата на годишна база ще натовари сериозно бюджета на тотализатора: самото сертифициране (както и ре-сертифициране на 3 годишен период) е на стойност около 30 000 лв.; поддържането на сертификат и извършване на одит през годините, в които не е необходимо ре-сертифициране е на стойност около 10 000 лв.; необходимо е назначаване на високо квалифициран специалист по информационна сигурност, разходите за който на годишна база са в размер на минимум

50 000 лв.; необходимо е организиране на специализирано обучение на всеки 3 години на поне 10 служители от дирекции ИТИ и ОКТ, което е на стойност около 20 000 лв.; нивото на детайлност на разработената Система за информационна сигурност ще натовари допълнително служителите в ДП БСТ и би довело до необходимост от увеличаване броя на служителите.⁴²⁷

Посочените причини не биха могли да се приемат за обосновани, предвид общия бюджет на предприятието за осъществяване на дейността му, както и значителните разходи по отделни пера.

Друга причина, посочена от одитирания обект, че са въведени сериозни защитни механизми за ЦКС, които я предпазват от неоторизиран достъп и дори и при

⁴²⁵ Одитно доказателство № 37 (раздел I, т. 1)

⁴²⁶ Одитно доказателство № 1 (т. 7.13)

⁴²⁷ Одитно доказателство № 50

осъществяването на такъв, са въведени други за установяването му и възстановяване на неоторизирани промени.

Посочени са основните защитни механизми, а именно: физическа защита на достъпа до сървърното и комуникационното оборудване; логическата защита на достъпа; осигурено 24 часово видеонаблюдение до всички работни помещения в ЦУОТ и системна администрация, както и сървърно и UPS помещения, двойно осигурено захранване (два отделни кръга с два отделни UPS и два допълнителни генератора), двойно осигурено хардуерно оборудване на всички нива, четворно съхранение на данните, включително и в отдалечен резервен център и други.⁴²⁸

С оглед осигуряване на допълнителна гаранция за защита на информацията на предприятието е необходимо да се предприемат действия за сертифициране по ISO/IEC 27001:2013 или еквивалентен сертификат.

III. Дейности по организацията на хазартни игри

1. Правила/инструкции за разработване на нови игри (разновидности)

Една от стратегически цели, поставени в Пазарната стратегия 2015 – 2019 е запазване и плавно покачване на пазарния дял, като част от конкретните мерки са реструктуриране и обогатяване на портфейла от игри.

Дейностите, свързани с разработването на нови тото и лото игри са определени в Наръчник по качеството, в сила от 27.03.2009 г., Основна процедура (ОП) 09 „Управление на разработката на нови тото и лото игри“.⁴²⁹ Целта на процедурата е определяне на компетенциите и отговорностите на персонала при определяне на реда за планиране, преглед, проверка, потвърждаване и изменение за разработването на нови тото и лото игри. В процедурата/Наръчника, в сила от 27.03.2009 г., не са включени моментните лотарийни игри, които са включени в Наръчника по качество, в сила от 14.05.2018 г. Отговорни лица са изпълнителният директор, дирекция ИТИ и членовете на работните екипи по разработка на нови тото и лото игри.⁴³⁰ *Въпреки, че през по-голямата част от одитирания период (до 04.05.2018 г.) няма утвърдена процедура за разработване и актуализиране на МЛИ, създаването на новите разновидности е извършвано по реда, определен за числовите игри.*

Разработването на нови тото и лото игри от ДП БСТ, (както и на промени на съществуващите), се основава на изискванията на ЗХ, подзаконовите актове и правила на ДКХ. Необходимостта и ефективността от разработването на нови тото и лото игри (както и на промени в съществуващите), се установява след провеждане на маркетингови проучвания на нагласите на участниците в игрите и обобщаване на международния опит в сферата на игрите със залагания, организирани от направление „Маркетинг и международно сътрудничество“.⁴³¹

1.1. Разделяне на правата, задълженията и отговорностите

Като главна цел в Политиката по качество на ДП БСТ⁴³² е постигането на равнище на разработване на нови тото, лото и лотарийни игри, тяхното организиране и провеждане, което да удовлетворява в най-голяма степен интересите на потребителите, което е планирано да се осъществи чрез разработване на нови тото, лото и лотарийни игри с по-голям потенциал от тези на конкуренцията.

В Наръчника по качеството, действал през по-голямата част на одитирания период,⁴³³ са представени игрите, провеждани от ДП БСТ, а именно: „Спорт тото 1 – 13 срещи“; „Спорт

⁴²⁸ Одитно доказателство № 50

⁴²⁹ Приложение № 5 „Разработване на игри на Българския спортен тотализатор“ към Наръчник по качеството, в сила от 04.05.2018 г.

⁴³⁰ ОП 09, т. 3 „Отговорности“

⁴³¹ Одитно доказателство № 1 (т. 6)

⁴³² Наръчник по качеството в сила от 2009 г., Политика по качеството

⁴³³ в сила от 15.03.2009 г., последно изменение от 27.01.2015 г., стр. 5

тото 1 – 12 тип 1x2“; „Спорт тото 1 – 10 от 10“; „Зодиак 5 от 50“; „Спорт тото 2 – 5 от 35“; „Спорт тото 2 – 6 от 42“; „Спорт тото 2 - 6 от 49“; „Тото джокер“ и „Втори тото шанс“. ⁴³⁴ *Не са включени моментните лотарийни игри, въпреки че се провеждат през период, в който Наръчникът е действащ. Пропускът е отстранен в следващото издание на Наръчника по качество* ⁴³⁵ от 2018 г., като в списъка с игри, провеждани от ДП БСТ, са добавени „Печалби плюс“ към „Тото 2“ и Моментна лотарийна игра „Тото шанс за всички“ с нейните разновидности.

Съгласно Наръчника по качество, в сила от 2009 г., отделни действия по осъществяване на маркетинговата дейност се възлагат на външни изпълнители. ⁴³⁶ В комисия, създадена със Заповед № 31 от 20.02.2015 г., външните изпълнители са включени като постоянни членове на комисията. През 2018 г. се създава дирекция „Маркетинг“ с функции по изготвяне на маркетингови анализи. Представител на дирекция „Маркетинг“ (след създаването ѝ през м. юли 2018 г.) не е включван и не участва в комисията. ⁴³⁷

Съгласно действащия Наръчник по качеството през одитирания период, ⁴³⁸ иницирането на разработване на нови тото и лото игри се извършва чрез внасянето на предложение от директора на дирекция ИТИ до изпълнителния директор на ДП БСТ. Изпълнителният директор представя предложението на периодична среща, на която се взема решение за внасяне на заседание на УС или се отхвърля. При положително решение изпълнителният директор възлага на директора на дирекция ИТИ подготовка на документите. Управителният съвет взема решение за разработване, което има характер на задание, или за отхвърляне.

1.1.1. От изпълнителния директор на ДП БСТ са утвърдени длъжностни характеристики с разписани основни задължения на служителите, част от които са по отношение на разработката на нови игри, актуализация на съществуващите и извършване на проучвания и маркетингови анализи. Вменените ангажименти са както следва:

Директорът на дирекция ИТИ има за задължение да анализира, разработва и въвежда развитието на тото, лото и лотарийни залагания върху резултатите от спортни състезания. ⁴³⁹ Едно от основните задължения на ръководителя на отдел „Игри“, който е пряко подчинен на директора на дирекция ИТИ, е да развива нови и подобрява съществуващите тото, лото и лотарийни игри и залагания върху резултатите от спортни състезания. ⁴⁴⁰

Директорът на дирекция ПМЧР организира осъществяването на маркетингови анализи за игрите, организирани от ДП БСТ. ⁴⁴¹ Предвид че директорът следва да контролира изпълнението на плановите и програмата за развитие по регионални дирекции, липсва вменена функция за акумулиране на информация от регионалните дирекции по отношение на разработването на нови игри. Ръководител отдел „Планиране и контрол“ към дирекцията съдейства за осъществяване на маркетингови анализи за игрите, организирани от ДП БСТ и участва в маркетингови проучвания за въвеждането на нови тото, лото и лотарийни игри и залагания върху резултатите от спортни състезания. ⁴⁴² *Не става ясно на какъв етап от процесите по разработване на игри, описани в процедурите/Наръчника, се включва лицето в изпълнение на това задължение от длъжностната му характеристика, а също така как функциите на лицето се отнасят към функциите на новосъздадената дирекция „Маркетинг“.*

⁴³⁴ Одитно доказателство № 1 (т. 6)

⁴³⁵ В сила от 04.05.2018 г., стр. 3, процес 4 „Удовлетвореност на участниците в игрите на ДП БСТ“

⁴³⁶ т. 4.1.6. от Наръчника 2009 г.

⁴³⁷ Одитно доказателство № 65

⁴³⁸ ОП 09 към Наръчника по качеството до 04.05.2018 г. и Приложение 5 към Наръчника по качеството след 04.05.2018 г.

⁴³⁹ Одитно доказателство № 16 (т. 1.1)

⁴⁴⁰ Одитно доказателство № 12 (т. 1.3)

⁴⁴¹ Одитно доказателство № 1 (т. 3.2.8)

⁴⁴² Одитно доказателство № 12 (т. 5)

Директорът на дирекция „Маркетинг“ организира маркетингови анализи на игрите на ДП БСТ – съществуващото портфолио и възможности за актуализация и нововъведения; дава становища и изготвя концепции за популяризиране на игрите. Извършва проучване и анализ на пазара на конкурентите; изготвя, организира и провежда клиентски-ориентирани стратегии/програми за насърчаване лоялността на участниците в игрите. Подготвя и провежда промоционални кампании за игрите на ДП БСТ.⁴⁴³ *Във вътрешните документи не е предвидено при какви случаи и с каква периодичност директорът на дирекция „Маркетинг“ трябва да се произнесе относно необходимостта от нова игра, с оглед своевременното идентифициране на необходимостта от нови игри.* Ръководителят на отдел “Проучване и популяризиране“ към дирекция „Маркетинг“ организира маркетингови анализи за игрите на ДП БСТ – съществуващо портфолио и възможности за актуализация/нововъведения; дава становища и изготвя концепции за популяризиране на игрите, организирани от ДП БСТ; извършва проучване и анализ на пазара и на конкурентите; изготвя, организира и провежда клиентски ориентирани стратегии/програми за насърчаване лоялността на участниците в игрите на ДП БСТ; подготвя и провежда промоционални кампании за игрите на ДП БСТ.

Разминаването на функциите в различните вътрешни документи, както и несвоевременната им актуализация поражда риск от дублиране на функции при изпълнение на процеса по разработване на разновидности на нови игри.

1.1.2. От изпълнителния директор е издадена заповед за назначаване на комисия с членове от различни дирекции. Комисията има за задача обсъждането и създаване на нови тото, лото и лотарийни хазартни игри и игри за залози за резултати от спортни събития; актуализация на правилата за провежданите от предприятието хазартни игри; изготвяне на прогнозни модели при реализация на нови и актуализирани хазартни игри; набиране, обработване и анализиране на статистически данни за провежданите от предприятието игри; проучване на добри практики, свързани с организирането на хазартни игри; подготовка и представяне на конкретни предложения на управителния орган за одобрение и др.⁴⁴⁴ *Заповедта за създаване на комисия не е променяна от издаването ѝ през 2015 г. и съставът ѝ не е актуален.*

1.1.3. Министърът на финансите по предложение на УС на ДП БСТ може да възлага на предприятието организирането на целеви тиражи от традиционна или моментна лотария или числови лотарийни игри за финансовото подпомагане на конкретни дейности, свързани с физическото възпитание и спорта,⁴⁴⁵ като предложението предварително се съгласува с министъра на младежта и спорта.

През одитирания период Управителният съвет не е предлагал организиране и провеждане на целеви тиражи,⁴⁴⁶ с което е пропусната възможността за допълнително набиране на средства за българския спорт.

1.2. Направени предложения за въвеждане на нови игри. Решения на УС на ДП БСТ и разрешения за провеждането им.

В предоставените сравнителни анализи на числовите игри не е коментирана необходимостта от нови числови игри и възможността за тяхното разработване и въвеждане.⁴⁴⁷

През одитирания период не са разработвани и въведени нови тото и лото игри. Въведени са 14 нови разновидности на МЛИ „Тото шанс за всички“ – седем през 2017 г.⁴⁴⁸ и

⁴⁴³ Одитно доказателство № 1 (т. 3.2.9)

⁴⁴⁴ Одитно доказателство № 11 (т. 2.3.25)

⁴⁴⁵ Чл. 27 от УП на ДП БСТ

⁴⁴⁶ Одитно доказателство № 2 (т. 10)

⁴⁴⁷ Одитно доказателство № 20 (П, т. 3)

седем през 2018 г.⁴⁴⁹ Новите разновидности на играта са реализирани след взети решения на заседания⁴⁵⁰ на УС на ДП БСТ, на база на постъпили докладни записки с предложения от различни структурни звена (дирекции ИТИ, ПМЧР, „Маркетинг“). Към докладните записки са прилагани: образец на талон, структура на печалбите, план-сметка за приходите и разходите и игрални условия и правила.

Образците на талони, както и измененията в игралните правила, са утвърждавани от ДКХ, като решенията от заседанията ѝ са публикувани на интернет страницата на Комисията.⁴⁵¹

1.3. Резултати и ефекти от въведените нови игри

Съгласно Пазарната стратегия на предприятието⁴⁵² визията на ДП БСТ е да бъде лидер на българския пазар на хазартни игри в лека форма, като съхрани и развие пазарния си дял и подsigури ръст на продажбите, като експлоатира сигурността си, надеждността си и установеността си на пазара, но внесе иновативност, модерност и усещане за успех, динамика и позитивна енергия. Лидерството на ДП БСТ се корени именно в развитието и експлоатирането на числовите игри, предвид това, че за тяхното провеждане се изисква собствена приемателна мрежа, която е изградена, а също така са налице дългогодишните традиции и установеност на пазара на държавния оператор. Тези дадености следва да са водещи в организирането на дейността, тъй като предвид нормативно определените ограничения, не са налице условия за равнопоставеност на ДП БСТ на пазара на МЛИ и в този смисъл иновативността не може да бъде използвана като предимство по начина, по който се прилага от други оператори.

1.3.1. Анализи на резултатите и ефектите от нововъведените игри/разновидности, направени от одитираната организация

От страна на одитираната организация е изготвен анализ по отношение на дейността на ДП БСТ при организиране и провеждане на МЛИ през 2018 г. и предложения за провеждане на нови моментни игри през 2019 г. Съгласно изготвения анализ, през 2018 г. са проведени 26 разновидности на МЛИ „Тото шанс за всички“, като е направена характеристика на приноса на новите разновидности. Идентифицирано е непостигане на планираните приходи от МЛИ през 2018 г., за което ръководството на предприятието изтъква следните причини: силно конкурентната пазарна среда; идентифицирането на ДП БСТ предимно с числови тото игри; иницирането на нормативни промени, довело до отлив на участници; непостигане на планираното разширение на мрежата; непостигане на очаквания ефект от две нови игри. Положителният ефект е нарастването на постъпленията с всяка година, което според одитираната организация се дължи на: богатото портфолио игри; регулярното пускане на нови игри; провеждане на уникални за ДП БСТ игри; провеждане на тематични, празнични игри.⁴⁵³

1.3.2. Резултати и ефекти от МЛИ, действали през одитирания период

През одитирания период са въведени нови разновидности на МЛИ, но не са въведени нови числови игри.⁴⁵⁴ Анализът на резултатите от въвеждането на нови игри (разновидности) на играта „Тото шанс за всички“, както и продължаващият ефект на игрите, стартирали преди одитирания период е представен в Приложение № 5.

⁴⁴⁸ „Каре аса“, „Суми за думи – кръстословица“, „60 години спорт тото“, „Златният феникс“, „Островът на съкровищата 2“, „Разбий трезора“, „Празнични печалби“.

⁴⁴⁹ „Първа класа“, Супер късмет“, Супер късмет през лятото“, Фреш“, Фен зона“, Златната акция“, „Зимна приказка“.

⁴⁵⁰ Чл. 22 от Правилата за работа на УС на ДП БСТ

⁴⁵¹ <https://dkh.minfin.bg/bg/pubs/4/932>

⁴⁵² 2015 г.-2019 г., стр. 21

⁴⁵³ Одитно доказателство № 20 (II, т. 3)

⁴⁵⁴ Одитно доказателство № 1 (т. 3.2.8)

В резултат на извършения анализ е установено, че независимо от по-големия брой игри, действащи през 2018 г. и известно повишаване на общите постъпления, при извършено сравнение на средномесечна база на постъпленията от всички игри, действали през годината спрямо общия размер на годишните постъпления, се наблюдава намаление на средномесечните постъпления – от 167 847 лв. през 2017 г. на 131 543 лв. през 2018 г., или намалението е с 21,63 на сто.⁴⁵⁵

Важно е да се отбележи, че организирания МЛИ от предприятието и от неговите пазарни конкуренти следват сходен модел като наименование на игрите, визуален изглед на талоните и акцент при популяризирането им върху потенциалните печалби за участниците.⁴⁵⁶

1.4. Резултат от предприетите действия

Наблюдава се повишение на ефективността на предприетите действия и проведените инициативи от страна на ДП БСТ през първата година на одитирания период, когато постъпленията от МЛИ се увеличават с над 30 на сто спрямо 2016 г.⁴⁵⁷, но през 2018 г. темпът на нарастване спада, като нивото на постъпления се е увеличава с едва 0,7 на сто спрямо 2017 г. Планираните постъпления от МЛИ за 2017 г. са 27 млн. лв., а са отчетени 35,9 млн. лв., или с 33 на сто повече от планираното, както и с 30 на сто повече от отчетеното през 2016 г. (27,6 млн. лв.), което показва, че *дейността по разработване и внедряване на разновидности на МЛИ е реализирана по ефективен и ефикасен начин*. Една от основните цели, които да бъдат постигнати през 2018 г. е реализиране на постъпления от продажба на лотарийни игри в размер на 37 млн. лв.⁴⁵⁸ С предприетите действия по разработване на нови разновидности на МЛИ с пазарен потенциал, както и разнообразяване на съществуващите, са реализирани 36,2 млн. лв., с което заложената цел е почти постигната.⁴⁵⁹

Критерий за степента на удовлетвореност на участниците в игрите е запазването и нарастването на обема на постъпленията от игрите, което се отчита в ежегодния доклад на изпълнителния директор.⁴⁶⁰ Отчетеното увеличение на постъпленията обуславя известно повишаване удовлетвореността на клиентите, въпреки, че не са достигнати планираните постъпления.

2. Утвърдени правила за актуализация на портфейла с игри, проведени проучвания на нагласите на участниците и постигнати резултати от промените

Наличието на ясни правила и процедури по отношение на актуализацията на игри е съществено за реализирането на по-високи постъпления, респективно набирането на повече средства за българския спорт. За изпълнението на тази задача е необходима яснота по отношение нагласите на участниците, техните очаквания и предвидимо поведение, както и за възможностите за привличане на нови. С оглед проучване на постигнатите резултати от проведените дейности и техния ефект е важно събраните данни да се проучват и анализират, като действията и мерките своевременно се коригират при необходимост.

2.1. Наличие на задължения и отговорности по актуализация на игри

Съгласно Наръчника по качество, действал през първата част на одитирания период, промените на съществуващите игри се основават на изискванията на ЗХ, подзаконовите актове и правила на ДКХ.⁴⁶¹ Необходимостта и ефективността от промени в съществуващите тото и лото игри⁴⁶² се установява след провеждане на маркетингови проучвания на нагласите

⁴⁵⁵ Одитно доказателство № 20 (II, т. 4)

⁴⁵⁶ Одитно доказателство № 65

⁴⁵⁷ Одитно доказателство № 2 (т. 14.1.3 и т.14.2.13)

⁴⁵⁸ Одитно доказателство № 2 (т. 14.1.3 и т.14.2.13)

⁴⁵⁹ Одитно доказателство № 2 (т. 14.1.3, т.14.2.13 и 14.1.13);

⁴⁶⁰ Наръчник 2009 г., стр. 27, т. 8 Измерване, анализ и одобрение, подт. 8.2.1.

⁴⁶¹ Т. 6.1.1. от ОП 09, стр. 2

⁴⁶² Т. 6.1.2. от ОП 09 – само за тото и лото игри

на участниците в игрите и обобщаване на международния опит в сферата на игрите със залагания, организирани от направление „Маркетинг и международно сътрудничество“⁴⁶³, до въвеждането на новия Наръчник по качество. В комисията, една от задачите на която е актуализация на правила на провеждани от предприятието игри, са включени външни експерти по маркетинг и реклама. Външните експерти на практика не са участвали в актуализация на съществуващи правила на игри през одитирания период.⁴⁶⁴

Предвид, че актуализацията на правила на съществуващи игри става по реда на разработване на нови тото и лото игри, инициирането и извършването на промени се извършва по начина, описан в т. III. 1 на настоящия доклад. От изпълнителния директор на ДП БСТ са утвърдени длъжностни характеристики⁴⁶⁵ с разписани основни задължения на служителите, част от които са по отношение на актуализация на съществуващите игри и извършване на проучвания и маркетингови анализи.

2.2. Извършени проучвания и анализи

В Наръчника по качество,⁴⁶⁶ действал през по-голямата част от одитирания период, в Политиката по качество - елемент от Наръчника,⁴⁶⁷ като цел е заложено постигане на равнище на разработване на тото, лото и лотарийни игри, тяхното организиране и провеждане, което да удовлетворява в най-голяма степен интересите на потребителите, а изпълнението на тази цел се постига чрез осъществяването на постоянен контакт с участниците и установяване мнението им относно удовлетвореността от качеството на услугите. В Системата за управление на качеството, е предвидено измерване веднъж на две години на нагласите на обществеността за участие в игрите на ДП БСТ за установяване удовлетвореността на участниците в игрите на ДП БСТ.⁴⁶⁸ Измерването на удовлетвореността е определено като решаващо за развитието на ефективността на ДП БСТ.⁴⁶⁹ В Наръчника по качество, в сила от м. май 2018 г, не е посочена конкретна периодичност на измерване на удовлетвореността.

Дейностите по промени в съществуващите тото и лото игри е регламентирано да се изпълняват по утвърдения ред с Основна процедура 09 „Управление на разработката на нови тото и лото игри“ в Наръчник по качеството, в сила от 27.03.2009 г.⁴⁷⁰ Не е предвидено създаване на работни екипи по актуализация на игри, а такива задължения са определени със създадената със заповед на изпълнителния директор комисия, в която също не е предвидена актуализация на моментни лотарийни игри.⁴⁷¹

Преди одитирания период, през 2016 г., е извършен анализ⁴⁷² на човешкото поведение в интернет, от което е установено, че най-използваното устройство у нас е мобилният телефон, следван веднага от телевизията. От проучването е установено наличието на огромен потенциал за развитие на ДП БСТ в интернет. Спортът е на трето място сред интересите на аудиторията на ДП БСТ. Резултатите от проучването сочат, че онлайн хазартът е един от най-бързоразвиващите се сектори в Европа. Препоръката е да се създаде мобилно приложение (за смартфони), което да позволява бързо и лесно играене онлайн.

През одитирания период е направено⁴⁷³ „Маркетингово проучване за нуждите на ДП БСТ на национално ниво“ сред редовно играещи, от което е установено развитие на

⁴⁶³ Одитно доказателство № 1 (т. 6)

⁴⁶⁴ Одитно доказателство № 65

⁴⁶⁵ Одитни доказателства № 1 (т. 3.2.8), № 12 (т. 1 и т. 5) и № 16 (т. 2.10)

⁴⁶⁶ Одитно доказателство № 1 (т. 6)

⁴⁶⁷ Политика по качеството на ДП БСТ – Централна дирекция, стр. 16, Наръчник в сила от 2009 г.

⁴⁶⁸ т. 4.1.2. от Наръчника, стр. 11, „Критерии и методи за функциониране и управление на процесите“

⁴⁶⁹ т. 8. „Измерване, анализ и подобрение“, подт. 8.1., стр. 27, Наръчник 2009 г.

⁴⁷⁰ т. 6.1.1. от ОП 09, стр. 2

⁴⁷¹ Заповед № 31 от 20.02.2015 г.

⁴⁷² Одитно доказателство № 11 (т. 2.2.4)

⁴⁷³ м. юли 2017 г.

интереса към онлайн игри.⁴⁷⁴ Извършено е и "Лицензиране, сравнителен анализ и предложение за услуга"⁴⁷⁵ по договор за извършване на проучване на потенциалните ползи и разходи за предприятието от организиране на онлайн на игри със залагания върху резултатите от спортни състезания, с коефициенти, и е изготвено решение за предлагане на услуга „Спортни залози“ от национален държавен оператор⁴⁷⁶

Във връзка със засилване на интернет продажбите,⁴⁷⁷ е направен анализ на информационната интернет страница на ДП БСТ и на необходимите промени в сайта за онлайн залагания.⁴⁷⁸ *Извършвани са различни проучвания и анализи, което е условие за постигане на ефективност от провежданите игри, които да доведат до повишаване на постъпленията за предприятието, респективно увеличаване отчисленията за българския спорт.*

2.3. Направени предложения за изменения на игри, взети решения от УС и извършени изменения

Решения за промени в правилата на съществуващи игри са вземани в резултат на подадени докладни записки от директор на дирекция ИТИ, директор на дирекция ПМЧР, ръководител отдел „Игри“, ръководител отдел „Планиране и контрол“ (не фигурира в комисията по Заповед № 31 от 20.02.2015 г.), директор на дирекция „Маркетинг“. На проведените заседания от УС за вземани решения за изменения, които са документирани в протоколи. Исканията за изменения са подавани до ДКХ за утвърждаване на игрални условия и правила за организиране и провеждане на тото игра и игрални условия, и правила за организиране и провеждане онлайн на тото игра.

Съгласно протоколи от проведени заседания на ДКХ, публикувани⁴⁷⁹ на интернет страницата на ДКХ, през одитирания период са извършени 21 изменения в игралните условия и правила за организиране и провеждане на числови игри – наземно и онлайн. (13 през 2017 г. и осем през 2018 г.) Издадени са и са публикувани 21 решения⁴⁸⁰ от ДКХ за утвърждаване на предоставените от организатора изменения на правила. Изпълнени са изискванията за получаване на разрешение за промени в игралните условия и правила на игрите. Няма установени случаи на решение с отказано предложение за промени на игрални условия и правила.⁴⁸¹

2.3.1. През 2017 г. са вземани решения за изменения - допълнително разпределяне на печалби при 12 бр. тото игри и МЛИ, а през 2018 г. – броят на решенията за разпределяне на допълнителни печалби е 35. Прието е да бъдат разпределени предимно парични награди, но също така и предметни – телефони, лаптопи, телевизори, фотоапарати и др. Предложенията са придружавани от докладна записка на вносителя, проект на правила и условия, при които да стане разпределението, план-сметка за приходите и разходите. Извършени са две изменения на образца на талон за МЛИ.

2.3.2. Предложените активности с цел промотиране на игрите на предприятието през одитирания период са свързани преобладаващо с трансформация на наградите – излъчване на допълнителни печалби за сметка на наградния фонд и промени в размера на печелившите групи. Средствата, от които се формират допълнителните печалби, са от постъпленията по съответната игра и натрупаните до момента като награден фонд средства. Формирането на допълнителната печалба става чрез трансформиране на част от наградния фонд, а целта е

⁴⁷⁴ Одитно доказателство № 11 (т. 2.1.2)

⁴⁷⁵ Одитно доказателство № 2 (т. 3)

⁴⁷⁶ Предаден на 24.09.2018 г.

⁴⁷⁷ Четвърта стратегическа цел, дейност 3

⁴⁷⁸ Одитно доказателство № 11 (т.4.3.4. и т. 4.3.5)

⁴⁷⁹ <http://www.dkh.minfin.bg/bg/page/413>

⁴⁸⁰ <http://www.dkh.minfin.bg/bg/pubs/4>

⁴⁸¹ Одитно доказателство № 65

огласяването на допълнителна печалба да повиши и стимулира интереса у потенциалните участници, което да доведе до повишаване на постъпленията за предприятието.⁴⁸²

2.3.3. Друга мярка, която е предприета от ръководството на ДП БСТ, е увеличаването на цената на единичен залог за комбинация.

Предприемани са мерки и са правени предложения и изменения на игри. Вземани са решения от Управителния съвет на ДП БСТ. Няма данни за отказани изменения на игри през одитирания период.

2.4. Увеличение на постъпленията по видове игри

2.4.1. През 2017 г. продължава тенденцията на спад на постъпленията за предприятието. От извършените анализи от ДП БСТ, е установено, че през първата година на одитирания период са подадени с девет на сто по-малко квитанции и са реализирани 7 на сто по-малко приходи в сравнение с 2016 г.⁴⁸³ Най-висок дял спрямо общите постъпления са на „Тото 2 – 6 от 49“ – 42,5 на сто, следвани от постъпленията на „Тото 2 – 5 от 35“ с 30,5 на сто, а най-малък е приносът на играта „Тото 1“ - с 0,7 на сто от постъпленията от числови игри.

През 2018 г. са реализирани 7 на сто повече постъпления от числови игри общо с подадени квитанции с 4 на сто по-малко спрямо 2017 г. Установено е, че растежът на приходите при играта „Тото 2 – 6 от 49“ е в резултат на повишаване цената на залога и увеличения брой комбинации на фона на спад в броя квитанции. В тази насока е изведено предложение за използване на тази особеност чрез пускането на по-голям фиш с повече от 4 области, което не е реализирано до края на одитирания период.⁴⁸⁴

Отчетено е намаляване на интереса и като постъпления, и като брой квитанции при „Тото 2 - 6 от 42“, „Тото 2 – Зодиак“⁴⁸⁵ и „Тото 2 – Рожден ден“.⁴⁸⁶

При „Тото 2 – 5 от 35“ като единствена причина за растежа на постъпленията е изтъкната повишената цена на залога, предвид намаляващия брой квитанции и комбинации, което показва спад на интереса към играта.⁴⁸⁷

2.4.2. Приходите от специални тиражи през 2017 г. са 17 901 014,10 лв. или 15,85 на сто от общите постъпления през годината, а през 2018 г., чрез два пъти повече специални тиражи, са реализирани 27,9 на сто от общите постъпления. Специалните тиражи се провеждат с по-висока цена на залог за една комбинация (1,20 лв. и 1,50 лв.).

През 2018 г. постъпленията от специални тиражи са почти 1/3 от общите постъпления от числови игри (22,85 на сто са от тиражи с цена на залога 1,20 лв. и 5,05 на сто – с цена на залога 1,50 лв.) С новогодишния тираж с цена на залог 1,50 лв. през 2018 г. са реализирани 2,12 на сто от постъпленията през годината.⁴⁸⁸ Тук следва да се има предвид, че допълнителен принос към тези постъпления има допълнителният ден за залагания, реализиран чрез преместването на неделния тираж в понеделник, както и дадените две допълнителни печалби – лек автомобил и парична награда.⁴⁸⁹

2.4.3. През втората година на одитирания период, в сила от тираж 43/2018 г. е извършено увеличение на цената на залог за една комбинация от 0,50 лв. на 0,70 лв. за „Тото 2 – 5 от 35“ (или увеличението е с 40 на сто); 0,60 лв. на 0,75 лв. за „Тото 2 – 6 от 42“ (увеличението е с 25 на сто) и от 0,85 лв. на 1 лв. за „Тото 2 – 6 от 49“ (увеличението е със 17,65 на сто). В сила от тираж 8/2018 г. е намалена цената на играта „Тото 2 – Зодиак“ от 1 лв. на 0,80 лв. (или намалението е с 20 на сто). Относителният дял на всяка една от игрите

⁴⁸² Одитно доказателство № 65

⁴⁸³ Одитно доказателство № 20 (т. 3)

⁴⁸⁴ Одитно доказателство № 20 (II, т. 3, стр. 7)

⁴⁸⁵ Одитно доказателство № 20 (II, т. 3, стр. 12)

⁴⁸⁶ Одитно доказателство № 20 (II, т. 3, стр. 13)

⁴⁸⁷ Одитно доказателство № 20 (II, т. 3, стр. 11)

⁴⁸⁸ Одитно доказателство № 18

⁴⁸⁹ Одитно доказателство № 18

спрямо общите постъпления през 2018 г. е както следва: 45,51 на сто от общите постъпления се дължат на играта „Тото 2 – 6 от 49“; 29,98 на сто на играта „Тото 2 – 5 от 35“; 11,04 на сто на играта „Тото 2 – 6 от 42“ и 3,02 на сто на играта „Тото 2 – Зодиак“.⁴⁹⁰ Поради различния дял на постъпленията от различни игри, е установено приблизително средно претеглено изменение на цената на залога – около 23 на сто. Предвид прекалено малкия относителен дял на останалите игри в общата структура, те не са взети предвид при изчислението.

Таблица № 20

Игра на Тото 2	Изменение на цената на залог за една комбинация		Отн. дял на играта в общите постъпления	Средно претеглено изменение на цената на залога	
	лв.	%		%	
6 от 49	0,85 лв. на 1,00 лв.	17,65%	45,51%	$17,65 \times 45,51 / 100 = 8,03\%$	23,38%
6 от 42	0,60 лв. на 0,75 лв.	25,00%	11,04%	$25 \times 11,04 / 100 = 2,76\%$	
5 от 35	0,50 лв. на 0,70 лв.	40,00%	29,98%	$40 \times 29,98 / 100 = 11,99\%$	
Зодиак	1,00 лв. на 0,80 лв.	-20,00%	3,02%	$20 \times 3,02 / 100 = 0,6\%$	

2.4.4. В същото време е извършено и сравнение между постъпленията през двете години на одитирания период по тиражи, с оглед преценката на влиянието на изменението на цената на залог за една комбинация.

С цел постигане на максимална обективност, в анализа не участват номерата на всички специални тиражи, независимо в коя година на одитирания период са проведени, тъй като по-високите постъпления от специален тираж биха повлияли до някаква степен на резултата от сравнението, предвид, че са проведени при различна, по-висока цена на залог за една комбинация – съответно 1,20 лв. и 1,50 лв. През одитирания период са провеждани и активности като допълнително разпределяне на печалби, но предвид че са относително равномерно разпределени през годината, не може да се прецени по какъв начин са допринесли за повишение на постъпленията. *Чрез провеждането на множество допълнителни активности и трансформиране на награди е ангажиран ресурс, за който не може да се направи еднозначен извод относно ефективността му.*

Сравнението е между едни и същи номера на тиражи, с цел избягване на сезонни влияния и други външни, независещи от организатора, фактори.

След изолирането на специалните тиражи, са разгледани около 70 на сто от постъпленията и през двете години.

В първата половина на годината – до 42 тираж включително, се наблюдава преобладаващо намаляване на постъпленията през 2018 г. спрямо същите тиражи през 2017 г. Намалението варира между 0,06 на сто и 16,1 на сто при 24 тиража, а при седем тиража има увеличение, вариращо между 0,28 на сто и 22,26 на сто. По-високото постъпление е изолирано и е реализирано от тиража, проведен в ден, честван като народен празник – 7 януари. За сравнение, през предходната година същият тираж е проведен на 8 януари, тоест в деня, следващ този празник, и тогава не е постигнат същият ефект. Аналогичен е ефектът на друг голям празник, който съвпада в деня на тиража през 2018 г. – 6 май. Тогава са реализирани 6,54 на сто повече постъпления от предходната година, когато този тираж е след празничния ден. При тиража в края на 2018 г., проведен на 27 декември, се наблюдава подобен ефект с 20,49 на сто повече постъпления спрямо 2017 г., когато този тираж е бил в

⁴⁹⁰ Одитно доказателство № 20 (II, т.3)

деня, следващ празника. *Наблюдава се по-висока активност и повишено участие в тиражи, свързани с празници, именни дни и други празнични събития.*

Най-големият спад на постъпления – 16,1 на сто, е в тираж, който през 2017 г. е предхождал непосредствено Великденските празници. През 2018 г. такъв ефект не се проявява при този номер тираж, тъй като е проведен след тези празници. Следва да се отбележи, че в сила от 8 тираж през 2018 г., е премахнат абонаментът за 10 тиража, с цел намаляване времето за получаване на евентуална печалба от участниците и това да послужи като стимул за участие. В следващия, 9 тираж, се наблюдава известно повишение – 3,8 на сто спрямо същия тираж на 2017 г., но следва поредица от тиражи с по-малки постъпления (спрямо същите през 2017 г.), *в резултат на което не може да се постигне разумна увереност, че понижаването на броя абонаменти е постигнало желания ефект.*

Поредицата от по-ниски постъпления в края на м. април 2018 г. се дължи до голяма степен на натрупания голям джакпот по същото време през 2017 г., а през 2018 г. не е налице аналогичен стимул. Ефектът от натрупания голям джакпот и очакванията той да бъде спечелен се проявява и през 2018 г., когато ръстът на постъпленията достига 32,52 на сто в сравнение със същия тираж на 2017 г.⁴⁹¹

Таблица № 21

№	Сума на постъпленията, вкл. специалните тиражи	през 2017 г.	през 2018 г.	Изменение 2018/2017
1	Тираж от 1 до 42	47 379 592,05	46 594 671,58	98,34%
2	Тираж от 43 до 104	65 500 400,59	74 412 291,28	113,61%
3	Новогодишен тираж	1 956 565,03	2 564 375,29	-
4	р. 3 / р. 2 x 100	2,98%	3,44%	-

От извършената съпоставка на тиражите преди повишаването на цената на залог за една комбинация със същите тиражи през 2017 г. се установява, че са реализирани 98,34 на сто от постъпленията в предходния период. За тиражите след 43 тираж на 2018 г. се наблюдава преобладаващо по-високи постъпления, в сравнение със същите през 2017 г. Повишението варира между 2,92 на сто и 32,52 на сто. Следва да се отбележи, че дори през летните месеци, които традиционно се свързват с наличието на по-малко празници, отпуски и намалена активност, се наблюдава значително повишение на постъпленията спрямо предходната година. Установено е нарастване на сумата на постъпленията след повишаване цената на залога с 13,61 на сто спрямо 2017 г. или по-високата сума на постъпления от числови игри през 2018 г. се дължи на тиражите след 43-ти. Трябва да се има предвид, че тук участва и постъплението от новогодишния тираж, което съставлява 3,45 на сто от сумата на постъпленията след 43 тираж на 2018 г., и 2,98 на сто от сумата на същите тиражи на 2017 г.

В резултат на извършеното повишение на цената, от м. август на 2018 г. се наблюдава отчетливо подобряване на резултата. Въпреки отчетения ефект от увеличението на цената на единичен залог за една комбинация при редовен тираж, не са предприети подобни мерки и по отношение на специалните тиражи. През одитирания период тяхната цена от 1,20 лв. не е променяна, с изключение на три празнични тиража с цена на единичен залог от 1,50 лв.

От извършеното сравнение на данните за двете години може да се направи изводът, че повишаването на цената на залога за една комбинация е постигнало ефект върху повишаване на постъпленията. В редица тиражи са постигнати увеличения в относителен дял, подобен на среднопретегленото изменение на цената на залога в една комбинация на отделните игри, като не е достигнат абсолютно идентичен дял, поради

⁴⁹¹ <https://toto-statistika.w-bg.com/jakpoti-toto.html>

действащите през периода допълнителни фактори. Постигнатата обща по-висока сума на постъпленията през 2018 г. до голяма степен се дължи на тиражите, проведени след увеличаване на цената на залог за една комбинация.

Залогът на играта „Тото 2 – Зодиак“ е намален от 1 лв. на 0,80 лв. в края на 2017 г. Отчетените постъпления през 2017 г. са в размер на 4 751 638,00 лв. и 3 655 625,60 лв. през 2018 г. или намалението е с 23,06 на сто, въпреки очакванията за повишаване на интереса към играта, съответно приходите.⁴⁹² *Не е реализиран очакваният ефект от изменението на правилата за тази игра.*

С измененията на правилата за игри, в сила от тираж 61/2017 г.⁴⁹³ е променен залогът за една комбинация в играта „Тото Джокер“ от 0,10 лв. на 0,20 лв. От извършената проверка е установено, че общата сума на постъпленията при залог от 0,10 лв. при играта „Тото Джокер“ е 3 687 077,80 лв. за 60 тиража и 4 244 940,60 лв. за 44 тиража, през 2017 г.⁴⁹⁴ Тъй като двата размера на залог са действали различен брой тиражи, е направена съпоставка на постъпленията средно за един тираж преди и след промяната на залога. При залог от 0,10 лв. то е 61 451,30 лв. (3 687 077,80 лв./60 тиража), а при залог от 0,20 лв. – 96 475,92 лв. (4 244 940,60 лв./44 тиража) или повишената със 100 на сто цена на залог е довела до относително повишение на постъпленията средно за един тираж с 57 на сто, при отчетено ежегодно намаляване на общия брой подавани квитанции от 2015 г. до 2018 г.⁴⁹⁵ Ефектът от повишението е реализиран веднага в следващите тиражи.⁴⁹⁶ *Независимо че съществуват и други причини, влияещи върху обема на постъпленията, като например сезонната активност, усредненият процент на повишение е достатъчно висок, за да може да се направи изводът, че повишаването на цената на залог за една комбинация в производната игра „Тото Джокер“ е допринесло за повишаване на постъпленията от нея.*

2.4.5. Нарастването на постъпления от онлайн залагания във всички игри на Тото 1 и Тото 2 през 2018 г. спрямо 2017 г. е с 42 на сто.⁴⁹⁷ Относителният дял на онлайн залаганията през 2018 г. е 2,2 на сто от общо постъпления, през 2017 г. този дял е 1,65 на сто, съответно 1,29 на сто през 2016 г. и 1,19 на сто през 2015 г.⁴⁹⁸ или е *налице постоянно нарастващ интерес към онлайн залаганията*. От ДП БСТ е изтъкната необходимостта от съсредоточаване на усилията към разработка на мобилно приложение, позволяващо подаване на залози чрез мобилен телефон, което, според извършения анализ, би удвоило онлайн залозите.⁴⁹⁹ Преди одитирания период, през 2015 г., са предприети действия по разработване на възможност за достъп до интерактивно поднесена информация в реално време,⁵⁰⁰ но на този етап мобилно приложение не е въведено, като изтъкнатата причина е липсата на финансов ресурс.⁵⁰¹ *По този начин е пропусната допълнителна възможност за привличане на повече млади хора, желаещи да подкрепят българския спорт, които в същото време имат възможността да се възползват от предложените функционалности.*

Планираните постъпления от числови игри през 2017 г. са 127 млн. лв. а са реализирани 112,9 млн. лв. През 2018 г. са планирани 7 млн. по-малко или 120 млн. лв. и са реализирани 121 млн. лв. Установено е повишаване на постъпленията от числови игри през

⁴⁹² Одитно доказателство № 20 (II, т. 3)

⁴⁹³ от 28.06.2017 г.

⁴⁹⁴ Одитно доказателство № 20 (II, т. 3)

⁴⁹⁵ Играта „Тото Джокер“ не се играе самостоятелно. В нея може да се участва с фишове за игрите на Тото 1 и Тото 2 (без „Тото 2 - Рожден ден“): Тото 2 – 6 от 49, Тото 2 – 6 от 42, Тото 2 – 5 от 35 и Тото 2 - 5 от 50 + 1 от 12. Общият брой подадени квитанции намалява с всяка година от 2015 г. до 2018 г. Игрите на Тото 1 са с най-нисък принос от общите постъпления (0,7 на сто през 2017 г.) и не са разглеждани по отношение брой на квитанции. Онлайн залаганията са едва 1,65 на сто от общите постъпления.

⁴⁹⁶ Одитно доказателство № 20 (II, т.3)

⁴⁹⁷ Одитно доказателство № 9 (т. 10 и т. 11)

⁴⁹⁸ Одитно доказателство № 20 (II, т. 3)

⁴⁹⁹ Одитно доказателство № 20 (II, т. 3)

⁵⁰⁰ Одитно доказателство № 11 (т. 4.4)

⁵⁰¹ Одитно доказателство № 65

втората година на одитирания период, но в същото време не са достигнати планираните в началото на одитирания период постъпления, въпреки проведените активности и разнообразяване на наградния фонд. Планираното разработване на нови числови и моментни лотарийни игри⁵⁰² през 2018 г. не е осъществено, с което не е изпълнена една от стопанските цели, заложи за 2018 г. *Чрез предприетите мерки е постигнато повишаване на приходите на предприятието, като това повишение се реализира на фона на общ ръст на приходите в сектора.*⁵⁰³

Използвани са различни похвати за предизвикване и задържане интереса на участниците, които не са успели да доведат до привличане на допълнителни участници, по начин, по който да се повлияят съществено приходите в одитирания период. Съществена се оказва мярката с промяна на единичен залог за една комбинация, чрез която е преодоляна установената тенденция на понижаване на постъпленията към края на одитирания период и е допринесла за постепенното подобряване на резултатите. Следва да се предприемат действия за реализиране на възможността за привличане на нови участници чрез въвеждане на мобилно приложение, позволяващо подаване на залози чрез мобилен телефон.

3. Проведени маркетингови проучвания и постигнати резултати от рекламна дейност по популяризирането на игрите. Популяризиране на използваемостта на средствата за подпомагане на физическото възпитание и спорта.

Към Наръчника по качество, в сила от 04.05.2018 г. е утвърдена процедура, регламентираща рекламната дейност и медийното представяне. Целта е създаването на условия за представяне на игрите на ДП БСТ пред потенциалните и реалните участници в тях; промотирането на възможностите за получаване на печалби от игрите и изява на отговорности за развитие на масовия спорт и високо спортно майсторство чрез удовлетворяване на потребностите за развлечение и съпричастност с принципите на отговорна игра на Световната лотарийна организация, както и изучаване удовлетвореността на участниците в игрите и на тази база да се предвидят и приложат мотивационни механизми. В тази връзка е направено проучване на предприетите от предприятието действия по промотиране на предлаганите продуктите.

3.1. Наличие на вътрешни правила, персонал и условия за популяризиране на игрите, вкл. по регионални дирекции

3.1.1. В Наръчника по качество, в сила от 04.05.2018 г. е разработено и утвърдено отделно Приложение №7 „Рекламна дейност и медийно представяне“, което определя отговорните за процеса - УС, изпълнителен директор, външен (изнесен) процес и директор на дирекция „Маркетинг“. В предходния Наръчник по качеството няма отделно разработена процедура за рекламна дейност.⁵⁰⁴

3.1.2. Видно от отговори на въпроси и доказателствен материал от директорите на Регионални дирекции, е установено следното: Районният мениджър, продажби Спортното отговаря за изпълнението на поставените задачи, професионалното развитие на касиер-приемчиците, както и за разширяване на дейността в определена територия на приемателната мрежа. Касиер-приемчикът е лицето, което има пряк достъп до участниците и негово задължение е оказването на непосредствена помощ и консултация на клиентите, своевременно информиране за настъпили промени в игрите, както и поставяне на видно място на информация за печеливши числа, печалби и натрупан джакпот. Основните

⁵⁰² Разработени са нови разновидности моментни лотарийни игри.

⁵⁰³ Одитно доказателство № 52

⁵⁰⁴ Одитно доказателство № 1 (т. 6)

задължения и отговорности са разписани в утвърдени от изпълнителния директор длъжностни характеристики.⁵⁰⁵

Утвърдени са годишни програми за обучение на персонала на ДП БСТ за 2017 г. и за 2018 г. Сред проведените обучения са: съдържанието и прилагането на системата за управление на качеството, мениджърски умения, насочени към работа с целеви групи и привличане на медиен интерес, промени в данъчното законодателство, работа с терминални устройства и използване на софтуерната система за касиер-приемчиците и др. Съгласно отговори от РД не всеки касиер-приемчик умее да предлага по правилния начин тото игри и моментни лотарийни игри, и е необходимо обучение по места, свързано с начина на предлагане, използване на правилните послания и изтъкване на конкретните предимства на всяка една от игрите на ДП БСТ.⁵⁰⁶ От предоставените планове и анализи не са установени данни⁵⁰⁷ за конкретни обучения на касиер-приемчиците по РД за работа с клиенти. Утвърждаването на стандарт за работа (в допълнение на вменените с длъжностна характеристика задължения и изискванията в отделни вътрешни правила) ще даде яснота за това какво се очаква от касиер-приемчиците, базирано на изискванията на предприятието, съответно ще създаде условия за контрол върху работата на служителите по места.

През одитирания период е извършван текущ контрол от районния мениджър-продажби на ефективността на предлагането на игри, спазването на работното време, постъпленията, финансовата дисциплина и др. В някои обекти е установено слабо предлагане на игрите и забавяне в отчитането на постъпленията.⁵⁰⁸

С оглед гарантиране непрекъснатост на продажбите на залози и талони, се правят регулярни заявки (седмично/ месечно) за необходимите талони, фишове и ролки. Разпространението и конкретните отговорности на лицата по осигуряване на обектите с материали са определени с Вътрешни правила за отпечатване, разпространение, обработка, приемане на залози, изплащане на печалби и отчитане на талони за участие в МЛИ на ДП БСТ.⁵⁰⁹ Наличностите се следят от районните мениджъри, като при интерес към определена игра се прави допълнително зареждане.⁵¹⁰ По този начин се осигурява извършването на навременни доставки. *Не са отчетени липса или недостиг на талони, фишове и ролки през одитирания период в обектите на съответната територия. Постоянното наличие на достатъчен брой и асортимент продукти допринася за ефективното популяризиране на игрите.*

3.1.3. Като по-често срещани затруднения в дейността от директорите на РД са посочени високите наеми на тото пунктовете, разположени на общински терени, които не подлежат на договаряне, тъй като тарифите са утвърдени от общинските съвети по места; намиране на касиер-приемчици, поради ниското начално възнаграждение, работа след 17 ч. и почивни дни. Проблемът е голям най-вече в активния летен сезон.⁵¹¹ Според регионалните директори, затрудненията в ежедневната дейност на РД се решават и преодоляват текущо. Не се съобщава за недостиг на персонал.⁵¹² *Навременното справяне с текущо възникналите затруднения е предпоставка за ефективното разпространение и реализация на продуктите на ДП БСТ.*

⁵⁰⁵ Одитно доказателство № 1 (т. 3.2.12)

⁵⁰⁶ Одитно доказателство № 21 (т. 3)

⁵⁰⁷ Одитно доказателство № 10

⁵⁰⁸ Одитно доказателство № 21 (отг. II.5)

⁵⁰⁹ Одитно доказателство № 1 (т. 11)

⁵¹⁰ Одитно доказателство № 21 (отг. II.4)

⁵¹¹ ЮИРД

⁵¹² Одитно доказателство № 21 (отг. II.7)

3.2. Популяризиране на игрите.

През одитирания период – период на засилена конкуренция, по мнение на одитираната организация, най-силният инструмент за постигане на по-високи финансови резултати и въздействие върху потенциалните участници,⁵¹³ е телевизионната реклама, съответно най-големият проблем е липсата на такава.⁵¹⁴

Сключени са договори и са привлечени авторитетни медии за извършване на реклама,⁵¹⁵ но предвид публично-правния характер, който налага стриктно спазване на законовото ограничение за провеждане на телевизионна реклама⁵¹⁶ не е възможно държавният хазартен оператор да провежда популяризиране на дейността си по начин, използван от частните хазартни оператори. В резултат на това анонсите към предавания не са атрактивни и провокативни за участниците и в тази връзка *се налага изводът, че провеждането на рекламна политика на предприятието не би могло да доведе до същия или подобен резултат като този на конкурентните оператори.*

Поради тази причина, следва да се търсят други пътища за популяризиране на игрите и на този етап ръководството на ДП БСТ отчита слабото застъпване на дигиталното участие в онлайн медиите, което е с предимство пред рекламата на билбордове и автобуси. Чрез дигиталната реклама може да се информират участниците за възможността да се играе тото онлайн – факт, недостатъчно известен на широката публика. За целта от ръководството е изявено желание за участие в редица формати, с оглед по-ефективно оползотворяване на възможностите за дигитална реклама (Фейсбук Бизнес конференция в Интерескспо център, Маркетинг семинар в Лондон и др.).

Друга възможност за повишаване на ефективността от дейността е въвличането на спонсорираните от ДП БСТ спортни федерации в промуотърски кампании. Като дейност, която би представлявала интерес за жителите на малки населени места, е разпространението по пощенски кутии, автомобили, пазари, а не само обхващането на голям човекопоток по оживени места в големи градове. Някои от идеите не са намерили реализация поради липсата на финансов ресурс (колекционерски скуишита).

3.3. Мерки за повишаване на интереса на участниците от ЦУ на ДП БСТ

3.3.1. От обработените данни за предходни периоди служителите на ДП БСТ са установили, че наличието на три големи джакпота в играта „Тото 2 – 6 от 49“, (както и един в „Тото 2 – 6 от 42“) през 2018 г., е дало съществено отражение на поведението на потребителите. В тази връзка е взето решение в рамките на осем тиража да се теглят с жребий извънредни печалби, което да стимулира интереса на потенциалните участници.⁵¹⁷ Според направения анализ на проведените активности през втората половина на 2018 г., печалбите чрез жребий не предизвикват допълнителен интерес у участниците, а като по-атрактивни се установяват събитията с връчване на автомобили. Направен е изводът, че трябва да се работи по-усилено в посока затвърждаване имиджа на Българския спортен тотализатор.⁵¹⁸

3.3.2. Увеличението на цената на единичен залог в най-популярните игри през 2018 г.⁵¹⁹ е предизвикало първоначален отлив, но по-късно – увеличение на финансовите постъпления.⁵²⁰

3.3.3. Взето е решение⁵²¹ в продължение на 10 тиража, провеждащи се през месеца с традиционно слаби постъпления – август, да се предоставя автомобил чрез жребий.

⁵¹³ Одитно доказателство № 18 (т. 1, стр. 10)

⁵¹⁴ Одитно доказателство № 18 (т. 2)

⁵¹⁵ Одитно доказателство № 37 (II, т. 1.2.)

⁵¹⁶ Чл. 10 от ЗХ

⁵¹⁷ Одитно доказателство № 18 (т. 1, подт. 1)

⁵¹⁸ Одитно доказателство № 18 (т. 1, стр. 7)

⁵¹⁹ След тираж №42 от 26.05.2018 г.

⁵²⁰ Одитно доказателство № 18 (т. 1, подт. 3)

⁵²¹ С Протокол № 82 на УС на ДП БСТ

Постъпленията за тези 10 тиража са се увеличили с над 16 на сто спрямо същия период на 2017 г., но следва да се има предвид, че това се дължи освен на допълнителните награди, и на повишената цена на единичен залог през м. май. В резултат на подобрените резултати за същите тиражи спрямо предходната година, е взето решение да продължи тенденцията с разнообразяването на тиражите с допълнителни награди, като е правена съпоставка на ръста на постъпленията.

При новогодишния тираж е реализиран ръст на постъпленията от 30 на сто в резултат на това, че тиражът е изместен с един ден, което е дало възможност за включване на повече участници в допълнителния ден за набиране на залози, както и на по-високата цена на залога – 1,50 лв.⁵²²

По отношение на МЛИ е използвана допълнителна игра с непечелившите талони в няколко разновидности на играта „Тото шанс за всички“. Като най-добър похват е отчетена кампанията с новогодишни късметии, които провокират закупуването на комплект от 12 талона за МЛИ. *Предприетите през одитирания период мерки за повишаване на интереса на участниците са до голяма степен ефективни.*

След одитирания период, в сила от 01.06.2019 г., е въведена програма „Лоялност“,⁵²³ която е заложена като дейност за постигане на основните цели през 2018 г.⁵²⁴

3.4. Популяризиране на дейността с акцент върху мисията на предприятието

Посочените мерки по повишаване на интереса у участниците и популяризиране на игрите показват, че от предприятието са предприети действия по отношение на популяризиране на игрите при спазване на законовото ограничение, но идентифицирането на допълнителни възможности за популяризирането им би допринесло за развитието на българския спорт. В тази връзка е важно да се отбележи, че ДП БСТ има за цел да набира парични средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта в Република България и за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища.⁵²⁵ Популяризирането на продуктите на предприятието чрез асоциирането с благородната кауза на мисията е условие за повишаване интереса на участниците при спазване на нормативно определените ограничения.⁵²⁶

В ДП БСТ няма правила, процедури и други актове, които да регламентират получаването на информация от ММС относно използването на събраните средства.⁵²⁷ Не са разработвани такива правила/процедури и от страна на Министерството. Средствата за подпомагане и реализиране на дейностите, посочени в ЗФВС⁵²⁸ се административират от ММС, но ДП БСТ има своя принос, макар и частичен.⁵²⁹ Предвид че държавата има право да организира хазартни игри и дейности само за подпомагане на спорта, културата, здравеопазването и социалното дело,⁵³⁰ активното използване на тази уникалност при промотиране дейността на предприятието, би допринесло за повишаване на търсения ефект от предоставяните услуги.

В ММС няма установен ред за предоставяне на информация към ДП БСТ относно използването на събраните средства за българския спорт. Такава информация не е изисквана и не е подавана. През одитирания период не са предоставяни средства за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни

⁵²² Одитно доказателство № 18 (отг. 1)

⁵²³ Одитно доказателство № 20 (I, т. 3, подт. 3)

⁵²⁴ Одитни доказателства № 20 (I, т. 3) и № 2 (т. 4, т. 4.6.4. - т. II, б. f)

⁵²⁵ чл. 3 от Устройствения правилник на ДП БСТ и чл. 14, ал. 3 от ЗХ

⁵²⁶ Одитно доказателство № 9 (т. 6)

⁵²⁷ Одитно доказателство № 20 (II, т. 2)

⁵²⁸ Чл. 128 и чл. 134

⁵²⁹ Чл. 125, ал. 1, т. 2 от Закона за физическото възпитание и спорта

⁵³⁰ Чл. 4, ал. 1, т. 3 от ЗХ

съоръжения в държавните и общинските училища и не са утвърждавани годишни програми⁵³¹ за предоставянето им.⁵³²

Предоставянето на информация за предназначението на средствата и за приноса на ДП БСТ за българския спорт би дало нагледна представа за конкретните ползи от събраните приходи и е предпоставка за тяхното увеличение.

3.5. Мероприятия за повишаване интереса на участниците на регионално ниво

Проучени са и са анализирани предоставените отговори на въпроси и доказателствени материали от регионалните директори на ДП БСТ и е извършено обобщаване на резултатите.⁵³³

3.5.1. През одитирания период са провеждани различни промоутърски събития по места – разполагане на шатри, събори, фестивали, по предварително утвърдени планове. При провеждане на обществено значими спортни събития са поставяни мобилни пунктове за приемане на залози и продажба на талони на място. По време на провеждане на различни събития на посетителите са предоставяни флаери, листовки, плакати, брошури с информация за натрупания джакпот, печеливши участници и др., като са давани разяснения за възможностите за допълнителни печалби. Рекламни материали са раздавани и по-големите търговски вериги в населените места, разпространявани са по пощенските кутии, автомобили и други подходящи места. Установено е, че ефектът от тези мероприятия се повишава, ако към рекламните материали се прилага предварително попълнен тото фиш. При всяка следваща кампания се отчита повишаване на ефекта поради натрупания вече опит, но на места мероприятията на открито, провеждани през зимния период, са определени като по-слабо ефективни. Установено е и по-голямо участие при кампании, свързани с големи празници.

На места е установено сериозно отношение у касиер-приемчиците към тези активности. На отделни територии са привлечени и външни контрагенти, но не навсякъде може да се очаква пълноценното им участие в провежданите активности. На други места е отчетена необходимост от по-интензивна работа с касиер-приемчиците, като е нужна промяна на убеждението, че се работи не в монополна, а в конкурентна среда. В тази връзка те трябва да бъдат обучени да разпространяват, предлагат, подканят и презентират. Не е извършвано обучение на касиер-приемчици по отношение предлагането на продукти на ДП БСТ. От рекламите в по-голяма степен се повлияват жителите на София-град и София-област в сравнение с другите райони. Не е отчетен недостиг на материали по места. Наличностите се следят на устройства от регионалните мениджъри и са осигурявани регулярно талони за моментни лотарийни игри, фишове и ролки. Помещенията за разпространение на продуктите на ДП БСТ са оборудвани с метални каси, обособени помещения и СОТ.

3.5.2. От отделните РД са направени редица предложения с цел повишаване на интереса към игрите, привличане на нови участници и повишаване на постъпленията: привличане на младата част от населението чрез рекламиране във фейсбук; изготвяне на стандарт за обслужване на клиенти; периодично излъчване на топ служител с еднократен стимул за постигнати резултати; по-разнообразни ТВ реклами; внасяне на повече настроение и емоция; анонсирането на кампаниите да предшества раздаването на флаерите; направено е предложение и за минимално увеличаване на залога на игрите „Тото 2 – 5 от 35“ и „Тото 2 – 6 от 49“.⁵³⁴ *Провеждани са различни активности и инициативи за популяризиране на игрите, с оглед подобряване на ефективността на функционирането на приемателната*

⁵³¹ чл. 14, ал. 4 от ЗХ

⁵³² Одитно доказателство № 33 (отг. 4 и 5)

⁵³³ Одитно доказателство № 21 (отг. II.2.)

⁵³⁴ Одитно доказателство № 21 (отг. II)

мрежа на съответната територия и са отправяни предложения за подобрение на дейността.

3.6. Сравнения с добри практики на други организатори.

От ДП БСТ е извършено проучване на възможностите на тотализатора за присъединяване към групите европейски лотарии – Евромилиони и Евроджакпот, което на този етап не е възможно, поради това, че организаторите на играта Евромилиони не приемат нови членове, а организаторите на играта Евроджакпот имат изисквания за колективна кандидатура от лотарии от няколко държави, като не се допуска от една държава да има две лотарии и не е възможно ДП БСТ да се включи и да въведе директно обединяваща игра, която да акумулира атрактивен джакпот. Поради тази причина е предложено създаване на игра със страни от Балканския полуостров и от ръководството на ДП БСТ е изпратено писмо⁵³⁵ на министъра на младежта и спорта с молба за становище. Предвид това, че реализирането на такъв проект е свързан с договаряне на принципни междудържавни политики, е необходима подкрепа от страна на Министерството. *Не са предоставени данни за последващо развитие на поставения въпрос.*

Извършено е местно проучване на стратегия за продажби и рекламните дейности на конкурентен организатор.⁵³⁶ В използваната от него рекламна кампания акцентът е поставен върху подкрепата на спорта.

Анализиран е телевизионният пазар в РБ относно гледаемостта на телевизионните канали от външен изпълнител за периода 2016 г. – първо тримесечие на 2017 г.⁵³⁷

През 2018 г. е извършен анализ на текущия ТВ пазар в страната, в т.ч. и анализ на текущото състояние на ДП БСТ спрямо конкурентните хазартни оператори. Като основно предимство на конкурентите е изтъкнато провеждането на агресивна телевизионна реклама и разпространението на продуктите им на много места. Предимството на ДП БСТ е, че тегленията са винаги на живо, в присъствието на комисия, с участието на представител на държавен контролен орган. Телевизионното рекламно присъствие на ДП БСТ е около два пъти по-малко от това на основния му конкурент.⁵³⁸

IV. Набиране и разпределение на средствата за подпомагане на физическото възпитание и спорта

1. Контролни процедури при провеждане на тиражите

Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“ е лицензиран организатор на хазартни игри с право да организира числови лотарийни игри, традиционна лотария, моментна лотария и залагания върху резултати от спортни състезания и надбягвания с коне и кучета на територията на Република България⁵³⁹.

Дейностите и процесите по приемане на залози и продажба на МЛИ, обработка на тиражи и изплащане на печалби от хазартните игри, организирани от ДП БСТ по наземен път и онлайн се осъществяват посредством Централна компютърна система, която е одобрена от Държавната комисия по хазарта и е вписана в удостоверенията за издадени лицензи на предприятието.

Структурните звена в ДП БСТ, които отговарят за обработката и контрола на тиражите, както и за администрирането и поддържането на ЦКС са дирекция „Обработка и контрол на тиражите“ и дирекция „Информационни технологии и игри“.

⁵³⁵ Одитно доказателство № 20 (I, т. 4)

⁵³⁶ Одитно доказателство № 21 (СИРД, пр. 8)

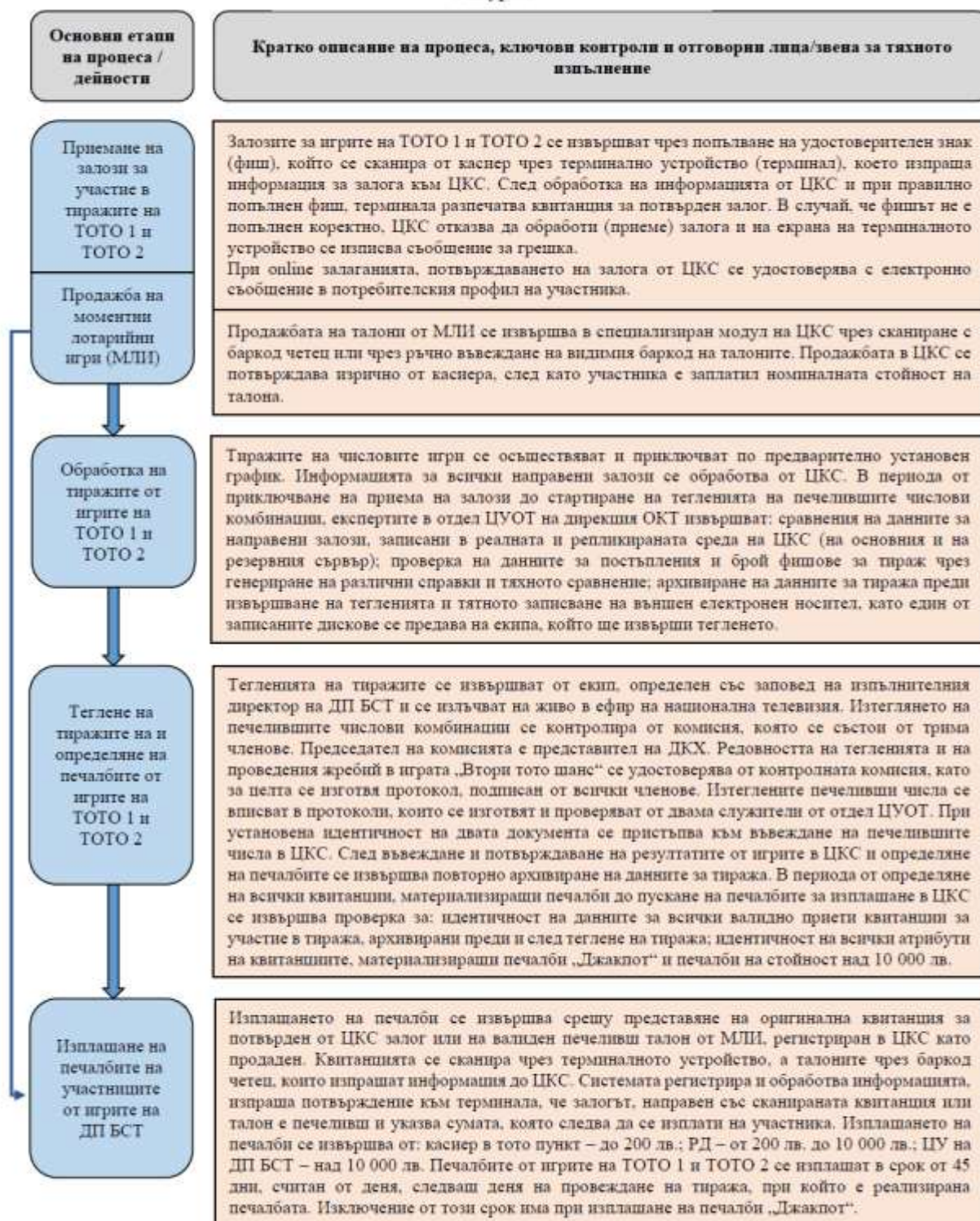
⁵³⁷ Одитно доказателство № 11 (т. 3.1.6)

⁵³⁸ Одитно доказателство № 11 (т. 3.1.9, стр. 75)

⁵³⁹ <http://e-portal.dkh.minfin.bg/Register/GamingFacilities>. Чл. 14, ал. 1 от Закона за хазарта (ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.) и чл. 4, ал. 1 от Устройствения правилник на Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“.

Основните етапи на процеса по провеждане на тиражите, идентифицираните ключови контроли и отговорните лица и/или звена за тяхното изпълнение са представени във Фигура 3.

Фигура 3

1.1. Централна компютърна система на ДП БСТ и игрално оборудване

На основание чл. 22, ал. 1, т. 7 от ЗХ, от ДКХ са приети Общи задължителни технически изисквания към системите за контрол върху хазартните игри и игралното оборудване (ОЗТИСКХИИО)⁵⁴⁰, с които са регламентирани основни правила към сигурността и достъпа до централните компютърни системи на организаторите на хазартни игри, както и изисквания към игралното оборудване, използвано при провеждане на числовите лотарийни игри.

1.1.1. Централна компютърна система на ДП БСТ

В ДП БСТ е внедрена Централната компютърна система, одобрена от ДКХ, която е основната система обслужваща дейността на предприятието и цялостния процес по извършване на хазартната дейност. В ЦКС се регистрират всички транзакции и операции, свързани с приемането на залози, продажбата на МЛИ и изплащането на печалби, както и действията по конфигуриране и обработка на тиражите, извършени от потребителите с право на достъп до системата. Записаните данни се съхраняват едновременно на два сървъра – основен и резервен, които съдържат идентична информация. Сървърите са разположени в два центъра, намиращи се в различни географски локации. Част от ЦКС са и терминалните устройства в пунктовете за приемане на залози и продажба на МЛИ, както и онлайн платформата за участие в хазартните игри на предприятието.⁵⁴¹

В изпълнение на чл. 1, т. 2 от ОЗТИСКХИИО, в ДП БСТ са разработени Задължителни технически изисквания към системите за контрол върху игрите, организирани от предприятието, които са утвърдени от ДКХ. С правилата са регламентирани изисквания по отношение на контрола и сигурността на: комуникацията между терминалните устройства и ЦКС; административния модул на системата; терминалните устройства; комуникацията, протичаща между основния и резервния сървър на ЦКС и сигурността на данните, съхранявани там; активното комуникационно оборудване; операционните системи в основния и резервния център; физическия достъп до основния и резервния център.⁵⁴²

Управлението и конфигурирането на параметрите на тиражите, както и тяхната обработка се осъществяват посредством административен модул в ЦКС, достъп до който имат определени служители от дирекции ОКТ и ИТИ. Служителите са обособени в групи потребители, като на всяка група са предоставени конкретни права за работа. Системата позволява изрично забраняване на дейности на определена група или на конкретен потребител, както и възможност за даване на допълнителни индивидуални права на определен потребител, които са различни от правата на групата към която принадлежи. Право да създава потребители и групи потребители има т.н. главен административен потребител, който е с най-високо ниво на достъп до ЦКС. Служителите в съответните групи достъпват до административния модул с индивидуални потребителско име и парола, като действията, които имат право да извършват кореспондират с техните функционални задължения, регламентирани в длъжностните им характеристики. Достъпът до модула се осъществява от изцяло вътрешна мрежа на ДП БСТ, като компютрите, включени в мрежата са разположени в защитени помещения с ограничен достъп и видео наблюдение.⁵⁴³

Достъп до ЦКС може да бъде предоставен и на фирмата, която поддържа системата, при необходимост от надграждане на функционалността на модулите и при възникнал проблем⁵⁴⁴. Достъпът се осигурява след предварително координиране между лицата,

⁵⁴⁰ Държавен вестник, бр. 58 от 02.07.2013 г.

⁵⁴¹ Одитни доказателства № 2 (т. 13/т. 13.1) и № 30

⁵⁴² Одитно доказателство № 1 (т. 11.5/т. 11.5.1).

⁵⁴³ Одитни доказателства № 30, № 15 (т. 7 – т. 10), № 16 (т. 1) и № 22 (т. 1 и т. 2).

⁵⁴⁴ По информация от ДП БСТ това най-често е свързано с отстраняване на несъществен „бъг“ в системата.

представляващи страните по съответния договор за гаранционна поддръжка⁵⁴⁵. По информация от ДП БСТ, достъп до административния модул на системата, посредством който се обработва информацията за тиражите не се предоставя на външни лица.⁵⁴⁶

Централната компютърна система на ДП БСТ поддържа регистри (журнали), които генерират данни за login и logout на съответния потребител в системата, както и за действия, които е извършвал. По този начин е осигурена проследимост на действията на потребителите и възможност за текущ и последващ контрол на тяхната работа.⁵⁴⁷

Софтуерната и хардуерна инфраструктура на ЦКС, както и комуникационните връзки между отделните компоненти са обект на постоянен мониторинг и се поддържат от отдел „Системна администрация“ към дирекция ИТИ. Системата разполага със специализирани модули, които алармират за възникнал проблем и/или несъответствие, което създава възможност за своевременно предприемане на коригиращи действия от страна на отговорните служители и за осигуряване на непрекъсваемост на работата. Техническата поддръжка на терминалните устройства се осъществява от отдел „Сервиз“ в дирекция ИТИ.⁵⁴⁸

В ЦКС са интегрирани защиты срещу външен неоторизиран достъп, като системата поддържа и регистри⁵⁴⁹ за всички установени и предотвратени заплахи и/или уязвимости и опити за проникване.⁵⁵⁰ През одитирания период обаче в предприятието не са извършвани периодични тестове на системата за уязвимост и проникване по чл. 16 от ОЗТИСКХИИО, което ограничава възможността за своевременно предприемане на превантивни мерки за повишаване на сигурността и защитата на достъпа.⁵⁵¹ По информация от ДП БСТ тестове са извършвани от компанията производител при внедряване на системата, както и при последващи надграждания на нейните модули.⁵⁵²

Централната компютърна система на ДП БСТ е одобрена от ДКХ. Нейната функционалност е съобразена с основните изисквания за сигурност и контрол на достъпа, приети от комисията, с което са осигурени подходящи технологични условия за обективно провеждане на тиражите. Поддържаните от системата регистри и журнали предоставят възможност за проследимост на процесите и транзакциите, както и за ефективен контрол върху действията на потребителите с право на достъп. Наред с това, липсата на периодични тестове на ЦКС за уязвимост и проникване ограничава възможността на предприятието за предприемане на превантивни мерки за повишаване на сигурността (при условие, че се установи такава необходимост), а от там и за по-ефективно управление на риска от неоторизиран външен достъп.

1.1.2. Игрално оборудване на ДП БСТ

Тегленията на тиражите от игрите на Тото 2⁵⁵³ се извършват с игрално оборудване и софтуер, одобрени от ДКХ⁵⁵⁴. Игралните машини, използвани от ДП БСТ включват 2 бр. лото сфери, тип VENUS и 4 бр. лото сфери, тип TOPAZE, които притежават удостоверения за одобрен тип оборудване, издадени от Българския институт по метрология^{555 556}. През

⁵⁴⁵ По информация от ДП БСТ, достъпът до вътрешната мрежа на предприятието се предоставя от ръководителя на отдел „Системна администрация“, като комуникацията между лицата се извършва по електронен път (чрез електронна поща).

⁵⁴⁶ Одитно доказателство № 30

⁵⁴⁷ Одитно доказателство № 30

⁵⁴⁸ Одитно доказателство № 2 (т. 13/т. 13.1).

⁵⁴⁹ По информация от ДП БСТ за одитирания период не се съхраняват регистри, тъй като техният обем е много голям. При извършване на проверките е представено извлечение от текущ регистър.

⁵⁵⁰ Одитни доказателства № 1 (т. 11.5/т. 11.5.1) и № 15 (т. 13).

⁵⁵¹ Одитно доказателство № 30

⁵⁵² Одитни доказателства № 30 и № 15 (т. 13).

⁵⁵³ Тото 2 – 6 от 49; Тото 2 – 6 от 42; Тото 2 – 5 от 35; Тото 2 – 5 от 50 + 1 от 12 („Зодиак“); Тото 2 – Рожден ден; Тото Джокер; Втори тото шанс.

⁵⁵⁴ <http://e-portal.dkh.minfin.bg/Register/GamingMachines>.

⁵⁵⁵ Българският институт по метрология е включен в списъка по чл. 22, ал. 1, т. 8 от ЗХ с лаборатории, които могат да извършват изпитвания на игрално оборудване и игрален софтуер на комуникационно оборудване (www.dkh.minfin.bg/bg/page/442).

⁵⁵⁶ Одитно доказателство № 9 (т. 4/т. 4.10 и т. 4.11).

одитирания период от производителя⁵⁵⁷ на оборудването са извършени проверка и обслужване на лото сферите, като в доклад, представен на ръководството на ДП БСТ е посочено, че машините са в добро работно състояние.⁵⁵⁸

За определяне на печелившите числови комбинации от игрите на Тото 2, ДП БСТ разполага с комплекти игрални топки – основни и резервни, различни за отделните игри⁵⁵⁹.

Ключов механизъм за защита, установен при извършване на одита и целящ осигуряването на условия за случайно определяне на печелившите числови комбинации (т.е. за минимизиране на риска от подмяна на топка при провеждане на тегленията) представлява вградения във всяка топка от комплектите уникален идентификатор (чип, съдържащ индивидуален код), който при първоначално въвеждане на съответния комплект в експлоатация се прочита и записва в софтуерната база данни на игралните машини. Впоследствие, след изтегляне на топка при провеждане на тиражите, софтуера на игралните машини прочита нейния уникален код и удостоверява дали топката фигурира в базата данни и е част от комплекта, с който се теглят числовите комбинации в съответната игра.⁵⁶⁰ При извършване на одита е демонстрирано тестово теглене с комплект топки, използван в играта „Тото 2, 6 от 49“. При изтегляне на шест цифрената комбинация, всяка една топка е разпозната от софтуера на игралната машина (което е показател, че топката е редовна и е част от съответния комплект), като в съответното меню на системата се визуализира номера на топката, нейния уникален идентификационен код и наименованието на комплекта, към който принадлежи.⁵⁶¹

Комплектите с игрални топки на ДП БСТ притежават сертификати, издадени от техния производител⁵⁶², в които е посочено теглото на всяка топка от съответния комплект.⁵⁶³ Сертификатите са част от документацията, придружаваща доставката на комплектите, като производителя няма възприета практика да вписва в тях уникалните номера на всяка топка от комплекта.⁵⁶⁴ Посоченото обстоятелство, особено при наличие на повече от един комплект с топки за определена игра, затруднява проследимостта между комплект и отнасящ се за него сертификат, а от там и възможността за съпоставяне на параметри на топките, установени при последващи контролни измервания с техни характеристики по данни на производителя. В ДП БСТ цитираният риск е ограничен в известна степен, като основните и резервните комплекти с топки и съответстващите им сертификати, получени при тяхната доставка се съхраняват в отделни каси със защитен достъп⁵⁶⁵.

С вътрешен акт⁵⁶⁶, утвърден от изпълнителния директор на предприятието е регламентирана периодичност на замерване теглото на топките – най-малко веднъж годишно, с оглед установяване на тяхното съответствие с параметрите, определени от производителя и с изискванията на чл. 43, ал. 1, т. 4, б. „б“ от ОЗТИСКХИИО.⁵⁶⁷ През одитирания период са извършени контролни замервания на игралните топки, документирани в констативни протоколи. Замерванията са извършени от комисия, посредством калибрирана везна. В протоколите е посочено, че топките отговарят на приложимите нормативни изисквания и могат да се използват при провеждане на тегленията на тиражите.⁵⁶⁸ Като пропуск при документирание на резултатите от замерванията може да се отбележи това, че в констативните

⁵⁵⁷ AKANIS Technologies (www.akanistechnologies.com).

⁵⁵⁸ Одитно доказателство № 9 (т. 4/т. 4.12).

⁵⁵⁹ <http://www.toto.bg/za-nas/lyubopitno/topki>.

⁵⁶⁰ Одитни доказателства № 47 и № 38

⁵⁶¹ Одитно доказателство № 47

⁵⁶² AKANIS Technologies (www.akanistechnologies.com).

⁵⁶³ Одитни доказателства № 43, № 47 и № 79

⁵⁶⁴ Одитно доказателство № 79

⁵⁶⁵ Одитно доказателство № 47

⁵⁶⁶ Указания за работа при тегленето на тиражите в телевизионното студио на ДП БСТ, изх. № 01-04-2334 от 29.11.2016 г. (т. 8).

⁵⁶⁷ Одитно доказателство № 75

⁵⁶⁸ Одитни доказателства № 9 (т. 4/т. 4.2, т. 4.4 и т. 4.5), № 37 (т. III/т. 4) и № 47

протоколи са посочени само измерените тегла на топките от съответните комплекти и общото заключение на комисията, относно тяхното съответствие с нормативните изисквания, като не са вписани данни за теглото на всяка топка съгласно сертификата на производителя и съответно не са посочени индивидуалните разлики (в грам и процент) между измерено тегло и тегло по сертификат на отделните топки.⁵⁶⁹

При извършване на одита е установено, че през одитирания период не са извършвани замервания на диаметъра на игралните топки.⁵⁷⁰ Като причина за констатирания пропуск може да се посочи липсата във вътрешните правила на ДП БСТ на регламентиран ред и периодичност за извършване на такива контролни замервания. В резултат на това не е осигурена увереност относно спазването на изискванията на чл. 43, ал. 1, т. 4, б. „а“ от ОЗТИСКХИИО и е ограничена възможността за своевременна реакция в случай на изменение в диаметъра на определена топка вследствие на дефект, продължителна експлоатация или друга причина.

Игралното оборудване, което се използва от ДП БСТ при тегленията на тиражите е одобрено от ДКХ. Въведените механизми за защита и извършваните проверки и контролни замервания на игралните машини и топки са предпоставка за случайното определяне на печелившите числови комбинации. По отношение на констатираните пропуски, при извършване на одита не са установени данни, че същите са оказали негативно влияние върху обективното провеждане на тиражите.

1.2. Вътрешни правила и процедури за контрол при провеждане на тиражите и отговорни структурни звена и/или лица за тяхното прилагане.

Ръководството на ДП БСТ, което е организация от публичния сектор по смисъла на чл. 2, ал. 2, т. 7 от ЗФУКПС има задължение да въведе писмени политики и процедури, с които да се регламентиран изисквания за документиране на дейностите и процесите в организацията, разделение на отговорностите при тяхното изпълнение, нива на контрол и др. с оглед осигуряването на условия за тяхната проследимост, ефективност и последователно прилагане.

В ДП БСТ са утвърдени вътрешни правила и процедури, с които са регламентиран конкретни действия, които следва да се извършват при изпълнение на процеса по провеждане на тиражите и продажбата на МЛИ, последователност и периодичност на тяхното извършване, отговорни звена и/или лица и комуникационни връзки между тях, изисквания за документиране, нива на контрол и др. В допълнение на вътрешните правила, със заповеди на изпълнителния директор на предприятието са въведени допълнителни контролни процедури, с които са регламентиран специфични действия, които да се прилагат при обработката на информацията за тиражите, извършването на тегленията и определянето на печалбите.⁵⁷¹

При извършен анализ на вътрешните правила и процедури са идентифицирани някои ключови контроли, които включват: записи в ЦКС на всички транзакции и действия на потребителите с право на достъп до системата и възможност за тяхната проследимост; сравнения на данните, записани в реалната и репликираната среда на ЦКС (на основния и на резервния сървър); проверка на данните за постъпления, брой фишове и печалби за тираж чрез генериране на различни справки и тяхното сравнение; архивиране на данните за всеки тираж и тяхното записване на външен електронен носител; прекъсване на външната комуникация на ЦКС; сравнение за идентичност на данните за всички валидно приети квитанции за участие; проверки за идентичност на квитанциите, материализиращи големи печалби⁵⁷² и печалби над 1 000 лв.; защита и ограничен достъп до игралното оборудване;

⁵⁶⁹ Одитни доказателства № 9 (т. 4/т. 4.4 и т. 4.5) и № 47

⁵⁷⁰ Одитно доказателство № 47

⁵⁷¹ Одитни доказателства № 1 (т. 11.5 и т. 17/т. 17.16), № 9 (т. 5), № 11 (drugи/т. 1) и № 74

⁵⁷² Печалби „Джакпот“ и печалби над 10 000 лв.

контролни замервания на игралните топки; излъчване на тегленията на живо в ефир на национална телевизия и др.

Основна отговорност за изпълнение на процеса по провеждане на тиражите и за прилагането на въведените контролни процедури имат дирекции ОКТ и ИТИ. Структурата на дирекция ОКТ включва отдел „Център за управление и обработка на тиражите“ (ЦУОТ) с два сектора – „Поддръжка игри“ (ПИ) и „Център за телекомуникационни услуги“ (ЦТУ), и сектор „Контрол на тиражите“, включващ една експертна длъжност, пряко подчинена на директора на дирекцията. Дирекция ИТИ е структурирана в три отдела, в т.ч.: отдел „Системна администрация“, отдел „Сервиз“ и отдел „Игри“.⁵⁷³ Задълженията и отговорностите на структурните звена са регламентирани с функционални характеристики, утвърдени от изпълнителния директор на ДП БСТ.⁵⁷⁴ Функционалните задължения на отделите и секторите са разпределени по съответни длъжности в звената, съобразно длъжностите характеристики на служителите.⁵⁷⁵ През одитирания период позицията на „Експерт, контрол на тиражите“ не е заета, като контролните функции⁵⁷⁶, регламентирани в длъжностната характеристика на длъжността са осъществявани от директора на дирекция ОКТ.

При извършване на одита е оценена ефективността на въведените контролни процедури⁵⁷⁷ при провеждане на тиражите и тяхното последователното прилагане. За целта е формирана и проверена нестатистическа риск-базирана одитна извадка, включваща четири тиража⁵⁷⁸. В резултат от извършените проверки са направени следните констатации:

а) Приемането на залози за участие в игрите на Тото 1 и Тото 2 се извършва в рамките на определен интервал от време, предварително конфигуриран в ЦКС при стартиране на съответния тираж. За игрите на Тото 2 е предоставена и възможност за участие чрез абонамент – до пет тиража, като прогнозираната от участник числова комбинация в периода за приемане на залози за текущия тираж е валидна и за следващ(и) тираж(и), съобразно избрания период на абонамента.⁵⁷⁹

б) След дефинирания в ЦКС краен срок за приемане на залози за съответния тираж и преди стартиране на тегленията на печелившите числови комбинации са изпълнени регламентираните във вътрешните правила ключови контролни процедури, в т.ч.: сравнение на данните за направени залози, записани в реалната и репликираната среда на ЦКС; проверка на данните за постъпления и брой фишове за тиража чрез генериране и сравнение на различни справки; проверка на регистрите с анулирани залози за тиража; архивиране в ЦКС на данните за тиража и тяхното записване на външен електронен носител.⁵⁸⁰

в) Тегленията на печелившите числови комбинации са извършени в присъствието на тричленна комисия, чийто председател е представител на ДКХ. Редовността на тегленията, вкл. за играта „Втори тото шанс“ е удостоверена от контролната комисия чрез изготвяне на констативни протоколи, подписани от всички членове. Протоколите съдържат мнението на комисията относно готовността на игралното оборудване за провеждане на тегленията, както и изтеглените печеливши числа.⁵⁸¹ Изтеглените числови комбинации са документирани и от двама служители на ДП БСТ чрез вписването им в шаблонни форми по образец, които се съхраняват при директора на дирекция ОКТ и са прикрепени към протоколите, изготвени от

⁵⁷³ Одитно доказателство № 1 (т. 2/т. 2.1 и т. 2.8).

⁵⁷⁴ Одитни доказателства № 1 (т. 3/т. 3.1) и № 9 (т. 12).

⁵⁷⁵ Одитни доказателства № 1 (т. 3/т. 3.2), № 16 (т. 1) и № 22 (т. 1).

⁵⁷⁶ Контрол при тегленето на печалбите на Тото 1 и Тото 2 и контрол при сравнението на данните от диска с архива на тиражите и диска с данните за изтеглените печалби (т. 2.1 и т. 2.2 от основните задължения в длъжностна характеристика на длъжността).

⁵⁷⁷ Виж Фигура 3.

⁵⁷⁸ Тираж № 2017034 034 от 30.04.2017 г.; Тираж № 2017039 039 от 18.05.2017 г.; Тираж № 2018031 031 от 19.04.2018 г. и Тираж № 2018076 076 от 23.09.2018 г.

⁵⁷⁹ Одитно доказателство № 32

⁵⁸⁰ Одитни доказателства № 32, № 28 и № 77

⁵⁸¹ Одитно доказателство № 78

контролната комисия.⁵⁸² При извършване на проверките е установено, че печелившите числа, въведени в ЦКС са идентични с тези, съдържащи се в констативните протоколи на контролната комисия и в шаблонните форми, изготвени от служителите на предприятието.

г) В периода след изтегляне на печелившите числови комбинации и определянето на печалбите и преди тяхното разрешаване за изплащане в ЦКС са извършени повторно архивиране в системата на данните за тиражите, както и проверки за идентичност на информацията и на квитанциите, материализиращи големи печалби. Резултатите от проверките са документирани с протоколи, подписани от служителите, извършили процедурите и от директора на дирекция ОКТ, като контролиращ.⁵⁸³

д) Сумите за проверените тиражи, подлежащи на разпределение между участниците под формата на печалби са определени съобразно нормативните изисквания⁵⁸⁴ и представляват не по-малко от 50 на сто от постъпленията за съответната игра. Разпределението на печалбите по тегления и печеливши групи е документирано в протоколи, генерирани от ЦКС за всяка игра поотделно и съответства на действащите към момента на провеждане на тиражите игрални условия и правила на игрите, одобрени от ДКХ.⁵⁸⁵

е) Дейностите и контролните процедури, които са извършени при обработката на тиражите, вкл. времето на тяхното изпълнение и служителя, от когото са извършени са документирани в чек-листове в съответствие с приложимите изисквания на вътрешните правила^{586 587}. Така възприетият начин за документирание на работния процес, заедно с регистрите и журналите, поддържани в ЦКС за операциите осъществявани в софтуерна среда осигурява подходяща одитна следа и възможност за проследимост и контрол на процеса.

ж) Големите печалби⁵⁸⁸, реализирани при провеждане на проверените тиражи, са изплатени на участниците (или са в процес на изплащане при печалби „Джакпот“) в съответствие с относимите игрални условия и правила на съответната игра. Сумите са превеждани на лицата по декларирани от тях банкови сметки, след удостоверяване автентичността на квитанциите, материализиращи печалбите.⁵⁸⁹

В ДП БСТ са регламентирани подходящи контролни дейности и процедури, вкл. ред и начин за тяхното извършване и документирание, отговорни звена и/или лица, комуникационни връзки между тях и др., с което са осигурени условия за осъществяване на ефективен и последователен контрол при изпълнението на различните етапи от процеса по провеждане на тиражите. През одитирания период контролните дейности са прилагани ефективно и последователно.

1.3. Политика по информационна сигурност

Информационните и комуникационни ресурси на ДП БСТ, както и тяхното опазване и развитие са ключов вътрешен фактор, оказващ влияние върху дейността на предприятието.

В ДП БСТ е утвърдена Политика по информационна сигурност, чиято основна цел е насочена към постигане на високо равнище при разработването, организирането и провеждането на хазартните игри, като максимално се гарантира проследимостта, сигурността и съответствието на процесите в предприятието, тяхната ефективност и ефикасност, и се осигури надеждна защита на информацията. Политиката е разработена през 2014 г. на база изискванията на стандарт ISO/IEC27001:2013 и включва система от правила и процедури за: определяне на цели, свързани със сигурността на информацията и за отчитане

⁵⁸² Одитно доказателство № 32

⁵⁸³ Одитни доказателства № 32, № 28, № 29 (т. 1 – т. 4) и № 77

⁵⁸⁴ Чл. 56 от Закона за хазарта (ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.) и чл. 30, ал. 1, т. 1 от Устройствения правилник на ДП БСТ.

⁵⁸⁵ Одитно доказателство № 78

⁵⁸⁶ Чл. 21 от Вътрешна процедура на действие на Направление „Център за обработка на тиражите“ при Централна дирекция на ДП БСТ, приета с решение на УС по Протокол № 8 от 27.09.2013 г.

⁵⁸⁷ Одитни доказателства № 32 и № 77

⁵⁸⁸ Печалби в размер на и над 10 000 лв. и печалби „Джакпот“.

⁵⁸⁹ Одитни доказателства № 34 и № 48

на тяхното изпълнение; защита и контрол на достъпа до информационните и комуникационни ресурси на предприятието; разработване и надграждане на софтуерните и хардуерни системи; обмен и резервиране на информация; оценка на риска за сигурността на информацията и докладване на ръководството; извършване на периодични прегледи от ръководството за ефективност и ефикасност на Системата за управление на информационната сигурност (СУИС); извършване на оценки на ефикасността на въведените контроли и др.⁵⁹⁰

На управленско ниво, ръководството на предприятието има отговорност да извършва прегледи на политиките по информационна сигурност с оглед гарантиране на тяхната актуалност, адекватност и ефективност, както и да осигурява необходимите за това ресурси. Прилагането на политиките на оперативното ниво е задължение на всички служители, съобразно техните функции и достъп до ресурси, като основна отговорност за организиране и координиране на дейностите и процесите, свързани с поддържането и развитието на СУИС е възложена на Координатор по информационна сигурност.⁵⁹¹

През одитирания период в ДП БСТ не са осъществявани някои ключови дейности, регламентирани в Политиката за информационна сигурност, в т.ч.: не са определяни годишни цели, свързани със сигурността на информацията и съответно не са изготвяни отчети и/или анализи за тяхното изпълнение; не е извършвана оценка на риска за сигурността на информацията⁵⁹², както и годишни оценки за ефикасността на въведените контроли⁵⁹³; не са извършвани годишни прегледи от ръководството за актуалност, ефективност и ефикасност на СУИС. Като основни причини за неизпълнение на цитираните дейности могат да се посочат недостатъчна ангажираност на предприятието относно прилагането на Политиката, а от там и липсата на координатор по информационна сигурност⁵⁹⁴ или на друго лице, което да организира и координира поддържането и развитието на СУИС, както и обстоятелството, че ДП ДСТ все още не е сертифицирано по стандарт ISO/IEC 27001:2013, въз основа на който е разработена системата.⁵⁹⁵

В част от вътрешните правила на ДП БСТ са регламентирани контролни процедури, свързани със сигурността и достъпа до информационните и комуникационни ресурси на предприятието и в частност до ЦКС, а в процеса по управление на риска са идентифицирани и някои рискове, отнасящи се до техническото и информационно осигуряване на дейността, които обаче са общо формулирани и не идентифицират специфични заплахи, свързани с информационната сигурност. Предвид това и доколкото Политиката по информационна сигурност е базирана на специален стандарт, който въвежда система от взаимосвързани изисквания за поддържане, мониторинг и подобрене на сигурността на информацията (вкл. за извършване на регулярни прегледи, за оценка на риска и на адекватността, ефективността и ефикасността на въведените контроли), ръководството на ДП БСТ следва да положи допълнителни усилия, насочени към ефективното прилагане на политиката с оглед постигането на нейните цели.

През одитирания период Политиката по информационна сигурност не е прилагана ефективно, което не гарантира ефикасното, координирано и последователно поддържане и развитие на информационните и комуникационни ресурси на ДП БСТ (каквито са целите на политиката) и ограничава възможността на предприятието да реагира своевременно и

⁵⁹⁰ Одитно доказателство № 1 (т. 7).

⁵⁹¹ Одитно доказателство № 1 (т. 7).

⁵⁹² Съгласно изискванията на Методика за оценка на риска – Приложение М 01 към утвърдения в ДП БСТ Наръчник по управление на сигурността на информацията.

⁵⁹³ Съгласно изискванията на Методика за оценка на ефикасността на контролите – Приложение М 02 към утвърдения в ДП БСТ Наръчник по управление на сигурността на информацията.

⁵⁹⁴ В структурата на ДП БСТ е предвидена длъжност „Експерт, сигурност на информационни и комуникационни технологии и защита на личните данни“, която е на пряко подчинение на изпълнителния директор на предприятието. През одитирания период длъжността не е заета.

⁵⁹⁵ Одитни доказателства № 30, № 16 (т. 2) и № 50

адекватно на динамично променящите се условия и заплахи, свързани със сигурността на информацията. По отношение на констатираните пропуски, при извършване на одита не са установени данни, че същите са оказали негативно влияние върху обективното провеждане на тиражите.

2. Дейност на регионалните дирекции по реализирането на постъпления от хазартни игри

В структурата на ДП БСТ⁵⁹⁶ са включени седем РД⁵⁹⁷, обособени на териториален принцип, чиято цел е да организират, планират, ръководят и контролират дейностите по набиране на залози и изплащане на печалби за игрите, организирани от предприятието, на определена територия на страната. Основните задължения и отговорности на звената са регламентирани с функционална характеристика, утвърдена от изпълнителния директор на ДП БСТ.⁵⁹⁸

2.1. Изпълнение на планирани показатели за постъпления от хазартни игри и разходи за издръжка

2.1.1. Регионалните дирекции осъществяват дейността си въз основа на финансови планове, утвърждавани на годишна база, включващи целеви показатели за постъпления от хазартни игри (числови игри и МЛИ), които следва да бъдат постигнати през съответната година, както и разходни лимити за издръжка⁵⁹⁹ на дирекциите. На база планираните стойности за постъпления и разходи, във финансовите планове се включват и определени коефициенти (показатели)⁶⁰⁰, измерващи съотношения между вложени ресурси и постигнати резултати.

През двете години на одитирания период от РД са постигнати разнопосочни резултати при изпълнението на планираните общи постъпления от хазартни игри (от тото игри и МЛИ). През 2017 г. две от дирекциите – Северозападна и Югозападна, реализират постъпления, с които постигат и дори леко (с близо 4 на сто) надвишават планираните⁶⁰¹. От останалите пет дирекции⁶⁰² не са реализирани планираните продажби, като най-съществени отклонения са отчетени в Софийска РД (-10 на сто). През 2018 г. от три РД – Северозападна, Северна централна и Югозападна, е постигнато преизпълнение на плана, което варира между един и осем процента⁶⁰³, а най-голяма отрицателна разлика между планиран и отчетен резултат се наблюдава при Югоизточна РД (-7,46 на сто)^{604 605}.

По отношение на постъпленията от числови тото игри, през 2017 г. от всички РД не са постигнати планираните стойности, като разликите в процентно изражение са в диапазона от -17 до -3 на сто⁶⁰⁶. През 2018 г. се наблюдава известно подобрене, като три от дирекциите – Северозападна, Северна централна и Югозападна, постигат резултати, които надвишават планираните⁶⁰⁷. При останалите четири дирекции⁶⁰⁸ отново е налице неизпълнение на плана,

⁵⁹⁶ Регионалните дирекции на ДП БСТ са част от структурата на дирекция „Приемателна мрежа и човешки ресурси“.

⁵⁹⁷ Софийска регионална дирекция; Северозападна регионална дирекция; Северна централна регионална дирекция; Североизточна регионална дирекция; Югозападна регионална дирекция; Южна централна регионална дирекция; Югоизточна регионална дирекция.

⁵⁹⁸ **Одитно доказателство № 9** (т. 12/т. 12.10).

⁵⁹⁹ Разходите се планират по икономически елементи и включват: разходи за материали; разходи за външни услуги; разходи за персонал; разходи за амортизация; други разходи.

⁶⁰⁰ Например: Разходи за издръжка на 100 лв. постъпления от хазартни игри; Разходи за персонал на 100 лв. постъпления от хазартни игри; Постъпления от хазартни игри на 100 лв. разходи за издръжка и др.

⁶⁰¹ Северозападна РД (+3.99%); Югозападна РД (+3.97%).

⁶⁰² Софийска РД (-9.99%); Северна централна РД (-0.42%); Североизточна РД (-3.14%); Южна централна РД (-8.21%); Югоизточна РД (-9.09%).

⁶⁰³ Северозападна РД (+7.25%); Северна централна РД (+1.44%); Югозападна РД (+7.35%).

⁶⁰⁴ РД - Софийска (-5.30%); Североизточна РД (-2.18%); Южна централна РД (-5.76%); Югоизточна РД (-7.46%).

⁶⁰⁵ **Одитно доказателство № 53**

⁶⁰⁶ Софийска РД (-15.87%); Северозападна РД (-3.87%); Северна централна РД (-8.72%); Североизточна РД (-14.67%); Югозападна РД (-9.57%); Южна централна РД (-15.10%); Югоизточна РД (-16.62%).

⁶⁰⁷ Северозападна РД (+6.45%); Северна централна РД (+3.68%); Югозападна РД (+5.71%).

⁶⁰⁸ Софийска РД (-5.25%); Североизточна РД (-3.84%); Южна централна РД (-4.98%); Югоизточна РД (-5.82%).

като в сравнение с предходната година отрицателните разлики между планирани и отчетени стойности са по-малки.⁶⁰⁹

През 2017 г. от всички РД е постигнато значително преизпълнение на планираните постъпления от МЛИ, което в процентно отношение варира между 20 и 60 на сто⁶¹⁰. През 2018 г. отчетените резултати са разнопосочни. При три от РД⁶¹¹ са реализирани постъпления, надвишаващи планираните с 3 до 12 на сто, докато при останалите четири⁶¹² планираната стойност на продажбите не е постигната, като най-съществена разлика се наблюдава при Югоизточна РД (-12.07 на сто).⁶¹³

В рамките на одитирания период разходите за издръжка, извършени от РД са в по-голям размер спрямо планираните, като най-значително превишение и през двете години е отчетено в Югозападна РД (+28 на сто през 2017 г. и +19 на сто през 2018 г.). Най-съществено влияние върху общото превишение на разходите за издръжка имат разходите за персонал и за външни услуги, като отчетените разлики варират в доста широки граници. През 2017 г. най-голямо превишение на разходите за външни услуги има при Югозападна РД – малко над 76 на сто, а през 2018 г. – при Северна централна РД (+19 на сто). По отношение на разходите за персонал, през 2017 г. най-голяма разлика между планирана и отчетена стойност се наблюдава при Североизточна РД (+19 на сто), а през 2018 г. – при Югозападна РД (+24 на сто).

От една страна, причини за непостигане на част от годишните финансови цели на дирекциите могат да се търсят в констатираните слабости в процеса по планиране на дейността на предприятието и по-конкретно в липсата на писмени обосновки по всеки от планираните показатели, което не гарантира, че плановите на дирекциите са реалистични (т.е., че няма показатели, които са непостижими или занижени) и съобразени в достатъчна степен с пазарните условия и особености в отделните региони.⁶¹⁴ От друга страна, през одитирания период и към момента на одита в ДП БСТ не е регламентиран систематичен подход за изготвяне на периодични доклади за дейността и изпълнението на годишните планове на РД, които да се представят регулярно на изпълнителния директор и да съдържат писмен анализ на дейността през съответния изминал период, вкл. причини за неизпълнение на определени показатели (в случай, че има такива), предприети действия и мерки за подобряване на резултатите, предложения за развитие на дейността на дирекцията и др.⁶¹⁵ По този начин се затруднява възможността за своевременно и точно идентифициране на конкретно влияещите условия и фактори в отделните региони за неизпълнение на определени целеви показатели.

По информация от ДП БСТ, текущо през годината се провеждат работни срещи между изпълнителния директор на предприятието и директорите на РД⁶¹⁶, на които се обсъжда изпълнението на плановите, дискутират се причини за евентуални разлики и се коментират възможности за подобряване на резултатите. От изпълнителния директор са изисквани и писмени обяснения от регионалните директори при неизпълнение на определени показатели, като тези действия нямат регулярен характер. От регионалните мениджъри са изготвяни и текущи доклади за планирани действия за развитие на дейността в съответния район, които са свързани основно с разширяване на външната приемателна мрежа. Предвид това, че в ДП

⁶⁰⁹ Одитно доказателство № 53

⁶¹⁰ Софийска РД (+26.08%); Северозападна РД (+36.49%); Северна централна РД (+33.66%); Североизточна РД (+57.08%); Югозападна РД (+52.12%); Южна централна РД (+24.62%); Югоизточна РД (+21.33%).

⁶¹¹ Северозападна РД (+9.57%); Североизточна РД (+3.30%); Югозападна РД (+11.33%).

⁶¹² Софийска РД (-5.51%); Северна централна РД (-4.86%); Южна централна РД (-8.36%); Югоизточна РД (-12.07).

⁶¹³ Одитно доказателство № 53

⁶¹⁴ Одитно доказателство № 39

⁶¹⁵ Одитно доказателство № 53

⁶¹⁶ На работните срещи присъстват и директора на дирекция „Районна приемателна мрежа и човешки ресурси“, както и други директори от Централно управление на ДП БСТ.

БСТ не е въведен последователен подход за изготвяне на обобщени годишни (или за друг период) доклади за дейността на дирекциите, в предприятието не е налична систематизирана информация за степента на изпълнение на мерките и за ефекта от тях.⁶¹⁷

При извършване на одита е установено, че плановите показатели на РД за постъпления от хазартни игри (по видове игри), приходи и разходи за издръжка не се интегрират (задават) в счетоводната система на ДП БСТ, което не позволява след всяко осчетоводяване на постъпления, приходи и разходи, и тяхното натрупване към начислените до момента да се генерира информация от счетоводната система за степента на изпълнение на плана на всяка една дирекция, т.е. изпълнението на планираните показатели да се проследява в реално време.⁶¹⁸

Постигнатите резултати от РД на ДП БСТ през одитирания период показват необходимост от подобряване на тяхната ефективност (степен на постигане на целите), най-вече при реализирането на постъпления от числови тото игри и при управлението на разходите за издръжка. Липсата на систематичен подход за извършване на периодичен анализ на дейността и изпълнението на плановете на РД затруднява възможността за своевременно идентифициране на причините за неизпълнение на определени показатели (което може да е резултат от провеждани политики на централно ниво, силна конкуренция, недостатъчна активност за насърчаване на продажбите по региони, конюктурни събития, комбинация от различни фактори и др.), както и за оценка на ефекта от предприеманите действия на регионално ниво за подобряване на резултатите, т.е. дали с вложените ресурси са постигнати възможно най-добри резултати.

2.1.2. Въпреки разнопосочните резултати на РД при изпълнение на годишните им плановете, през одитирания период общият размер на постъпленията от хазартни игри⁶¹⁹, реализирани от всички РД нараства от 145 928 хил. лв. през 2017 г. на 153 653 хил. лв. през 2018 г., което представлява увеличение с 5,29 на сто или 7 725 хил. лв. Отчетеното изменение се дължи на постигнати по-добри общи резултати и при двата вида игри, като постъпленията от числови тото игри нарастват със 7 409 хил. лв.⁶²⁰, а тези от МЛИ с 316 хил. лв.^{621; 622}

Като фактори, оказали влияние върху общото нарастване на постъпленията и най-вече на тези от числови тото игри могат да се посочат както някои решения и политики, провеждани на централно ниво, в т.ч. увеличението на единичния залог при част от игрите на Тото 2, извършено през 2018 г.⁶²³ и повишения интензитет на печалби в играта „Втори тото шанс“⁶²⁴, която предоставя възможност на участниците да спечелят лек автомобил или парични суми без допълнителен залог, така и предприети действия на регионално ниво, свързани с разширяване на външната приемателна мрежа, провеждани срещи с касиерите за подобряване на нивото на обслужване и промотиране на игрите и др.⁶²⁵

Реализираните постъпления от хазартни игри по регионални дирекции и тяхното изменение през одитирания период са представени в Графика № 10.⁶²⁶

⁶¹⁷ Одитно доказателство № 53

⁶¹⁸ Одитно доказателство № 53

⁶¹⁹ В стойността на постъпленията не са включени приходите от online залагания, както и приходите, реализирани по договори с външни контрагенти, сключени от ЦУ на ДП БСТ (т.н. централни договори), тъй като тези приходи се отчитат централизирано, а не на ниво РД.

⁶²⁰ От 110 104 хил. лв. през 2017 г. на 117 513 хил. лв. през 2018 г.

⁶²¹ От 35 824 хил. лв. през 2017 г. на 36 140 хил. лв. през 2018 г.

⁶²² Одитно доказателство № 53

⁶²³ Протокол № 77 от заседание на Управителния съвет на ДП БСТ, проведено на 16.04.2018 г.

⁶²⁴ По информация от ДП БСТ, през 2017 г. са изтеглени 35 бр. автомобили и 1 017 хил. лв. парични печалби, а през 2018 г. – 57 бр. автомобили, 3 427 хил. лв. парични печалби, както и други предметни награди на обща стойност 18 хил. лв.

⁶²⁵ Одитни доказателства № 20 (т. II, т. 2), № 60 (т. II/Справка, изх. № 01-01-59 от 21.01.2020 г.) и № 21

⁶²⁶ Одитно доказателство № 53

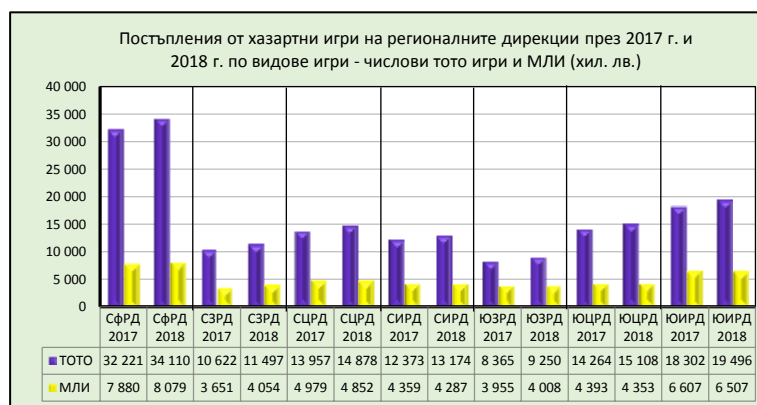
Графика № 10

През одитирания период при всички РД се наблюдава лек ръст на постъпленията от хазартни игри, като процентните увеличения при отделните дирекции са в интервала между четири и девет на сто. Постигнатите по-добри резултати през 2018 г. спрямо 2017 г. се дължат основно на нарастване на постъпленията от числови тото игри (чийто ръст варира между 5 и 11 на сто при отделните дирекции), докато при

моментната лотария резултатите са разнопосочни – три РД постигат увеличение на продажбите, а при четири е отчетен лек спад (Графика № 11).⁶²⁷

Графика № 11

Представените данни в Графика № 11 показват, че постъпленията от числови тото игри, които са традиционни за ДП БСТ имат значително по-висока стойност и относителен дял в общите постъпления на всички РД спрямо приходите от продажби на МЛИ. Наред с това в структурата на продажбите на отделните дирекции се наблюдават известни вариации, като съотношенията между

постъпления от числови тото игри и МЛИ са в диапазона от 80 към 20 на сто при Софийска РД до 70 на сто към 30 на сто при Югозападна РД.

През одитирания период най-голям относителен дял в постъпленията от числови тото игри, реализирани от РД има играта „Тото 2, 6 от 49“ (между 40 и 46 на сто при отделните дирекции), следвана от „Тото 2, 5 от 35“ (28 – 34 на сто) и „Тото 2, 6 от 42“ (10 – 14 на сто).⁶²⁸ При моментните лотарийни игри, през 2017 г. най-много приходи за реализирани от продажбата на талон „60 години спорт-тото“, а през 2018 г. от „Супер късмет“.

Структурата на продажбите на регионалните дирекции показва, че за общото увеличение на постъпленията от хазартни игри по-съществено значение имат числовите

⁶²⁷ Одитно доказателство № 53

⁶²⁸ Одитно доказателство № 20 (т. III, Справки, изх. № 01-01-1973 от 12.09.2019 г. и № 01-01-1974 от 12.09.2019 г. относно реализираните постъпления по видове игри на Тото 1 и Тото 2 през 2017 г. и 2018 г.).

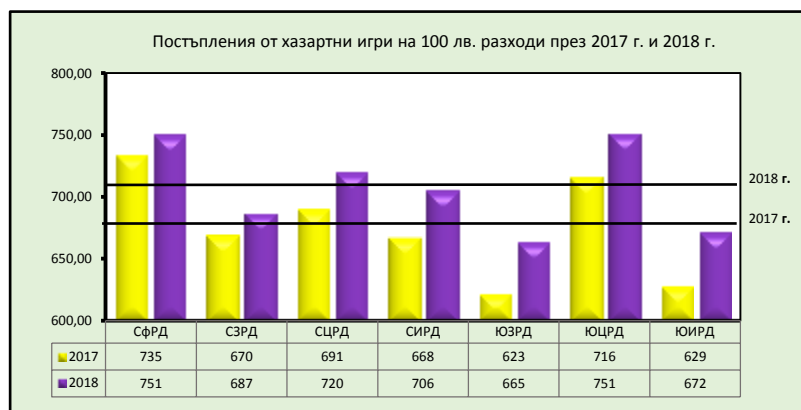
тото игри, тъй като дори при по-малки процентни увеличения на продажбите спрямо тези от МЛП биха се акумулирали по-високи приходи, измерени в абсолютна стойност.

2.2. Финансови показатели (коэффициенти), измерващи изпълнението на дейността на регионалните дирекции

Дейността на РД може да се анализира и оценява, както чрез абсолютната стойност на реализираните постъпления от хазартни игри и извършените разходи, и съответното им изменение през одитирания период, така и посредством някои финансови коефициенти (показатели), отразяващи определени съотношения и зависимости между вложени ресурси и постигнати резултати.

2.2.1. Важна информация за това доколко оптимално се използват вложените ресурси дава показателя реализирани постъпления от хазартни игри на 100 лв. разходи за издръжка⁶²⁹. Резултатите, постигнати от РД през одитирания период са представени в Графика № 12.⁶³⁰

Графика № 12

Данните в графиката показват, че през 2017 г. при осреднена стойност на показателя от 676 лв. реализирани постъпления от хазартни игри на 100 лв. разходи за издръжка, резултати под средния има при четири РД, като най-ниска е стойността на показателя в Югозападна РД – 623 лв. (или 8,50 на сто под средната) и в Югоизточна РД – 629 лв. (7,47 на сто под

средната).

През 2018 г. постъпленията от хазартни игри на всички РД се повишават спрямо предходния отчетен период, докато при разходите за издръжка резултатите са разнопосочни – при четири дирекции се наблюдава лек спад (до две на сто), а при три дирекции е отчетено леко повишение (между едно и шест на сто), като следва да се отбележи, че темпа на нарастване на постъпленията изпреварва този на разходите. В резултат на тези тенденции средната стойност на анализирания показател се повишава с близо пет на сто, като достига 707 лв. През 2018 г. стойности на показателя под средната има при четири регионални дирекции. Най-съществени разлики отново се наблюдават при Югозападна РД – 665 лв. и Югоизточна РД – 672 лв., като в сравнение с предходната година, процентното изоставане на двете дирекции спрямо средната стойност на показателя е по-малко (съответно 6,30 на сто и 5,20 на сто).

И през двете години на одитирания период най-високи стойности на показателя са постигнати в Софийска РД и Южна централна РД, като процентните превишения спрямо средните стойности са съответно 9 и 6 на сто през 2017 г. и 6 на сто през 2018 г.

При анализа на данните и на тяхното изменение през одитирания период следва да се отчете, че през 2018 г. всички РД постигат по-добри съотношения между реализирани постъпления от хазартни игри и вложени ресурси (извършени разходи за издръжка) спрямо предходния отчетен период. Най-съществен ръст на показателя (седем на сто) има при

⁶²⁹ В стойността на разходите за издръжка, които са взети при изчисляване на показателя са включени разходите по икономически елементи на регионалните дирекции, отчетени в счетоводните регистри на ДП БСТ, в т.ч.: разходи за материали, разходи за външни услуги, разходи за персонал, разходи за амортизация, други разходи.

⁶³⁰ Одитно доказателство № 53

Югоизточна РД и Югозападна РД, което от една страна показва по-голямо подобрене в степента на използване на ресурсите спрямо останалите дирекции, но от друга страна, предвид по-ниските резултати на двете дирекции, съотнесени към средните, е налице необходимост от полагане на допълнителни усилия за повишаване на ефикасността на извършваните разходи.

Резултатите от извършен факторен анализ⁶³¹ на изменението на анализирувания показател през 2018 г. спрямо 2017 г. показват, че по-добрите стойности на показателя се дължат в по-голяма степен на увеличението на постъпленията от хазартни игри (и в частност на тези от числови тото игри), отколкото на изменението на разходите за издръжка на дирекциите, независимо от това дали тези разходи намаляват или се увеличават. Важно е да се отбележи, че намалението на разходите оказва положително въздействие върху показателя и тяхното разумно и икономично извършване е от съществено значение, но за постигането на по-добра ефикасност от дейността на РД следва да се акцентира основно върху търсенето на възможности за увеличение на постъпленията от хазартни игри и най-вече на тези от числови тото игри, които са традиционни за ДП БСТ и с които предприятието е най-разпознаваемо в обществото.

През одитирания период всички регионални дирекции подобряват своята ефикасност, като постигат по-добри съотношения между реализирани постъпления и вложени ресурси (извършени разходи за издръжка). В допълнение на това следва да се отбележи, че в рамките на периода относителната разлика между най-висока и най-ниска стойност на показателя намалява с пет процентни пункта – от 18 на сто през 2017 г. на 13 на сто през 2018 г.⁶³², което показва намаляваща диспропорция между дирекциите по отношение степента на използване на влаганите в дейността ресурси.

Наред с това, неизпълнението от някои дирекции на плановете за постъпления от числови тото игри, както и превишението на разходите за издръжка спрямо планираните показват, че са необходими допълнителни усилия за увеличаване на продажбите и за по-добро управление на разходите, а от там и за постигане на по-добра ефикасност на дейността.

2.2.2. Размерът на целевия пазар, на който РД могат да осъществяват продажби на хазартните игри, организирани от ДП БСТ се формира от броя на пълнолетното население, попадащо в техния териториален обхват. В тази връзка при извършване на одита е разгледан показателят реализирани постъпления от хазартни игри, падащи се на човек от населението (20 г.+)⁶³³, живеещо на територията на съответната регионална дирекция⁶³⁴.

Резултатите, постигнати от отделните дирекции през двете години на одитирания период са представени в Графика № 13.

Графика № 13

Велико Търново и Габрово; Североизточна РД – области Варна, Добрич и Шумен; Югозападна РД – области Благоевград, Кюстендил и Перник; Южна централна РД – области Пловдив, Пазарджик и Смолян; Югоизточна РД – области Бургас, Ямбол, Сливен, Стара Загора, Хасково и Кърджали.

През 2018 г. средната стойност на реализираните постъпления от хазартни

разходи за издръжка, участващи при изчисляването на показателя. – 735 лв., а най-ниска при Югозападна РД – 623 лв. Относителната на показателя има при Софийска РД и Южна централна РД – 751 ду двете стойности е 13%. пол към 31.12.2017 г. и 31.12.2018 г. е взета от Националния е на НСИ за възрастови групи, включващи изцяло пълнолетно на показателя е взет броя на населението на и над 20 години (20+), ия. Предходната възрастова група в данните на НСИ обхваща да, които, съгласно Закона за хазарта нямат право да участват в

ативни области: Софийска РД – област София град, София област; верна централна РД – области Русе, Силистра, Разград, Търговище,

игри, падащи се на 1 човек от населението е 27 лв., което при стойност на показателя от 25 лв. през 2017 г. представлява ръст от 8 на сто.

В рамките на одитирания период всички РД подобряват своите резултати по анализирувания показател, като следва да се уточни, че това се случва при относително сходен брой на населението⁶³⁵ през двете години на периода, попадащо в териториалния обхват на съответната дирекция. В процентно отношение, най-големи ръстове през 2018 г. спрямо 2017 г. са постигнати от Северозападна РД (+11 на сто) и Югозападна РД (+9 на сто).

През двете години на одитирания период с най-малка абсолютна стойност на показателя са Южна централна РД и Югоизточна РД⁶³⁶, като в процентно отношение тези стойности са по-ниски от средните за 2017 г. и 2018 г. съответно с 14 на сто и 17 на сто. Посочените резултати, както и по-ниските ръстове на показателя при двете дирекции през 2018 г. спрямо 2017 г. – малко над 5 на сто, са индикатор за необходимостта от предприемане на допълнителни мерки за по-добро използване на пазарния потенциал в двата региона.

Значение за пазарните позиции на РД има и концентрацията на пунктове за приемане на залози на територията на съответната дирекция, която е фактор, оказващ влияние върху достъпа и възможността на пълнолетното население да участва в игрите, организирани от ДП БСТ.

В Графика № 14 е представен броя на пунктовете за приемане на залози⁶³⁷ по регионални дирекции⁶³⁸, падащи се на 10 000 човека от пълнолетното население (20 г.+).

Графика № 14

Данните в графиката показват, че при РД с най-ниска стойност на показателя реализирани постъпления от хазартни игри на човек от населението (20 г.+) – Южна централна РД и Югоизточна РД, има и по-ниска (спрямо останалите дирекции) концентрация на пунктове за приемане на залози. Наред с това, при Североизточна РД например, където концентрацията на пунктове е

сходна с тази на двете дирекции са отчетени по-високи стойности на постъпленията, падащи се на човек от населението, което показва, че по-ниската наситеност с приемателни пунктове не е единствената причина, пречатваща по-доброто използване на пазарния потенциал в съответните региони.

При РД с най-много пунктове за приемане на залози, падащи се на 10 000 човека от населението (20 г.+) – Югозападна РД и Северозападна РД, също следва да се търсят възможности за подобряване на резултатите, тъй като от дирекции с по-ниска концентрация на пунктове (като Софийска РД и Северна централна РД⁶³⁹) са постигнати по-високи стойности на разглеждания показател.

⁶³⁵ През 2018 г. спрямо 2017 г. населението на територията на всички регионални дирекции леко намалява, като в процентно изражение намаляванията са между 0 и 2 процента.

⁶³⁶ 22 лв. през 2017 г. и 23 лв. през 2018 г.

⁶³⁷ Данните за брой пунктове са към 31 декември на съответната година. Данните не включват пунктовете за продажба на контрагенти по договори, сключени от ЦУ на ДП БСТ (т.н. централни договори).

⁶³⁸ **Одитно доказателство № 20** (т. III, Справка, изх. № 01-01-1975 от 12.09.2019 г. относно броя и вида приемателни пунктове на ДП БСТ през 2017 г. и 2018 г.).

⁶³⁹ Резултатите на Северна централна РД за реализирани постъпления на човек от населението са по-добри само спрямо резултатите на Северозападна РД.

През одитирания период РД постигат подобрене на показателя реализирани постъпления от хазартни игри на човек от населението, попадащо в териториалния обхват на съответната дирекция. Наред с това, съпоставянето на постигнатите резултати с концентрацията на приемателни пунктове показва необходимост от предприемане на допълнителни мерки и действия за по-оптимално използване на пазарния потенциал по региони.

3. Разпределение и използване на приходите от дейността на ДП БСТ

3.1. Разпределение на постъпленията от хазартни игри, реализирани от ДП БСТ през одитирания период

Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“, чрез осъществяване на своята дейност, има за цел да набира парични средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта в Република България и за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища.⁶⁴⁰ За постигане на тази цел, ДП БСТ може да реализира приходи от организиране и провеждане на хазартни игри⁶⁴¹, дарения и други дейности, които подпомагат, съпътстват или допълват основния му предмет на дейност, като използването на приходите, след данъчно облагане и приспадане на разходите и изплатените печалби на участниците в игрите се утвърждава от министъра на младежта и спорта съгласувано с министъра на финансите.⁶⁴²

Постъпленията от хазартни игри, които реализира ДП БСТ се разпределят съгласно ЗХ и по схеми⁶⁴³, утвърдени от министъра на младежта и спорта, съгласувано с министъра на финансите, както следва: за изплащане на печалби на участниците в игрите – не по-малко от 50 на сто от стойността на направените залози в съответната игра⁶⁴⁴; за заплащане на държавна такса по чл. 30, ал. 3 от ЗХ – 15 на сто върху стойността на направените залози за всяка игра; за заплащане на държавна такса по чл. 30, ал. 4 от ЗХ (променлива част) – 20 на сто върху разликата между стойността на получените залози онлайн и изплатените печалби; отчисления по бюджета на ММС за подпомагане на физическото възпитание и спорта и за спортна инфраструктура в училищата – 18 на сто от постъпленията от числови тото игри и 10 на сто от продажбите на МЛИ; за издръжка и развитие на ДП БСТ – 17 на сто от постъпленията от числови тото игри и 25 на сто от продажбите на МЛИ.

В допълнение на средствата, представляващи част от постъпленията от залози, по бюджета на ММС могат да се предоставят и суми, формирани от непотърсени в срок печалби от игрите, като това се извършва след приключване на всяко тримесечие с решение на УС на предприятието, съгласувано с министъра на младежта и спорта.⁶⁴⁵ Съгласно § 9, ал. 2 от ПЗР на ЗХ⁶⁴⁶, внесените от ДП БСТ данък по ЗКПО и държавни такси по чл. 30 от ЗХ⁶⁴⁷ също подлежат на предоставяне по бюджета на ММС под формата на целева субсидия от централния бюджет.

Обобщени данни за акумулираните през одитирания период средства от дейността на ДП БСТ за подпомагане и развитие на физическото възпитание и спорта, както и за отчисленията за издръжка и развитие на предприятието са представени в следващата таблица:

⁶⁴⁰ Чл. 14, ал. 3 от ЗХ (ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.) и чл. 3 от Устройствения правилник на ДП БСТ.

⁶⁴¹ Хазартните игри, които ДП БСТ има право да организира и провежда са регламентирани в чл. 14, ал. 1 от Закона за хазарта (ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.) и чл. 4, ал. 1 от Устройствения правилник на ДП БСТ.

⁶⁴² Чл. 14, ал. 3 от Закона за хазарта (ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.) и чл. 28 от Устройствения правилник на ДП БСТ.

⁶⁴³ Одитни доказателства № 1 (т. 12) и № 39

⁶⁴⁴ Чл. 56 и чл. 59, ал. 2 от Закона за хазарта (ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.).

⁶⁴⁵ Чл. 30, ал. 4 от Устройствения правилник на ДП БСТ.

⁶⁴⁶ Ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.

⁶⁴⁷ Таксата по чл. 30, ал. 3 и променливата част от таксата по чл. 30, ал. 4 от Закона за хазарта (ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.).

Таблица № 22

№ по ред	Средства от дейността на ДП БСТ за подпомагане и развитие на физическото възпитание и спорта, и отчисления за издръжка и развитие на ДП БСТ	2018 г. (хил. лв.)	2017 г. (хил. лв.)	Общо за одитирания период
1	2	3	4	5
1.	Постъпления от числови тото игри, организирани по наземен път	118 341	111 015	229 356
2.	Постъпления от числови тото игри, организирани online	2 666	1 865	4 531
3.	Постъпления от продажба на моментни лотарийни игри (МЛИ)	36 174	35 919	72 093
4.	Обща стойност (ред 1 до ред 3 вкл.)	157 181	148 799	305 980
5.	Отчисления към ММС от числови тото игри, организирани по наземен път	21 301	19 983	41 284
6.	Отчисления към ММС от online числови тото игри	480	336	816
7.	Отчисления към ММС от продажба на МЛИ	3 617	3 592	7 209
8.	Средства от непотърсени в срок печалби ⁶⁴⁸	1 560	1 651	3 211
9.	Обща стойност (ред 5 до ред 8 вкл.)⁶⁴⁹	26 958	25 562	52 520
10.	Внесен данък по ЗКПО	91	77	168
11.	Внесени такси по чл. 30, ал. 3 от ЗХ	23 177	22 040	45 217
12.	Внесени такси по чл. 30, ал. 4 от ЗХ (променлива част)	308	221	529
13.	Обща стойност (ред 10 до ред 12 вкл.)⁶⁵⁰	23 576	22 261	45 837
14.	ОБЩА СТОЙНОСТ (ред 9 + ред 13)	50 534	47 823	98 357
15.	Отчисления за издръжка и развитие на ДП БСТ от постъпленията от числови тото игри	20 571	19 190	39 761
16.	Отчисления за издръжка и развитие на ДП БСТ от продажбата на МЛИ	9 043	8 980	18 023
17.	Други приходи, реализирани от ДП БСТ ⁶⁵¹	2 936	2 280	5 216
<i>Източници: Годишен финансов отчет и доклад за дейността на ДП БСТ за 2018 г. Справки за получени приходи от ДП БСТ от държавни такси по чл. 30, ал. 3 и ал. 4 от ЗХ, предоставени от ДКХ.</i>				

През 2018 г. постъпленията от хазартни игри, реализирани от ДП БСТ са в размер на 157 181 хил. лв., което при стойност на постъпленията от 148 799 хил. лв. през 2017 г. представлява увеличение с 5,63 на сто или 8 382 хил. лв. В резултат на това, средствата, предоставени от ДП БСТ по бюджета на ММС се увеличават с 1 396 хил. лв., което в процентно изражение представлява ръст от 5,46 на сто. Предвид по-голямата стойност на набраните залози през 2018 г. спрямо 2017 г., размерът на внесените държавни такси по ЗХ също нараства, в резултат на което е постигнато общо увеличение на средствата с източник ДП БСТ за подпомагане и развитие на спорта с 5,67 на сто или 2 711 хил. лв.

След като съответните средства се предоставят по бюджета на ММС (било то пряко от ДП БСТ или чрез централния бюджет), тяхното последващо използване и разпределение се определя от министъра на младежта и спорта, който е централен едноличен орган на

⁶⁴⁸ През одитирания период средствата от непотърсени печалби са предоставени по бюджета на ММС, с изключение на две суми – 100 000 лв. от 2017 г. и 250 000 лв. от 2018 г., които са предоставени от ДП БСТ за спонсориране на спортни мероприятия след одобрение от министъра на младежта и спорта.

⁶⁴⁹ Средствата се предоставят пряко от ДП БСТ по бюджета на Министерството на младежта и спорта.

⁶⁵⁰ Съгласно § 9, ал. 2 от ПЗР на Закона за хазарта (ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.), средствата от данъци и такси, внесени от ДП БСТ следва да се предоставят по бюджета на ММС като целева субсидия от централния бюджет. Фактическото предоставяне на средствата не е обект на проверка, тъй като касае бюджетни взаимоотношения между институции, които са извън одитираната организация и не попадат в обхвата на одита.

⁶⁵¹ Приходи от: наеми; социална дейност; преценка на инвестиционни имоти; дисконтиране на задължения към участници; отписани задължения и др.

изпълнителната власт, в чиито компетенции е разработването, организацията, координацията и контрола по осъществяването на държавната политика в областта на младежта и спорта⁶⁵².

Законът за хазарта⁶⁵³ предвижда приходите от дейността на ДП БСТ да се използват в две основни направления – за подпомагане на физическото възпитание и спорта в Република България, и за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища. Средствата за спортна инфраструктура в училищата следва да се предоставят от министъра на младежта и спорта, съобразно финансовите възможности, на база годишна програма, предложена от министъра на образованието и науката, и по условия и ред определени с наредба^{654 655}. По информация от ММС, средствата, получени от ДП БСТ през одитирания период са предоставени за нуждите на физическото възпитание и спорта⁶⁵⁶, т.е. по първото от двете възможни направления, съгласно ЗХ. През 2017 г. и 2018 г. не са утвърждавани годишни програми по чл. 14, ал. 4 от ЗХ и съответно не са предоставяни средства за изграждане, ремонт, реконструкция и обновяване на спортни обекти и/или съоръжения в училищата.⁶⁵⁷ При извършване на одита⁶⁵⁸ не е установено и наличието на наредба, издадена от министъра на младежта и спорта на основание чл. 14, ал. 5 от ЗХ, при условията и по реда на която да се предоставя и отчита финансирането на спортна инфраструктура в държавните и общински училища⁶⁵⁹. Цитираните обстоятелства не кореспондират с една от основните цели, заложи в Националната програма за развитие на физическото възпитание и спорта 2018 г. – 2020 г.⁶⁶⁰, а именно развитие на детско-юношеския спорт и двигателната активност и спорта в системата на предучилищното, училищното и висшето образование. В Националната програма е посочено, че над половината от училищата в страната не могат да задоволят потребностите за провеждане на учебните часове по физическо възпитание и спорт и изпитват затруднения при реализиране на спортните дейности. По данни на Националния статистически институт, цитирани в документа, отнасящи се за учебната 2017 г. – 2018 г., от общо 2 591 училища на територията на страната, едва 697 разполагат с физкултурен салон с минимална площ 800 кв. м., каквито са нормативно определените стандарти. Помещенията за спорт в останалите училища не отговарят на стандартите, а 478 училища са без помещения за спорт. Аргументи за необходимостта от подобряване на спортната инфраструктура в училищата могат да се изведат и от Методологията за приоритизиране на обектите на образователната инфраструктура на територията на Република България, утвърдена от министъра на образованието и науката, където модернизацията на спортната база (в т.ч. оборудване и обзавеждане) е посочена като водещ приоритет (след необходимостта от подобряване на

⁶⁵² Чл. 8, ал. 1 от Закона за физическото възпитание и спорта (Отм., ДВ, бр. 86 от 18.10.2018 г., в сила от 18.01.2019 г.); Чл. 8 от Закона за физическото възпитание и спорта (Обн., ДВ, бр. 86 от 18.10.2018 г., в сила от 18.01.2019 г.); Чл. 3 от Устройствения правилник на Министерството на младежта и спорта (Приет с ПМС № 142 от 08.07.2013 г., обн., ДВ, бр. 62 от 12.07.2013 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 8 от 25.01.2019 г.). Виж и § 15, ал. 2 от ПЗР на Закона за публичните финанси (Обн., ДВ, бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 01.01.2014 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 91 от 14.11.2017 г.).

⁶⁵³ Чл. 14, ал. 3 от Закона за хазарта (ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.).

⁶⁵⁴ Съгласно чл. 14, ал. 5 от Закона за хазарта (ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.), наредбата се издава от министъра на младежта и спорта, след съгласуване с министъра на образованието и науката и министъра на финансите.

⁶⁵⁵ Чл. 14, ал. 3 – ал. 5 от Закона за хазарта (ред., ДВ, бр. 42 от 2019 г.).

⁶⁵⁶ Одитно доказателство № 33 (т. 5.1).

⁶⁵⁷ Одитно доказателство № 33 (т. 5.2).

⁶⁵⁸ При извършена проверка на публични източници, съдържащи правна информация: Държавен вестник (<https://dv.parliament.bg/DVWeb/searchDV.faces>); Официална интернет страница на Министерството на младежта и спорта, секция „Документи“ (<http://mpes.government.bg/Pages/Documents/Regulations/>); Правен портал APIS (<https://web.apis.bg/>).

⁶⁵⁹ Одитно доказателство № 61

⁶⁶⁰ Националната програма за развитие на физическото възпитание и спорта 2018 – 2020 г. е приета с Решение № 953 от 28.12.2018 г. на Министерския съвет, като една от основните цели, заложи в Програмата е развитие на детско-юношеския спорт и двигателната активност и спорта в системата на предучилищното, училищното и висшето образование. В предходно действащата програма, обхващаща периода 2013 – 2016 г., подобряването на двигателната активност и спорт в образователната система също е изведено като основен приоритет (<http://mpes.government.bg/Pages/Documents/Strategies/default.aspx>).

материално техническата база и повишаване на енергийната ефективност) в индикативното разпределение на средствата за развитие на образователната инфраструктура по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020 г.⁶⁶¹.

Доколкото целта на ДП БСТ е да набира финансови средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта и за подобряване на спортната инфраструктура в училищата, и съответно да ги предоставя на ММС, следва да се отбележи, че през одитирания период абсолютната стойност на финансовите средства, които са осигурени от предприятието по бюджета на министерството се увеличава. Наред с това, по отношение на последващото разпределение на тези средства, което се извършва от министъра на младежта и спорта е налице необходимост от постигане на по-добра ефективност и ефикасност. Неизползването на нормативно регламентираната в ЗХ възможност за подобряване на условията за спортуване и физическа активност на учениците, от една страна не осигурява условия за максимизиране на резултатите (ефектите) от използването на средствата, осигурени от ДП БСТ, а от друга страна не способства за постигането в по-голяма степен на една от основните цели, заложили в Националната програма за развитие на физическото възпитание и спорта 2018 – 2020 г., а именно развитие на детско-юношеския спорт и двигателната активност и спорта в системата на предучилищното, училищното и висшето образование.

В допълнение на данните за състоянието на спортната инфраструктура в училищата, в следващото каре са представени резултати от доклад на Eurobarometer от м. декември 2017 г., изготвен след извършено проучване на общественото мнение, относно ангажираността със спорт и физическа активност на гражданите в 28-те държави членки на Европейския съюз (ЕС).⁶⁶² Въпреки, че проучването не е фокусирано върху детско-юношеския спорт и спортна инфраструктура, данните в доклада за България, сравнени със средните нива за ЕС, са показателни за това доколко българските граждани спортуват и/или се занимават с други физически активности⁶⁶³.

Спорт и физическа активност в държавите членки на Европейския съюз

Съгласно публикуваните данни от извършеното проучване на Eurobarometer, 68 на сто от българските граждани не спортуват, 15 на сто спортуват рядко, а 14 на сто се занимават със спорт с известна регулярност. За сравнение, средните стойности за ЕС по същите показатели са съответно 46 на сто, 14 на сто и 33 на сто.

По отношение практикуването на други физически активности данните са сходни и показват, че 45 на сто от българите не се занимават с такива дейности (при 35 на сто средно за ЕС), 26 на сто го правят рядко (при 21 на сто средно за ЕС), а 20 на сто с известна регулярност (при 30 на сто средно за ЕС).

Немалки разлики между България и средните за ЕС нива са налице и при отделните възрастови групи, включени в изследването. Например, при най-младата възрастова група (15 – 24 години), 34 на сто от мъжете и 59 на сто от жените в България не спортуват, при средни нива за ЕС от 29 на сто при мъжете и 47 на сто при жените.

⁶⁶¹ Методология за приоритизиране на обектите на образователната инфраструктура на територията на Република България, актуализация 2018 г. (<https://www.mon.bg/bg/932>).

⁶⁶² Проучването е възложено от Европейската комисия, Генерална дирекция „Образование, младеж, спорт и култура“. Информацията е достъпна на интернет страницата на Европейската комисия на адрес:

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2164>.

⁶⁶³ Например: каране на велосипед от едно място до друго; танци; градинарство и др.

Въпреки, че не е сред основните причини, 5 на сто българските граждани посочват липсата на подходяща и достъпна спортна инфраструктура в близост до мястото, където живеят, като фактор, който пречатства редовното практикуване на спорт и/или други физически активности. За сравнение този процент е с 2/3 или близо 67 на сто по-голям от средния за ЕС – 3 на сто.

3.2. Предоставени средства от Управителния съвет на ДП БСТ за спонсорства и дарения

През одитирания период, на база постъпили в ДП БСТ искания от физически и юридически лица с нестопанска цел и след решения на Управителния съвет на предприятието са сключени договори за предоставяне на спонсорства и дарения, както следва⁶⁶⁴:

Таблица № 23

Предоставени средства	2018 г. (лева)	2017 г. (лева)	Обща стойност (лева)	Разлика в % (2018 г. / 2017 г.)
1	2	3	4	5
Дарения	68 700	307 700	376 400	- 78.00%
Спонсорства	766 000	688 400	1 454 400	+ 13.08%
Обща стойност:	834 700	996 100	1 830 800	- 16.20%
<i>Източник: ДП БСТ</i>				

Даренията и спонсорствата са извършени за сметка на разходите за издръжка на ДП БСТ с изключение на две суми в общ размер на 350 хил. лв., предоставени на спортни федерации, които са осигурени от стойността на непотърсените в срок печалби от игрите, след одобрение на министъра на младежта и спорта^{665 666}.

Основна част от предоставените дарения са за финансиране на различни спортни мероприятия, инициативи и турнири за деца и младежи, организирани от спортни клубове или общини.⁶⁶⁷

Средствата за спонсорства са отпуснати на: спортни федерации; спортисти и треньори, занимаващи се със спорт за високи постижения, отличени в инициативата „Нощта на шампионите“⁶⁶⁸; спортни клубове и други сдружения. Структурата на предоставените спонсорства през 2017 г. и 2018 г. е представена Графика № 15.⁶⁶⁹

Графика № 15

⁶⁶⁴ Одитни доказателства № 5 (т. 3) и № 9 (т. 8 и т. 9).

⁶⁶⁵ Виж чл. 30, ал. 4 от Устройствения правилник на ДП БСТ.

⁶⁶⁶ Одитно доказателство № 59

⁶⁶⁷ Одитно доказателство № 5 (т. 3 и т. 4).

⁶⁶⁸ Събитието „Нощта на шампионите“ се провежда ежегодно по инициатива на ДП БСТ, като на него се отличават спортисти и треньори, занимаващи се с професионален спорт. Предложенията за това, кои спортисти и треньори да бъдат наградени, са на ММС.

⁶⁶⁹ Одитно доказателство № 46

Като водещ мотив за взетите решения, от ръководството на ДП БСТ посочват разбирането, което имат по отношение целта на предприятието, а именно да подпомага физическото възпитание и спорта в България, което подпомагане на такава обществено значима дейност е и основен принцип на отговорно социално поведение на хазартен оператор, с оглед утвърдените в тази връзка добри международни практики^{670 671}.

В решенията на УС на ДП БСТ, с които са одобрени направените дарения и спонсорства е посочено, че средствата се предоставят на основание чл. 16, ал. 7 от УП на ДП БСТ⁶⁷² и във връзка с общата разпоредба на чл. 10, ал. 3 от ЗХ⁶⁷³, в която е регламентирано, че организаторите на хазартни игри, получили лиценз по реда на закона, имат право да спонсорираат мероприятия, подпомагащи спорта, културата, здравеопазването, образованието и социалното дело.⁶⁷⁴ Наред с общите изисквания и правила, относими към всички хазартни оператори, в чл. 14 от ЗХ⁶⁷⁵ са регламентираны и специални разпоредби, които са относими само към дейността на ДП БСТ. В ал. 3 на чл. 14 изрично е посочено, че използването на приходите от дейността на предприятието след данъчно облагане и приспадане на разходите и изплатените печалби се утвърждава от министъра на младежта и спорта съгласувано с министъра на финансите. Цитираната специална разпоредба не предвижда хипотеза УС самостоятелно да взема решения за финансиране от приходите на предприятието на спортни дейности, без това да е одобрено от (съгласувано с) министъра на младежта и спорта. Аргументи за това могат да се изведат както от целта⁶⁷⁶, за която е създадено държавното предприятие, а именно да набира средства за подпомагане на спорта, чието последващо използване обаче се определя от ресорния министър, така и от липсата в УП на ДП БСТ⁶⁷⁷ на правомощие на УС пряко да финансира спортни мероприятия и/или спортисти.

Дори в хипотезата, че предоставените средства за финансиране на спортни мероприятия и инициативи представляват разходи за издръжка и развитие на ДП БСТ, чието извършване е в рамките на компетентност на управителните органи на предприятието и цели популяризиране на неговата мисия и дейност, и повишаване на обществения му престиж, то това следва да е съобразено с приложимите изисквания на ЗФУКПС, където е регламентирано, че публичните средства трябва да управляват и разходват законосъобразно, прозрачно и при спазване на принципа за добро финансово управление, т.е. по икономичен, ефикасен и ефективен начин⁶⁷⁸. В този контекст, при извършване на одита са направени следните констатации и оценки:

3.2.1. Средствата за спонсорства и дарения са одобрени без в предприятието да са приети правила или друг документ, с които да са регламентираны условия, ред и начин за извършването на такъв тип разходи, включително критерии, които да се прилагат при избора на спортни мероприятия и инициативи, които да бъдат финансирани, което не осигурява

⁶⁷⁰ По информация на ДП БСТ, предприятието е член на Световната лотарийна асоциация и на Европейската лотарийна организация и като такъв следва принципите на предлагане на социално-отговорен хазарт, които именно го различават от други хазартни оператори на пазара, които нямат такъв секторен подход (<https://www.world-lotteries.org/services/responsible-gaming/framework?id=2040⟨> <https://www.european-lotteries.org/european-gaming-standards/>).

⁶⁷¹ **Одитно доказателство № 59**

⁶⁷² В разпоредбата на чл. 16, т. 7 от Устройствения правилник на ДП БСТ е регламентирано, че УС осъществява контрол върху дейността на изпълнителния директор и на държавното предприятие, включително за законосъобразното и целево разходване на средствата на предприятието.

⁶⁷³ Редакция., ДВ, бр. 42 от 2019 г.

⁶⁷⁴ **Одитни доказателства № 5 (т. 4) и № 46**

⁶⁷⁵ Редакция., ДВ, бр. 42 от 2019 г.

⁶⁷⁶ Виж чл. 3 от Устройствения правилник на ДП БСТ.

⁶⁷⁷ Правомощията на Управителния съвет на предприятието на регламентираны в чл. 16 от Устройствения правилник на ДП БСТ.

⁶⁷⁸ ДП БСТ е организация от публичния сектор по смисъла на чл. 2, ал. 2, т. 7 от Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор. Съгласно § 1 от ДР на същия закон, публични средства са всички средства, които се събират, получават, съхраняват, разпределят и разходват от организациите в публичния сектор.

необходимата прозрачност и обективност на процеса.⁶⁷⁹ Няма данни за проведени обсъждания дали предоставянето на средствата на съответните лица кореспондира с целите и приоритетите на държавната политика в областта на спорта, провеждана от министъра на младежта и спорта. По информация от ДП БСТ, на заседанията на УС, на които са вземани решения за предоставяне на средствата, преди да се стигне до окончателно произнасяне по съответно искане, са обсъждани дейността на искателя и неговия принос към спортната дейност в страната, както и конкретното мероприятие, за което се иска финансиране.⁶⁸⁰

Преди сключването на договорите за спонсорства и дарения не е осъществен предварителен контрол за законосъобразност, с което не е осигурена увереност на ръководството, че взетите решения са в съответствие с приложимите нормативни изисквания и са финансово осигурени.⁶⁸¹

3.2.2. През одитирания период разходите за спонсорства и дарения са одобрени от УС, без предприятието да има финансова възможност за това⁶⁸², което не кореспондира с принципа за икономичност при разходването на публични средства и оказва негативен ефект върху финансовия резултат на предприятието.⁶⁸³

3.2.3. По отношение на ефективността и ефикасността на разходите за спонсорства, също не са налице достатъчно аргументи. Съгласно дефиницията за спонсорство, посочена в действащия през одитирания период ЗФВС (отм.)⁶⁸⁴, целта на предоставеното финансиране е да се съдейства за популяризиране на името, марката и обществения престиж на спонсора. В сключените договори за спонсорства са регламентирани задължения на получателите на средства да популяризират дейността, името и марката на предприятието, неговата роля за подпомагане на спорта и др., които задължения обаче, в преобладаващата част от договорите, са поставени под условие – да се извършват при възможност. Наличието на такава хипотеза не е в интерес на спонсора (ДП БСТ) и не осигурява увереност, че целта, за която се предоставят средствата ще бъде постигната, като при неизпълнение на определени задължения от страна на спонсорираното лице, възможността на предприятието да осъществи ефективен контрол и да търси отговорност от получателя на средствата се затруднява значително.

При извършване на одита е установено, че от спонсорираните лица са предприети действия за популяризиране на ДП БСТ (логото и името на предприятието са поставени на рекламни пана в залите и на състезателните трасета за провеждане на спортните мероприятия, на информационни материали за събитията, в прессъобщения и на интернет страниците на някои от получателите на средства, на спортни екипи и др.), като в преобладаваща част от договорите задълженията не са изпълнени в пълен обем.⁶⁸⁵

В три от договорите за спонсорства⁶⁸⁶ е предвидено при провеждане на съответните спортни мероприятия, получателите на средствата да осигурят условия за продажба на удостоверителни знаци за участие в игрите на ДП БСТ. По информация от предприятието на 13 събития, организирани от спонсорираните лица е извършвана продажба на МЛИ, като общо реализираните приходи са малко над 8 хил. лв.⁶⁸⁷ – стойност, която не осигурява

⁶⁷⁹ Одитно доказателство № 13 (т. 8).

⁶⁸⁰ Одитно доказателство № 59

⁶⁸¹ Одитно доказателство № 59

⁶⁸² Основен източник за финансиране на дейността на ДП БСТ, т.е. за издръжка и развитие на предприятието са отчисленията в размер 17 на сто от реализираните постъпления от хазартни игри. През одитирания период, частта от постъпленията, която е за издръжка и развитие на ДП БСТ е в размер на 29 614 хил. лв. за 2018 г. и 28 170 хил. лв. за 2017 г. През периода са отчетени и други приходи в размер на 2 936 хил. лв. за 2018 г. и 2 280 хил. лв. за 2017 г. За сравнение, разходите по икономически елементи на ДП БСТ, без тези за изплащане на печалби на участниците в игрите, са в размер на 39 670 хил. лв. през 2018 г. и 39 518 хил. лв. през 2017 г.

⁶⁸³ Одитно доказателство № 2 (т. 14.2/т. 14.2.10 и т. 14.2.13).

⁶⁸⁴ § 1, т. 19 от Допълнителните разпоредби на Закона за физическото възпитание и спорта (отм.).

⁶⁸⁵ Одитно доказателство № 46

⁶⁸⁶ Договор № 50 от 04.03.2017 г.; Договор № 10 от 23.01.2018 г.; Договор № 97 от 20.07.2018 г.

⁶⁸⁷ Одитно доказателство № 62

аргументи, че този начин за разширяване на продажбите е достатъчно ефективен и допринася за съществено увеличение на постъпленията на предприятието.

Събитието „Нощта на шампионите“ се провежда ежегодно по инициатива на ДП БСТ, като на него се отличават спортисти и треньори, занимаващи се с професионален спорт. Предложенията за това, кои лица и отбори да бъдат отличени, са на ММС, а финансовият ресурс се осигурява от бюджета на ДП БСТ. При извършване на одита е установено, че на проведените церемонии и в прессъобщенията за тях е обявено, че средствата за отличените спортисти и треньори са осигурени от ДП БСТ⁶⁸⁸, но в предприятието не са налице доказателства за изпълнение на индивидуалните договорни задължения от страна на спонсорираните лица. Като причина за това от ръководството изтъкват, че средствата са предоставени на лица, определени от ММС (а не по искане на самите лица) и имат характер на „награда“ за достигнати високи спортни постижения, поради което не би било уместно да се изисква предоставяне на обратна информация за предприети от тях действия по популяризиране на мисията и дейността на ДП БСТ.⁶⁸⁹

Въпреки предприетите действия за популяризиране на името, марката и дейността на ДП БСТ по част от договорите за спонсорства, наличието на клаузи за реализиране при възможност на договорните ангажименти от страна на спонсорираните лица и частичното изпълнение на договорни задължения, не дават основания за изразяване на увереност, че извършените разходи са достатъчно ефективни и ефикасни, т.е. че целта от предоставянето на спонсорствата е постигната в пълна степен и, че това е допринесло за увеличението на постъпленията и продажбите на предприятието, а от там и на средствата за подпомагане на спорта.

3.2.4. Оценката за ефективност и ефикасност на предоставените дарения⁶⁹⁰ следва да се разглежда в различен контекст спрямо спонсорствата, предвид това, че дарените средства са предоставят безвъзмездно⁶⁹¹, като в случай, че дарението се дава с конкретна цел и/или условие⁶⁹², получателя на средствата следва да се съобрази с волята на дарителя.

През одитирания период от надарените лица са издадени сертификати/актове за дарение, удостоверяващи получаването на съответната сума. От предприятието не е осъществяван цялостен контрол относно целевото използване на дарените средства, като само по част от договорите е получена обратна информация за направлението, по което са разходвани предоставените суми. По отношение на дарените средства на общини и училища, аргументите на предприятието да не изисква конкретни данни за тяхното използване са свързани с това, че даренията са за реализиране на обществени спортни събития, обявени предварително и организирани от публична институция, която от една страна е обект на външен финансов контрол, а от друга, предвид публичния характер на съответните събития, подлежи и на обществен контрол.⁶⁹³

3.2.5. През одитирания период не е осигурена необходимата публичност на решенията за предоставяне на средства за спонсорства и дарения, чрез публикуване на информация на

⁶⁸⁸ Информация за проведените събития е публикувана на интернет страниците на ДП БСТ и ММС, както и в други новинарски и спортни сайтове и медии.

⁶⁸⁹ Одитни доказателства № 46 и № 59

⁶⁹⁰ В нормативната уредба, приложима към организациите от публичния сектор липсва изрична забрана за предоставяне на дарения, като предвид публичния характер на средствата, управлявани от тези организации, това не следва да се възприема като присъщ (обичаен) разход, а по-скоро като изключение. Наред с това, извършването на всякакъв вид разходи от организациите от публичния сектор трябва да е съобразено с изискванията на ЗФУКПС за законосъобразност, прозрачност и спазване на принципа за добро финансово управление (икономичност, ефективност и ефикасност) при разходването на публични средства.

⁶⁹¹ Чл. 225 от Закона за задълженията и договорите.

⁶⁹² Разпоредбата на чл. 226 ал. 3 от Закона за задълженията и договорите изрично предвижда възможност да бъде сключен договор за дарение с тежест. Уговорката за нещо, което надареният трябва да даде или направи, но не като насрещна престация, представлява дарение с тежест (Решение № 492/22.01.2013 г. по дело № 214/2012 на ВКС, ГК, I г.о.).

⁶⁹³ Одитно доказателство № 59

официалната интернет страница на ДП БСТ⁶⁹⁴, вкл. за изпълнението на договорните ангажименти от страна на финансираните лица, с което не е използвана възможността за по-широко популяризиране на предприятието и на неговия принос за провеждане на съответните спортни събития и инициативи.

През одитирания период разходите за спонсорства и дарения са извършени без предприятието да има финансова възможност за това, като не са налице и достатъчно аргументи, че увеличението през периода на постъпленията от игрите, а от там и на средствата за подпомагане на спорта е повлияно от предоставянето на тези средства и изпълнените в резултат на това действия по популяризиране на мисията и дейността на предприятието.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на резултатите от извършения одит на ДП БСТ за периода от 01.01.2017 г. до 31.12.2018 г., представени в одитния доклад, и събраните одитни доказателства, са направени следните заключения:

1. Действащата през одитирания период нормативна и стратегическа рамка не осигурява в достатъчна степен ефективното и ефикасно набиране на средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта, и за спортна инфраструктура в държавните и общинските училища.

1.1. Съществуващите нормативни ограничения (основно свързани с прилагането на правилата за провеждане на обществени поръчки и с ограничаване видовете хазартни игри, които са допустими за организиране) са обективно обусловени от статута, който ДП БСТ има като организация от публичния сектор и пораждаат необходимостта държавният хазартен оператор да съобразява и акцентира на специфичната си нетърговска мисия при организирането на хазартните игри.

Идентифицираните пропуски в правната рамка и слабостите при нейното прилагане (по отношение на заплащането на държавни такси по ЗХ, спазването на забраната за пряка реклама на хазарта, схемата за разпределяне на постъпленията и липсата на ред за разнообразяване на предназначението на средствата) влияят неблагоприятно на пазарните позиции на предприятието, респективно на възможностите му за ефективно и ефикасно осигуряване на средства за развитие на спорта, а в по-широк контекст и за култура, здравеопазване, образование и социално дело.

1.2. Липсата на достатъчно адекватна организация на стратегическото и годишното планиране в предприятието възпрепятства своевременното определяне на подходящи и синхронизирани цели и дейности, адресиращи предизвикателствата на конкурентната среда.

1.3. През одитирания период не са създадени условия за стабилно финансово състояние на ДП БСТ. Механизмът за изготвяне на бюджетната рамка на ДП БСТ не е адекватен и изготвяните средносрочни бюджетни прогнози и годишни финансови планове на предприятието не са реалистични. Финансовото състояние на ДП БСТ е нестабилно и с трайна тенденция към влошаване и задълбочаване на финансовите проблеми, което поражда рискове за ефективното и ефикасно изпълнение на дейността на предприятието. Размерът на вноските за спорт към ММС, съгласно ЗХ и УП, е значително по-висок от оставащата печалба след данъци. Вследствие на това, предприятието отчита постоянни загуби, които нарушават финансовата му стабилност.

1.4. В ДП БСТ не са осъществени мониторинг и отчитане на изпълнението на стратегическите и годишните цели, поради липса на правила и процедури в тази връзка. През

⁶⁹⁴ Като изключение от това може да се посочи инициативата „Нощта на шампионите“, информация за която и публикувана на интернет страниците на ДП БСТ и ММС, както и в други новинарски и спортни сайтове и медии.

одитирания период годишните цели на предприятието са изпълнени частично, а стратегическите цели на предприятието не са изпълнени.

2. Предприемани са действия за осигуряване на достатъчни ресурси за изпълнение на дейността на ДП БСТ през периода 2017 г. – 2018 г.

2.1. Извършено е адекватно реструктуриране на собствената приемателна мрежа на предприятието, на базата на задълбочени анализи и обективни критерии, в резултат на което са намалели разходите за издръжка на тотопунктовете.

2.2. Планирането и подготовката на процедурите за обществени поръчки са подходящи, предвид формулираните адекватни условия и параметри за провеждане на процедурите.

Разработването и внедряване на функционалност в ЦКС (за продажба на нехазартни продукти), която не се използва, индикира неикономично и неефикасно разходване на публични средства (в контекста на неизползван ресурс и неотразяващ спецификата на дейността).

Договорът за предоставяне на програмно време и осигуряване на телевизионно време, сключен с една от водещите частни телевизии е със заложили финансови и други параметри, за които няма увереност, че са изгодни за предприятието, респективно, че значителните разходи по договора (в сравнение с разходите за издръжка) не надхвърлят ползите за предприятието (като увеличени постъпления, в резултат на изпълнението на договора).

2.3. Въведената в ДП БСТ повременно-сделна система на заплащане на труда на касиер-приемчиците е неприложима в предприятието, тъй като специфичният характер на тяхната работа, а именно набиране на залози и продажба на МЛИ и постигането на определен резултат от постъпления, зависи не само от субективното им поведение (умения, опит, квалификации, способности и др.), но и от обективни фактори, независещи от тях.

Прилаганата в ДП БСТ система за допълнителни трудови възнаграждения за реализирани надпланови постъпления е адекватна, тъй като мотивира служителите за по-добра и по-качествена работа. От друга страна, липсата на писмени вътрешни правила и процедури, в т.ч. и критерии за определяне на индивидуалните годишни планове на касиер-приемчиците, поражда риск от необективно определяне на индивидуалните годишни и месечни планове на касиер-приемчиците и респективно на размера на изплащаните допълнителни трудови възнаграждения за реализирани надпланови постъпления.

2.4. Въпреки, че са предприети действия, свързани с обезпечаване сигурността на информацията, не са създадени достатъчни условия за ефективно и последователно прилагане на Политиката по информационна сигурност на ДП БСТ, предвид и неприключилия процес по сертифициране по стандарт ISO/IEC 27001:2013 (или еквивалентен сертификат).

3. Дейностите по организиране на хазартни игри не са достатъчно ефективни и ефикасни.

3.1. Организираните МЛИ от предприятието следват сходен модел с този на неговите пазарни конкуренти като наименование на игрите, визуален изглед на талоните и акцент при популяризирането им върху потенциалните печалби за участниците. Силните страни на предприятието, през призмата на нормативно определеното му предназначение, не са използвани в пълна степен, с цел разработване на нови игри с по-голям пазарен потенциал от тези на конкурентите на предприятието. В резултат, предлаганите МЛИ от ДП БСТ не са свързани конкретно с благородната кауза на предприятието, не са категорично разпознаваеми на пазара и са взаимозаменяеми с игрите на други оператори.

Важно е да се отбележи, че начинът и формата на промотиране и реклама на хазартните игри, приемливи за частни организатори, са обективно неподходящи за държавното предприятие, което е публично правна организация. Създаването на

привилегирован (монополен) статут не променя необходимостта от поддържането на приемлив за обществото имидж на ДП БСТ. Едновременно с това, с приетите изменения и допълнения на ЗХ (обн., ДВ, бр. 14 от 18.02.2020 г.) нарастват очакванията към резултатите от дейността на предприятието по отношение на увеличаване на размера на постъпленията от хазартни игри (при съпоставяне с тези на частните организатори на хазартни игри до м. февруари 2020 г.) и респективно за осигуряване на ръст на отчисленията към държавния бюджет. От тази гледна точка, мотивирането на участниците в лотарийните игри със съпричастност към конкретните каузи (предназначение) на събраните постъпления остава съществено и актуално.

3.2. Постигнато е увеличение на постъпленията през втората година на одитирания период спрямо първата, което основно се дължи на направеното увеличение на единичния залог за една комбинация, като не е налице увереност, че другите предприети мерки (основно свързани с предоставяне на допълнителни парични и предметни награди, промоционални събития и др.) са допринесли за съществено увеличение на постъпленията. Не е обърнато достатъчно внимание на повишаващия се интерес към внедряване на мобилно приложение на игрите на тотализатора. В тази връзка може да се използва възможността за подходящо като размер увеличение на залога, което в същото време да бъде правилно обосновано и аргументирано, така че да не бъде предизвикан евентуален отлив на участници.

3.3. Не се изисква от ДП БСТ и не се получава обратна информация от ММС, относно разпределението и предназначението на изразходваните средства, акумулирани от ДП БСТ, която да даде нагледна представа за конкретните ползи от събраните приходи при промотирането на игрите.

3.4. Предвид неравнопоставеността на държавния хазартен оператор спрямо останалите хазартни оператори през одитирания период, предприетите действия по промотиране на игрите от страна на ДП БСТ, особено по отношение ЧЛИ, могат да бъдат определени като ефективни, въпреки, че предприятието не е пазарен лидер при организирането на хазартни игри в лека форма.

4. Набирането и разпределянето на средствата за подпомагане на физическото възпитание и спорта не е достатъчно ефективно и ефикасно.

4.1. През одитирания период са създадени условия за осъществяване на ефективен и последователен контрол при провеждане на тиражите и изплащането на печалбите от игрите на ДП БСТ. При изпълнението на отделните дейности и етапи на процеса са въведени подходящи контролни механизми и процедури за защита, като реда и начина за тяхното прилагане, последователност и взаимовръзка, включително отговорните за изпълнението им лица и/или звена са регламентирани с вътрешни правила и процедури, утвърдени от ръководството на предприятието. Тегленето на тиражите в присъствието на контролна комисия и тяхното излъчване на живо в ефир на национална телевизия осигуряват допълнителна прозрачност на действията по определяне на печелившите числови комбинации.

Статутът, който има ДП БСТ на организация от публичния сектор и произтичащите от това задължения на ръководството по ЗФУКПС, от една страна ограничават неговата конкурентоспособност, но от друга са условия, които предпоставят осигуряване на по-голяма прозрачност, проследимост и ефективен контрол при осъществяване на хазартната дейност на предприятието спрямо частноправните му конкуренти. Това създава условия за укрепване и повишаване на общественото доверие към дейността на предприятието, за разширяване на пазарния му дял, а от там и за увеличение на постъпленията от хазартни игри и за осигуряване на повече средства за подпомагане и развитие на българския спорт и спортна инфраструктура.

4.2. През одитирания период се наблюдава подобрене в дейността на регионалните дирекции на ДП БСТ, което се изразява основно в увеличение на продажбите на хазартни игри (най-вече на тези от числови тото игри), измерени в абсолютна стойност и в постигането на по-добри съотношения между реализирани постъпления и вложени ресурси (извършени разходи за издръжка). Наред с това, въпреки отчетените по-високи резултати през 2018 г. спрямо 2017 г., извършения анализ индикира, че дейността на регионалните дирекции като цяло не е достатъчно ефективна и ефикасна, и има потенциал за допълнително подобрене. Разнопосочните резултати на дирекциите при изпълнение на годишните им планове (най-вече при изпълнение на постъпленията от числови тото игри), превишението на разходите за издръжка спрямо планираните и немалките в определени случаи разлики, които се открояват между отделните дирекции при сравнение на постигнатите от тях резултати, както и констатираните пропуски на централно ниво показват необходимост от предприемане на допълнителни мерки за повишаване на ефективността и ефикасността на дейността и за по-добро използване на пазарния потенциал по региони, което от своя страна ще допринесе за подобряване на условията за устойчив ръст на продажбите, а от там и на средствата, осигурявани от ДП БСТ за подпомагане на физическото възпитание и спорта в България.

4.3. През одитирания период ДП БСТ постига увеличение на средствата, които осигурява по бюджета на ММС за подпомагане и развитие на физическото възпитание и спорта в България. Наред с това, констатираните при одита нормативни ограничения и пропуски в дейността на предприятието показват необходимост от предприемане на коригиращи мерки и действия за тяхното преодоляване, което би осигурило допълнителни условия и възможности за подобряване на резултатите, а от там и за по-голямо увеличение на средствата за подпомагане на спорта.

При последващото разпределение на средствата за спорт, което се извършва от министъра на младежта и спорта, също са налице възможности за постигане на по-добра ефективност и ефикасност. Неизползването през одитирания период на нормативно регламентираната в ЗХ възможност за подобряване на условията за спортуване и физическа активност на учениците от една страна не осигурява условия за максимизиране на резултатите (ефектите) от използването на средствата, осигурени от ДП БСТ. От друга страна не способства за постигането в по-голяма степен на една от основните цели, заложили в Националната програма за развитие на физическото възпитание и спорта 2018 – 2020 г., а именно развитие на детско-юношеския спорт и двигателната активност и спорта в системата на предучилищното, училищното и висшето образование.

Предоставените през одитирания период средства за спонсорства и дарения, одобрени от УС на ДП БСТ, са насочени както към подпомагане на физическото възпитание и спорта, като са финансирани различни спортни мероприятия и инициативи за деца и младежи, спортни федерации, изявени спортисти и др., така и към популяризиране на дейността на предприятието. Наред с това, превишението на разходите за издръжка и развитие на ДП БСТ спрямо приходите, с които предприятието може да финансира дейността си, липсата на предварителен контрол за законосъобразност преди сключването на договорите за спонсорства и дарения, наличието на клаузи в договорите за спонсорства за реализиране при възможност на поетите задължения от страна на спонсорираните лица и частичното изпълнение на техни договорни ангажименти, както и липсата на цялостен контрол относно целевото използване на средствата от предоставените дарения, не осигуряват увереност, че извършените разходи кореспондират с принципите за икономичност, ефективност и ефикасност при разходването на публични средства.

През одитирания период дейността на ДП БСТ не е достатъчно ефективна и ефикасна, което основно се дължи на конкуренцията от страна на частни организатори на хазартни игри, които имат нормативно обусловени пазарни предимства пред държавното

предприятие. Необходими са допълнителни усилия, насочени към: прецизиране на правната рамка (включително за: разнообразяване предназначението на набраните средства; осигуряване на публичност на събраните залози и платените държавни такси по ЗХ; създаване на условия за финансова стабилност на предприятието; издаване на наредбата по чл. 14, ал. 5 от ЗХ; регламентиране на реда за финансиране на спонсорства и дарения); подобряване на процесите по планиране и мониторинг на изпълнението (включително интегриране в счетоводната система на плановите показатели на регионалните дирекции и своевременно анализиране и преодоляване на причините, довели до неизпълнението им); осигуряване на публичност, прозрачност, ефикасност и икономичност на договорите за предоставяне на програмно време и телевизионно предаване; акцентирание върху благородната кауза на предприятието при популяризиране на игрите; своевременно извършване на промяна на цената на залозите; и осигуряване на публичност на дейността по предоставяне на средства за спонсорства и дарения.

ПРЕПОРЪКИ

В резултат от извършения одит се дават следните препоръки:

I. Към министъра на младежта и спорта:

1. Да се инициират промени в нормативната уредба, с които да се регламентира редът и условията за набиране, и критерии за разпределяне, на парични средства от ДП БСТ за култура, здравеопазване, образование и социално дело.⁶⁹⁵

2. Да се инициират промени в нормативната уредба, с които да се осигури публичност на информацията по отношение на събраните залози и заплатените държавни такси по нормативни основания и видове хазартни игри.⁶⁹⁶

3. Да се инициират промени в Устройствения правилник на ДП БСТ (чл. 30) с оглед осигуряване: спазването на разпоредбата по чл. 14, ал. 3 от ЗХ; стимулиране увеличаването на постъпленията и ограничаване на разходите; и създаване на условия за финансова стабилност на предприятието.^{697, 698}

4. Да се регламентира ред за:⁶⁹⁹

4.1. Определяне от ММС на очакванията от дейността на ДП БСТ по отношение на мисията, визията, общите цели и основните индикатори, като отправна точка за стратегическо и оперативно планиране на предприятието.

4.2. Обсъждане и съгласуване от ММС на проектите на стратегическите и оперативни (годишни) планови документи, включващи визията, целите, мерките и индикаторите за изпълнение на предприятието.

5. Да се регламентира ред и определи механизъм, съгласно които ММС да предоставя информация на ДП БСТ за програмите, проектите и конкретните дейности (обекти), финансирани със средствата, осигурени от предприятието (включително за завършването на всеки финансиран обект от годишните програми по чл. 14, ал. 4 от ЗХ), с оглед използването

⁶⁹⁵ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, точка 1, подточка 1.1.5.

⁶⁹⁶ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, точка 1, подточка 1.2

⁶⁹⁷ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, точка 1, подточка 1.4

⁶⁹⁸ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, т. 3.2.2., 3.2.3.

⁶⁹⁹ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, точка 2, подточка 2.1.3

на посочената информация за популяризиране на мисията и ролята на държавното предприятие за подпомагане на физическото възпитание и спорта, и респективно популяризиране на организирани от него хазартни игри.^{700, 701}

6. Да се издаде наредба по чл. 14, ал. 5 от ЗХ, съгласувана с министъра на образованието и науката и министъра на финансите, при условията и по реда на която да се предоставя и отчита финансирането на дейности по чл. 14, ал. 3, т. 2 от ЗХ по поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища.⁷⁰²

7. Да се осигурява публичност на годишните програми по чл. 14, ал. 4 от ЗХ, вкл. за изпълнението на обектите включени в тях, чрез публикуване на съответната информация на официалната интернет страница на Министерството на младежта и спорта.⁷⁰³

8. Да се инициират промени в Устройствения правилник на ДП БСТ, като се регламентират условия и ред за вземане на решения от Управителния съвет на предприятието за финансиране на спортни мероприятия и инициативи чрез предоставяне на спонсорства, дарения и награди, вкл. изисквания това да се извършва след одобрение от министъра на младежта и спорта, и със средства по чл. 30, ал. 2 или ал. 4 от Устройствения правилник на ДП БСТ.⁷⁰⁴

II. Към изпълнителния директор на ДП БСТ:

1. Да се утвърдят вътрешни правила и да се предприемат действия за организиране на хазартни игри за набиране на средства за подпомагане на културата, здравеопазването, образованието и социалното дело, с цел повишаване на постъпленията на ДП БСТ.⁷⁰⁵

2. Да се утвърдят вътрешни правила за стратегическо и оперативно планиране, с оглед:

2.1. Създаване на необходимата организация на процесите по стратегическо оперативно планиране, насочена към адресиране предизвикателствата на средата и осигуряване на последователност, координация и актуалност на усилията на предприятието в дългосрочен, средносрочен и оперативен (респективно годишен) план.^{706, 707}

2.2. Определяне на механизъм (планове за действие), обезпечаващ изпълнението на мисията на предприятието, стратегическите и оперативни цели, мерки и индикатори, включващи последователност от дейности, срокове, отговорни звена служители, мониторинг и отчетност.⁷⁰⁸

3. Да се утвърдят правила за финансово планиране и бюджетиране в ДП БСТ (средносрочно⁷⁰⁹ и оперативно⁷¹⁰), които да обхващат всички структури, процеси и стъпки при планирането на постъпленията, приходите и разходите на ДП БСТ, в т.ч.:

3.1. Постъпленията, приходите и разходите на регионалните дирекции, звената в централно управление, и общо за предприятието.⁷¹¹

3.2. Указания и правила, които да регламентират планирането на приходите от интернет игрите.⁷¹²

⁷⁰⁰ Част „Констатации и оценки”, Раздел III, т. 3.4.

⁷⁰¹ Част „Констатации и оценки”, Раздел IV, т. 3.1.

⁷⁰² Част „Констатации и оценки”, Раздел IV, т. 3.1.

⁷⁰³ Част „Констатации и оценки”, Раздел IV, т. 3.1.

⁷⁰⁴ Част „Констатации и оценки”, Раздел IV, т. 3.2.

⁷⁰⁵ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, точка 1, подточка 1.1.5.

⁷⁰⁶ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, точка 2, подточка 2.4.3

⁷⁰⁷ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, т. 4.2.

⁷⁰⁸ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, точка 2, подточка 2.3.

⁷⁰⁹ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, т. 3.1.1.

⁷¹⁰ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, т. 3.1.3.

⁷¹¹ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, т. 3.1.3., 3.1.4., 3.1.5.

⁷¹² Част „Констатации и оценки”, Раздел I, т. 3.1.4.

3.3. Правила и процедури за планиране на приходите и разходите, свързани с разширяване на приемателната мрежа (предвид изискванията на чл. 14, ал. 1 от ЗХ, доп., ДВ, бр. 14 от 2020 г.), включително определящи реда за осигуряване на публичност на средствата в тази връзка на интернет страницата на ДП БСТ (по пунктове и по видове разходи и приходи, и ако е приложимо – по контрагенти).⁷¹³

4. Да се определят ясно отговорните звена и лица и техните функции по отношение на процеса по финансово планиране и бюджетиране, вкл. за изготвяне на средносрочни бюджетни прогнози в ДП БСТ.⁷¹⁴

5. Да се осигури необходимият експертен персонал в звената, отговорни за стратегическото и оперативно планиране, и бюджетиране в предприятието.⁷¹⁵

6. В годишните доклади за дейността и ГФО на ДП БСТ да се оповестява информация за направените отчисления към ММС, съгласно чл. 30, ал. 4 от УП на ДПБСТ, както и за общият размер на годишните отчисления за подпомагане на българския спорт.⁷¹⁶

7. Да се разработят и утвърдят правила и/или процедури (включващи конкретни действия, срокове и отговорни звена и служители) за наблюдение и регулярно отчитане на напредъка по изпълнението на стратегическите и годишни планове и програми в ДП БСТ, както и за подходящи коригиращи действия и актуализация на целите в тях.⁷¹⁷

8. Да се разработят и утвърдят вътрешни правила и/или процедури, уреждащи реда и условията за проучване, подготовка, сключване на договори за предоставяне на програмно време и осигуряване на телевизионно предаване, мониторинг и контрол по изпълнението на такива договори⁷¹⁸, и публичност и прозрачност, в т.ч. за:

8.1. Проучване и анализиране на възможността преди сключването на договорите за предоставяне на програмно време и на телевизионно предаване да се инициира включване на клаузи, с които да се осигури публичност (на интернет страницата на ДП БСТ) и прозрачност при управлението и разходването на публичните средства (включително по отношение на съдържанието на договорите, техните изменения и напредъка по изпълнението им).⁷¹⁹

8.2. Публикуване на сайта на ДП БСТ на информация за договорите за предоставяне на програмно време и осигуряване на телевизионно предаване, техните анекси и изменения, както и информация за извършените дейности и плащания по тях.⁷²⁰

8.3. Проучване и анализиране на предложенията на телевизиите, с оглед излъчване на телевизионните предавания и реклами в ефира на медиите, които предлагат по-добри условия (финансови параметри, начален час и времетраене на предаванията и рекламите, и др.).⁷²¹

9. Да се изменят и допълнят Вътрешните правила за работната заплата, с оглед ясно и точно регламентиране на системите за получаване на основни и допълнителни трудови възнаграждения на работниците и служителите, съобразно изискванията на трудовото законодателство, както и критериите и процедурите за определяне на индивидуалните годишни и месечни планове на касиер-приемчиците.⁷²²

10. Да се предприемат действия за придобиване на сертификат по стандарт ISO/IEC 27001:2013 или еквивалентен сертификат, с оглед осигуряването на условия за по-добра защита на системата за информационна сигурност на ДП БСТ.⁷²³

⁷¹³ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, т. 3.1.4.

⁷¹⁴ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, т. 3.1.1.

⁷¹⁵ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, т. 3.1.1.

⁷¹⁶ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, т. 3.1.2.

⁷¹⁷ Част „Констатации и оценки”, Раздел I, т. 4.1. и 4.2.

⁷¹⁸ Част „Констатации и оценки”, Раздел II, т. 2.4.1.3.

⁷¹⁹ Част „Констатации и оценки”, Раздел II, т. 2.4.1.3.

⁷²⁰ Част „Констатации и оценки”, Раздел II, т. 2.4.1.3.

⁷²¹ Част „Констатации и оценки”, Раздел II, т. 2.4.3.

⁷²² Част „Констатации и оценки”, Раздел II, т. 3.1.1.1, 3.1.1.4, 3.1.1.7.

⁷²³ Част „Констатации и оценки”, Раздел II, т. 4 и Раздел IV, т. 1.3.

11. Да се извърши актуализиране и допълване на съществуващите вътрешни документи, регламентиращи функциите на звената и отговорните длъжностни лица по отношение на процеса по разработване/актуализиране на игри (Приложение № 5, Заповед за назначаване на комисия, длъжности/функционални характеристики), с оглед осигуряване на яснота кой извършва маркетинговите анализи, тяхната периодичност, както и отговорности за разработването на нови игри.⁷²⁴

12. Хазартните игри на ДП БСТ да се организират по социално-отговорен начин и при популяризиране им да се отразява приоритетно мисията и ролята на предприятието за подпомагане на физическото възпитание и спорта в училищата, като се постави акцент върху конкретното предназначение на средствата, с оглед повишаване на постъпленията на предприятието.⁷²⁵

13. Да се предприемат подходящи мерки по въвеждане на мобилно приложение за приемане на залози.⁷²⁶

14. Да се разработи система/механизъм (с определяне на отговорни лица, срокове, дейности, мониторинг и предприемане на коригиращи мерки при необходимост), осигуряваща своевременно извършване на адекватни промени на цената на залога при числовите игри, с оглед обезпечаване промяната на разходите на предприятието, съобразяване състоянието и тенденциите в сектора, и при отчитане целите на предприятието.⁷²⁷

15. Да се разработи стандарт за работа на касиер-приемчиците при обслужване на участниците в игрите.⁷²⁸

16. Във вътрешните правила на ДП БСТ да се регламентирант изисквания за:

16.1. Извършване на периодични тестове на ЦКС за уязвимост и проникване, съгласно чл. 16 от ОЗТИСКХИИО, вкл. ред и условия за тяхното изпълнение, документиране, и докладване на резултатите пред ръководството на предприятието.⁷²⁹

16.2. Периодичност, ред и начин за извършване на контролни замервания на диаметъра на игралните топки.⁷³⁰

16.3. Изготвяне на описи на комплектите с игрални топки, съдържащи данни за номерата на отделните топки и съответстващите им уникални идентификатори (кодове), с които фигурират в софтуерната база данни на играните машини.⁷³¹

16.4. Вписване в протоколите за извършени контролни замервания на уникалните идентификатори на всяка топка от съответния комплект, техните тегла съгласно сертификата на производителя и съответно да се посочват индивидуалните разлики (в грам и процент) между измерено тегло и тегло на съответната топка по сертификат.⁷³²

17. Да се регламентирант изисквания за изготвяне на периодични анализи и доклади на дейността и изпълнението на годишните планове на регионалните дирекции (вкл. изисквания за съдържание и обхват), с оглед подобряване на условията за своевременно идентифициране на причините, довели до неизпълнение на определени показатели и за предприемане на адекватни коригиращи действия за подобряване на резултатите.⁷³³

18. Да се предприемат действия за интегриране в счетоводната система на ДП БСТ на плановите показатели на регионалните дирекции за постъпления от хазартни игри, приходи и

⁷²⁴ Част „Констатации и оценки”, Раздел III, т. 1, подт. 1.1.

⁷²⁵ Част „Констатации и оценки”, Раздел III, т. 1, подт. 1.3.

⁷²⁶ Част „Констатации и оценки”, Раздел III, т. 2.4., подт. 2.4.5.

⁷²⁷ Част „Констатации и оценки”, Раздел III, т. 2.4., подт. 2.4.4.

⁷²⁸ Част „Констатации и оценки”, Раздел III, т. 3.1., т. 3.1.2.

⁷²⁹ Част „Констатации и оценки”, Раздел IV, т. 1.1.1.

⁷³⁰ Част „Констатации и оценки”, Раздел IV, т. 1.1.2.

⁷³¹ Част „Констатации и оценки”, Раздел IV, т. 1.1.2.

⁷³² Част „Констатации и оценки”, Раздел IV, т. 1.1.2.

⁷³³ Част „Констатации и оценки”, Раздел IV, т. 2.1.1.

разходи за издръжка, с цел след всяко осчетоводяване на суми и тяхното натрупване към начислените до момента, да се осигури възможност за автоматично генериране на информация и проследяване в реално време на тяхното изпълнение.⁷³⁴

19. На официалната интернет страница на ДП БСТ да се публикува информация за взетите решения за предоставяне на спонсорства и дарения, сключените договори, изпълнението на поетите ангажменти от страна на финансираните лица и др., с оглед осигуряване на публичност и прозрачност на действията.⁷³⁵

В подкрепа на констатациите от одитния доклад са събрани 82 броя одитни доказателства, които заедно с работните документи, отразяващи отделните етапи на одитния процес, се намират в Сметната палата на адрес: гр. София, ул. „Екзарх Йосиф” № 37.

На основание чл. 50, ал. 2 от Закона за Сметната палата, в срок до дванадесет месеца от получаване на настоящия доклад, министърът на младежта и спорта и изпълнителният директор на ДП БСТ следва да предприемат мерки за изпълнение на препоръките и да уведомят писмено за това председателя на Сметната палата.

Настоящият одитен доклад е приет на основание чл. 48, ал. 1 от Закона за Сметната палата с Решение № 099 от 04.06.2020 г. на Сметната палата.

⁷³⁴ Част „Констатации и оценки”, Раздел IV, т. 2.1.1.

⁷³⁵ Част „Констатации и оценки”, Раздел IV, т. 3.2.5.

ОПИС НА ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ ОДИТЕН ДОКЛАД № 0600200519

№ по ред	Наименование	Брой страници
Приложение 1	Одитни въпроси и критерии	5
Приложение 2	Финансов анализ	6
Приложение 3	Изпълнение на стратегическите цели и мерки	6
Приложение 4	Подготовка за провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки	11
Приложение 5	Анализ на ефекта от въвеждането на нови игри (разновидности) на играта „Тото шанс за всички“	8

ОДИТНИ ВЪПРОСИ И КРИТЕРИИ

Основен въпрос:

Ефективна и ефикасна ли е дейността на ДП БСТ за осигуряване на средства за развитие на спорта в Република България?

II-ро ниво: Първи специфичен въпрос Създадена ли е подходяща нормативна и стратегическа рамка за набиране на средства за подпомагане на спорта?	
III-то ниво:	Критерии/Индикатори
Първи подвъпрос 1.1. Създадена ли е адекватна нормативна рамка?	1.1.1. Правната рамка осигурява равнопоставеност на държавното предприятие с частните хазартни оператори. - анализи на разпоредби, създаващи условия за пазарни предимства на частните организатори на хазартни игри; - своевременно инициране на промени в нормативната уредба; - динамика на съпоставими показатели на предприятието (коефициенти за рентабилност на приходите и на активите преди отчисленията за ММС) и на частни организатори на хазартни игри. (OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprise ⁷³⁶ , 2015, III, page 20 and 45)
Втори подвъпрос 1.2. Планират ли се подходящи цели и дейности, адресиращи предизвикателствата на конкурентната среда?	1.2.1. Стратегическите и годишни цели и мерките за изпълнението им осигуряват адекватна реакция на динамиката в сектора и поведението на конкурентите. - ясно дефинирани мисия, визия и стратегия на предприятието; - адекватни цели и дейности за изпълнението им, актуални на промените в хазартния сектор; - синхронизиране на стратегическите и годишните планове и програми. (Чл. 7, ал. 1, т. 1 от ЗФУКПС, чл. 9, ал. 1, т. 1 и чл. 16, т. 13 от Устройствен правилник на ДП БСТ ⁷³⁷ , OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, 2015 , VII, B, Corporate Governance of State-Owned Enterprises, a Toolkit, WORLD BANK GROUP , 2014 стр. 106)
Трети подвъпрос 1.3. Създадени ли са условия за стабилно финансово състояние на ДП БСТ?	1.3.1. Реалистични бюджетни рамки на предприятието и на регионалните дирекции. Стабилни и съпоставими финансови показатели и коефициенти на предприятието. - правила за финансово планиране и бюджетиране; - обосновани анализи и разчети; - планирани/ отчетени приходи, разходи и отчисления към ММС. - финансови показатели и коефициенти на предприятието по отношение на рентабилността (доходността), ефективността на приходите и разходите, ликвидността и задлъжнялостта. (Чл. 9, ал. 1, т. 17, чл. 30 и чл. 31, ал. 3 от Устройствен правилник на ДП БСТ ⁷³⁸);

⁷³⁶ Мотиви към Проект на Закон за публичните предприятия - <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=4354>

⁷³⁷ Приет с ПМС № 163 от 2.08.2000 г., обн., ДВ, бр. 65 от 8.08.2000 г., посл. изм. и доп. бр. 62 от 29.07.2014 г., в сила от 29.07.2014 г.

	Наредба за определяне на границите на коефициентите за рентабилност, ефективност и финансова автономност, на изискванията към представяните доказателства, особените случаи, методите и начините за определяне на коефициентите и нетния паричен поток ⁷³⁹ Методология за изчисляване на финансови коефициенти на Българска фондова борса АД)
Четвърти подвъпрос 1.4. Осъществени ли са мониторинг и отчитане на изпълнението на стратегическите и годишните цели?	1.4.1. Постигане на стратегически и годишни цели и мерки. - правила и процедури (включващи конкретни действия, срокове и отговорни звена) за наблюдение и регулярно отчитане на напредъка по изпълнението на стратегическите и годишни планове и програми; - наличие на точна и пълна информация за изпълнението на планираните цели и дейности; - изпълнение на планираните дейности и резултати в стратегическите и годишни планове и програми; - предприети адекватни коригиращи действия в случай на неизпълнени цели. (Чл. 5, ал. 2, т. 2 и т. 3, чл. 6, ал. 1 и чл. 15 от ЗФУКПС)
II-ро ниво: Втори специфичен въпрос Осигурени ли са достатъчно ресурси за изпълнение на дейността на ДП БСТ?	
III-то ниво:	Критерии/Индикатори
Първи подвъпрос 2.1 Извършено ли е адекватно реструктуриране на вътрешната приемателна мрежа ?	2.1.1. Реструктуриране на вътрешната приемателна мрежа. - анализи на състоянието на приемателната мрежа; - критерии за закриване, трансформиране на тото пунктове, отдаване под наем и др.; - резултати от реструктурирането на приемателната мрежа.
Втори подвъпрос 2.2. Подходящо ли е планирането, възлагането и управлението на договорите за придобиване на материални и информационни ресурси?	2.2.1. Подходящо планиране, възлагане и управление на договори за придобиване на материални и информационни ресурси. - вътрешни правила за управление цикъла на обществените поръчки; - планиране на обществените поръчки - анализ на потребностите, обобщаване и изготвяне на график за възлагане на поръчките; - процедура за възлагане на обществена поръчка - изчисляване на реалистична прогнозна стойност, подходящи методи за възлагане, определяне на техническите спецификации,; критерии за подбор, свързани с предмета на поръчката; критерии за възлагане на поръчката; - проследяване изпълнението на сключени договори за закупуване на програмно време и осигуряване на предавания. (Практическо ръководство за прилагане на законодателството в областта на обществените поръчки) ⁷⁴⁰
Трети -подвъпрос 2.3. Ефективна ли е прилаганата бонус система за формиране на възнагражденията на персонала ?	2.3.1. Ефективност на бонус системата за формиране на възнагражденията на персонала на ДП БСТ. - адекватен механизъм на формиране на възнагражденията на персонала на ДП БСТ.
Четвърти подвъпрос	2.4.1. Придобиване на сертификат за информационна сигурност съгласно изискванията на

⁷³⁸ Приет с ПМС № 163 от 2.08.2000 г., обн., ДВ, бр. 65 от 8.08.2000 г., посл. изм. и доп. бр. 62 от 29.07.2014 г., в сила от 29.07.2014 г.

⁷³⁹ Приета с ПМС № 85 от 17.04.2006 г., обн., ДВ, бр. 35 от 28.04.2006 г.

⁷⁴⁰ http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,472254&_dad=portal&_schema=PORTAL

2.4. Предприети ли са действия за придобиване на сертификат за информационна сигурност съгласно изискванията на стандарт ISO 27001?	стандарт ISO 27001. - предприети действия за придобиване на сертификат за информационна сигурност.
II-ро ниво: Трети специфичен въпрос: Ефективни и ефикасни ли са дейностите по организирането на хазартните игри?	
III -то ниво:	Критерии/Индикатори
Първи подвъпрос 3.1. Предприети ли са мерки за разработване на нови игри с по-голям пазарен потенциал?	3.1.1. Правила/инструкции за разработване на нови игри (разновидности). - ясно разделяне на правата, задълженията и отговорностите - направени предложения за въвеждане на нови игри - решения на УС - разрешение за провеждането им - резултати/ефекти от въведените нови игри (Чл. 9, ал. 1, т. 3; чл. 22 от УП на БСТ; Наръчник по качеството на СУК - ОП 09 и Приложение 5)
Втори подвъпрос: 3.2. Извършва ли се своевременно изменение на съществуващите хазартни игри?	3.2.1. Утвърдени правила за актуализация на портфейла с игри, проведени проучвания на нагласите на участниците и постигнати резултати от промените. - наличие на задължения и отговорности за провеждане на проучвания - извършени проучвания - предложения за изменения на игри - решения на УС за изменения на съществуващите игри - изменения на съществуващи игри - увеличение на постъпленията по видове игри (Наръчник по качеството на СУК - ОП 09; Приложение 5)
Трети подвъпрос 3.3. Провеждана ли е рекламна дейност, релевантна на пазарните условия?	Проведени маркетингови проучвания и постигнати резултати от рекламна дейност по популяризирането на игрите. Популяризиране на използваемостта на средствата за подпомагане на физическото възпитание и спорта. - вътрешни правила за популяризиране на игрите - становища и концепции за популяризиране на игрите - мероприятия за повишаване интереса у участниците - наличие на персонал за популяризиране на игрите (вкл. по Регионални дирекции) - сравнения с добри практики на други организатори. (чл. 5, ал. 2, т. 3 от ЗФУКПС)
II-ро ниво: Четвърти специфичен въпрос Ефективно и ефикасно ли се извършва набирането и разпределението на средствата за подпомагане на физическото възпитание и спорта?	
I-то ниво	Критерии/Индикатори
Първи подвъпрос: 4.1. Осигурено ли е осъществяването на ефективен контрол при провеждане на тиражите?	4.1.1. Ясно дефинирани функции, права и задължения на структурните звена и/или лица, участващи в процеса по провеждане и контрол на тиражите. Последователно прилагане на контролни процедури.

	- наличие на функционални и длъжностни характеристики; - правила за работа и достъп до ЦКС; - наличие на вътрешни правила и процедури за действие, обхващащи ключовите етапи от процеса, вкл. последователност и периодичност на извършваните действия, комуникационни връзки, нива на контрол и др.; - проследимост на записи и транзакции по тиражи в ЦКС; - изготвени документи за резултатите от извършен контрол. (Закон за хазарта; чл. 7, ал. 1, чл. 11, ал. 2, т. 3, чл. 11, ал. 3, чл. 14, т. 6 от ЗФУКПС, ред. от 29.11.2016 г.; чл. 16, т. 7 от УП на ДП БСТ; Общи задължителни технически изисквания за системите за контрол върху хазартните игри и игралното оборудване, ДВ, бр. 58 от 02.07.2016 г.; WLA Security Control Standard, Edition November 2016 (WLA-SCS:2016⁷⁴¹).
Втори подвъпрос: 4.2. Ефективна и ефикасна ли е дейността на регионалните дирекции при реализирането на постъпления от хазартни игри?	4.2.1. Постигнати целеви резултати и съотношения между вложени ресурси и реализирани постъпления от хазартни игри. - размер на планирани/отчетени постъпления от хазартни игри; - размер на планирани/отчетени разходи за издръжка; - финансови коефициенти и показатели, измерващи изпълнението на дейността на регионалните дирекции; - изготвени анализи за дейността на регионалните дирекции. (Чл. 6, ал. 1 от ЗФУКПС).
Трети подвъпрос: 4.3. Ефективно и ефикасно ли се извършва разпределението на приходите от дейността на ДП БСТ?	4.3.1. Наличие на утвърдени правила и схеми за разпределение на приходите от дейността на ДП БСТ. Осигурени средства за подпомагане и развитие на физическото възпитание и спорта в България. - стойност на разпределените средства по отделни направления⁷⁴²; - отчетени средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта; - стойност на предоставени средства по бюджета на ММС от непотърсени печалби; - извършени разходи за спонсорства и дарения. (Чл. 14 от Закон за хазарта; чл. 6, ал. 1 от ЗФУКПС; чл. 28, чл. 30, чл. 31 от УП на ДП БСТ).

⁷⁴¹ World Lottery Association (WLA), <https://www.world-lotteries.org/services/security/security-control-standard-scs>.

⁷⁴² В т.ч. за изплащане на печалби, за данъци и такси по ЗХ, за издръжка и развитие на ДП БСТ, за подпомагане и развитие на физическото възпитание и спорта.

Финансов анализ

1. Приходи, разходи и финансов резултат на ДП БСТ

Реализираните приходи, извършените разходи и финансовия резултат на ДП БСТ през одитирания период са представени в Таблица №1.⁷⁴³

Таблица № 1

Показател	31.12.2018 г.	31.12.2017 г.	Изменение (2018 спрямо 2017)		Отн. дял 2018	Отн. дял 2017
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	%	%	%
1	2	3	4	5	6	7
I. Общо приходи от оперативна дейност	161 722	152 817	8 905	5,83%	100,00%	100,00%
1. Нетни приходи от продажби	158 786	150 537	8 249	5,48%	98,18%	98,51%
2. Други приходи	2 936	2 280	656	28,77%	1,82%	1,49%
II. Общо разходи от оперативна дейност	122 792	117 105	5 687	4,86%	100,0%	100,0%
Разходи за суровини, материали и консумативи	2 121	2 112	9	0,43%	1,73%	1,80%
Разходи за външни услуги	14 173	13 303	870	6,54%	11,54%	11,36%
Разходи за амортизации	2 217	2 174	43	1,98%	1,81%	1,86%
Разходи за персонала	17 362	17 433	-71	-0,41%	14,14%	14,89%
Печалби на участници в хазартни игри	83 089	77 553	5536	7,14%	67,67%	66,23%
Разходи от обезценка на нефинансови активи	0	58	-58	-100,00%	0,00%	0,05%
Други разходи	3 797	4 438	-641	-14,44%	3,09%	3,79%
Суми с корективен характер	33	34	-1	-2,94%	-	-
Нетни загуби печалби от обезценка на финансови активи	5	0	5	-	-	-
Печалба/(загуба) от оперативна дейност	38 925	35 712	3213	9,00%	-	-
Финансови приходи	1	42	-41	-97,62%		
Финансови разходи	168	210	-42	-20,00%	-	-
Печалби/(загуби) от операции, които се отчитат нетно	6	26	-20	-76,92%	-	-
III. Печалба/(загуба) преди разходи за данъци	38 764	35 570	3194	8,98%	-	-
(Разходи)/приходи за данъци	23 576	22 338	1238	5,54%	-	-
Вноски съгласно ЗХ и УП	25 398	23 910	1488	6,22%	-	-
IV. Печалба/(загуба) за периода	-10 210	-10 678	468	-4,38%	-	-
Друг всеобхватен доход, представен преди свързаните данъчни ефекти	-46	4 244	-4290	-101,08%	-	-
Общо всеобхватен доход за периода	-10 256	-6 434	-3822	59,40%	-	-

Приходите от оперативна дейност на ДП БСТ през 2018 г. са в размер на 161 722 хил. лв., като нарастват спрямо 2017 г. с 8 905 хил. лв. или 5.83 на сто. Нарастването се дължи на увеличението на нетните приходи от продажби с 8 249 хил. лв. и увеличението на други приходи с 656 хил. лв. През одитирания период приходите от договори с клиенти за продажба от хазартни игри представляват почти 99 на сто от нетните приходи от продажби (Таблица №2), като през 2018 г. нарастват с 8249 хил. лв. или 5.63 на сто спрямо 2017 г. Те включват приходи от постъпления и приходи от продажби на лотарийни билети.

⁷⁴³ Одитно доказателство №2 (т.14.2.10. и т.14.2.13., стр.64)

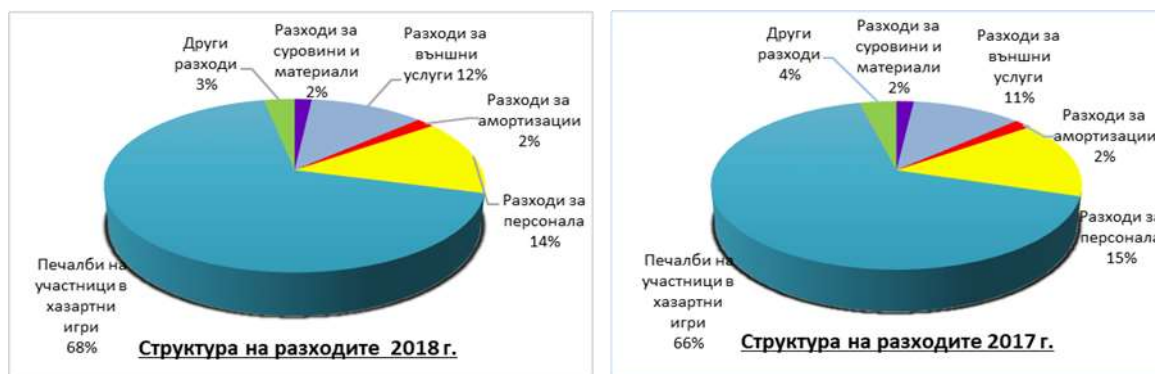
Таблица №2

Показател	31.12.2018 г.	31.12.2017 г.	Изменение (2018 / 2017)		Отн. дял 2018	Отн. дял 2017
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	%	%	%
1	2	3	4	5	6	7
I. Нетни приходи от продажби	158 786	150 537	8 249	5,48%	100,00%	100,00%
1. Приходи от договори с клиенти за продажба от хазартни игри	157 181	148 799	8 382	5,63%	98,99%	98,85%
2. Приходи от договори с клиенти за продажба на квитанции	1 601	1 694	-93	-5,49%	1,01%	1,13%
3. Приходи от договори с клиенти за продажба на стоки и материали	4	44	-40	-90,91%	0,00%	0,03%
Годишен доклад за дейността за 2018 г., т.1.1., стр.64 ⁷⁴⁴						

Разходите за оперативна дейност на ДП БСТ към 31.12.2017 г. са в общ размер на 117 105 хил. лв. Към 31.12.2018 г. те нарастват с 4.86 на сто или с 5 687 хил. лв., като достигат стойност от 122 792 хил. лв. Отчетеното изменение на разходите за оперативна дейност през 2018 г. спрямо 2017 г. е резултат от⁷⁴⁵: увеличение на разходите за материали с 9 хил. лв.; увеличение на разходите за външни услуги със 870 хил. лв.; увеличение на разходите за амортизации със 43 хил. лв.; намаление на разходите за персонал със 71 хил. лв.; увеличение на разходите за печалби на участниците с 5 536 хил. лв., намаление на други разходи с 641 хил. лв. и намаление на разходите от обезценка на финансови активи с 58 хил. лв.

В структурата на разходите от оперативна дейност и през двете години на одитирания период, с най-голям относителен дял са разходите за печалби на участниците – 68 на сто или 83 089 хил. лв. през 2018 г. и 66 на сто или 77 553 хил. лв. през 2017 г. (Графика №1 и Таблица №1). Разходите за персонал на ДП БСТ към 31.12.2018 г. са на обща стойност 17 362 хил. лв., като спрямо същия период на предходната година намаляват с 0.41 на сто или със 71 хил. лв. Относителният дял на разходите за персонал през 2017 г. 14.89 на сто от общите оперативни разходи на предприятието, като намалява до 14.14 на сто през 2018 г.

Графика № 1

Източник: Годишни финансови отчети на ДП БСТ за 2017 г. и 2018 г.

Стойността на разходите за външни услуги през 2017 г. е 13 303 хил. лв. и 14 173 хил. лв. през 2018 г., което представлява увеличение с 6.54 на сто или 870 хил. лв. В основната си част тези разходи включват разходи за реклама (нарастват от 35.16 на сто през 2017 г. до 37.31 на сто през 2018 г.), разходи по договори за набиране на постъпления (12.20 на сто през 2017 г. и 17.18 на сто през 2018 г.), други разходи за външни услуги

⁷⁴⁴ Одитно доказателство №2 (т.14.2.13.)

⁷⁴⁵ Таблица № 1 от настоящото приложение.

(7.73 на сто през 2017 г. и 0.9 на сто през 2018 г.), разходи за електроенергия, вода, наеми, инкасо, телефонни и интернет услуги, абонаменти, отопление, ремонти, охрана, застраховки, патенти, правни и консултантски услуги (42.71 на сто през 2017 г. и 41.57 на сто през 2016 г.), разходи за граждански договори (0.95 на сто през 2017 г. и 1.67 на сто през 2018 г.), разходи за ремонти на автомобили (0.90 на сто през 2017 г. и 1.18 на сто през 2018 г.) и др.⁷⁴⁶

Разходите за материали на ДП БСТ към 31.12.2017 г. са в размер на 2 112 хил. лв., като спрямо същия период на следващата година нарастват с 0.43 на сто или с 9 хил. лв. С най-голям дял в стойността на тези разходи са разходите за холограмни ролки (56.44 на сто или 1 192 хил. лв. през 2017 г. и 55.78 на сто или 1183 хил. лв. през 2018 г.), следвани от разходи за фишове за новата система (11.70 на сто през 2017 г. и 12.87 на сто през 2018 г.), разходите за гориво-смазочни материали (12.36 на сто през 2017 г. и 12.35 на сто през 2018 г.) и др.⁷⁴⁷

Към 31.12.2017 г. разходите за амортизации на дружеството са в размер на 2 174 хил. лв. През следващия отчетен период амортизационните разходи нарастват със 1.98 на сто или 43 хил. лв., като достигат стойност от 2 217 хил. лв. Съгласно утвърдената счетоводна политика на ДП БСТ, през одитирания период предприятието прилага линеен метод на амортизация на дълготрайните активи.⁷⁴⁸

2.Активи, пасиви и собствен капитал на ДП БСТ

Разгледани са активите, пасивите и собствения капитал на ДП БСТ към 31.12.2017 г. и 31.12.2018 г. Съставът и структурата на активите на дружеството през одитирания период са представени в Таблица № 3.

Активите на ДП БСТ към 31.12.2018 г. са на обща стойност 53 866 хил. лв., като нарастват спрямо предходната година с 0.09 на сто или 49 хил. лв. Отчетеното общо увеличение през 2018 г. спрямо 2017 г. е резултат от нарастване на нетекущите активи с 1 753 хил. лв. и намаление на текущите активи с 1 704 хил. лв.⁷⁴⁹

Таблица № 3

Състав и структура на активите (нетекущи и текущи) на ДП БСТ

Показател	31.12.2017 г.	31.12.2018 г.	Изменение (2018 спрямо 2017)		Структура (2017 г.)	Структура (2018 г.)
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	%	%	%
1	2	3	4	5	6	7
I. АКТИВИ:	53 817	53 866	49	0,09%	100,00%	100,00%
1. Нетекущи активи	36 321	38 074	1 753	4,83%	67,49%	70,68%
2. Текущи активи	17 496	15 792	-1 704	-9,74%	32,51%	29,32%
Състав и структура на нетекущите и текущите активи						
Нетекущи активи, в т.ч.:	36 321	38 074	1 753	4,83%	100,00%	100,00%
Имоти, съоръжения, машини и оборудване	27 798	27 849	51	0,18%	76,53%	73,14%
Инвестиционни имоти	8 148	8 117	-31	-0,38%	22,43%	21,32%
Нематериални активи различни от репутация	375	2 108	1 733	462,13%	1,03%	5,54%
Текущи активи, в т.ч.:	17 496	15 792	-1 704	-9,74%	100,00%	100,00%
Текущи материални запаси	4 130	4 341	211	5,11%	23,61%	27,49%
Текущи търговски и други вземания	5 188	2 702	-2 486	-47,92%	29,65%	17,11%
Текущи данъчни активи	16	16	0	0,00%	0,09%	0,10%
Парични средства	8 162	8 733	571	7,00%	46,65%	55,30%

* Източник: Годишни финансови отчети на ДП БСТ за 2017 г. и 2018 г.

През одитирания период нетекущите (дълготрайните) активи са 67.49 на сто от общия размер на активите на дружеството през 2017 г. и 70.68 на сто през 2018 г. Тяхната стойност нараства от 36 321 хил. лв. към 31.12.2017 г. на 38 074 хил. лв. към 31.12.2018 г.,

⁷⁴⁶ Одитно доказателство №2 (т.14.2.13., стр.65)

⁷⁴⁷ Одитно доказателство №2 (т.14.2.13., стр.64)

⁷⁴⁸ Одитно доказателство №1 (т. 15.1.3 и т.15.2.3)

⁷⁴⁹ Одитно доказателство №2 (т. 14.1.9. и т.14.2.9.)

което представлява изменение в размер на 1 753 хил. лв. или с 4.83 на сто и се дължи основно на нарастването на нематериалните активи различни от репутация. Нематериалните ДМА се състоят основно от закупени софтуери с право на ползване на софтуерните продукти. Балансовата им стойност към края на 2017 г. е 375 хил. лв., а към края на 2018 г. – 2 108 хил. лв. Увеличението е в размер на 1 733 хил. лв. поради закупуване на допълнително терминални устройства и нов софтуер за ЦКС.

В структурата на нетекущите активи и през двете години на одитирания период, най-съществен дял имат имотите, съоръженията, машините и оборудването (ИСМО) – 76.53 на сто или 27 798 хил. лв. към 31.12.2017 г. и 73.14 на сто или 27 849 хил. лв. към 31.12.2018 г. Изменението в стойността на към 31.12.2018 г. спрямо предходния отчетен период е в размер на 51 хил. лв. (0.18 на сто) и е в резултат от:

а) увеличение в отчетната стойност на сгради в размер на 111 хил. лв. и машини и оборудване в размер на 4 хил. лв.;

б) намаление в отчетната стойност на: МПС с 15 хил. лв., ИСМО в процес на изграждане с 8 хил. лв., други активи и стопански инвентар с 40 хил. лв. и ликвидация на ДМА с 1 хил. лв.⁷⁵⁰

През 2017 г. с решение от заседание на УС (Протокол №60/18.09.2017 г.⁷⁵¹) е преразгледан полезния срок на годност, считано от 01.01.2017 г. на следните групи ДМА, както следва:

а) Машини и съоръжения: от 5 на 15 години;

б) Транспортни средства: от 5 на 8 години;

в) Стопански инвентар: от 6.7 на 15 години.

Целта на извършената промяна, според предприятието, е постигане на адекватност, между амортизацията на активите и извличането на икономическа изгода от тях. Промяната е оповестена в Счетоводната политика за 2017 г. в съответствие със Заповед № 262 на изпълнителния директор (ИД) от 18.10.2017 г.⁷⁵²

Наред с това е одобрено за активите (недвижими имоти), които са отдадени под наем, и тези, които не се използват в обичайната дейност на предприятието, да се приложи МСС 40 "Инвестиционни имоти", считано от 01.01.2017 г. Направена е прекласификация на неизползваемите и отдадените под наем имоти като инвестиционни имоти, съгласно МСС 40. Счетоводната политика на предприятието не е коригирана, тъй като прилагането на МСС 40 е заложено в нея. ДП БСТ представя инвестиционните имоти по модела на справедливата стойност, като за целта са направени оценки от лицензирани оценители, което осигурява увереност, че стойностите, по които активите са представени в отчетите за финансовото състояние на държавното предприятие са реални. По този начин стойността на резерви от преоценки за 2017 г. се увеличава с 4 251 хил. лв.⁷⁵³, което е отразено в отчета за печалбата и загубата и другия всеобхватен доход за 2017 г. като печалба от преоценки на инвестиционни имоти. В резултат на това собственият капитал на ДП БСТ за 2017 г. се увеличава с отчетената печалба от преоценки в размер на 4 251 хил. лв.⁷⁵⁴

Текущите активи на ДП БСТ към 31.12.2018 г. са в общ размер на 15 792 хил. лв. при 17 496 хил. лв. към 31.12.2017 г., което представлява намаление с 1 704 хил. лв. или с 10.79 на сто. Тяхната структурата към 31.12.2018 г. и 31.12.2017 г. е представена на Графика № 2. Отчетеното общо изменение през 2018 г. спрямо 2017 г. се дължи на: увеличение на материалните запаси със 211 хил. лв.; намаление на търговските и други вземания с 2 486 хил. лв.; увеличение на паричните средства с 571 хил. лв.

В общия размер на текущите активи, с най-голяма абсолютна стойност и относителен дял са паричните средства (8 162 хил. лв. или 46.65 на сто към 31.12.2017 г. и 8 733 хил. лв. или 55.30 на сто към 31.12.2018 г.). Делът на текущите търговски и други

750 Одитно доказателство №2 (т.14.2.13., стр.69)

751 Одитно доказателство №1 (т.15.1.2.)

752 Одитно доказателство №1 (т.15.1.5.)

753 Одитно доказателство №2 (т.14.1.13., стр.72)

754 Одитно доказателство №2 (т.14.1.12.)

вземания намалява от 29.65 на сто през 2017 г. на 17.11 на сто през следващата година. Материалните запаси са 23. 61 на сто за 2017 г. и 27.49 на сто за 2018 г.

Графика №2

Източник: Годишни финансови отчети на ДП БСТ за 2017 г. и 2018 г.

Капиталовата структура на ДП БСТ към 31.12.2017 г. и към 31.12.2018 г. е представена в Таблица № 4.

Таблица № 4

Показател	31.12.2017 г.	31.12.2018 г.	Изменение (2018 спрямо 2017)		Структура (2017 г.)	Структура (2018 г.)
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	%	%	%
1	2	3	4	5	6	7
1. Общо Собствен капитал и пасиви:	53 817	53 866	49	0,09%	100,00%	100,00%
1. Собствен капитал:	4 450	1 754	-2 696	-60,58%	8,27%	3,26%
2. Пасиви:	49 367	52 112	2 745	5,56%	91,73%	96,74%
* Източник: Годишни финансови отчети на ДП БСТ за 2017 г. и 2018 г. ⁷⁵⁵						

В рамките на одитирания период относителният дял на собствения капитал в общия размер на капитала (Общо собствен капитал и пасиви) на ДП БСТ намалява от 8.27 на сто към 31.12.2017 г. на 3.26 на сто към 31.12.2018 г., а делът на пасивите (привлечения капитал) нараства от 91.73 на сто на 96.74 на сто, което е показател за влошаваща се капиталова структура на дружеството и за повишаваща се зависимост от кредитори.

Към 31.12.2018 г. собственият капитал на предприятието е в размер на 1 754 хил. лв., като спрямо същия период на предходната година неговата величина намалява с 60.58 на сто или с 2 696 хил. лв. Намалението в стойността на собствения капитал се дължи на намалението на финансовия резултат с 2 650 хил. лв. и намалението на резервите с 46 хил. лв. Финансовият резултат от своя страна включва непокрити загуби от предходни години и реализираната загуба през текущата година.⁷⁵⁶

Общата стойност на пасивите на ДП БСТ към 31.12.2017 г. е 49 367 хил. лв. Към същия период на 2018 г. пасивите на дружеството се увеличават с 5.56 на сто или с 2 745 хил. лв., като достигат стойност от 52 112 хил. лв. Отчетеното общо увеличение през 2018 г. спрямо 2017 г. се дължи на увеличение на текущите пасиви с 3 558 хил. лв. и на намаление на нетекущите пасиви с 813 хил. лв. (Таблица № 5).

Таблица № 5

Показател	31.12.2017 г.	31.12.2018 г.	Изменение	Структура	Структура
-----------	---------------	---------------	-----------	-----------	-----------

⁷⁵⁵ Одитно доказателство №2 (т.14.1.9. и т.14.2.9.)

⁷⁵⁶ Одитно доказателство №2 (т.2.9.1. и т.2.9.2)

			(2018 спрямо 2017)		(2017 г.)	(2018 г.)
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	%	%	%
1	2	3	4	5	7	8
I. ПАСИВИ:	49 367	52 112	2 745	5,56%	100,00%	100,00%
1. Нетекущи пасиви	32 228	31 415	-813	-2,52%	65,28%	60,28%
2. Текущи пасиви	17 139	20 697	3 558	20,76%	34,72%	39,72%
Състав и структура на нетекущите и текущите пасиви						
Нетекущи пасиви, в т.ч.:	32 228	31 415	-813	-2,52%	100,00%	100,00%
Нетекущи търговски и други задължения	30 187	29 133	-1 054	-3,49%	93,67%	92,74%
Нетекущи задължения към персонала и социалното осигуряване	2 041	2 282	241	11,81%	6,33%	7,26%
Текущи пасиви, в т.ч.:	17 139	20 697	3 558	20,76%	100,00%	100,00%
Текущи търговски и други задължения	14 600	17 736	3 136	21,48%	85,19%	85,69%
Текущи задължения към персонала	2 339	2 747	408	17,44%	13,65%	13,27%
Текущи данъчни задължения	200	214	14	7,00%	1,17%	1,03%
* Източник: Годишни финансови отчети на ДП БСТ за 2017 г. и 2018 г. ⁷⁵⁷						

В общият размер на пасивите, делът на нетекущите пасиви е 65.28 на сто или 32 228 хил. лв. към 31.12.2017 г. и 60.28 на сто или 31 415 хил. лв. към 31.12.2018 г. Тяхното намаление към 31.12.2018 г. спрямо 31.12.2017 г. е в размер на 2.52 на сто или 813 хил. лв. и се дължи на намалението на нетекущите търговски и други задължения с 1 054 хил. лв. и увеличение на нетекущите задължения към персонала и социалното осигуряване с 241 хил. лв. От своя страна нетекущите търговски и други задължения към 31.12.2018 г. се състоят основно от задължения към участници – 24 583 хил. лв., нетекуща част на джакпот – 3 368 хил. лв. и нетекущи задължения по разсрочени плащания 1 182 хил. лв.

В структурата на пасивите делът на текущите пасиви е 34.72 на сто или 17 139 хил. лв. към 31.12.2017 г. и 39.72 на сто или 20 697 хил. лв. към 31.12.2018 г. Ръстът на текущите пасиви към 31.12.2018 г. спрямо същия период на предходната година е в размер на 3 558 хил. лв. или 20.76 на сто и се обуславя от увеличението на текущите търговски и други задължения с 3 136 хил. лв., увеличение на текущите задължения към персонала с 408 хил. лв. и увеличение на текущите данъчни задължения с 14 хил. лв.

В общият размер на текущите пасиви, с най-голяма абсолютна стойност и относителен дял са текущите търговски и други задължения (14 600 хил. лв. или 85.19 на сто към 31.12.2017 г. и 17 736 хил. лв. или 85.69 на сто към 31.12.2018 г.), следвани от задълженията свързани с персонала (2 339 хил. лв. или 13.65 на сто към 31.12.2017 г. и 2 747 хил. лв. или 13.27 на сто към 31.12.2018 г.) и текущите данъчни задължения (200 хил. лв. или 1.17 на сто към 31.12.2017 г. и 214 хил. лв. или 1.03 на сто към 31.12.2018 г.).

Изпълнение на стратегическите цели и мерки

№	Стратегическа цел и мерки за нейното изпълнение, съгласно Пазарна стратегия 2015-2019	Индикатор/очакван ефект	Изпълнение на целта/мярката Да/не	Коментар
1.	Първа стратегическа цел: Възстановяване на рентабилността във възможно най-кратки срокове.		Не ⁷⁵⁸	Всички показатели за рентабилност на ДП БСТ са отрицателни величини и се влошават през 2016 г., 2017 г. и 2018 г. спрямо 2015 г. ^{759, 760, 761}
Мерки за постигане на първа стратегическа цел		Ръководството ДП БСТ иницира предложения към министъра на младежта и спорта, целящи задържане на т.нар. „непотърсени“ печалби в предприятието и намаляване на отчисленията към ММС от 18% на 17% ⁷⁶² , които не се реализират. Предприети са действия за съкращаване на непродуктивни разходи (чрез намаляване на разходите за персонал и поддръжка посредством заместване на нерентабилни пунктове с франчайз договори), но те не са достатъчни и не водят до изпълнение на заложените мерки за постигане на първата стратегическа цел. Също така е важно да се отчете, че на ДП БСТ са наложени нормативно определени ограничения, които намаляват неговата конкурентоспособност. По този начин не може да бъде осигурен финансов ресурс за осъществяване на част от мерките по останалите стратегически цели.		
1.1.	Задържане на т.нар. „непотърсени“ печалби в БСТ.	Подобряване на рентабилността с 1.5 %.	Не	Всички коефициентите за рентабилност на ДП БСТ са отрицателни величини и намаляват в периода 2015-2018 г. ⁷⁶³ , което илюстрира влошаване на рентабилността на предприятието.
1.2.	Намаляване на отчисленията към ММС от 18% на 17%.	Подобряване на рентабилността с 1%.	Не	Не е постигнато очакваното подобрене на рентабилността, респ. коефициентите за рентабилност на предприятието. ⁷⁶⁴ В годишните финансови планове на ДП БСТ за 2017 г. и 2018 г. ⁷⁶⁵ са планирани отчисления към ММС в намален размер, но нормативно определеният размер на отчисленията не е променен.

⁷⁵⁸ РД-И-47 от 24.01.2020 г., Приложение №1⁷⁵⁹ Доклад за дейността и финансов отчет за годината завършваща към 31.12.2016 г., стр.16 (ТР)⁷⁶⁰ Одитно доказателство №2 (т.14.1.13., стр.16)⁷⁶¹ Одитно доказателство №2 (т.14.2.13., стр.18)⁷⁶² Одитно доказателство №11 (т.1.1.3., стр.9, т.1.1.4. и 1.1.5.)⁷⁶³ РД-И-47 от 24.01.2020 г., Приложение №1⁷⁶⁴ РД-И-47 от 24.01.2020 г., Приложение №1⁷⁶⁵ Одитно доказателство №14 (т.9.1. и 9.2.)

№	Стратегическа цел и мерки за нейното изпълнение, съгласно Пазарна стратегия 2015-2019	Индикатор/очакван ефект	Изпълнение на целта/мярката Да/не	Коментар
1.3.	Намаляване на разходите за персонал и поддръжка посредством заместване на нерентабилни пунктове с франчайз договори.	Намаляване на разходите за персонал от 11% на около 9,5% от приходите в срок до пет години.	Не	През 2017 г. разходите за персонал са 11.4% от общите приходи, а през 2018 г. са 10.74%, т.е. през одитирания период не е постигнато заложеното намаление на дела на разходите за персонал в общите приходи.
2.	Втора стратегическа цел: Запазване и плавно покачване на пазарния дял.		Не	Извършени са маркетингови проучвания, но няма точна информация за пазарния дял на ДП БСТ за периода от 2015 г. до 2018 г. вкл. липсва систематизирана и пълна информация за измерване и отчитане по мерките и очакваните ефекти на втората стратегическа цел. ⁷⁶⁶
Мерки за постигане на втора стратегическа цел		Предприети са действия за анализ и реструктуриране на портфейла от игри чрез създаване на нови разновидности на игри и промени по съществуващи, но те са недостатъчни за задържане и покачване на пазарния дял на ДП БСТ. Съгласно получената от ДКХ информация, през 2017 г. и 2018 г. стойността на получените залози от ДП БСТ за моментна лотария и тото, съгласно чл. 30, ал. 3 и ал. 4 от ЗХ нараства, но реализираните ръстове са по – ниски от отчетените ръстове общо за хазартния сектор, т.е. пазара расте по-бързо. ⁷⁶⁷ За периода на действие на пазарната стратегия 2015-2019 г. е налице спад на постъпленията от игри на ДП БСТ с 3.93 на сто (2018 г. спрямо 2015 г.) ⁷⁶⁸ . От изложеното може да заключим, че независимо от изпълнението на заложените мерки за постигане на втора стратегическа цел, пазарният дял на ДП БСТ не се покачва. Това се дължи от една страна на засилената конкуренция в сектора и от друга на това, че през периода на изпълнение мерките и отностимите към тях годишни цели са насочени основно върху организирането на нови разновидности и тиражи на предлаганите от предприятието игри.		
2.1.	Провеждане на ново пазарно проучване.	Получаване на ясна картина за пазарния дял, включително и по сегменти до края на 2015 г.	Н/П	Не е приложима поради зададения срок - до края на 2015 г. Извършени са пазарни проучвания през 2015 г., 2016 г. и 2017 г. ⁷⁶⁹ В ДП БСТ не е утвърдена и въведена система за мониторинг и редовно и систематично събиране на информация за конкурентите на предприятието, съгласно Пазарната стратегия 2015-2019. ⁷⁷⁰
2.2.	Анализ и реструктуриране на портфейла от игри.	Увеличаване на дела на ДП БСТ посредством проникването на	Н/П	Не е приложима поради зададения срок - до средата на 2016 г. Извършен е анализ и реструктуриране на портфейла от игри през 2016 г. ⁷⁷¹

⁷⁶⁶ Одитно доказателство №66 (т.6)

⁷⁶⁷ Одитно доказателство №52(т.2)

⁷⁶⁸ РД-И-47 от 24.01.2020 г., Приложение №2

⁷⁶⁹ Одитно доказателство №11 (т.2.1.2., т.2.1.5., т.2.2.4.)

⁷⁷⁰ Одитно доказателство №13 (т.2)

⁷⁷¹ Одитно доказателство №11 (т.2.2.6. и т.2.2.8.)

№	Стратегическа цел и мерки за нейното изпълнение, съгласно Пазарна стратегия 2015-2019	Индикатор/очакван ефект	Изпълнение на целта/мярката Да/не	Коментар
		необслужвани досега сегменти в срок до средата на 2016 г.		
2.3.	Нови игри		Да	Новоорганизираните разновидности и тиражи на МЛИ на ДП БСТ през 2016 г., 2017 г. и 2018 г. са 20 броя ⁷⁷² , а при числовите игри - 1 бр. „Тото 2- Рожден ден“ ⁷⁷³ .
3.	Трета стратегическа цел: Подобряване и укрепване на имиджа и асоциирането му с благородна кауза на мисията му, предлагането на продукти по социално-отговорен начин и внасянето на иновативност, модерност, динамичност в продуктите и услугите му.		Не	Липсва точен индикатор за измерване на очаквания ефект, но поради непълно изпълнението на заложените мерки за постигане на трета стратегическа цел, може да се заключи, че целта не е изпълнена.
Мерки за постигане на трета стратегическа цел		Не е извършвано измерване и отчитане на мерките и очакваните ефекти по третата стратегическа цел ⁷⁷⁴ .		
3.1.	Реновиране на мрежата от пунктове	Обновяване на 2/3 от мрежата от пунктове в рамките на пет години. Покачване на продажбите с 8% в засегнатите пунктове.	Не	Поради липса на финансов ресурс, през одитирания период, реновиране на вътрешната приемателна мрежа не е извършвано. ⁷⁷⁵ В периода на действие на Пазарната стратегия от 2015 г. до 2018 г. вкл. е извършено частично обновяване на приемателната мрежа, но то не обхваща 2/3 от мрежата от тото пунктове на ДП БСТ. Не е измервано и отчитано процентното покачване на продажбите в обновените пунктове. ⁷⁷⁶
3.2.	Акцент върху мисията на ДП БСТ – Благородна кауза за подкрепа на спорта.	Привличане на нови участници, мотивирани не толкова от реализация на късмета си и забавление, а по-скоро от подкрепа на българския спорт.	Не	През одитирания период не е измерван и анализиран броят на новите участници в предлаганите от тотото игри, които са мотивирани не толкова от реализация на късмета си и забавление, а по-скоро от желание за подкрепа на българския спорт. ⁷⁷⁷ Каузата за подкрепа на спорта е използвана в рекламните послания на ДП БСТ, но не е измерено дали са привлечени нови участници в игрите заради нея, поради което липсва увереност за

⁷⁷² Одитно доказателство №11 (т.2.3.24)

⁷⁷³ Одитно доказателство №11 (т.2.3.8. и т.2.3.9.)

⁷⁷⁴ Одитно доказателство №66 (т.7)

⁷⁷⁵ Одитно доказателство №27 (т.3)

⁷⁷⁶ Одитно доказателство №66 (т.7.1.)

⁷⁷⁷ Одитно доказателство №66 (т.7.2.)

№	Стратегическа цел и мерки за нейното изпълнение, съгласно Пазарна стратегия 2015-2019	Индикатор/очакван ефект	Изпълнение на целта/мярката Да/не	Коментар
				изпълнение на очаквания ефект.
3.3.	Акцент върху начина на предлагане продукти на ДП БСТ – Социално-отговорна игра	Привличане на нови участници чрез политика за социална ангажираност	Не	В ДП БСТ няма политика за социална ангажираност, която чрез акцент върху начина на предлагане на продуктите да цели привличане на нови участници в игрите на ДП БСТ. Не е измерван броят нови участници в игрите, привлечени от идеята за социално-отговорна игра. ⁷⁷⁸
4.	Четвърта стратегическа цел: Покачване на продажбите с цел реализация на мисията и запазване и увеличаване на пазарния дял.		Не	През 2016 г. е налице спад на постъпленията от игри с 9,28 на сто спрямо 2015 г., през 2017 г. е отчетен ръст от 0,25 на сто спрямо 2016 г. Покачването на продажбите през 2018 г. спрямо 2017 г. е 5,63 на сто. Реално обаче, реализираните продажби и през трите разглеждани години остават под размера им за 2015 г., т.е. за периода на действие на стратегическата цел няма покачване на продажбите на ДП БСТ. ⁷⁷⁹ Това респективно не води до увеличение на отчисленията за спорт спрямо 2015 г. (през 2015 г. техният размер е 27 293 хил. лв. ⁷⁸⁰ , а през 2018 г. е 25 398 хил. лв.), а мисията на държавното предприятие е да подпомага финансово развитието на физическото възпитание и спорта в РБ ⁷⁸¹ .
Мерки за постигане на четвърта стратегическа цел		Налице е частично изпълнение на мерките, но това не води до покачване на продажбите на ДП БСТ и до изпълнение на целта за реализацията на мисията.		
4.1.	Стратегически партньори и франчайз нови точки за продажба. (1000 нови локации в рамките на 5 години на места, които да осигуряват продажби равни на средния за страната доход)	Покачване на продажбите с около 5% на годишна база.	Не	Не са постигнати 1000 нови точки за продажба на стратегически партньори и франчайз в рамките на периода от 2015 г. до 2018 г. Към 31.12.2018 г. броят на външните приемателни пунктове е 721 ⁷⁸² , а броят на пунктовете на външни контрагенти по централни договори е 276 ⁷⁸³ , т.е. общият брой точки за продажба на стратегически партньори и франчайз са 997 броя. През 2016 г. се отчита спад на постъпленията от игри с

⁷⁷⁸ Одитно доказателство №66 (т.7.3.)

⁷⁷⁹ РД-И-47 от 24.01.2020 г., Приложение №1

⁷⁸⁰ Одитно доказателство №2 (т.14.2.); Доклад за дейността финансов отчет за годината завършваща към 31.12.2015 г.(ТР)

⁷⁸¹ Одитно доказателство №9 (т. 6.3., стр.21)

⁷⁸² Одитно доказателство №20 (III, т.5)

⁷⁸³ Одитно доказателство №24 (т.5.)

№	Стратегическа цел и мерки за нейното изпълнение, съгласно Пазарна стратегия 2015-2019	Индикатор/очакван ефект	Изпълнение на целта/мярката Да/не	Коментар
				9,28 на сто спрямо 2015 г., а през 2017 г. е отчетен ръст от 0,25 на сто спрямо 2016 г. Очакваният ефект е постигнат единствено през 2018 г., когато отчетеният ръст на продажбите (постъпленията от игри) на годишна база 5,63 на сто ⁷⁸⁴ . Постъпленията от игри през 2018 г. спрямо 2015 г. намаляват с 3,93 на сто, т.е. за разглеждания период се отчита намаление на продажбите и очакваният ефект не се изпълнява.
4.2.	Внасяне на нови нехазартни услуги с ниска еластичност (например платежни услуги, застрахователни услуги, др.)	Покачване на продажбите на хазартни продукти с около 7% на годишна база, в пунктовете, където предлагат допълнителни продукти/стоки.	Не	Във връзка с подписан договор между ДП БСТ и Фаст Пей ХД АД са изготвени справки и доклад за отчитане на резултатите от съвместната дейност. Извършено е измерване, отчитане и съпоставка на резултатите от продажбата на хазартни продукти, в пунктовете, работещи като каси на Фаст Пей ХД АД, съгласно заложения индикатор (очакван ефект) по втора мярка на четвърта стратегическа цел, но не е постигнато увеличение на продажбите на хазартни продукти. ⁷⁸⁵ Поради това мярката не е изпълнена.
4.3.	Засилване на интернет продажбите	3% покачване на продажбите на годишна база.	Да	Реализираният ръст през 2018 г. спрямо 2017 г. е 43 на сто ⁷⁸⁶ .
4.4.	Мобилни приложения	2% покачване на продажбите на годишна база.	Не	Не са предприети действия по внедряване на мобилни приложения за организиране и предлагане на числови игри. Причината, според ДП БСТ, е липсата на финансов ресурс ⁷⁸⁷ . Отчетеното покачване на продажбите през 2018 г. година не се дължи на въвеждането и развиването на мобилни приложения и мярката не е изпълнена.

⁷⁸⁴ РД-И-47 от 24.01.2020 г., Приложение №2

⁷⁸⁵ Одитни доказателства №70 и № 66 (т.8)

⁷⁸⁶ Одитно доказателство №.5 (т.1 и т.2)

⁷⁸⁷ Одитно доказателство №65

Подготовка за провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки

1. Условия и параметри за провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки

1.1. При проверката на обществена поръчка с предмет „Пълно рекламно обслужване“ (УИН 04666-2017-0007) е установено следното:⁷⁸⁸

С Решение № 264/20.10.2017 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ е открита процедура за възлагане на обществена поръчка с предмет „Пълно рекламно обслужване“.

Предмет на обществената поръчка е предоставянето на услуги за пълно рекламno обслужване на ДП БСТ, включващо дейностите по: „Създаване на творческа платформа за изграждане и реализация на идейно-художествени концепции“ „Информационни и промоционални активности и кампании“, „Организиране, реализиране и модернизиране облика на предаването „Теглене тиражите на Тото 1, Тото 2 и моментни лотарийни игри“, „Закупуване и разпространение на рекламни форми в съответните канали“, „Публично, корпоративно и медийно обслужване“ и „Производство и предпечатна подготовка“, за период от 36 месеца, разделени на три непрекъсваеми 12-месечни периода.⁷⁸⁹

Необходимостта от обществената поръчка е инициирана с Докладна записка, вх. № 01-04-1589/08.11.2016 г. на директора на дирекция ПМЧР.⁷⁹⁰ Съгласно докладната записка поддържането на такъв тип дейности е необходимо с оглед популяризирането на организираните от ДП БСТ игри, както и с необходимостта от разполагането с адекватни инструменти за противодействие на масираното навлизане на частните хазартни оператори на медийния пазар. Предвид факта, че тези дейности са специфични по своята същност и ДП БСТ не разполага със специалисти, които да обосноват точно необходимите рекламни активности, за какъв период би било удачно те да бъдат възложени и какъв би бил минимално необходимият бюджет за тяхното реализиране, с докладната е предложено да бъде възложено на външно специализирано лице изготвянето на технически спецификации на поръчката и процедурата за нейното провеждане. С Докладна записка № 01-04-827/09.06.2017 г. на директора на дирекция ПМЧР е предложено изготвяне на анализ на медийния пазар с цел подготовка на технически спецификации за възлагане на обществена поръчка с предмет „Пълно рекламno обслужване.“⁷⁹¹ Във връзка с това е сключен Договор № 131/15.06.2017 г. с „Гравити О“ ЕООД на стойност 30 000 лв. с ДДС със срок на изпълнение до 07.07.2017 г. В изпълнение на договора е изготвен и представен на ДП БСТ писмен доклад, който включва: Анализ на медийния пазар в България; Анализ на рекламния пазар в България; Изводи и общи насоки за изготвяне на комуникационна стратегия на БСТ за период от 3 години.⁷⁹²

Поради липсата на специалисти в ДП БСТ, които да обосноват точно необходимите рекламни активности, изготвянето на документацията за участие е възложено на външни лица въз основа на Договор № 198/15.09.2017 г.⁷⁹³, сключен с „ЦКС Консултинг“ ООД на основание чл. 8, ал. 4 от ВПУЦОП.⁷⁹⁴

⁷⁸⁸ Електронно досие на обществена поръчка „Пълно рекламno обслужване с УИН 04666-2017-0007, качено в Профила на купувача на ДП БСТ

⁷⁸⁹ Електронно досие на обществена поръчка „Пълно рекламno обслужване с УИН 04666-2017-0007, качено в Профила на купувача на ДП БСТ

⁷⁹⁰ Одитно доказателство № 35 (т. 1.1)

⁷⁹¹ Одитно доказателство № 72 (раздел II, т. 1)

⁷⁹² Одитно доказателство № 72 (раздел II, т. 1)

⁷⁹³ Електронно досие на поръчката

⁷⁹⁴ Чл. 8, ал. 4 от ВПУЦОП.

Предложената прогнозна стойност на обществената поръчка е в размер на 12 000 000 лв. без ДДС, като стойността е предложена на база стойността на предходно проведената обществена поръчка със същия предмет през 2014 г. – без да се завишава бюджета и при запазване на активностите, които са идентични, като реда за възлагане на поръчката е открита процедура.⁷⁹⁵

При възлагане разработването на документацията за проведената през 2017 г. обществена поръчка, от ръководството е отчетен спада в постъпленията на предприятието, поради което е изискано бюджета на поръчката да бъде намален с 10% бюджет (10 800 000 лв. без ДДС) в максимално ефективен за ДП БСТ вариант. Детайлното разпределение на рекламния бюджет е резултат както от оценка на пазарните стойности на услугите в периода на тяхното планиране, така и на експертната преценка на дружеството, изготвило документацията за обществената поръчка.⁷⁹⁶

Откриването на процедурата е одобрено от УС на ДП БСТ с решение по т. 9 от Протокол № 57/14.07.2017 г.⁷⁹⁷

Техническите спецификации на обществената поръчка са посочени в Приложение № 1 към документацията за провеждане на процедурата като за всяка дейност и поддейност са посочени съответните характеристики, в т.ч. количество и прогнозна стойност. Техническите спецификации са определени ясно и точно и дават на участниците яснота относно основните параметри на услугите, които възложителят се стреми да получи чрез възлагането на поръчката.⁷⁹⁸

За проверка на годността и потенциала на участниците да изпълнят поръчката от възложителят са поставени и критерии за подбор.

Съгласно раздел III.1.2 от обявлението за поръчката, от възложителят са поставени минимални изисквания относно икономическото и финансово състояние на участниците, а именно: участниците в процедурата следва да са реализирали минимален общ оборот, в размер на не по-малко от 3 000 000.00 лева, (от които 2 000 000 лева в сферата, попадаща в обхвата на поръчката).⁷⁹⁹

Поставени са и минимални изисквания относно техническите и професионални възможности на участниците, а именно: участниците в процедурата следва да са изпълнили най-малко шест услуги от описаните в дейност 2, 4 и 5 от Техническата спецификация

Поставено е и изискване участниците да разполагат с персонал с определена професионална компетентност – ключов експерт, ръководител на проект, в професионално направление „право“, или „икономика“ или „изкуства“; ключов експерт ПР – връзки с обществеността; ключов експерт реклама; ключов експерт, Медиа планиране; ключов експерт BTL – немедийни активност; ключов експерт, организатор на продукции; ключов експерт технолог.

Критериите за подбор са съобразени с предмета, стойността, обема и сложността на поръчката и не включват условия или изисквания, които дават необосновано предимство или необосновано ограничават участието на лица в обществената поръчка.

Като е отчетена спецификата на предмета на поръчката, определения критерий за оценка на офертите е „оптимално съотношение качество/цена“, съгласно чл. 70, ал. 2, т. 3 от

„Когато е взето решение документацията на за обществената поръчка да бъде разработена изцяло от лица, които не са служители на предприятието, изпълнителния директор сключва договор с това/тези лица, при спазване на съответните нормативни правила за сключването му и като осигурява ненарушаването на конкуренцията и на принципите за недискриминация и прозрачност.“

⁷⁹⁵ Решение по т. 2 от Протокол № 44/17.09.2014 г. на УС на ДП БСТ, Обществена поръчка с предмет „Пълно рекламно обслужване“ с УИН 046660-2014-0013

⁷⁹⁶ Одитно доказателство № 44 (т. 7)

⁷⁹⁷ Одитно доказателство № 44 (т. 7.2)

⁷⁹⁸ Електронно досие на обществена поръчка „Пълно рекламно обслужване с УИН 04666-2017-0007, качено в Профила на купувача на ДП БСТ

⁷⁹⁹ Обявление на поръчката

ЗОП със следните показатели за оценка и относителната им тежест: Техническо предложение - тежест: 70% и Цена - Тежест 30 %.

Изготвена е методика за оценка на офертите, в която са дадени точни указания за определяне на оценка по всеки показател и същата е приложена в документацията за провеждане на откритата процедура.⁸⁰⁰

В резултат на проведената откритая процедура е сключен Договор № 41/27.02.2018 г., с ГДЗЗД „Спорт Фактори“ на стойност 10 798 176, 94 лв. без ДДС със срок на изпълнение 36 месеца, като срокът започва да тече не по-рано от 27.03.2018 г., в изпълнение на изготвения план-график (чл. 3, ал. 1 и 2 от договора).⁸⁰¹

Съгласно чл. 22 от ВПУЦОП със Заповед № 66/09.03.2018 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ са определени две длъжностни лица за осъществяване на контрол по изпълнението на договора, ръководител отдел „Планиране и контрол“, в дирекция ПМЧР и директор дирекция ПМЧР, при ЦУ на ДП БСТ.⁸⁰²

Определената прогнозна стойност на поръчката, посочените критерии за подбор на участниците, ясно и точно определяне на техническите спецификации, критериите за оценка на офертите създават условия за избор на оферта, която да осигури качествено изпълнение на поръчката на разумна и реалистична цена.

1.2. При проверката на откритая процедура за възлагане на обществена поръчка с предмет „Доставка на фабрично нови автомобили за нуждите на ДП БСТ“, по обособени позиции Обособена позиция 1: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в редовни тиражи на игрите на ДП БСТ, обособена позиция 2: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в специални тиражи на игрите на ДП БСТ“ (УИН 04666-2017-0006)⁸⁰³ е установено следното:⁸⁰⁴

Процедурата за възлагане на обществената поръчка е открита с Решение № 263/20.10.2017 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ. Потребността от обществената поръчка е обоснована с Докладна записка, вх. № 01-04-1618/15.11.2016 г. на директор на дирекция ИТИ.⁸⁰⁵ Съгласно докладната записка, практика на ДП БСТ е да предоставя като печалба от организираните от предприятието игри, както парични, така и предметни награди (автомобили). Същото се реализира в производната игра на „Тото 2 - 6 от 49“ – „Втори тото шанс“. Автомобилите дават възможност да се разнообразят печалбите и да се повиши атрактивността на игрите. При различните видове тиражи (обикновен, специален), се реализират различни постъпления, което позволява разнообразие на видовете автомобили, предоставени като печалби. Следвайки практиката от последните години и след проучване на текущите пазарни цени на видовете автомобили от категориите, които предприятието обичайно предоставя като награден фонд, са предложени следните параметри на провеждане на поръчка за избор на доставчик на МПС, както следва: количество – общо до 136 бр. от поне 4 вида/ модела; срок на договора - 24 месеца; прогнозна стойност на договора без ДДС - 4 500 000 лв. предложена на база стойността на предходно проведена обществена поръчка със същия предмет през 2015 г.⁸⁰⁶

⁸⁰⁰ Електронно досие на обществената поръчка в Профила на купувача – документация за провеждане на откритая процедура

⁸⁰¹ Електронно досие на обществената поръчка в Профила на купувача

⁸⁰² Одитно доказателство № 72 (раздел II, т. 4)

⁸⁰³ Одитно доказателство № 8

⁸⁰⁴ Електронно досие на обществената поръчка „Пълно рекламнo обслужване с УИН 04666-2017-0006, качено в Профила на купувача на ДП БСТ

⁸⁰⁵ Одитно доказателство № 35 (т.1.2)

⁸⁰⁶ Решение по т. 5 от Протокол № 4/19.01.2015 г. на УС на ДП БСТ, обществена поръчка с предмет „Доставка на автомобили за нуждите на ДП БСТ“ с УИН 04666-2015-0007

Обществената поръчка е включена в Графика на планираните в ДП БСТ обществени поръчки в периода от 01.01.2017 г. до 31.12.2017 г., който е одобрен с решение по т. 1 от Протокол № 44/30.01.2017 г. на УС на ДП БСТ.⁸⁰⁷

Откриването на процедурата за възлагане на обществената поръчка е одобрено с решение по т. 11 от Протокол № 57/14.07.2017 г. на УС на ДП БСТ, като бюджетът на поръчката е намален до 4 300 000 лв. без ДДС при запазване на посочената като необходима бройка от 136 автомобиля.⁸⁰⁸

Със Заповед № 250/09.10.2017 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ е назначена работна група със задача да разработи и представи проект на документация за участие в обществена поръчка с предмет „Доставка на автомобили за нуждите на ДП БСТ“, по обособени позиции: Обособена позиция 1: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в редовни тиражи на игрите на ДП БСТ; Обособена позиция 2: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в специални тиражи на игрите на ДП БСТ.⁸⁰⁹

Техническите спецификации са посочени в Раздел I, т. 2.5 и т. 2.6 от документацията за участие. В документацията са посочени минималните техническите изисквания на които трябва да отговарят автомобилите по обособена позиция 1 и по обособена позиция 2. Посочени са изискванията относно купе, места, размери; двигател; скоростна кутия; минимални изисквания за оборудване; гаранция на автомобила и оборудването и други. *Техническите спецификации дават яснота относно основните параметри на доставката, която възложителят иска да получи чрез възлагането на поръчката.*

За проверка на годността и потенциала на участниците да изпълнят поръчката, от възложителят са поставени критерии за подбор с оглед осигуряване на разумна увереност относно способността на всеки от участниците да изпълни конкретната поръчка. Съгласно Раздел III.1.2 от обявлението за поръчката относно икономическото и финансовото състояние на участниците са поставени следните минимални изисквания: Участниците в процедурата следва да са реализирали минимален общ оборот, в размер на не по-малко: от 3 000 000 лв., от които 2 500 000.00 лв. в сферата, попадаща в обхвата на поръчката – за участниците в обособена позиция 1 и 2 000 000 лева без ДДС, от които 1 500 000 лв. в сферата, попадаща в обхвата на поръчката - за участниците в обособена позиция 2. Съгласно раздел III.1.3 от обявлението за поръчката са поставени минимални изисквания относно технически и професионални възможности на участниците както следва: 1. Участниците в процедурата, по всяка от обособените позиции, следва да са изпълнили минимум една дейност с предмет и обем идентичен или сходен с предмета на обособената позиция от настоящата обществена поръчка, за последните три години, считано от датата на подаване на оферта. Под дейност, която е с предмет „идентичен или сходен с предмета на обособената позиция от обществената поръчка“, следва да се разбира: доставка на не по-малко от 80 броя автомобили – за участниците в обособена позиция 1 и доставка на не по-малко от 30 автомобиля - за участниците в обособена позиция 2. Участниците в процедурата, следва да имат на разположение (собствени, наети или др.) оторизирани сервизни центрове, минимум шест по обособена позиция 1 и минимум 3 /три/ по обособена позиция 2, находящи се на територията на страната за извършване на гаранционното обслужване на доставените автомобили.⁸¹⁰ *Поставените от възложителя критерии за подбор са съобразени с предмета, стойността, обема/количеството и сложността на поръчката, включително и на обособените позиции.*

⁸⁰⁷ Одитно доказателство № 2 (т. 1.5)

⁸⁰⁸ Одитно доказателство № 44 (т. 7.5)

⁸⁰⁹ Одитно доказателство № 72 (раздел I, т. 2)

⁸¹⁰ Обявление за поръчка с предмет Доставка на фабрично нови автомобили за нуждите на ДП БСТ“, по обособени позиции: Обособена позиция 1: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в редовни тиражи на игрите на ДП БСТ, обособена позиция 2: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в специални тиражи на игрите на ДП БСТ(ОП с УИН 04666-2017-0006) в РОП в АОП, и в Профила на купувача

Предвид предмета на поръчката, определеният от възложителя критерий за възлагане на поръчката е най-ниска цена.

В резултат на проведената процедура е сключен Договор № 12/ 26.01.2018 г. с „Мото ПФое“ ЕООД по обособена позиция 2: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в специални тиражи на игрите на ДП БСТ – 36 броя автомобили по заявка на възложителя на обща цена от 1 366 000 лв. без ДДС със срок от 24 месеца, считано от датата на подписване на договора или до извършване на доставка на цялото определено количество автомобили и Договор № 13/26.01.2018 г., сключен с „Мото-Пфое“ ЕООД по Обособена позиция 1: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в редовни тиражи на игрите на ДП БСТ – доставка по заявка на 100 бр. автомобили на обща цена 2 399 000 лв. без ДДС със срок от 24 месеца, считано от датата на подписване на договора или до извършване на доставка на цялото определено количество автомобили.⁸¹¹

В изпълнение на чл. 22 от ВПУЦОП, със Заповед № 27/30.01.2018 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ са определени две длъжностни лица за осъществяване на контрол по изпълнението на договора (експерт, маркетинг ДИТИ при ЦУ на ДП БСТ и Мениджър продажби, ДПМЧР при ЦУ на ДП БСТ).⁸¹²

Определените изисквания по отношение на участниците в процедурата, както и ясното и точно определяне на техническите изисквания, начинът на определяне на прогнозната стойност на поръчката дават увереност, че е избрана подходяща оферта, която да осигури качествено изпълнение на поръчката.

1.2.1. Извън горепосочената открита процедура с предмет „Доставка на фабрично нови автомобили за нуждите на ДП БСТ по обособени позиции“ Обособена позиция 1: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в редовни тиражи на игрите на ДП БСТ, обособена позиция 2: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в специални тиражи на игрите на ДП БСТ“ (УИН 04666-2017-0006), е установено следното:

С писмо № 01-00-700/16.05.2017 г. на министърът на младежта и спорта до ДП БСТ е направено искане за предоставяне на министерството на три броя леки автомобили. В писмото е посочено, че след 01.09.2016 г. ММС, като орган на централната власт, следва при необходимост от доставка на леки автомобили да предостави заявка към Централния орган за обществени поръчки за включване в централизирана обществена поръчка. Тъй като не може да бъде посочен със сигурност срокът, в който ще бъде възможно доставянето на леките автомобили в резултат на проведена и възложена централизирана процедура, последвана от мини-процедура за възлагане от ММС, а същевременно автомобилният парк на администрацията е недостатъчен, и с оглед обезпечаване на нормалното осъществяване на дейността ѝ, са необходими три броя автомобили за ползване от ММС за представителни нужди за периода на подготовка и възлагане на съответната доставка.

Във връзка с писмото, с решение по т. 1 от Протокол № 54/17.05.2017 г. от УС на ДП БСТ е дадено съгласие да бъдат придобити от „Мото-Пфое“ ЕООД 2 бр. леки автомобили марка Форд, модел Фокус на обща стойност 40 860 лв. без ДДС съгласно чл. 1, ал. 3 от Договор № 190/29.12.2015 г., сключен с по реда на ЗОП,⁸¹³ като средствата за придобиването и регистрирането им на името на предприятието, да бъдат осчетоводени за сметка средствата за негова издръжка. Така придобитите автомобили, както и 1 бр. автомобил марка Волво ,

⁸¹¹ Електронна преписка на обществена поръчка с предмет „Доставка на фабрично нови автомобили за нуждите на ДП БСТ“, по обособени позиции: Обособена позиция 1: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в редовни тиражи на игрите на ДП БСТ, обособена позиция 2: Доставка на фабрично нови автомобили като печалби в специални тиражи на игрите на ДП БСТ в Профила на купувача

⁸¹² **Одитно доказателство № 72** (раздел I, т. 4)

⁸¹³ Открита процедура с предмет „Доставка на автомобили“ по обособена позиция № 1: „Доставка на фабрично нови автомобили“, по обособена позиция 2: „Доставка на употребявани автомобили“ (ОП с УИН 04666-2015-0007)

модел S 90, който към онзи момент е наличен в автопарка на предприятието следва да бъдат предадени на ММС чрез договор за послужване.⁸¹⁴

В изпълнение на решението на УС на ДП БСТ, на 22.05.2017 г. е сключен Договор № 100/22.05.2017 г. за заем за послужване, съгласно който ДП БСТ предоставя на ММС за временно безвъзмездно ползване 2 бр. собствени леки автомобили: марка Форд, модел Фокус. Съгласно договора ММС следва да върне автомобилите в срок от една година, считано от 01.06.2017 г. (чл. 4 от договора). Обикновените разноски по поддържането, запазването и ползването на автомобилите са за сметка на ММС, в това число текущи ремонти и разходи за данъци, застраховки, технически прегледи, винетни такси и др. публични задължения, свързани с ползването на автомобилите (чл. 5 от договора).

С Писмо № 01-00-2098/19.12.2018 г. на главния секретар на ММС е поискано от ДП БСТ във връзка с изпълнение на пътно-транспортното обслужване на ММС да бъде предоставен за временно ползване един бр. лек автомобил.

С решение по т. 8 от Протокол № 92/20.12.2018 г. УС на ДП БСТ след разглеждане на молбата и преценка, че по силата на Договор № 125/25.08.2016 г. за предоставяне на автомобил за временно ползване, „Мото – Пфое“ е предоставило на ДП БСТ за безвъзмездно ползване

1 брой лек автомобил за срок до 07.09.2019 г. и че същия в момента не е необходим на предприятието, членовете на УС дават съгласие да бъде предоставен на ММС лек автомобил марка Волво, модел S90, чрез сключване на договор за заем за послужване, при параметри, които са идентични на тези уговорени с Договор № 125/25.08.2016 г. сключен между „Мото – Пфое“ ЕООД и ДП БСТ.

На 04.01.2019 г. е сключен Договор № 44/04.01.2019 г. за заем за послужване, с който е предоставен на ММС за временно ползване 1 бр. лек автомобил марка Волво, модел S90. Договорът е сключен за срок до 07.09.2019 г., като същият може да бъде продължен по взаимно съгласие, ако преди изтичането на уговорения срок се подпише допълнително споразумение за удължаването му.^{815, 816}

С писмо № 01-00-512/05.04.2018 г. на министъра на младежта и спорта е поискано удължаване на срока на действие на три договора за заем за послужване поради изтичане на срока им, а именно: Договор № 100/22.05.2017 г. за заем за послужване, с който са предоставени на министерството за временно безвъзмездно ползване двата автомобила, марка Форд, модел Фокус, сключен през одитирания период и други два договора, сключени извън одитирания период: Договор № 23-00-147/02.12.2014 г. за ползване на лек автомобил, марка Шевролет, модел Аво, променен с Допълнително споразумение № 1/09.12.2015 г. и с Допълнително споразумение № 2/08.12.2016 г. и Договор № 23-00-8/05.02.2015 г. за ползване на лек автомобил марка Опел, модел „Инсигния лимузина“, променен с Допълнително споразумение № 1/08.01.2016 г. и Допълнително споразумение № 2/23.01.2017 г.

На 24.04.2018 г. е сключен Договор за заем за послужване № 23-00-42/24.04.2018 г. (62/2018 г.), с който са предоставени на ММС за временно безвъзмездно ползване 4 бр. автомобили, определени в горепосоченото писмо. Съгласно договора обикновените разноски по поддържането, запазването и ползването на автомобилите са за сметка на ММС, в т.ч. текущи ремонти и разходи за данъци, застраховки, технически прегледи, винетни такси и др. публични задължения, свързани с ползването на автомобилите.

През 2019 г. извън одитирания период, с Писмо 01-00-459/25.03.2019 г. на министъра на младежта и спорта е поискано удължаване на срока на Договор № 23-00-42/24.04.2018 г.,

⁸¹⁴ Одитно доказателство № 37 (раздел II, т. 3)

⁸¹⁵ Чл. 6 от Договор № 44/04.01.2019 г.

⁸¹⁶ Одитно доказателство № 37 (раздел II, т. 3)

поради изтичане на същия (до 18.04.2019 г.), чрез сключване на допълнително споразумение, с което срока на действие на договора да се удължи до края на 2020 г.

С Допълнително споразумение № 1 към Договор за заем за послужване № 23-00-42/24.04.2018 г., срокът на действие на договора е удължен до 31.12.2020 г.⁸¹⁷

На зададен въпрос за правното основание за сключването на договорите за заем за послужване, от одитираната организация е отговорено, че при сключване на договорите е взета предвид разпоредбата на чл. 28, ал. 1 и ал. 3 от Закона за държавната собственост⁸¹⁸ и чл. 11, ал. 1 и ал.5 от Правилника за прилагане на Закона за държавната собственост.⁸¹⁹

Посоченото от одитираната организация правно основание е неотносимо към статута на ДП БСТ.

Предоставянето на автомобили на ММС, чрез сключване на договори за заем за безвъзмездно ползване, чиито срокове са удължавани с подписването на допълнителни споразумения, както и направените разходи за закупуване на автомобилите, не защитава в достатъчна степен интереси на ДП БСТ от една страна и не е ефективно от друга страна, предвид целта за която са предназначени автомобилите - предоставяне на предметна печалба с цел повишаване атрактивността на организираниите от ДП БСТ игри.

1.2.2. При проверката на обществена поръчка с предмет „Надграждане на съществуващата Централна компютърна система за приемане и обработка на залози за организираниите от ДП БСТ игри съгласно Закона за хазарта“ (УИН 04666-2017-0009)⁸²⁰ е усановено:

С Решение № 296/21.11.2017 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ е открита процедура за възлагане на обществена поръчка с предмет „Надграждане на съществуващата Централна компютърна система за приемане и обработка на залози за организираниите от ДП БСТ игри съгласно Закона за хазарта“.

Предметът на обществената поръчка включва разработка, доставка и интегриране на софтуерен продукт, надграждащ ЦКС - в системите, посочени от Възложителя, както следва: Нови функционалности на системата за онлайн залагания; Система за външни дистрибутори; Система за лоялност/ лоялни клиенти и Система за продажба на нехазартни продукти.

Необходимостта от обществената поръчка е идентифицирана с Докладна записка вх. № 01-04-1618/15.11.2016 г. на директора на дирекция ИТИ. Съгласно докладната записка с възлагането на поръчката ще се стимулира участието в игрите на постоянните играчи и вкарването на нови участници в пунктовете чрез въвеждане на търговски програми за

⁸¹⁷ Одитно доказателство № 44 (т. 6)

⁸¹⁸ Чл. 28, ал. 1 и ал. 3 от Закона за държавната собственост

ал. 1 Движими вещи – частна държавна собственост, се предоставят безвъзмездно на юридически лица на бюджетна издръжка със заповед на съответния министър, ръководителна друго ведомство или областен управител.

ал.2 Движимите вещи над определена от Министерския съвет стойност, се предоставят по реда на ал. 1 със съгласието на министъра на финансите или на оправомощен от него заместник-министър.

ал. 3 Вещите – държавна собственост, се предоставят безвъзмездно без съгласието на министъра на финансите между:

1. първостепенния разпоредител с бюджетни средства и другите бюджетни разпоредители към него;

2. разпоредители с бюджетни средства към един общ първостепенен разпоредител.

⁸¹⁹ Чл.11, ал. 1 и ал. 5 от ППЗДС

Ал. 1 Вещи – частна държавна собственост, се предоставят безвъзмездно на юридически лица на държавна бюджетна издръжка със заповед на ръководителя на ведомството, съответно на областния управител.

Ал. 2 Вещите – частна държавна собственост, с балансова стойност над 10 000 се предоставят по реда на ал. 1 след съгласие на министъра на финансите. Искането до министъра на финансите се прави от областния управител или от ръководителя на ведомството, управляващо вещите.

Ал. 3 Искането до министъра на финансите трябва да съдържа мотивираното предложение на заинтересованото юридическо лице, доказателства, че то е на държавна бюджетна издръжка, списък на вещите – частна държавна собственост, индивидуализирани по вид, количество и общата им балансова стойност.

Ал. 4 В случаите по ал. 2, когато заинтересованото ведомство или организация е второстепенен разпоредител с бюджет, се прилага и становището на съответния първостепенен разпоредител.

Ал. 5 Редът за предоставяне на вещи – частна държавна собственост, предвиден в ал. 2-4, не се прилага в случаите по чл. 28, ал. 3 от Закона за държавната собственост.

⁸²⁰ Електронно досие на обществена поръчка „Пълно рекламнo обслужване с УИН 04666-2017-0009, качено в Профила на купувача на ДП БСТ

лоялност и продажба на нехазартни продукти, като за целта е необходимо да се извърши доработка на съществуващия софтуер, което може да се извърши от специалисти – софтуерни разработчици. Системата за продажба на нехазартни продукти, интегрирана със система за лоялност, ще позволи изцяло нови бизнес възможности за предприятието за реализиране на допълнителни постъпления – директно като комисионни при продажби, използвайки мърчандайзинг техника, както и косвено, като се ползва допълнителния ефект на кръстосани продажби. Пълноценното използване на подобна система ще позволи развитието на предприятието в изцяло нова търговска посока, ефективно използване на собствената мрежа и в крайна сметка допълнителни приходи от продажби, включително и от нехазартни продукти. Чрез системата за онлайн залагания се цели да бъде улеснено извършването на залози от участниците в игрите, предлагани от ДП БСТ, а целта на системата за външни дистрибутори е да бъде създадена функционалност за приемане на залози и изплащане на печалби за МЛИ, позволяващи унификация за работа с информационни системи на трети страни (юридически или физически лица, различни от възложителя и изпълнителя, възможни партньори на възложителя при дистрибуция на хазартните му продукти).⁸²¹

Обществената поръчка е включена в План-графика за организиране и провеждане на процедурите за възлагане на обществени поръчки в ДП БСТ през 2017 г., който е представен от директора на дирекция ПОП с докладна записка, вх. № 01-04-1887/30.12.2016 г. и е одобрен с решение по т. 1 от Протокол № 44/30.01.2017 г. от УС на ДП БСТ. В план-графика, за тази поръчка е посочено, че следва да се „реализира след изготвяне на финансово-икономическа обосновка за ползите на възнамеряваните надграждания“.⁸²² В изпълнение на това от директора на дирекция ИТИ с Докладна записка № 01-04-538/12.04.2017 г. е представена на УС на ДП БСТ допълнителна информация относно възлагането на поръчката, а именно изнесени са данни относно ефикасността от изграждането на съответните системи.⁸²³ С решение по т. 3 от Протокол № 51/12.04.2017 г. на УС на ДП БСТ е одобрено провеждането на процедура с горепосочения предмет.⁸²⁴

Документацията за обществената поръчка е разработена от работна група, включваща служители с професионална квалификация, свързана с предмета на поръчката съгласно Заповед № 266/20.10.2017 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ.⁸²⁵

Съгласно документацията надграждането на ЦКС включва разработването на четири модула, както следва: система за лоялност; система за продажба на нехазартни продукти; нови функционалности на системата за онлайн залагания (създаване на шаблони и др.); и система за външни дистрибутори.

Определената прогнозна стойност е в размер на 2 300 000 лв. без ДДС платими разсрочено за периода на поддръжката. Предвиден е срок на поръчката 48 месеца, от които изграждане на модулите до 12 месеца и поддръжка до 36 месеца.⁸²⁶

При определянето на прогнозната стойност на услугата е приложено правилото на чл.21, ал. 8 от ЗОП.⁸²⁷

Съгласно предоставена от одитирания обект информация, оценката на необходимия максимален бюджет е извършена на база цената на вече изградени надграждания на ЦКС, а

⁸²¹ Одитно доказателство № 35 (т. 1.2)

⁸²² Одитно доказателство № 2 (т. 1.5)

⁸²³ Одитно доказателство № 44 (т. 7.7.)

⁸²⁴ Одитно доказателство № 44 (т. 7.6.)

⁸²⁵ Одитно доказателство № 73

⁸²⁶ Одитно доказателство № 35 (т. 1.2)

⁸²⁷ Чл.21, ал. 8 от ЗОП:

При обществени поръчки за доставки или услуги, които са регулярни или подлежат на подновяване рамките на определен период, прогнозната стойност се определя на базата на:

1. действителната обща стойност на поръчките от същия вид, които са възложени през предходните 12 месеца, коригирана с евентуалните промени в количеството или стойността, които биха могли да настъпят за период от 12 месеца след възлагането на поръчката, или
2. общата прогнозна стойност на поръчките, възложени през 12 –те месеца след първата доставка или услуга.

именно възложено с Договор № 56/2015 г.⁸²⁸, съпоставено със сложността на текущото надграждане. Системата за лоялност, в частта си за използване в приемателната мрежа е съизмерима по сложност с въведената при изпълнение на цитирания по-горе договор надградена система за МЛИ. Същата е на стойност 493 100 лв. без ДДС, поради което е поставено ограничение на цената за нейното придобиване до 500 000 лв. Системата за лоялност, в частта си за използване от участниците онлайн, е със сложност около 50 % от тази по т. 1, поради което оценката за стойността ѝ е в размер на 250 000 лв. без ДДС. 3. Системата за продажба на нехазартни продукти е преценена като двойно по-сложна от системата за МЛИ – необходимо е създаване на индивидуален логистичен модел за различни разнотипни стоки, въвеждане на отстъпки, свързани с натрупване на точки от лоялност и не на последно място е изискано да се създаде възможност за интеграция със системата на НАП. Поради това оценката за нейната стойност е в размер до 1 000 000 лв. Към стойностите на горните системи са добавени и стойностите за другите изискани доработки: Допълнителни функции за участие онлайн (създаване на шаблони и др.) - сложността е съизмерима с тази на надграждането на Мелиора УЕБ, съгласно цитирания по-горе договор, поради което прогнозната за нея стойност е до 140 000 лв. без ДДС. Системата за външни дистрибутори за МЛИ през интернет среда – сложността е съизмерима с тази на надграждането на Мелиора УЕБ, съгласно цитирания по-горе договор, поради което прогнозираната за нея стойност е до 140 000 лв. без ДДС. Като е отчетена и необходимостта от гаранционна поддръжка, чиято стойност е в размер на 70 000 лв. без ДДС за период от четири години, общата стойност на поръчката е 2 100 000 лв. без ДДС. Към така определената стойност е включено 10 на сто увеличение, което би компенсирало евентуалното увеличение на цената на услугата, остойностена по данни от 2015 г. т.е. определената прогнозна стойност на поръчката е 2 300 000 лв. без ДДС.⁸²⁹

Техническите спецификации са посочени в раздел I, т. 2 от документацията за участие и дават на участниците яснота относно основните параметри на услугите, които възложителят желае да получи чрез възлагането на поръчката.⁸³⁰ От възложителят ясно и точно са посочени изискванията, свързани с изпълнението на поръчката. В съответствие с неговите потребности са определени необходимите характеристики на предмета на поръчката и целения краен резултат от изпълнението на същата.

За проверка на годността и потенциала на участниците да изпълнят поръчката от възложителят са поставени и критерии за подбор с оглед осигуряване на разумна увереност относно способността на всеки от участниците да изпълни конкретната поръчка.

Съгласно Раздел III.1.2 от обявлението за поръчката, от възложителят са поставени минимални изисквания относно икономическото и финансово състояние, а именно: Участникът трябва да има минимален общ оборот в размер на 3 000 000 (три милиона) лева за последните три приключили финансови години в зависимост от датата, на която участникът е създаден или е започнал дейността си. Участникът трябва да има минимален оборот в сферата, попадаща в обхвата на поръчката, изчислен на база годишните обороти, в размер на 1 500 000 (един милион и петстотин хиляди) лева.

Съгласно Раздел III.1.3 от обявлението за поръчката са поставени минимални изисквания относно Технически и професионални възможности на кандидатите/участниците в процедурата, а именно: През последните три години, считано от датата на подаване на

⁸²⁸ Сключен след проведена процедура с предмет "Надграждане на внедрената от Възложителя Централна компютърна система (ЦКС) „Мелиора БСТ 1.0“ до версия „Мелиора БСТ 1.1“, надграждане на внедрената от Възложителя ЦКС „Мелиора УЕБ 3.1“ до версия „Мелиора УЕБ 3.2“ и допълнителна доставка на терминални устройства тип „Мелиора мини“ и „Мелиора селфчик“, съобразно технически спецификации (ОП с УИН 04666-2015-0002)

⁸²⁹ **Одитно доказателство № 44** (т. 7)

⁸³⁰ Електронно досие на поръчката с предмет „Надграждане на съществуващата ЦКС за приемане и обработка на залози за организираните от ДП БСТ игри съгласно Закона за хазарта – документация, намираща се в Профила на купувача.

офертата участникът трябва да е изпълнил успешно дейности с предмет и обем: най-малко една услуга, включваща разработка и внедряване на един софтуерен продукт, надграждащ съществуваща информационна система. Също така участникът трябва да прилага система за управление на качеството, съответстваща на стандарт БДС EN ISO 9001 или еквивалентен, с обхват в областта на информационните технологии (например: разработване, внедряване и поддръжка на софтуерни продукти и информационни системи). Участникът трябва да прилага система за управление на сигурността на информацията, съответстваща на стандарт БДС EN ISO 27001 или еквивалентен, с обхват в областта на информационните технологии (например: разработване, внедряване и поддръжка на софтуерни продукти и информационни системи). Участникът следва да разполага с персонал и с ръководен състав с професионална компетентност за изпълнение на поръчката.

Критериите за подбор са съобразени с предмета, стойността, обема и сложността на поръчката. Същите не включват условия или изисквания, които дават необосновано предимство или необосновано ограничават участието на лица в обществената поръчка.

Предвиденият от възложителя критерий за възлагане е оптимално съотношение качество/ цена, със съответните показатели за оценка и относителна им тежест.

В документацията е посочена методика за комплексна оценка и начина за определяне на оценката по всеки показател, която дава възможност да се оцени нивото на изпълнение, предложено във всяка оферта, в съответствие с предмета на поръчката и техническите спецификации; дава възможност да бъдат сравнени и оценени обективно техническите предложения в офертите, както и осигурява на участниците достатъчно информация за правилата, които ще се прилагат при определяне на оценката по всеки показател.

В резултат на проведената открита процедура за възлагане на обществената поръчка е сключен Договор № 16 от 01.02.2018 г. с „Декарт“ ООД на стойност 2 100 000 лв. без ДДС със срок на изпълнение 1 760 календарни дни, считано от 01.02.2018 г. Съгласно чл. 3.2 от договора плащането на цената ще се извършва разсрочено за срок 3 години, считано от месеца, следващ този на подписване на приемо-предавателния протокол по чл. 4.3. от договора.⁸³¹ Изпълнител по договора е дружество, свързано с един от основните конкуренти на ДП БСТ пре одитирания период.⁸³²

Съгласно чл. 22 от ВПУЦОП със Заповед № 38/12.02.2018 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ са определени две длъжностни лица, с професионална компетентност, свързана с предмета на поръчката за осъществяване на контрол по изпълнението на договора/директора на дирекция ИТИ при ЦУ на ДП БСТ и ръководителя на отдел СА в дирекция ИТИ при ЦУ на ДП БСТ.⁸³³

Съгласно предоставена от одитирания обект информация разработването, доставката и интегрирането на софтуерните продукти, надграждащи ЦКС е приключило на 20.06.2018 г.⁸³⁴

Към датата на приключване на одита (м. февруари 2020 г.) системата за продажба на нехазартни продукти не функционира. Съгласно предоставена от одитирания обект информация, причината за нефункциониране на системата е, че „към датата на интегрирането на системата е провеждано обществено обсъждане на промени в Наредба Н-18, засягащи всички фирми, опериращи на територията на България, които приемат плащане в брой и използват касови апарати, софтуер за управление на продажбите и интегрирани автоматизирани системи за продажба. Във въпросната наредба се регулира използването на Интегрирана автоматизирана система за управление на търговската дейност (ИАСУТД - това е по-скоро софтуер, функционално приравнен на фискално устройство (ФУ), използван от

⁸³¹ Електронно досие на ОП в Профила на купувача - Договор № 16/01.02.2018 г. с „Декарт“ ООД

⁸³² По данни от Търговския регистър.

⁸³³ Одитно доказателство № 72 (раздел III, т. 4)

⁸³⁴ Одитно доказателство № 69

големи данъкоплатци). Съществените промени в наредбата продължават до юли 2019 г. След силно негативните обществени реакции, наредбата е изменена и през септември 2019 г. Всички тези факти не позволяват пускането в експлоатация на системата, поради постоянно променящата се регулация“⁸³⁵.

Посочената от одитирания обект причина за нефункциониране на системата за нехазартни продукти е необоснована, тъй като промени в горепосочената наредба са извършвани и преди откриването на процедурата, както и след това, а фактът, че системата не е пусната в експлоатация приблизително 2 години след нейното внедряване, навежда на извода, че същата не е била достатъчно необходима за предприятието.

Начинът на изчисляване на прогнозната стойност, определените критерии за подбор, ясното и точно посочване на техническите спецификации, критериите са оценка на ofertите дават възможност да бъде избрана подходяща oferta, която да осигури качествено изпълнение на поръчката на разумна и реалистична цена.

Разработената и внедрена в ЦКС, но не функционираща система за продажба на нехазартни продукти, е индикатор за неикономичност и неефикасност на разходването на публични средства (в контекста на неизползван ресурс и неотразяващ спецификата на дейността).

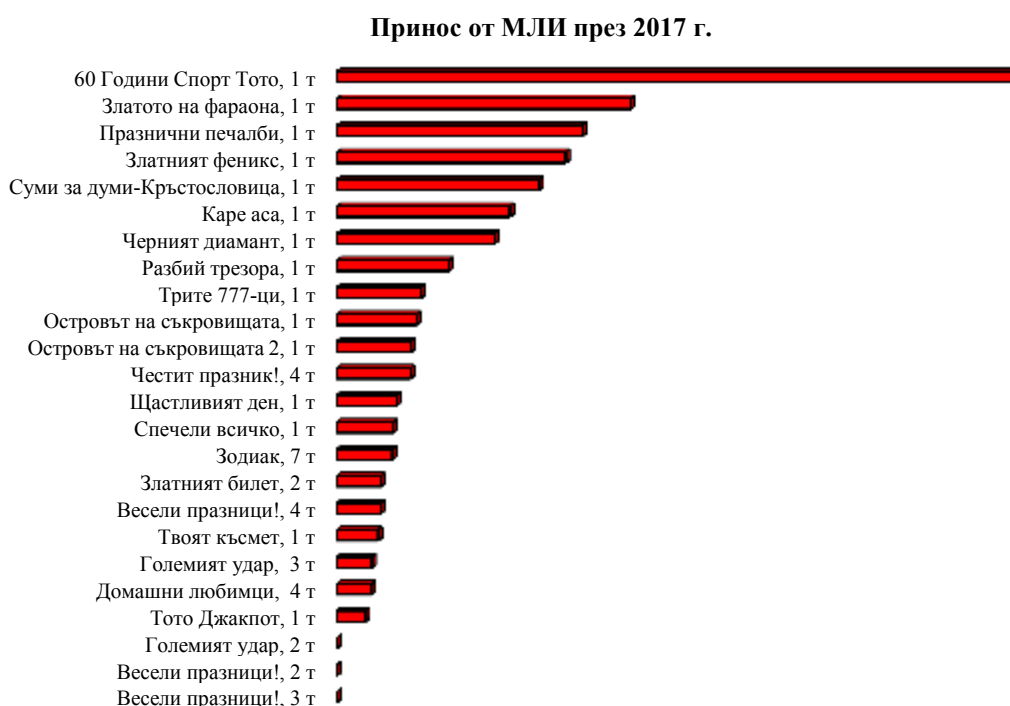
⁸³⁵ Одитно доказателство № 69

Анализ на ефекта от въвеждането на нови игри (разновидности) на играта „Тото шанс за всички“

С цел проучване на предприетите мерки от страна на ДП БСТ за разработване на нови игри с по-голям пазарен потенциал, са анализирани резултатите от въвеждането на нови игри (разновидности) на играта „Тото шанс за всички“, както и продължаващия ефект на игрите, стартирали преди одитирания период. Анализът на информацията показва следното:

Освен като абсолютна сума, е анализиран и относителният ефект на всяка игра за един месец действие през съответната година, поради това, че различните игри са имали различна продължителност на действие през годината. Част от игрите са действали няколко месеца през годината, независимо дали са нововъведени или стартирали преди одитирания период.

С най-голям принос в постъпленията през 2017 г. е играта „60 години Спорт тото“ 1 тираж (т.). Приходите от нея възлизат на 8 682 010 лв. или почти една четвърт от общо постъпленията от МЛИ за годината – 35 919 178 лв. На второ място, с 10,5 на сто от общите постъпления от МЛИ, е „Златото на фараона“ 1 т., с 3 771 258 лв. Играта е стартирала в края на 2016 г. и през втората си година на действие все още заема второ място по постъпления.

С постъпления от над 1 млн. лв. през 2017 г. са 10 игри.⁸³⁶ Нововъведени са шест от тях⁸³⁷, а четири са стартирали преди одитирания период – 2015 г. и 2016 г. Траен интерес се установява към играта „Трите 777-ци“ 1 т., стартирала в края на 2015 г. и все още сред първите 10 тиража по постъпления през 2017 г.

През 2017 г. стартира първи тираж на „Островът на съкровищата 2, спечели 10 печалби х 100 000 лв.“ 1 т. Приносът ѝ в абсолютна сума е под 1 млн. лв. (954 072 лв.), но за

⁸³⁶ „60 години спорт тото“; „Златото на фараона“; „Празнични печалби“; „Златният феникс“; „Суми за думи – кръстословица“; „Каре аса“; „Черният диамант“; „Разбий трезора“; „Трите 777-ци“; „Островът на съкровищата“

⁸³⁷ „60 години спорт тото“; „Празнични печалби“; „Златният феникс“; „Суми за думи – кръстословица“; „Каре аса“; „Разбий трезора“

периода си на действие от четири месеца постига средномесечни постъпления от 238 518 лв., приблизително три пъти по-големи от тези на „Островът на съкровищата“ 1 т., стартираше през 2016 г. (с 85 295 лв. средномесечно през 2017 г.).

Останалите 13 игри, действали през 2017 г.⁸³⁸, с принос под 1 млн. лв., са стартирали преди одитирания период – две през 2014 г., седем през 2015 г. и четири през 2016 г. Игрите с вече изчерпан ефект са втори тираж на „Големият удар“ и втори и трети тиражи на „Весели празници“, от които са реализирани съответно 622, 443 и 350 лв. през годината.

Голям интерес представляват тематичните игри, свързани с някакъв повод или празник. Играта „Празнични печалби“ 1 т. е с реализиран приход от 3 153 175 лв. или 8,78 на сто от общия приход от МЛИ, но трябва да се отбележи, че това е станало за два месеца в края на годината, което я поставя на първо място по средномесечен принос с 1 576 588 лв.

От игрите, стартирали предходни години⁸³⁹, през първата година на одитирания период са събрани 13 939 083 лв. или 38,81 на сто от общите постъпления от МЛИ. От нововъведените игри са реализирани повече от половината постъпления от МЛИ или 61,19 на сто, като в същото време тяхното действие не е целогодишно.

От извършения анализ на месечните продажби на талони (през 2017 г.) е установено следното: най-големи постъпления, около една четвърт от всички, са реализирани през последните месеци на годината – 3 564 413 лв. (през ноември 2017 г.) и 4 554 485 лв. (през декември 2017 г.) или съответно 9,92 и 12,68 на сто от постъпленията от МЛИ за годината. Високият процент постъпления се дължи преди всичко на настъпващите празници и тематичната игра „Празнични печалби“ 1 т., която реализира 48,06 на сто от приходите от МЛИ за м. декември 2017 г.

Въпреки отличния старт на юбилейната игра „60 години Спорт тото“ 1 т. и атрактивните постъпления през първите месеци, тя бива изместена от „Празнични печалби“ 1 т. – със своето стартиране играта заема първо място по постъпления в края на годината, предвид настъпващите празници.

Най-нисък обем постъпления – 5,62 на сто от общите за 2017 г., или 2 020 399 лв., са реализирани в началото на годината, когато няма въведени нови игри, а следпразничният интерес се поддържа от „Весели празници“ 4 т. и „Златото на фараона“ 1 т., стартирали в края на 2016 г., с януарски постъпления съответно 522 355 лв. и 501 546 лв. Процесите в следващите месеци протичат по сходен начин до въвеждането на юбилейната игра по случай годишнината на ДП БСТ през м. май.

Тринадесет (13) от игрите⁸⁴⁰ бележат известен ръст (от 4 370 лв. до 67 310 лв.) на постъпленията в последния месец на годината спрямо предходния, но без значителни флуктуации през останалите месеци. Три игри („60 години Спорт тото“ 1 т., „Златото на фараона“ 1 т. и „Празнични печалби“ 1 т.) са сформирали 43,45 на сто от постъпленията за годината, като двете от тях са със значителен спад спрямо първоначалното им стартиране.⁸⁴¹

От извършения анализ на месечните продажби на талони (2018 г.) най-големи постъпления, приблизително една четвърт от всички, са реализирани през последните месеци на годината – 3 745 619 лв. (през ноември 2018 г.) и 4 370 372 лв. (през декември 2018 г.) или съответно 10,35 и 12,08 на сто от постъпленията от МЛИ за годината. Постъпленията през

⁸³⁸ „Честит празник“, „Щастливият ден“, „Спечели всичко“, „Зодиак“, „Златният билет“, „Весели празници“, „Твоят късмет“, „Големият удар“, „Домашни любимци“, „Тото Джакпот“, „Големият удар“, „Весели празници“ 2 т и „Весели празници“ 3 т

⁸³⁹ „Златото на фараона“, „Черният диамант“, „Трите 777-ци“, „Островът на съкровищата“, „Честит празник“, „Щастливият ден“, „Спечели всичко“, „Зодиак“, „Златният билет“, „Весели празници“, „Твоят късмет“, „Големият удар“, „Домашни любимци“, „Тото Джакпот“, „Големият удар“, „Весели празници“ 2 т и „Весели празници“ 3 т

⁸⁴⁰ „Големият удар“, 3 т, „Домашни любимци“, 4 т, „Златният билет“, 2 т, „Златото на фараона“, 1 т, „Зодиак“, 7 т, „Каре аса“, 1 т, „Спечели всичко“, 1 т, „Твоят късмет“, 1 т, „Тото Джакпот“, 1 т, „Трите 777-ци“, 1 т, „Черният диамант“, 1 т, „Честит празник“, 4 т, „Щастливият ден“, 1 т, „Суми за думи-Кръстословица“, 1 т

⁸⁴¹ Одитно доказателство № 20 (т. III)

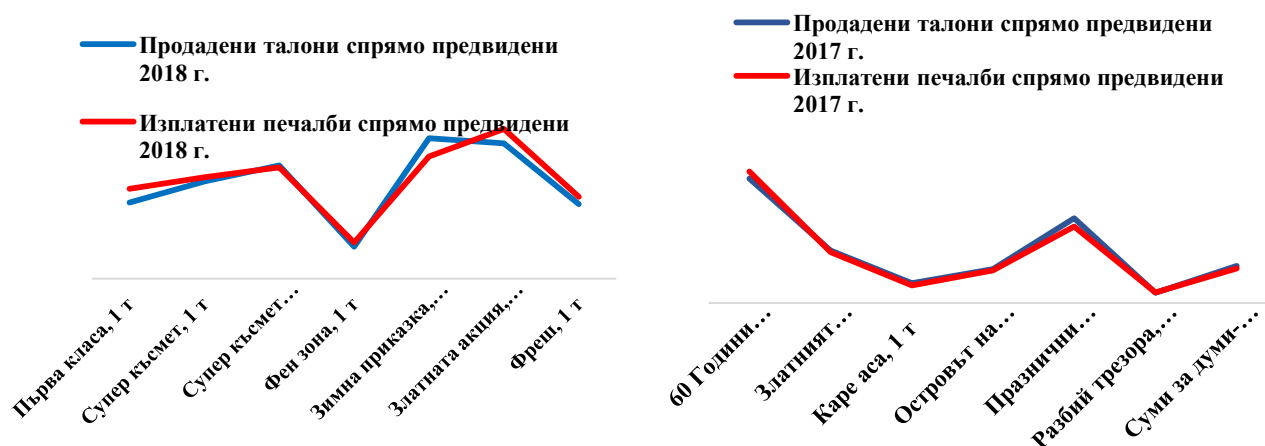
м. ноември се дължат предимно на новата игра „Златната акция“ 1 т. с 47,99 на сто от ноемврийските постъпления, но през следващия месец постъпленията от нея спадат над два пъти. Подобна е ситуацията при играта „Супер късмет“ 1 т. на втория месец след нейното стартиране – с 46,87 на сто от постъпленията през м. април 2018 г. и спад с над два пъти на постъпленията следващия месец.

Най-нисък принос в общите постъпления се пада на м. октомври (6,09 на сто), когато, независимо от повишаване на постъпленията на повечето игри спрямо м. септември, новата игра „Фен зона“ 1 т. реализира над два и половина пъти по-ниски приходи спрямо предходния месец. При стартирането си през м. септември успява да компенсира намалението на приходите при всички останали игри⁸⁴² с постъпленията си от 925 475 лв., но не предизвиква траен интерес и в края на годината постъпленията достигат 64 035 лв.

При извършено сравнение на две подобни тематични игри – „Зимна приказка“ 1 т. (стартирала 2018 г.) и „Празнични печалби“ 1 т. (2017 г.) се наблюдава по-голям интерес към играта, стартирала по-рано, независимо, че при стартиралата по-късно игра цената на талона е по-ниска и честотата на печалбите – по-висока. По-голямата привлекателност явно се дължи на по-големия брой възможности за печалба в играта от 2017 г. (четири игри срещу три игри при играта от 2018 г.) и не по-маловажната причина – далеч по-високите предвидени печалби – (1х1 млн. лв.; 3х300 000 лв.; 7х50 000 лв. за играта, стартирала през 2017 г. и 2х100 000 и 4х50 000 лв. за играта, стартирала през 2018 г.)

От направеното изследване⁸⁴³ относно дела на изплатените печалби⁸⁴⁴ при нововъведените игри през първата година на одитирания период спрямо общия размер на предвидените печалби, съответно броя на продадените талони спрямо предвидения в тиража, се установено, че на този етап не се е реализирала вероятността от прекомерно изплащане на печалби, което да постави под въпрос продължаване действието на играта. Процентът на продадените талони и изплатените печалби спрямо предвидените такива при стартиране на съответната игра се движат в рамките от около 1 на сто за играта „Разбий трезора“ 1 т. до около 12 на сто за „60 години Спорт тото“ 1 т.

Аналогична е ситуацията и с изплатените печалби при нововъведените през 2018 г. игри. Не се наблюдават резки отклонения между продадени талони и изплатени суми. Процентът на продадените талони и изплатените печалби спрямо предвидените такива при стартиране на съответната игра се движат в рамките от около 2 на сто за играта „Фен

зона“ 1 т. до около 11 на сто за „Златната акция“ 1 т.

⁸⁴² С изключение на „Твоят късмет“ 1 т., с увеличение на приходите от 456 лв. спрямо м. август

⁸⁴³ Изследването е направено за нововъведените МЛИ през 2017 г.

⁸⁴⁴ Одитно доказателство № Писмо 16 № 01-01-2018 от 18.09.2019 г. Справка за изплатените печалби през 2017 г.

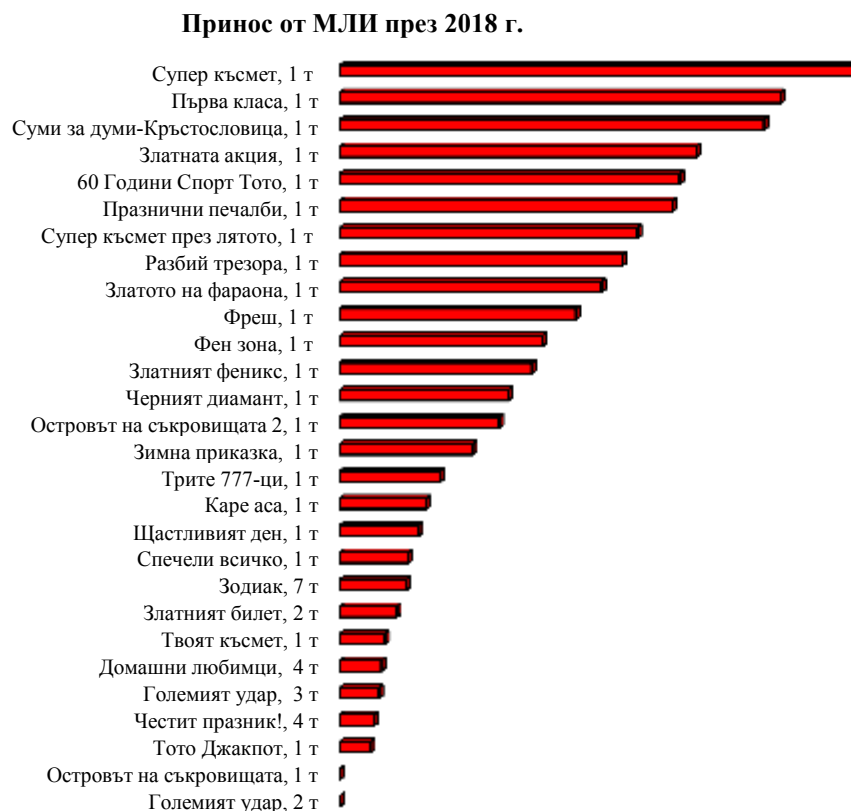
През одитирания период не са вземани решения за преустановяване продажбата на дадена игра/ разновидност.⁸⁴⁵

С най-голям принос в постъпленията от МЛИ през 2018 г. е играта „Супер късмет“ 1 т. с 3 716 770 лв., което съставлява 10,27 на сто от общите постъпления от МЛИ за втората година на одитирания период. Въведени са седем нови игри и се увеличава броят на игрите, реализирали по-висок процент постъпления – с над 1 млн. лв. са 14 игри.

През 2018 г. не се наблюдава игра с подобен висок процент постъпления, така както юбилейната игра „60 години Спорт тото“ 1 т. от първата година на одитирания период, която слиза по размер на постъпленията на пето място с реализирани 2 464 690 лв. или 6,81 на сто от общите.

Най-ефикасна през 2018 г. се оказва „Златната акция“ 1 т., която само за два месеца действие постига 7,14 на сто от общите постъпления или 1 291 773 лв. средномесечно, което я поставя на първо място сред интересите на участниците.

При проследяване развитието на игрите през 2017 г., се установява намаляване на ефикасността им, както при тези от предходни години, така и при стартиралите през 2017 г. При всяка една от тях са намалели средномесечните постъпления. Намаление се наблюдава и в постъпленията като абсолютна сума, с изключение на три игри,⁸⁴⁶ при които има известно увеличение в абсолютни стойности, но това се дължи преди всичко на целогодишното действие на играта през втората година, отколкото на други причини. Повишението на постъпленията от МЛИ през 2018 г. се дължи предимно на нововъведени игри.

Освен въвеждането на нови игри, са провеждани и допълнителни инициативи – допълнителни игри „Печалби плюс“ с непечеливши талони, с цел поддържане на

⁸⁴⁵ Одитно доказателство № 20 (II, т. 4)

⁸⁴⁶ „Суми за думи-Кръстословица“ 1 т., „Разбий трезора“ 1 т., „Островът на съкровищата 2“ 1 т.

атрактивност и повишаване на интереса на участниците, което да предизвика увеличаване на постъпленията. През одитирания период не са вземани решения за преустановяване продажбата на дадена игра/разновидност.⁸⁴⁷

⁸⁴⁷ Одитно доказателство № 20 (II, т. 4)

ОПИС НА ОДИТНИТЕ ДОКАЗАТЕЛСТВА КЪМ ОДИТНИЯ ДОКЛАД
№ 0600200519

№	Одитни доказателства	Брой стр.
1.	Писмо № 01-01-1438 от 05.06.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	18+1 CD
2.	Писмо № 01-01-1466 от 11.06.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	16+2 CD
3.	Писмо № 01-01-1474 от 12.06.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2 +1 CD
4.	Писмо № 01-01-1477 от 12.06.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	33
5.	Писмо № 01-01-1505 от 19.06.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	6+1 CD
6.	Писмо № 01-01-1519 от 24.06.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	82+1 CD
7.	Писмо № 01-01-1529 от 26.06.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	6+1 CD
8.	Писмо № 01-01-1539 от 27.06.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	10+1 CD
9.	Писмо № 01-01-1568 от 03.07.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	11+1 CD
10.	Писмо № 01-01-1585 от 10.07.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2+1 CD
11.	Писмо № 01-01-1615 от 18.07.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	32+1 CD
12.	Писмо № 01-01-1618 от 19.07.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	5+1 CD
13.	Констативен протокол от 19.07.2019 г.	3
14.	Писмо № 01-01-1843 от 21.08.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	18+1 CD
15.	Писмо № 01-01-1881 от 26.08.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	3+1 CD
16.	Писмо № 01-01-1882 от 26.08.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	3+1 CD
17.	Писмо № 01-01-1884 от 26.08.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	1
18.	Писмо № 01-01-1993 от 16.09.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	12
19.	Писмо № 01-01-2004 от 17.09.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	6+1 CD
20.	Писмо № 01-01-2018 от 18.09.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	15+1 CD
21.	Писмо № 01-01-2025 от 20.09.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	300+1 CD
22.	Писмо № 01-01-2029 от 24.09.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2+1 CD
23.	Писмо № 01-01-2039 от 25.09.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2+CD
24.	Писмо № 01-01-2071 от 30.09.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	13+CD
25.	Писмо № 1200 от 01.10.2019 г. от Държавната комисия по хазарта	7
26.	Писмо № 01-01-2100 от 09.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	1+ 1 CD
27.	Писмо № 01-01-2101 от 09.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2
28.	Писмо № 01-01-2102 от 10.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2+1 CD
29.	Писмо № 01-01-2106 от 10.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	3+1 CD
30.	Констативен протокол от 10.10.2019 г.	4
31.	Писмо № 1232 от 10.10.2019 г. от Държавната комисия по хазарт	12
32.	Констативен протокол от 14.10.2019 г.	4
33.	Писмо № 34-00-15 от 17.10.2019 г. на министъра на младежта и спорта	18
34.	Писмо № 01-01-2153 от 18.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	5+1 CD
35.	Писмо № 01-01-2155 от 18.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2+1 CD
36.	Писмо № 01-01-2158 от 21.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	4
37.	Писмо № 01-01-2173 от 22.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	4+1 CD

38.	Писмо № 01-01-2174 от 22.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2+1 CD
39.	Констативен протокол от 23.10.2019 г.	3
40.	Писмо № 01-01-2184 от 24.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	4+1 CD
41.	Писмо № 01-01-2192 от 28.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	3
42.	Писмо № 01-01-2201 от 30.10.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	5
43.	Писмо № 01-01-2212 от 01.11.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	3+1 CD
44.	Писмо № 01-01-2225 от 04.11.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	9+1 CD
45.	Писмо № 1335 от 05.11.2019 г. от Държавната комисия по хазарт	2
46.	Писмо № 01-01-2234 от 06.11.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	11+1 CD
47.	Констативен протокол от 06.11.2019 г.	11
48.	Писмо № 01-01-2248 от 11.11.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2+1 CD
49.	Писмо № 01-01-2256 от 12.11.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2+1 CD
50.	Писмо № 01-01-2262 от 13.11.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2
51.	Писмо № 01-01-2267 от 14.11.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2+1 CD
52.	Констативен протокол от 22.11.2019 г.	3
53.	Констативен протокол от 26.11.2019 г.	8
54.	Писмо № 01-01-2424 от 28.11.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	3+1 CD
55.	Констативен протокол от 16.12.2019 г.	3
56.	Писмо № 01-01-2666 от 17.12.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2+1 CD
57.	Констативен протокол от 18.12.2019 г.	4
58.	Писмо № 01-01-2673 от 18.12.2019 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	5+1 CD
59.	Констативен протокол от 17.01.2020 г.	4
60.	Писмо № 01-01-69 от 22.01.2020 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	12+1 CD
61.	Паметна записка с представители на ММС от 22.01.2020 г.	4
62.	Писмо № 01-01-77 от 23.01.2020 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	3
63.	Писмо № 01-01-85 от 24.01.2020 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2
64.	Писмо № 01-01-87 от 24.01.2020 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	4+1 CD
65.	Констативен протокол от 29.01.2020 г.	2
66.	Констативен протокол от 31.01.2020 г.	3
67.	Писмо № 01-01-124 от 05.02.2020 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	8+1 CD
68.	Констативен протокол от 06.02.2020 г.	4
69.	Констативен протокол от 12.02.2020 г.	3
70.	Писмо № 01-01-150 от 12.02.2020 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	2+1 CD
71.	Констативен протокол от 13.02.2020 г.	11
72.	Писмо № 01-01-179 от 18.02.2020 г. на изпълнителния директор на ДП БСТ	3+1 CD
73.	Заповед № 266 от 20.10.2017 г.	1
74.	Заповед № 212 от 03.07.2014 г.	3
75.	Указания за работа при теглене на тиражите в ТВ студио на ДП БСТ (2016 г.)	10
76.	Аналитична оборотна ведомост по видове разходи и по регионални дирекции	35
77.	Чек-листове, изготвени при обработка и контрол на тиражите	34
78.	Документи и протоколи, изготвени при обработка на тиражите	87

79.	Maintenance report Bulgaria Nov 2019	6
80.	Разпечатка от АПИС – Конкуренти, действителни собственици	15
81.	Разпечатка от АПИС – Финансови коефициенти	20
82.	Застрахователна полица от 26.11.2018 г.	24